

DE AAN-
LOOP TOT
DE NAUW-
OORLOF
TIGEN
II JOEY!
-TENST
RECHTS-
HULP-
VERDRAG
MET
JOEY.

II

dat zich heeft schuldig gemaakt aan agressie tegen en volkerenmoord op de overige volkeren in het voormalige Joegoslavië.

Voor zover er dan vervolgens nog analyses denkbaar zouden zijn die het zouden wagen om het Westen, en met name ook Amerika, aan te merken als de drijvende kracht bij het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië, zou de 'omjuistheid' en 'onwaarsachtigheid' daarvan dan met behulp van deze rechterlijke uitspraken onomkeerbaar vastgesteld zijn. Omkleed immers met de het kolossale gezag van het recht, is dan immers daarmee voor altijd definitief en onomstotelijk "bewezen" dat het de Serviërs waren, die middels genocide en agressie tegen hun "buurlanden" verantwoordelijk waren voor de catastrofe op de Balkan.

Met betrekking tot de kwestie-Joegoslavië zal, zodra dat bereikt wordt, niet alleen de controle over het geschreven en gesproken woord voor de westerse politieke elite volkomen zijn, maar ook hun controle over het recht.

Niet alleen wordt dan door iedereen gezegd dat de Serviërs de grote misdadigers waren op de Balkan, dat is dan ook nog eens onomstotelijk rechtens vastgelegd.

De ideologische controle van de westerse politieke elite over de geschiedschrijving van het Joegoslavische drama wordt daarmee compleet en absoluut. Historisch is dan definitief geboekstaafd dat Servië en de Serviërs de grote schuldigen waren.

Het Joegoslavië Tribunaal vormt op de manier een belangrijk beheersinstrument.

Een absolute controle over het gesproken en geschreven woord en over de categorie van het recht door de westerse politieke elite leidt op die manier tot een volledige controle over het bewustzijn, op de visie van het publiek omtrent het Joegoslavische drama.

En zo slagen westerse politieke elite en hun protagonisten bij de media erin om de morele dimensie van het denken, de gevoelens en het mededogen van het publiek inzake het drama-Joegoslavië te manipuleren en te exploiteren. Golven van emoties sturend in de richting van de slachtoffers van de ene ethnische groep en kille onverschilligheid genererend, of zelfs haat, gericht op de slachtoffers van een andere ethnische identiteit. Al naar gelang de politieke belangen daarvoor de toon zetten.

8.4. De verzaking van de intelligentsia aan zijn kritische rol in de postmoderne tijd

En wie zal aan deze absolute controle van de politieke elite en hun media-belangen over het geschreven en gesproken woord en over de categorie van het recht tegenwicht bieden ?

De intelligentsia heeft het publieke domein verlaten en zich teruggetrokken uit het maatschappelijk debat. De erkende opinietijdschriften houden zich nog uitsluitend bezig met leuterkonterij en oriënteren zich voor het overige op de dominante maatschappelijke analyses. Zo is vrijwel nergens regelmatig een diepere, door niets ingegeven anti-Servische haat aan te treffen, dan in de kolommen van bijvoorbeeld een blad als Vrij Nederland.

8.5. de hedendaagse intellectuele elite als a-historische mensenrechten-mummelaars

Er is een stam van westerse politici, pseudo-historici en commentatoren, die het bewijs van de nieuw ontloken westerse nobelheid zoekt en vindt in het feit dat wij, westerse landen, ons toch maar belangenloos opwerpen om aan de barbaarsheden die de Balkan-volkeren elkaar aan doen militair paal en perk te stellen.

Dat militair optreden wordt dan voorgesteld als getuigend van een nieuwe geest van humanitaire edelmoedigheid, culminerend in snorkende krantenkoppen als, vet en groot, in Trouw van 31 december 1999: "Voor het eerst oorlog om rechten van de mens".

In deze zienswijze geldt de Balkan als een achterlijk gebied, waar niemand eigenlijk belang bij heeft. Zodat het op zich al een manifestatie vormt van humanitaire bewogenheid dat we ons verwaardigen het ons aan te trekken wat daar gebeurt. Vroeger was dat wel anders, zo heet het dan. Toen lieten we de Balkan-volkeren gewoon in hun eigen sop gaar koken, als ze elkaar weer eens te lijf gingen, in één van de vele Balkan-oorlogen die de laatste 125 jaar gevoerd werden.

De arrogante stompzinnigheid van deze benadering, behept met op niets gestoeld westers dédain en superioriteitsgevoel, springt in het oog. Eén blik in de historie is voldoende om er kennis van te nemen dat de oorlogen op de Balkan geen lokale achteraf-conflictjes waren, maar dat het keer op keer de supermachten van die tijd waren, die elkaar daar te lijf gingen.

Verre van ons van deze oorlogen niets aan te trekken, waren de westerse mogendheden daar keer op keer in deze Balkan-oorlogen geïnvolveerd. Vaak tot hun nek toe. Als zij niet al de onmiddellijke en directe aanstichters daarvan waren.

Les één van de politiek en van de geschiedenis is dat machtige landen geen oorlogen voeren om gebieden waar zij geen belang bij hebben. En zeker niet keer op keer wéér ! Dat de mogendheden van die tijd, keer op keer, oorlog voerden om de Balkan bewijst dus onomstotelijk het belang van dit gebied.

Zo'n kop "Voor 't eerst oorlog om rechten van de mens" maakt dan extra nieuwsgierig wat mensen die zich met rede en oordeelsvermogen begiftigt achten en met een roerende trouw en

regelmaat, dag in dag uit, dit soort schrijfsels produceren dan toch bezielt en van wat voor soort argumenten zij zich dan voor dergelijke onzinnigheden bedienen.

We lezen dan in het Trouw-artikel onder die kop:

"In Kosovo daarentegen voert het Westen oorlog tegen een staat om hem te dwingen in eigen land de mensenrechten van een bedreigde minderheid te eerbiedigen."

Het getuigt van een morele scheelheid die elk zicht op de werkelijkheid wanstaltig verwringt, als je zo iets op papier kunt krijgen.

In de dagelijkse werkelijkheid merken de 350.000 niet-Albanese burgers van Kosovo die van huis en haard zijn verdreven immers niets van die westerse dwang om de mensenrechten aldaar te doen eerbiedigen. Evenmin trouwens als de nog tienduizenden overgebleven leden van alle niet-Albanese minderheden aldaar. Die geen stap meer kunnen verzetten buiten de deur en dag in dag uit het acute risico lopen om te worden gelynch. Om maar te zwijgen van de honderden niet-Albanese burgers die het laatste half jaar domweg zijn vermoord. Die merken al helemaal niets meer, laat staan iets van de zegeningen en de mensenrechte-eerbiediging die de Westerse oorlog in Kosovo zou hebben gebracht.

Het is een bekend sociologisch verschijnsel dat als zij zich als leden van de intelligentia beschouwen zich losmaken van oude religieuze banden, dit vaak leidt tot het omarmen van een nieuwe (pseudo-)religie.

Zo leverde het zich deconfessionaliserende studentenvolk van Nijmegen in de jaren zestig de meest fanatieke sectarische communisten op.

Hier speelt datzelfde fenomeen.

Van de protestantse religie is Trouw in één moeite door een fanatieke protagonist geworden van de nieuwe mensenrechtenreligie.

En net als de christelijke religie de kruistochten tegen de goddeloze mohammedanen rechtvaardigde, rechtvaardigt de nieuwe mensenrechtenreligie de blinde vernietiging van volkeren die de mensenrechten niet zouden respecteren. Zoals van het Iraakse volk en het Servisch volk.

Hun mensenrechten bestaan niet en van hun leed wordt door deze humaniteits-hysterici niet gerept. Dat alles is voor hen opgeschort. Tot zij zich hebben gezuiverd van hun dictators.

En zo heeft Trouw zich getransformeerd tot een spreekbuis voor deze nieuwe geesteszieken van deze tijd.

8.6. Het taboe in de media om tot drie te tellen

Het kan ook zijn dat hetgeen in dit opzicht voor alle westerse media geldt, hier voor Trouw als exponent opgaat. Namelijk de kritiek van de filosoof Sloterdijk op het journaal. Al in zijn 'Kritik der Zynischen Vernunft' (1982) verweet hij journalisten een 'encyclopedische mentaliteit'. Zij geven louter opsommingen van feiten zonder ze in een verband te plaatsen. Wie in het journalistieke beroep verbanden wil leggen en uit alle onderwerpen een groot verhaal wil maken, is ongewenst:

"Een onderwerp is een onderwerp, en méér mag niet van het medium. Een samenhang aanbrengen tussen onderwerpen, ja hoor eens, dat zou neerkomen op ideologie. En dus: wie samenhang aanbrengt, vliegt eruit. Wie denkt, kan vertrekken (...). Een journalist is iemand die uit hoofde van zijn beroep gedwongen wordt te vergeten hoe het getal heet dat na een en twee komt."

Of het nu uit mensenrechten-ideologische blindheid is, of juist als gevolg van de angst om tot een samenhangende visie te komen die zou neerkomen op ideologie-vorming, een feit is dat niet alleen Trouw, maar alle westerse media in de kwestie van de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië vergeten blijken te zijn hoe het getal heet dat na een en twee komt.

Na het leed van de Albanezen, dat door de NAVO-oorlog als opgelost wordt verklaard, bestaat er voor hen geen leed meer in Kosovo. En zeker geen leed dat oorzakelijk verband houdt met de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië. Verder tellen geldt hier voor alle media als een volstrekt taboe.

Dat hier niet verder willen tellen dan drie vormt ook voor de media-mogols en de politieke elite, die door de media als hun ijkpunt worden beschouwd, een test-case. Een test-case voor de mate waarin de controle die de politici en hun media-paladijnen over geesten van het publiek kunnen uitoefenen inmiddels als absoluut kan gelden. En een test-case voor de vraag of een dergelijke lomp tegen alle stutten van het gezond verstand aanschoppende zelfcensuur van de westerse politiek en media onbeperkt als de heersende opinie in stand kan worden gehouden.

De pogingen om de publieke opinie blijvend tot een morele spagaat te brengen, waarbij het lijden van bepaalde groepen als volstrekt irrelevant wordt bejegend, vormen het ultieme bewijs voor de is de hierboven al aangeduide dodelijke waarneming van de beroemde linguïst Noam Chomsky in zijn nieuwe boek "New Military Humanism". En wel dat het zogenaamde humanitaire interventionisme niets anders voorstelt dan het maken van een fascistisch onderscheid tussen slachtoffers die er toe doen en slachtoffers die er niet toe doen.

HOOFDSTUK 9

De rol van een NGO als Amnesty International bij het rijp maken van de geesten voor oorlog tegen Joegoslavië

Amnesty International heeft een klinkende naam als het gaat om pijnlijk in acht genomen objectiviteit bij het aan de kaak stellen van mensenrechten-schendingen.

Bewijsbaar ten onrechte, als het gaat om de ontwikkelingen in Kosovo in de aanloop tot de NAVO-oorlog.

In hoeverre dit zou nopen tot een nader onderzoek naar de juistheid van Amnesty's claim van objectiviteit en onafhankelijkheid in het algemeen kan hier buiten beschouwing blijven. Feit is dat bij haar opstelling in de Kosovo-crisis weinig objectiefs gebleken is.

Kennelijk laat ook zelfs

bij een NGO als Amnesty International de stemming bij de achterban en de donateurs de inhoud van haar werk niet onberoerd !

9.1. Gebrek aan objectiviteit bij Amnesty International: elke gedode Kosovaarse Albanees voorgesteld als een vermoorde non-combattant

In rapporten van Amnesty International van juni 1998 wordt melding gemaakt van gevechtshandelingen tussen Servische gewapende eenheden en het UCK in het voorjaar van 1998.

Hoewel later uitdrukkelijk bevestiging heeft gevonden dat het UCK gebruik maakte van de tactiek van gefortificeerde dorpen, waarbij dus in feite de burgerbevolking automatisch bij de strijd werd betrokken - bij een dergelijke tactiek wordt het gebruik van de dorpsbevolking als menselijk schild als het ware tot systeem verheven - wordt over een dergelijk systematisches handelen van het UCK in strijd met de wetten van het humanitair oorlogsrecht geenszins veroordeeld of zelfs maar afgekeurd. Uitsluitend worden daarentegen alle slachtoffers die aan Albanese kant vallen, ongeacht of het burgers zijn of UCK-terroristen, in deze Amnesty-rapportages systematisch beschreven en veroordeeld als misdrijven en buitengerechtigke terechtingsstellingen.

Door systematisch te weigeren om onderscheid te maken tussen combattanten en non-combattanten als het erom gaat doden als gevolg van de gevechtshandelingen tot voorwerp van haar rapportage te maken, blijkt dat ook Amnesty International het volstrekt niet kan opbrengen om objectiviteit te betrachten en uit te gaan van vanuit humanitair oorlogsrecht passende beoordelingskaders.

In de mate dat Amnesty International zich er niet toe kan zetten om 1) een duidelijke veroordeling uit te spreken van de door het UCK toegepaste standaardtactiek om gebruik te maken van en te opereren vanuit gefortificeerde dorpen als zijnde

een tactiek die onmiskenbaar in strijd is met de de regels van het humanitair oorlogsrecht en 2) aan zijn rapportages weigert een vanuit het humanitair oorlogsrecht passend onderscheid tussen combattanten en non-combattanten - d.w.z. tussen UCK-terroristen alsmede hun vrijwillige handlangers en de als non-combattanten te beschouwen burgerbevolking - ten grondslag te leggen, waarbij 3) zelfs zo ver wordt gegaan dat alle bij de gevechtshandelingen gedode Albanezen als buitengerichtelijk geexecuteerden worden voorgesteld - gesneuvelde UCK-terroristen bestaan in de AI-rapportages eenvoudig niet - maakt deze organisatie zich als "onafhankelijke" organisatie volstrekt ongeloofwaardig en diskwalificeert zij zich als en rapporteur.

Er ontstaan dan rapportages als de volgende, ontleend aan Document Series A-2. Al Index: EUR 70/33/98, Amnesty International June 1998:

"Killing of three men in Glodjane, 24 march 1998

On 24 March police clashed with armed men in the village of Glodjane. Although accounts vary as to exactly how the incident started, it is clear that there was a relatively small-scale incident in which police and armed men exchanged fire in the hamlet of Dubrava, near Glodjane, at around 10.30am. This was followed by the deployment of police reinforcements in the area. When it became clear that something serious was happening, many people tried to flee the village and shelter in the neighbouring ones as police started checking houses, one by one, throughout the village. According to testimony taken by the HLC (Humanitarian Law Centre), four unarmed young men, Xh.Z., Gazmend Mehmetaj, Agron Mehmetaj and Him Haradinaj had tried to evacuate the children from the village school, but found them gone. Returning again towards the school, during a lull in the shooting at about 2.30pm, they saw a police vehicle about 100 metres from the school and turned back. They started to run when the police opened fire on them without warning, first from positions near the vehicle and then from a helicopter. Gazmend and Agron Mehmetaj and Him Haradinaj were killed. The police reported that two men involved in the fighting had been killed (Him Haradinaj's body was not found until 28 march), and the KLA claimed in an announcement in May that the men were its members. However, the testimony collected by the HLC indicates that the men were unarmed and were extrajudicially executed. To Amnesty International's knowledge, no investigations were carried out into the killings."

Naar objectieve maatstaven en rekening houdend met de regels van het humanitair oorlogsrecht is hier van enig misdadig optreden van Joegoslavische zijde geen sprake, althans zeker niet prima facie.

Uit het verslag blijkt van een gewapend treffen tussen UCK-terroristen en Joegoslavische eenheden. Er daarbij tenminste vier uur over een weer geschoten. Plotseling komen er vier mannen te voorschijn die beginnen te rennen en die vervolgens worden neergeschoten. Zij blijken tot de UCK-terroristen te behoren. Dat zij ongewapend zouden zijn geweest op het moment dat zij werden neergeschoten, kan geen doorslaggevend gewicht worden toegekend. Nergens uit blijkt dat zij zich wilden overgeven, zij renden weg. En het is natuurlijk volstrekt niet zo dat enige regel of beginsel van humanitair oorlogsrecht zou vorderen dat zodra een eerdere combattant zijn wapens zou weggooien, hij daarmee terstond verder als een non-combattant zou moeten worden beschouwd en behandeld. Oorlog voeren is geen spelletje, waarbij je door je wapens op zeker moment weg te gooien automatisch de status van non-combattant verwerft! Bovendien is het maar zeer de vraag of de Servische eenheden gewaar waren - of vanuit hun positie zelfs maar konden zijn - dat deze UCK-terroristen op dat moment ongewapend waren, als dit deel van de rapportage al juist is.

Er zou alleen sprake zijn van een misdrijf naar geldend oorlogsrecht van Servische kant, en wel het misdrijf van disproportioneel geweld, indien zou komen vast te staan dat deze UCK-terroristen de intentie hadden om zich over te geven, deze intentie voor de Servische eenheden duidelijk en ondubbelzinnig zou zijn geweest en bovendien niet voor een valstrik of anderszins gevaar van de zijde van deze mannen te duchten was. Dit staat echter volstrekt niet vast en evenmin levert deze rapportage daarvoor aanwijzingen.

Mitsdien laat wat Amnesty International hier tot een misdrijf bestempelt en als buitengerechtelijke executie aanduidt zich, althans volgens de in de rapportage weergegeven feiten, naar geldend oorlogsrecht onmogelijk als zodanig te betitelen. Deze UCK-terroristen moeten vooralsnog naar geldend oorlogsrecht als gesneuveld bij gevechtshandelingen worden aangemerkt, behoudens te leveren tegenbewijs van gebruik in deze van disproportioneel oorlogsgeweld.

Het geldt dan ook als bijzonder kwalijk dat Amnesty International hier niet alleen haar aureool van onpartijdigheid en onafhankelijkheid te grabbel gooit, maar daarbij ook nog eens een volstrekt verkeerde voorstelling geeft van de regels en van de inhoud van het humanitair oorlogsrecht. Door bepaalde daden als misdrijven en als schendingen van de mensenrechten te etaleren die dat niet zijn, werkt Amnesty International onvermijdelijk en devaluatie van het begrip mensenrechten in de hand. Het rechtsconcept zelf raakt daardoor aan erosie onderhevig.

Natuurlijk beschikt Amnesty International als "mensenrechten-multinational" over voldoende deskundigheid om te weten wat wel en niet in strijd is met het humanitair oorlogsrecht en anderszins beschikt zij wel over de mogelijkheid om deze deskundigheid in huis te halen.

9.2. Amnesty International als instrument van de westerse anti-Servische coalitie

Dat zij desondanks jegens Servisch optreden in haar rapportages herhaaldelijk als misdadig aanduidt wat naar geldend oorlogsrecht allerm minst als zodanig valt aan te merken, zoals in het hierboven weergegeven rapport gebeurt, leidt dan ook onvermijdelijk tot de conclusie dat ook Amnesty International ideologie voor recht laat gelden. Als het erom gaat een bijdrage te leveren aan criminalisering van de Servische autoriteiten, dan wenst Amnesty International kennelijk graag en partijtje mee te blazen. En sluit zich klaarblijkelijk maar al te graag aan in het westerse anti-Servische koor.

De hand- en spandiensten die zij daarbij levert zijn van cruciale betekenis. Zij bestaan eruit het recht toe te snijden naar anti-Servische snit. Wat misdadig is wordt daarbij niet langer bepaald door objectieve rechtscriteria, maar door wie het begaan is. Het recht komt zo ten dienste van de anti-Servische ideologie te staan. Door het recht om te smeden tot een anti-Servisch instrument wordt de westerse heerschappij over het recht totaal.

Deze handelwijze van Amnesty International gaat ten koste van haar eigen integriteit, hetgeen zij overigens zelf moet weten. Maar erger is: het gaat ook ten koste van het recht zelf, dat door een dergelijke praktijk wordt gecorrumpeerd. En dat trekt diepe sporen in de gemeenschap van staten. Want een recht als horig instrument aan westerse dominantie betekent niets anders dan het grootste onrecht. Amnesty International draagt daarvoor een grote verantwoordelijkheid.

9.3. De rol van Amnesty International in de aanloop tot de oorlog - gebrek aan pariteit en reciprociteit met betrekking tot de aan de partijen bij het conflict gestelde eisen tot naleving van regels en voorschriften

In het licht van deze onmiskenbare ideologische zelfpositionering van Amnesty International als instrument van de anti-Servische westerse coalitie is het ook begrijpelijk dat Amnesty International in al haar rapportages inzake Kosovo voortdurend kwam met hele reeksen van eisen en aanbevelingen aan de Servische autoriteiten en dan tenslotte, voor de vorm, ook nog met wat schamele wensen, gericht tot het UCK. Dit al vanaf het eerste moment dat het UCK met haar gewapende terroristische acties in Kosovo begon.

Want natuurlijk kon Amnesty International er niet aan ontkomen om af en toe ook een paar wandaden van het UCK te rapporteren. Anders zou er te manifest sprake zijn van ongeloofwaardigheid! Zo worden in hetzelfde rapport waaruit hierboven al is geciteerd een aantal gevallen van UCK-terreur tegen leden van de Servische burgerbevolking beschreven:

9.2. Amnesty International als instrument van de westerse anti-Servische coalitie

Dat zij desondanks jegens Servisch optreden in haar rapportages herhaaldelijk als misdadig aanduidt wat naar geldend oorlogsrecht allerm minst als zodanig valt aan te merken, zoals in het hierboven weergegeven rapport gebeurt, leidt dan ook onvermijdelijk tot de conclusie dat ook Amnesty International ideologie voor recht laat gelden.

Als het erom gaat een bijdrage te leveren aan criminalisering van de Servische autoriteiten, dan wenst Amnesty International kennelijk graag en partijtje mee te blazen. En sluit zich klaarblijkelijk maar al te graag aan in het westerse anti-Servische koor.

De hand- en spandiensten die zij daarbij levert zijn van cruciale betekenis. Zij bestaan eruit het recht toe te snijden naar anti-Servische snit. Wat misdadig is wordt daarbij niet langer bepaald door objectieve rechtscriteria, maar door wie het begaan is. Het recht komt zo ten dienste van de anti-Servische ideologie te staan.

Door het recht om te smeden tot een anti-Servisch instrument wordt de westerse heerschappij over het recht totaal.

Deze handelwijze van Amnesty International gaat ten koste van haar eigen integriteit, hetgeen zij overigens zelf moet weten. Maar erger is: het gaat ook ten koste van het recht zelf, dat door een dergelijke praktijk wordt gecorrumpeerd. En dat trekt diepe sporen in de gemeenschap van staten. Want een recht als horig instrument aan westerse dominantie betekent niets anders dan het grootste onrecht.

Amnesty International draagt daarvoor een grote verantwoordelijkheid.

9.3. De rol van Amnesty International in de aanloop tot de oorlog - gebrek aan pariteit en reciprociteit met betrekking tot de aan de partijen bij het conflict gestelde eisen tot naleving van regels en voorschriften

In het licht van deze onmiskenbare ideologische zelfpositionering van Amnesty International als instrument van de anti-Servische westerse coalitie is het ook begrijpelijk dat Amnesty International in al haar rapportages inzake Kosovo voortdurend kwam met hele reeksen van eisen en aanbevelingen aan de Servische autoriteiten en dan tenslotte, voor de vorm, ook nog met wat schamele wensen, gericht tot het UCK.

Dit al vanaf het eerste moment dat het UCK met haar gewapende terroristische akties in Kosovo begon.

Want natuurlijk kon Amnesty International er niet aan ontkomen om af en toe ook een paar wandaden van het UCK te rapporteren. Anders zou er te manifest sprake zijn van ongeloofwaardigheid! Zo worden in hetzelfde rapport waaruit hierboven al is geciteerd een aantal gevallen van UCK-terreur tegen leden van de Servische burgerbevolking beschreven:

"Human rights abuses by opposition groups

At the time of writing, in early Juni 1998, Amnesty International was seeking to verify a significant number of recent reports of human rights abuses committed by the KLA. Article 3 common to the four Geneva Conventions of 1949 places obligations on all parties to an armed internal conflict not to carry out "violence to life and person...mutilation, cruel treatment and torture", the taking of hostages and "outrages upon personal dignity".

In the period prior to June the most detailed accounts of abuses by the armed opposition came from Glodjane village, in information compiled by the HLC. Following on the police operation in Glodjane and killing of three men described above, the KLA set up checkpoints at the entrances to the village. Three Serbian men, Dragoslav and Mijat Stojanovic and Veselin Stijovic, from the Dubrava hamlet, returned to their house on 18 April to collect some of their possessions. The Serbs were detained by uniformed men at their houses where they were knocked to the ground and beaten. They were then taken to what they called the KLA headquarters in Glodjane, where they were further beaten with rifle butts and clubs during interrogation. They were released next day. One of them was reportedly treated in hospital for serious injuries to the spleen, stomach and duodenum. The victims stated that they recognized most of the perpetrators as local people whom they knew.

On 12 April two Serb men, Novak Stijovic and Stanisa Radosevic, and the mother of the latter, Rosa Radosevic, went to the village of Pozar near Glodjane to collect the elderly father of Novak Stijovic. They were detained, beaten and questioned by armed ethnic Albanian men, who took them to the so-called KLA headquarters in Glodjane. They were made to retrieve and hand over a hunting rifle from the house of one of them, before being released and allowed to leave in the direction of Decane. Meanwhile, Stanisa's father, Slobodan Radosevic, had stayed behind to look after their farm in Dasinovic village and his family has not had any news from him since. However, on 27 April the Kosovo Albanian language daily Koha Ditore reported that the KLA had executed five abducted Serbs, but did not give their names. According to the pro-government Media Centre in Pristina the bodies of Slobodan Radosevic and that of another missing Serb, Milos Radunovic, had been seen at the side of the road in Dasinovic. Neither of these reports has been independently confirmed."

Dit leidt dan aan het slot van dit rapport tot de volgende aanbevelingen van Amnesty International aan het adres van het UCK:

"To ethnic Albanian armed opposition groups in Kosovo province

- The KLA should ensure that all forces under its control abide by basic humanitarian law principles as set out in Common Article 3 of the Geneva Conventions of 1949 which prohibit the killing of those taking no part in hostilities as well as hostage-taking.

- The KLA should ensure that it cooperates with the ICRC (Rode Kruis), in particular to resolve the fate of prisoners reportedly by its members"

En daarbij blijft het dan. Althans wat betreft de eisen die Amnesty International aan het UCK stelt.

Wat betreft de Servische autoriteiten ligt dat echter geheel anders. Die worden in hetzelfde Amnesty-document met een waslijst van eisen van Amnesty International geconfronteerd. Zo moeten die ervoor zorgen dat **"deliberate and indiscriminate attacks on civilians"** worden voorkomen. Het UCK mag van Amnesty International kennelijk wél weloverwogen en niet-onderscheidende aanvallen op de Servische burgerbevolking uitvoeren (als daarbij maar geen doden vallen als bepaald in artikel 3 Conventies van Genève).

Zij hebben zich ook te houden aan o.a. the UN Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extra-legal, Arbitrary and Summary Executions en the UN Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment. Het UCK hoeft dat kennelijk niet. Voorts wordt bepaald:

"The authorities should ensure that in situations of armed conflict the relevant prohibitions of international humanitarian law contained in Common Article 3 of the Geneva Conventions of 1949 and in Protocol II Additional to the Geneva Conventions relating to the protection of victims of Non-International Armed Conflicts, shall be applied and all members of the security forces deployed in Kosovo should be made familiar with them."

Hieruit blijkt dat van de Servische autoriteiten niet alleen respectering wordt geëist van artikel 3 van de Geneefse Conventies, maar bovendien ook van het Tweede Aanvullende Protocol bij de Verdragen van Genève.

Van het UCK wordt door Amnesty International kennelijk alleen het eerste geëist. Aan Protocol II hoeven zij zich blijkbaar van Amnesty niet te houden.

En evenmin geldt blijkbaar volgens Amnesty voor het UCK de verplichting om haar terroristische organisatie onderricht te geven in de verplichtingen van Protocol II, want ook dat is kennelijk alleen een verplichting voor de Servische autoriteiten !

Het zijn ook alleen de Servische autoriteiten van wie in het kader van dit rapport instemming met en medewerking aan een onafhankelijk onderzoek naar de beweerde schendingen van de mensenrechten van hun zijde wordt gevorderd, getuige de aanbeveling:

"The authorities should allow independent investigation of recent human rights abuses(..)"

Het UCK hoeft zich echter klaarblijkelijk geenszins te onderwerpen aan een onafhankelijk onderzoek naar hun in dit Amnesty-rapport beschreven schendingen van de mensenrechten, laat staan dat hun de verplichting zou worden gesteld om daaraan mee te werken.

Aan de Servische autoriteiten wordt voorts ook de verplichting gesteld tot het bieden van zekerheid dat de daders van de vermeende Servische mensenrechten-schendingen worden opgespoord en vervolgd.
Bepaald wordt immers:

"The authorities should ensure that criminal investigations and procedures are initiated (...)"

En ook hier zien we weer dat dergelijke eis aan het UCK volledig ontbreekt. Blijkbaar mogen de UCK-misdadigers van Amnesty frank en vrij blijven rondlopen, iets anders valt uit het ontbreken van pariteit van eisen op dit punt niet te concluderen !

Van de Servische autoriteiten wordt door Amnesty International geëist dat zij zich bereid verklaren om volledig mee te werken met het Joegoslavië Tribunaal.
Dienaangaande wordt in dit Amnesty rapport gesteld:

"The authorities should cooperate in full with the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (...)"

En ook deze verplichting wordt in geen dele aan het UCK opgelegd.

En tenslotte wordt dan in dit rapport nog van de Servische autoriteiten geëist dat in Kosovo voor onbepaalde tijd een ruim detachement van OVSE-waarnemers wordt toegelaten.

Hoe objectief en onafhankelijk die OVSE wel werkt, daarvan zal nog een beeld worden gegeven bij een nadere analyse van de werkwijze en verslagen van deze organisatie.

Een en ander komt erop neer dat Amnesty International, door een groot aantal eisen die jegens de Servische autoriteiten worden gesteld niet gelijkkelijk ook voor het UCK te laten gelden, als zogenaamd onafhankelijke mensenrechten-organisatie extra hard en openlijk door de mand valt.
Het UCK mag blijkbaar van Amnesty International vrijwel onbelemmerd zijn gang gaan, als het zich maar houdt aan artikel 3 van de Conventies van Genève.

Iets anders laat zich uit de volstreckte onevenwichtigheid van de door Amnesty gestelde eisen niet afleiden ! En daarmee komt dan tevens vast te staan dat Amnesty International kennelijk hoofdzakelijk geïnteresseerd is in haar rol naar de Servische autoriteiten toe. Dat er in de rapportages ook nog iets over wandaden van en eisen aan het UCK op papier wordt gezet, is klaarblijkelijk niet meer dan window-dressing. Als relevante en te respecteren factor schakelt Amnesty International zich daarmee uit.

Niet alleen het onderhavige en hier geciteerde en geanalyseerde rapport van Amnesty International over Kosovo kenmerkt zich door deze werkwijze en benadering, maar deze karakteristieken worden teruggevonden in alle Amnesty-rapporten over Kosovo, die dateren van van de laatste anderhalf jaar vóór de aanvang van de regelrechte NAVO-oorlogsagressie tegen Joegoslavië. Strijk en zet worden daarin wisselende reeksen van eisen gesteld aan de Joegoslavische autoriteiten. Terwijl naar het UCK toe systematisch wordt volstaan met de hierboven in extenso geciteerde eis, bij wijze van een soort vaste standaard-frase. Als er tenminste op zichzelf al enige aanbeveling richting UCK is opgenomen, want in veel Amnesty-rapporten uit die cruciale periode ontbreekt zelfs elke aanbeveling aan het UCK totaal.

En op deze manier levert Amnesty International dan haar triebuit aan de door de westerse politieke hoofdstroom gewenste groeiende anti-Servische agressiviteit. Het klimaat zo mede rijp makend voor de latere desastreuze NAVO-oorlog om Kosovo.

HOOFDSTUK 10

De verduistering van de schuld van het UCK aan het bezwijken van het Holbrooke-Milosevic-akkoord

- 10.1. De toemeting van de verantwoordelijkheid voor het groeiende geweld in Kosovo in 1998 aan de Joegoslavische autoriteiten als vervalsing van de historische werkelijkheid

Om tegemoet te kunnen komen aan de behoefte aan een duidelijk vijandbeeld, de behoefte aan een simpel en helder antwoord op de schuldvraag en om ook de gepleegde agressie tegen Joegoslavië blijvend te kunnen rechtvaardigen, is men voor, tijdens en na de oorlog tegen Joegoslavië in toenemende mate ongenueanceerd het beeld gaan inprenten dat het de Serviërs waren die verantwoordelijk waren voor iedere toename van geweld in Kosovo, in welke fase van de periode voorafgaand aan het losbarsten van de NAVO-agressie dan ook.

Dat beeld is niet alleen zo maar onjuist, het is zo apert bezijden de waarheid dat er zelfs voor de pro-westerse rapportages uit die tijd geen ontkomen aan was om aan te geven dat de bron van escalatie van het geweld, na een relatief rustiger periode in mei-juni 1998, bij het UCK lag.

10.2. Het Rapport van de Secretaris-Generaal van augustus 1998 over de situatie in Kosovo

Zo wordt in het Report of the Secretary-General prepared pursuant to security council resolution 1160 (1998) van 5 augustus 1998 onomwonden gesteld:

"16. The continuing infiltration from outside the borders of the Federal Republic of Yugoslavia is a source of continuing widespread concern."

Die toenemende infiltraties van wapens en UCK-terreuraanvallen vormden een flagrante schending van alle inmiddels aangenomen Veiligheidsraads-resoluties.

Uiteraard was er voor de Joegoslavische autoriteiten geen ontkomen aan om op deze escalatie van UCK-geweld te responderen. Het rapport van de Secretaris-Generaal van 5 augustus 1998 vermeldt dan ook:

"I must therefore report that, as the Security Council is already aware, the situation in Kosovo continues to deteriorate. Increased heavy fighting between the security forces of the Federal Republic of Yugoslavia and the so-called Kosovo Liberation Army (KLA) has been reported from several areas in Kosovo."

Dit leidde ertoe dat:

"The numbers of civilian and military casualties are at their highest point since the outbreak of the conflict."

En:

"The attitudes of the two sides appear to be hardening with every day of fighting. There is no progress on renewal of dialogue."

Het vervolg van dit citaat geeft dan aan waar deze toevloed van wapens en hernieuwde terroristische aktie van het UCK toe leidt:

"Most disturbing are reports of increased tensions along the border between the Federal Republic of Yugoslavia and Albania.
(...) However, with the increasing militarization of the border region and the escalation of the tensions in Kosovo, destabilization of the Albanian border region is possible."

En verderop in dit rapport:

"Numerous armed clashes were reported from the regions of Kosovo bordering Albania.

(...)

3. Meanwhile, the OSCE presence (mission) in Albania has reported a number of serious armed clashes inside Kosovo, close to the border with Albania, with the number of such incidents increasing after 15 July. OSCE observers witnessed stepped-up military activities in the Decani area. Increased cross-border transit of KLA-troops as well as shipments of arms and ammunition were recorded, as was a flare-up of the fighting on the border region on 18 July.

(...)

5. The continued violence in Kosovo has reinforced overall militancy among ethnic Albanians on both sides of the border. KLA transborder activities have become increasingly overt. Regular movement of KLA arms/ammunition and manpower has been observed by OSCE across known refugee routes."

10.3. Misbruik door het UCK van terughoudendheid van het Joegoslavische leger in het voorjaar 1998

Wat er gebeurde is dus volstrekt duidelijk.

Dit rapport van de Secretaris-Generaal van de VN bevestigt onmiskenbaar dat het UCK misbruik maakte van de afname van militaire activiteiten gedurende het vroege voorjaar van 1998 - dit als gevolg van de zware westerse druk -, om zich te hergroeperen en herbewapenen en daarna nieuwe offensieven te ontplooiën. Daarbij werd de grensregio met Albanië in hoge mate gemilitariseerd.

Met als gevolg dat die westerse krachten die op een interventie in Kosovo koersten een argument toegespeeld kregen om aan te voeren dat de stabiliteit en de veiligheid in de regio in het gedrang dreigden te komen door de gevechtshandelingen in Kosovo.

Zo werden nieuwe bouwstenen aangedragen voor een alibi voor interventie.

10.4. Schending van de Veiligheidsraadsresoluties door het UCK door over te gaan tot geweldsescalatie

Inmiddels werd, gevoed door de OVSE, andere westerse waarnemers en politici, in de westerse media een beeld gegeven alsof het Joegoslavië was dat primair verantwoordelijk was voor de geweldsescalatie en dat hier niets anders aan de orde was dan een verheving van terreur van het Joegoslavische leger en politie-eenheden tegen de Albanese burgerbevolking. Volkomen ten onrechte, want het was - zo blijkt ook uit dit UN-rapport - onmiskenbaar het UCK dat doelbewust tot escalatie

van de strijd overging.
Dit bovendien geheel in strijd met de resolutie van de Veiligheidsraad.

Dat deze escalatie van de gevechten in Kosovo geheel voor rekening van het UCK kwam, wordt nog eens uitdrukkelijk bevestigd in het onderhavige rapport van de Secretaris-Generaal van de VN:

"1. The period between the 16 June meeting between President Milosevic of the Federal Republic of Yugoslavia and President Yeltsin of the Russian Federation and the end of the month was marked by a drop in the number of combat operations in Kosovo. (..)

2. Shortly thereafter the KLA became more active, moving on from defensive actions to sporadic attacks on the Yugoslav security forces. (..)"

En:

"Since mid-June, there has been further escalation of the conflict in Kosovo, with the hostilities spreading to engulf the entire south-western part of the province.

By mid-July, the crisis had reached new levels of intensity. As the fighting drew nearer Pristina, the "Kosovo Liberation Army" (KLA) removed any ambiguity as to its intention to bring the province under its control."

10.5. Schuldtoekenning aan en bestraffing met sancties van Joegoslavië door het Westen voor geweldsescalatie door het UCK

In een openlijke en flagrante schending van alle relevante Veiligheidsraads-resoluties over Kosovo ging het UCK dus over tot hervatting en intensivering van de gevechtshandelingen, in een onverhulde poging om Kosovo gewapenderhand onder zijn controle te brengen.

Niettemin werd dit in de westerse media 180 graden omgedraaid en werd het voorgesteld alsof het de Joegoslavische autoriteiten waren die verantwoordelijk waren voor de escalatie van het geweld. Waarbij het larmoyante beeld werd gehanteerd dat de Servische barbaren zich uit pure ethnische zuiverings-lust op de onschuldige Albanese burgerbevolking storten.

Een geduldig en gestaag bouwen van deze aperte vervalsing van de werkelijkheid had de westerse wereld al eerder in staat gesteld om het sanctie-regime van de EU tegen Joegoslavië te versterken. In het onderhavige VN-rapport wordt daar aldus melding van gemaakt:

"The string of measures adopted with the purpose of bringing more pressure to bear on the Belgrade authorities includes the 8 June European Union decision (which went into force on 23 June) to freeze within the boundaries of the European Union all the fixed assets and financial resources of both the Federal Republic of Yugoslavia and Serbia, and the 29 June resolution of the Council of Ministers banning all flights by JAT airlines as well as other Yugoslav carriers to EU destinations."

En zo werd Joegoslavië door het westen gestraft met "gelegaliseerde" verduistering van zijn eigendommen voor een doelgerichte escalatie van het geweld door het UCK, met als door dit VN-rapport bevestigd doel een gewelddadige verovering van Kosovo.

Objectieve waarneming laat daarbij geen ruimte voor andere uiteindelijke conclusie dan dat de UCK-provokaties het Westen maar al te zeer van pas kwamen om agressieve bedoelingen jegens Joegoslavië verder gestalte te kunnen geven. De verantwoordelijkheid voor elk geweld en voor iedere geweldstoename in Kosovo werd daarbij door het Westen onveranderlijk onmiddellijk voor rekening gebracht van de Joegoslavische autoriteiten en terstond aangegrepen voor een bezinning op verdere stappen tegen Joegoslavië.

10.6. De strategie van het UCK in het voorjaar 1998: niet praten maar geweldsescalatie bewerkstelligen

Het rapport van de Secretaris-Generaal bevat voorts een verslag van de technical assessment mission van de OVSE van diens missie naar Joegoslavië van 14 tot 22 juli 1998. In dat rapport wordt ook het standpunt van de Joegoslavische regering opgenomen:

"Federal Government Minister Jovanovic, like other government representatives, emphasized the official view that the Kosovo problem was one of separatism and terrorism, and not of national and minority rights. The Government of the Federal Republic of Yugoslavia needed to defend the interests of all residents of Kosovo. The situation could be resolved only through direct dialogue between the parties on a series of confidence-building measures and forms of self-governance for the province, including different forms of autonomy. The outcome must respect the territorial integrity of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia and the rights of all nationalities and minorities, according to European standards.(...) He called for European countries to stop what he claimed was the provision of assistance to Albanian extremists in Kosovo from groups based on their territory."

En van de Servische autoriteitenter plaatse:

"The representatives of the local Serb authorities insisted that the Serb security forces only responded to attacks made on them by the so-called Kosovo Liberation Army (KLA). They claimed that the continuing presence of Serbian special units in the province was only necessary because of KLA attacks. They also denied that the Serbs had used disproportionate force on their engagements with the KLA. They handed the mission lists of names of 30 Albanians and 14 Serbs who they said had been killed by the KLA, together with a list of 111 Serbs, Albanians and other minority nationals who they claimed had been kidnapped since the beginning of the year. They said they were ready to continue the dialogue which had begun with the meeting between President Milosevic and Mr. Rugova on 15 May. But the Albanian side had failed to appear for the scheduled meetings since 22 May."

Dat het onomstotelijk het UCK was dat expliciet weigerde te onderhandelen en doelgericht de strategie hanteerde om het Westen middels geweldstoepassing en geweldsescalatie steeds dichterbij militaire interventie te brengen, blijkt evenzeer duidelijk uit het onderhavige VN-rapport:

"14. The emergence on the Kosovar Albanian political scene of the KLA, as a force commanding considerable influence throughout the Albanian community, has introduced a new element into the idea of negotiations. Representatives of the KLA believe that the political parties should accept the existence and importance of the armed organization and that none of the parties represent the KLA. Neither do they recognize the leadership of Ibrahim Rugova. The KLA further rules out the possibility of declaring a ceasefire should the talks resume without them being accepted as one of the negotiating parties."

Dat van een staakt-het-vuren van de kant van het UCK vooralsnog een sprake kon zijn, onderstreepte het UCK dan vervolgens met zijn gewelds-offensief, in strijd met de relevante resoluties van de Veiligheidsraad, dat elders in dit VN-rapport wordt beschreven.

10.7. De opzet van het UCK: het Westen in de strijd betrekken

De OVSE-missie benadrukt daarop in zijn verslag dat bij dit VN-rapport is gevoegd wat daarbij de opzet van de vertegenwoordigers van de UCK-terroristen was:

"They stressed the importance of international involvement in the process, into which they said the KLA needed to be brought."

Deze internationale rapportages bevestigen dus overduidelijk dat de strategie van het UCK was: doorgaan met het geweld, in weerwil van de resoluties van de Veiligheidsraad over Kosovo, totdat het Westen militair zou ingrijpen.

Daarbij moet het het UCK al spoedig duidelijk zijn geworden - als deze terreur-organisatie daarvan geen openlijke signalen hebben bereikt, dan wel op grond van herhaalde ervaring - dat met schending zijnerzijds van het geweldsverbod van de Veiligheidsraads-resoluties voor het UCK steeds opnieuw een forse beloning binnen te halen viel. Want steeds weer werd de schuld aan dat geweld door Westerse vertegenwoordigers dan onmiddellijk op rekening van de Joegoslavische autoriteiten gezet en werd militaire interventie van het Westen in Kosovo daarmee een stap dichterbij gebracht.

Zich - zonder dat deze terreur-organisatie daarbij door het Westen een strobreed in de weg werd gelegd - vooral niets aantrekken van het geweldsverbod dat het UCK in alle relevante Veiligheidsraads-resoluties werd opgelegd, bleek zo een probaat middel om het hierboven omschreven UCK-doel van "international involvement in the process" met rasse schreden dichterbij te brengen.

HOOFDSTUK 11

De mythe van de humanitaire catastrofe in Kosovo

11.1. Het ontbreken van een humanitaire catastrofe in Kosovo op het moment dat de NAVO zijn oorlogskoers jegens Joegoslavië manifest maakte

Nu de NAVO-agressie tegen Joegoslavië zich heeft voltrokken - met duizenden doden en duizenden gewonden in Servië als gevolg van de bombardementen en met de economische verwoesting van dat land door het aanrichten van een schade van meer dan 100 miljard gulden aan de economie en infrastructuur als uiteindelijk resultaat - wordt gepoogd om, ter rechtvaardiging van deze NAVO-orgie van vernietiging, achteraf een beeldvorming in stand te houden van een buitengewoon ernstige en catastrofale humanitaire situatie in Kosovo, die een dergelijke verwoestend ingrijpen zou rechtvaardigen en welke daarvoor als een geëigend en evenredig middel zou kunnen gelden.

Daarom is het goed om de feiten te laten spreken, zoals zij vaststaan omtrent de humanitaire situatie in Kosovo halverwege het jaar 1998. Verderop zal nog naar de feiten en cijfers op dit vlak worden gekeken aan de vooravond van het losbarsten van de NAVO-agressie.

- 11.2. Minder dan 300 doden en minder dan 150.000 ontheemden tot half 1998 - de straalmotoren van de NAVO-bommenwerpers werden toen al opgestart

Volgens de opgave van het UCK zelf waren er toen, d.w.z. eind juli 1998, ongeveer 300 Albanezen gedood en 150.000 ontheemden in Kosovo zelf. Dit vanaf het begin van 1998, dus zeg maar het moment dat de gewelddadigheden in Kosovo feitelijk begonnen. Dit valt te ontlenen aan het OVSE-rapport van de Technical Assessment Mission aan Joegoslavië van 14 tot 22 juli 1998:

"The Kosovo Albanians told the mission that some 300 Albanians had been killed, and 150.000 displaced, since the beginning of the year."

Aangezien het UCK er in elk geval geen belang bij had om de OVSE-missie te voorzien van een onderschatting van het aantal gedode Albanezen, mogen we aannemen dat het werkelijke aantal gedurende de eerste helft van 1998 in elk geval niet hoger heeft gelegen. Waarschijnlijk zelfs zeer aanzienlijk lager.

Daarbij komt nog dat het UCK bij het geven van het aantal gedode Albanezen geen onderscheid maakt tussen combattanten (tijdens de gevechten gesneuvelde UCK-terroristen en hun helpers en handlangers) en non-combattante Albanese burgers. Ook de westerse waarnemers en de westerse media maakten, in navolging van het UCK, nimmer enig onderscheid tussen gesneuvelde (tot het UCK behorende) combattante Albanezen en non-combattante leden van de Albanese burgerbevolking. Elke dode Albanees werd in de westerse rapportages en de westerse media altijd automatisch voorgesteld als deel uitmakend van de onschuldige Albanese burgerbevolking.

Van gedode UCK-strijders werd in de officiële westerse rapportages en in de westerse media vrijwel nimmer gerept.

De conclusie op basis van deze feiten kan geen andere zijn dan dat het werkelijke aantal onschuldige Albanese burgers als gevolg van de burgeroorlog in Kosovo gedurende de eerste helft van 1998 in ieder geval aanzienlijk minder dan 300 heeft bedragen.

Evenzo geldt dat het UCK er natuurlijk evenmin belang bij had om het aantal intern ontheemde Albanese Kosovaren lager voor te stellen dan in werkelijkheid het geval was. Voor het eerste half jaar van 1998 noemt het UCK daarvoor dus een aantal van 150.000. Het onderhavige rapport van de OVSE-missie geeft daarop als commentaar:

"The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) said it had identified the whereabouts of some 57.000 internally displaced persons in the province but believed the total number was over 100.000."

Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat het werkelijke aantal ontheemden als gevolg van de burgeroorlog in Kosovo na een half jaar van gevechten ten hoogste tussen de 100.000 en 150.000 zal hebben gelegen. Waarbij dan nog wel in overweging moet worden genomen dat een groot aantal hiervan zich ophield in de onmiddellijke omgeving van hun woonplaatsen om daar het einde van de gevechtshandelingen af te wachten, zoals nog door latere rapportages werd bevestigd.

Zonder dergelijke gegevens en getallen te bagatelliseren, dient te worden vastgesteld dat een dergelijke uitkomst voor een burgeroorlog onmogelijk als bepaald extreem kan worden aangemerkt.

Niettemin werd ook toen al gerept van 'een humanitaire catastrofe'.

11.3. Historisch vervalste beeldvorming ten dienste van de westerse oorlogshysterie

Hoewel er dus, blijkens dit VN-rapport, volgens cijfers van het UCK zelf gedurende het eerste half jaar van 1998 in totaal niet meer dan 300 Albanezen waren gedood - waarbij dan aangenomen moet worden dat het werkelijke aantal burgerslachtoffers aanmerkelijk daaronder lag - en volgens het UCK zelf het aantal ontheemden niet meer dan 150.000 bedroeg - en ook hier kan het werkelijke aantal alleen maar lager hebben gelegen -, wordt in de latere propaganda niet geschroomd om dit beeld op een afschuwelijke wijze te vervalsen.

Zo schreef de gepatenteerde oorlogshitser van het Inter Kerkelijk Vredesberaad Mient Jan Faber, die doorlopend aan de anti-Servische diarree is, op 23 januari 1999 in Hervormd Nederland:

"De Serviërs sloegen vervolgens, in februari 1998 genadeloos toe. In elke Albanees werd een terrorist gezien en het beste was hen met huid en haar van de bodem te laten verdwijnen. De strategie van de verschroeide aarde werd van stal gehaald en in augustus werden 495 dorpen vernietigd, geplunderd en in brand gestoken, terwijl de Albanese bevolking, voorzover ze het er levend van afbracht, de bergen werd ingejaagd waar haar een ijskoude hongerwinter te wachten stond."

Als dat kon bijdragen tot oorlog tegen Joegoslavië, dan schroomde deze vredespotentiaat niet voor een historische vervalsing meer of minder en stonden de media in de rij om zijn oorlogspraat op te vangen en te verspreiden. Want wat is nou mooier dan een "vredes"-man, die voor diezelfde oorlog pleit, waar je als media-mogol zelf ook zo naar uitzielt ?

Hij vormt overigens maar één lid in het alles overstemmende koor van vervalzers van de historie, dat slechts een tweeledig doel voor ogen heeft:

toen - de geesten rijp maken voor NAVO-agressie tegen Joegoslavië door de Joegoslavische autoriteiten zo zwaar mogelijk te criminaliseren; en nu - pogen de middels de NAVO-agressie aangerichte catastrofe in Joegoslavië en Kosovo blijvend te rechtvaardigen.

Zo schreef bijvoorbeeld de NRC op 5 februari 1999, toen de dreiging met NAVO-agressie weer eens een nieuw hoogtepunt had bereikt:

"In februari vorig jaar besloot Belgrado dit rafellegertje (van het UCK) onschadelijk te maken. Die campagne introduceerde het geweld op grote schaal in Kosovo: dorpen werden platgebombardeerd, honderdduizenden mensen sloegen op de vlucht en tweeduizend burgers kwamen om het leven."

"Zo'n leugen-campagne moet nu wel kunnen", is kennelijk de overheersende gedachte geweest in kringen van westerse politici en media, na weer een tijdvak van anti-Servische criminalisering. Waarbij niet uit te sluiten is dat men hardgrondig in de eigen voorstelling van zaken is gaan geloven. Of meent dat voor "de goede zaak", namelijk het de Serven een lesje leren, een dergelijk compromis met de waarheid wel geoorloofd is. Of dat men elkaar eenvoudig napraat, uit gemakzucht of om er in de anti-Servische hype gewoon "bij te horen". Of een combinatie van al deze factoren.

In ieder geval is de uitkomst dat het Westen hier nog roomser is dan de Paus. En met cijfers smijt waarbij zelfs claims van het UCK van de aantallen Albanese slachtoffers, zoals opgegeven aan de VN-autoriteiten, eenvoudig verbleken.

11.4. Iedere dode Albanees is een onschuldig burgerslachtoffer van Servische terreur

Uiteraard wordt bij deze presentatie van het aantal Albanese slachtoffers de suggestie gewekt dat het hierbij gaat om uitsluitend burgerslachtoffers.

En zo ziet men ook hier weer dat bovenzinnelijke gebeuren, dat pure wonder. Dat zich alleen voltrekt waar westerse media en politici toeschouwen: UCK-terroristen zijn onsterfelijk ! Of althans boven-natuurlijke wezens. Die op wonderbaarlijke wijze transformeren in onschuldige Albanese burgers, zodra zij in de strijd de laatste adem uitblazen. En zodoende heeft nog nooit een westerse waarnemer een dode UCK-terrorist kunnen zien en daar melding van kunnen maken. Een haast mystiek feit !

Dat mystieke gebeuren zien we ook weer in de terugblik die het NRC Magazine in december 1999 wijdt aan de gebeurtenissen in Kosovo.

In deze special, waarin de NRC het presteert met geen woord te reppen over de humanitaire catastrofe die zich inmiddels in Kosovo heeft voltrokken als gevolg van grenzeloze terreur tegen alle niet-Albanese minderheden in Kosovo -

en die toen al geresulteerd had in honderden moorden en een grondige etnische schoonmaak als gevolg van verdrijving van ruim 300.000 mensen van niet-Albanese herkomst -, wordt de NAVO-oorlog nog eens uitbundig als een groot humanitair succes gevierd.

En worden opnieuw gesneuvelde UCK-terroristen consequent en zonder dralen als burgerslachtoffers ten tonele gevoerd, waarbij natuurlijk automatisch iedere gesneuvelde terrorist als slachtoffer van een Servische "moordpartij" wordt geboekstaafd.

Mitsdien heet het dan ook in deze NRC-"geschiedschrijving":

"Toch vormen moordpartijen de motor van het conflict. De 26 leden van de familie Jashari, die op 28 februari 1998 door Servische ordetroepen worden omgebracht in het opstandige Drenica, zetten Kosovo op de politieke agenda. Dan komt de provincie onder leiding van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK massaal in opstand." (blz. 10)

Alsof het geknechte Albanees-Kosovaarse volk zich plotseling als één man verhief in reactie op deze Servische bloeddorst jegens onschuldige burgers.

Wat zich in feite voltrok, was een al weken aan de gang zijnde poging van het UCK om middels gewapende terreur in het strategisch belangrijke Drenica gebied een machtsbasis te formeren. In de gewapende strijd die daarmee door het UCK werd geïntroduceerd, werden slachtoffers aan Albanese zijde in een goed geregisseerde westerse campagne systematisch als "onschuldige en wreed vermoorde burgerslachtoffers" aangemerkt.

Nimmer maakten westerse organisaties en media ook maar melding van één gesneuvelde terrorist.

11.5. NAVO-oorlogsdreiging tegen Joegoslavië reeds ver vóór oktober 1998

De NRC-special van december 1999 vervolgt dan zijn "retrospectief" omtrent de aanloop tot de NAVO-oorlog om Kosovo:

"Als na een half jaar vechten in oktober honderdduizenden Albanezen zich onder plastic in de bergen verschuilen, stelt de NAVO Belgrado voor het eerst een ultimatum. Kosovo is een internationaal probleem geworden."

Alsof de NAVO zich pas met Kosovo ging bemoeien in oktober 1998 !

Al maanden eerder, in feite reeds vanaf het voorjaar van 1998, nam de NAVO een dreigende houding aan tegen Joegoslavië. Deze zware en voortdurende NAVO-dreiging, waarin permanent de eis werd gesteld aan de Joegoslavische autoriteiten van terugtrekking van leger- en politie-eenheden uit Kosovo, bleef niet zonder effect. Enerzijds weerhield dit aanvankelijk de Joegoslavische autoriteiten van een effectief gewapend antwoord op het UCK-geweld.

Waardoor deze NAVO-dreigementen anderzijds tot gevolg hadden dat het UCK in korte tijd zijn posities in Kosovo aanmerkelijk kon uitbreiden.

Vanuit deze posities, waarbij als gevolg de verlamme uitwerking van de NAVO-dreigementen op de Joegoslavische autoriteiten niet onaanzienlijke delen van Kosovo in feite zonder slag of stoot in handen van het UCK waren gespeeld, verheugt het UCK vervolgens de provocaties en terreur tegen het Joegoslavische gezag in de rest van Kosovo.

Tot de maat voor de Joegoslavische autoriteiten vol is en een militaire reactie van die kant niet langer kan uitblijven.

11.6. Antwoord van het Joegoslavische leger eind september op de verhevigde UCK-terreur

Het is dan eind september 1998.

Het gewapende antwoord dat dan komt van de zijde van de Joegoslavische autoriteiten wordt onmiddellijk aangegrepen door de NAVO om met een ultimatum te komen.

Inmiddels zien we ook in dit NRC-citaat weer het maar al te bekende verschijnsel van zogenaamde grote westerse bewogenheid met de arme Albanese burgers, die zich in oktober 1998 met "honderdduizenden" tegelijk "onder plastic in de bergen verschuilen" - ziet u het voor u ! -, terwijl van eenzelfde humanitaire bekommernis over het lot van die andere honderdduizenden vluchtelingen, die bij wijze van spreken op de vlucht werden gedreven op het moment dat deze larmoyante regels voor het NRC-verhaal werden geschreven, in het geheel geen sprake is !

Die vallen van NRC-zijde slechts ijskoude onverschilligheid te beurt. Maar dat zijn dan ook alleen maar niet-Albanese vluchtelingen.

Overigens waren die "honderdduizenden" vluchtelingen "onder plastic in de bergen" eind oktober 1998 grotendeels weer thuis. Zo blijkt uit het verloop van de ontwikkelingen, die nog nader onder de loep zullen worden genomen. Er zijn dan ook geen meldingen van Albanese ontheemden, die de winter van 1998/1999 in de bergen hebben moeten doorbrengen.

Anders is het met betrekking tot de honderdduizenden niet-Albanen die thans zijn verdreven. Die zijn Kosovo uitgejaagd. Definitief. Onder toezicht van de NAVO-bezettingmacht. In wat de grootste etnische zuiveringsoperatie vormt die de Balkan tot dusver heeft gekend.

- 11.7. Als er toen sprake was van een 'humanitaire catastrofe' in Kosovo, dan is er nu sprake van tenminste een 'humanitaire super-catastrofe'

Gelet op de zeer gematigde aantallen slachtoffers als door het UCK zelf gemeld, is het dan de vraag hoe de NAVO-interventie zelf, die geleid heeft tot duizenden doden en gewonden en tot een materiële vernietiging van meer dan 100 miljard gulden, moet worden betiteld.

En de situatie die in Kosovo is ontstaan na deze alles verwoestende NAVO-agressie, nu de NAVO het daar in feite voor het zeggen heeft.

Waarbij alleen al tussen juni en februari 2000 meer dan 800 burgers zijn vermoord, meer dan 700 burgers zijn verdwenen en meer dan 300.000 burgers van alle nationale minderheden zijn verdreven. Zodat een vrijwel volledig etnisch gezuiverd Kosovo is ontstaan. Waarin letterlijk niemand die behoort tot enige minderheid zijn leven ook maar een moment zeker is.

Wat is die situatie dan ? Een humanitaire super-catastrofe ?

In dergelijke termen wordt door de westerse waarnemers, politici en media hierover echter allerm minst gepraat. Integendeel, de belangrijkste conclusie die door de westerse vertegenwoordigers getrokken wordt, is dat de humanitaire situatie enorm verbeterd is.

Als de gevolgen in termen van menselijk leed niet zo afschuwelijk waren, zou men en dergelijke stompzinnige cultuur van ontwijking eenvoudig als hilarisch kunnen betitelen.

Nu passen daarvoor uitsluitend de kwalificaties fascistisch en racistisch.

HOOFDSTUK 12

Het Holbrooke-Milosevic bestand - sabotage door het UCK met stilzwijgende instemming van de OVSE-leiding en de NAVO

- 12.1. Eind september - begin oktober 1998: resolutie 1199 en de volmacht die de lidstaten aan de NAVO verlenen om zonder verdere toestemming tot oorlog over te gaan

Als gevolg van het weer oplaaien van de gevechten door de doelgerichte escalatie van de zijde van het UCK, nam de humanitaire ontvricting in Kosovo in de tweede helft van 1998 scherp toe.

Vanzelfsprekend was dit koren op de molen van die westerse krachten die koersten op een verdergaand ingrijpen in Joegoslavië. Steeds openlijker werd gedreigd met NAVO-bombardementen op Joegoslavië.

Eind september 1998 werd resolutie 1199 door de Veiligheidsraad aangenomen, waarin een vergaande terugtrekking van de Joegoslavische leger- en politie-eenheden uit Kosovo werd geëist, het inachtnemen van een bestand, de terugkeer van de vluchtelingen en onderhandelingen met de Albanezen over de toekomst van Kosovo.

Op 12 oktober 1998 gaf de NAVO een **activation order** uit, inhoudende dat de NAVO zonder verdere toestemming van de NAVO-partners tot bombardementen op Joegoslavië zo mogen overgaan, tenzij de Amerikaanse gezant Holbrooke in Belgrado alsnog een doorbraak zou bereiken.

De volgende dag stemde de Joegoslavische autoriteiten in met de stationering van 2000 OVSE-waarnemers, die in Kosovo zouden meten toezien op de naleving van resolutie 1199.

Desondanks bleef de NAVO de oorlogstrom roeren en handhaafde de **activation order**.

12.2. **Afwijzing van het Holbrooke-Milosevic akkoord door het UCK door het Westen stilzwijgend geaccepteerd**

Op 13 oktober 1998 maakte het UCK daarop bekend dat het weigerde in te stemmen met het onder de dreiging van acuut NAVO-geweld jegens Joegoslavië afgedwongen Holbrooke-Milosevic akkoord en riep het op tot luchtaanvallen op Joegoslavië. "Elke oplossing die niet voorziet in onafhankelijkheid is onaanvaardbaar", aldus deze UCK-verklaring. Dat was nou niet bepaald in de geest van het akkoord, waarvan de drie allereerste en belangrijkste basisprincipes - in totaal 11 in getal - luiden:

1. Regeling van de problemen via dialoog
2. Geweld en terrorisme moeten onmiddellijk worden beëindigd
3. Iedere oplossing moet de territoriale integriteit, de soevereiniteit en de internationaal erkende grenzen van Joegoslavië erkennen.

Het UCK maakte dus terstond al duidelijk het Holbrooke-Milosevic akkoord volstrekt niet te erkennen.

Op 16 oktober 1998 werd het NAVO-ultimatum aan Joegoslavië met 10 dagen verlengd. De NAVO dwong af dat zij verkenningsvluchten boven Kosovo zou mogen houden.

12.3. **UCK-schendingen van het Holbrooke-Milosevic bestand door de OVSE-leiding en de westerse vertegenwoordigers doodgezwegen - hysterisch onthaal door het Westen van Joegoslavische militaire tegenmaatregelen tegen deze bestandsschendingen**

Op 19 oktober 1998 berichtte de NRC onder de schreeuwerige kop "Servische politie rukt uit in Kosovo - Belgrado riskeert NAVO-luchtaanval":

"Belgrado, 19 okt. In Kosovo is een colonne tanks, pantserwagens en vrachtwagens van de Servische politie uitgerukt, kennelijk op weg naar een gebied waar de afgelopen dagen door het Kosovo Bevrijdingsleger drie Servische politiemannen zijn gedood. Het Servische bewind loopt met de politie-actie het risico door de NAVO met bombardementen op de vingers te worden getikt. De NAVO eist - op straffe van luchtacties - dat Belgrado de eisen van de VN in de Kosovo-crisis nakomt. Een van die eisen is het staken van geweld. (...) De Serviërs hebben naar aanleiding van de dood van de drie politiemannen de "terroristen" van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) beschuldigd van pogingen het akkoord tussen de Amerikaanse gezant Holbrooke en de Joegoslavische president Slobodan Milosevic te torperen, door de Servische politie met aanvallen te provoceren. (...) Volgens de Serviërs hebben UCK-strijders in vijf dagen veertig aanvallen op de politie gepleegd, waarbij vier doden en twaalf gewonden zijn gevallen. De Servische prefect van Kosovo, Veljko Odalovic, zei gisteren dat die aanvallen "bewijzen wat de internationale gemeenschap nog niet wil erkennen, namelijk dat de terroristische benden vijandig staan tegenover elke politieke regeling van de problemen in Kosovo."

Van een ontkennen of erkennen kan hier geen sprake zijn. Het UCK had immers direkt al laten weten het Holbrooke-Milosevic akkoord niet te erkennen !

En natuurlijk ging het daarna weer onverdroten door met de strategie van vanouds: het plegen van gewelddaden. Waar het door het Westen nimmer op aangekeken wordt. Het tegengeweld dat dit van Servische zijde uitlokt, geeft dan vervolgens het Westen weer de gelegenheid om een keel op te zetten van jawelste. Zo het moment van toepassing van westers geweld dichterbij brengend.

Commentator Koen Koch schreef daarover in Trouw van 24 oktober 1998:

"Deze week werd ik op mijn wenken bediend, hoewel ik het liever andersom had gehad. Zoals ik eerder voorspelde, probeerde het UCK door aanvallen op Servische posities alsnog NAVO-luchtaanvallen uit te lokken, en besloot Nederland waarnemers ter beschikking van de OVSE te stellen. Ook al was de fundamentele voorwaarde daarvoor, instemming van alle partijen met het bereikte akkoord, afwezig, zoals door de gewelddadige acties van het UCK nog eens onderstreept werd. (...) De OVSE-missie gaat dus toezien op de naleving van een akkoord dat één van de conflictpartijen eigenlijk ten principale verwierpt."

Dat is vragen om moeilijkheden en Nederland toont zich royaal bereid om in die moeilijkheden te delen. Wij zijn bereid honderd waarnemers te zenden, evenveel als de Verenigde Staten."

Op 24 oktober 1998 stelde de NAVO de Joegoslavische autoriteiten een nieuw ultimatum. Joegoslavië moest alle legereenheden terugtrekken uit Kosovo, ook alle tanks en zware wapens moesten weg en het staakt-het-vuren moest stipt worden nageleefd. Duidelijk is waar inwilliging van zo'n serie ultimatieve eisen toe zouden leiden. Namelijk het overdragen van Kosovo aan het UCK. Nochtans voegde een NAVO-vertegenwoordiger eraan toe dat Joegoslavië geen keus had.

- 12.4. Terugtrekking van de Joegoslavische eenheden - overname van de vrijgekomen posities door het UCK met stilzwijgende westerse instemming - voortzetting en escalatie van de UCK-terreur vanuit deze nieuwe posities

Op 27 oktober meldde de westerse pers massale terugtrekking van Joegoslavische leger- en politie-eenheden. De NAVO besloot daarop niet over te gaan tot bombardementen op Joegoslavië.

Op 10 november 1998 berichtte de NRC onder de kop "Serviërs vermoord - vrees voor nieuw geweld in Kosovo":

"Pristina, 10 nov. In Kosovo neemt het gevaar van een escalatie van het geweld weer toe nu de Servische politie heeft gedreigd intensiever te gaan patrouilleren. Dat besluit is een reactie op de moord op twee Servische politiemannen. De twee werden vrijdag ontvoerd toen ze patrouilleerden in de buurt van Malisevo in Centraal-Kosovo. Gisteren werden hun lijken gevonden niet ver van de plaats waar ze waren verdwenen. De twee bleken van dichtbij te zijn doodgeschoten. Hun lichamen vertoonden sporen van marteling.

(...)

De strijders van het UCK hebben de afgelopen weken het terrein bezet, dat door de Servische politie en het Joegoslavische leger is ontruimd op grond van het akkoord van Milosevic en Holbrooke. Het UCK patrouilleert er en doet, volgens een waarnemer ter plaatse, "alsof het de baas is". Daar komt bij dat het UCK geen partij is in het akkoord en de bepalingen van het bestand dus simpelweg kan negeren. (..) Gisteren hield het UCK met veel uiterlijk vertoon een militaire plechtigheid in de regio Drenica, ter gelegenheid van de samenvoeging van vijf eenheden tot één bataljon. Daarbij werden vijftienhonderd strijders van het UCK opgetrommeld.

Op 13 november 1998 meldde Trouw:

"Volgens het Albanese Informatiecentrum dreigen de Serviërs gijzelaars te doden als twee Serviërs die kennelijk zijn ontvoerd door guerrillastrijders van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) niet worden vrijgelaten.

(...)

Met automatische geweren bewapende Serviërs proberen de vrijlating te bewerkstelligen van twee andere Serviërs die woensdag vermist raakten in de regio Drenica in Midden-Kosovo.

(...)

Het hoofd van de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa (OVES), Bronislaw Geremek, toonde zich gisteren bezorgd over de verslechterde veiligheidssituatie in Kosovo."

Op 21 november 198 berichtte Trouw onder de kop "UCK doodt Serviërs:

"Bij een aanval van het Albanese Kosovo Bevrijdingsleger UCK zijn gisteren twee Servische politieagenten omgekomen en vier gewond geraakt. De rebellen vielen het dorpje Prilep aan, in de buurt van het UCK-bolwerk Decani in het westen van de Servische provincie."

En op diezelfde dag schreef Koen Koch in Trouw:

"De schaatsmarathon van Veenoord staat al weer op het programma. In Kosovo zal het dus wel echt winter zijn. Merkwaardig genoeg horen we daar weinig over. Toen er nog gedelibereerd werd over luchtaanvallen, kon je steeds horen over de nadere gruwelen van de komende winter. We zagen Kosovaren in het bos onder wankel tentzeiltjes bivakkeren en de boodschap was dat er snel ingegrepen moest worden om een humanitaire ramp te voorkomen. Ik wil graag zien hoe het hen nu vergaat. Zitten zij weer behaaglijk in hun huizen, of zwerven zij nog rond? Is de hulpverlening goed op gang gekomen of niet? Het volstrekt ontbreken van dergelijke informatie brengt me ertoe te vermoeden dat de door de politici zo benadrukte zorg om de Kosovaarse vluchtelingen slechts een alibi was in hun confrontatie met Milosevic. Nu die strijd weer voor even gestreden is, zijn we ook de Kosovaren vergeten. Zelfs de gedachte aan zo iets moois als een actie "Help de Kosovaren de winter door" is niet geopperd."

Op 24 november schreef het SP-Kamerlid Van Bommel in de NRC:

In zijn bijdrage laat Hoekema ook de kernproblemen onbesproken. Zo ontbreekt het aan een politiek akkoord tussen Milosevic en de ethnische Albanen, die hopeloos verdeeld zijn. Een deel van de Albanen wil onder leiding van hun leider Rugova aan de onderhandelingstafel gaan zitten om resultaten te

boeken, terwijl krachten binnen het Kosovo Bevrijdingsleger kiezen voor de gewelddadige weg naar een onafhankelijk Kosovo. De internationale gemeenschap wil echter niet verder gaan dan beperkte autonomie. De strijders van het bevrijdingsleger hebben er dus belang bij om het conflict te laten escaleren, waardoor de NAVO zich alsnog genoodzaakt ziet om lucht-aanvallen op Servië uit te voeren. Het provoceren van de Servische politie, zoals nu gebeurt, is een eerste stap in die richting."

Op 2 december 1998 berichtte de NRC onder de kop " "Missie in lente gevaarlijk - OVSE heeft twijfel over Milosevic":

"Oslo, 2 dec. De OVSE (organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) heeft gisteren bij monde van haar vertrekkende voorzitter, Bronislaw Geremek, twijfel geuit over de mate van eerlijkheid van de Joegoslavische president Milosevic inzake Kosovo. "Ik weet niet in welke mate Milosevic zich gebonden voelt aan het akkoord (over Kosovo) dat hij heeft ondertekend", aldus Geremek.

(...)

Volgens OVSE-diplomaten wordt de twijfel aan de eerlijkheid van Belgrado in de crisis gevoed door een weigering van Milosevic om de resterende politiemacht in Kosovo opdracht te geven een belangrijke steunpost in Kosovo op te geven. Die steunpost ligt bij Milosevic in Centraal-Kosovo, een bolwerk van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK."

De OVSE-leiding is kennelijk van mening dat de Joegoslavische leger-autoriteiten, stevast aangeduid als 'Milosevic', niet zo moeilijk moesten doen en ook het aangrenzende gebied maar gelijk gewoon zouden moeten overdragen aan het UCK. Want voor iedereen is duidelijk dat dit de konsekwentie zou zijn van het prijsgeven van dit steunpunt.

Op 5 december meldde Trouw dat Rugova had opgeroepen tot internationale militaire interventie.

"Zijn oproep volgde op de moord donderdag op acht Albanese strijders, die werden doodgeschoten door Joegoslavische grenswachters",

aldus vervolgt Trouw.

En zo wordt ons opnieuw een blik gegund op de wondere denkwereld van de westerse media en politici. Die een gevecht met terroristen, die geen enkel akkoord erkennen en gewoon doorgaan met terroristische akties, aanduiden als een moordpartij. Want de NRC wist onder de alarmerende Kop "Vredesproces Kosovo onder druk" al een dag eerder, op 4 december 1998, te melden:

"Volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug trachtten gisteren negen "terroristen" bij Gorozup in het zuidwesten van Albanië de grens over te komen. Ze stuitten op een Joegoslavische legereenheid, die -aldus Tanjug - "energiek reageerde en acht terroristen liquideerde".

Zelf zouden de Joegoslaven geen verliezen hebben geleden. Tanjug meldde niet of het bij de slachtoffers om Albanese staatsburgers ging of om Kosovaren.

Het incident zet het vredesproces in Kosovo, en het in oktober afgesproken bestand, onder zware druk."

Met andere woorden: als het Joegoslavische leger zich reactief opstelt tegenover terroristische provocaties en indringers, dan zijn het de Joegoslavische autoriteiten die het bestand schenden! Blijkbaar eisten de westerse politici, waarnemers en media dat de grenswachten vers aangekomen terroristen handenschuddend en met koffie tegemoet zouden treden.

Ook hier geldt dus weer - zoals voortdurend - dat het UCK door de OVSE-waarnemers geen strobreed in de weg wordt gelegd bij welke aktie dan ook om zijn posities te consolideren of het bezette gebied verder te vergroten. Zodra echter het Joegoslavische leger ook maar vin verroert om zich daartegen te verweren, is het westerse gekrijs niet van de lucht.

Niet alleen krijgt de OVSE-leiding enige veroordeling van de ondanks het bestand door het UCK stelselmatig doorgevoerde gebiedsbezettingen van grote delen van Kosovo niet uit de strot, het is zelfs zonneklaar de OVSE-leiding daar ook niets op tegen heeft.

Dit betekent dat de OVSE-leiding en diens grote "stok achter de deur", de NAVO, zich daarmee voor elke objectieve waarnemer als handlangers van het UCK diskwalificeerden.

Op 9 december 1999 maakt de NRC gewag van een nieuw plan-Hill over de toekomst van Kosovo, waarin er in is voorzien dat de Joegoslavische soevereiniteit over het gebied ook op de lange duur in stand zou blijven. Dit plan werd onmiddellijk door de Albanezen afgeschoten in de meest krasse bewoordingen:

"De nieuwe versie werd direct door de Albanezen afgewezen als "totaal onaanvaardbaar", zoals chef-onderhandelaar Fehmi Agani het uitdrukte. "Het kan zelfs niet dienen als basis voor onderhandelingen". De Albanezen, zo bleek de afgelopen dagen, hebben nu hun bevestiging van Christopher Hill. Hun "premier" in ballingschap, Bujar Bukoshi, zei vorige week dat Hill "de Albanezen benadert zoals zijn voorvaderen de Amerikaanse indianen" en Adem Demaci, de politieke vertegenwoordiger van het UCK, vond dat Hill moet worden vervangen: hij begrijpt de Albanese problemen niet en schurkt tegen de Serviërs aan. "Het State Department moet beter gekwalificeerde mensen sturen."

Dit artikel vangt aan met de bewoordingen:

"De Amerikaanse bemiddelaar Christopher Hill - ambassadeur van de VS in Macedonië - pendelt onafgebroken heen en weer tussen Belgrado en Kosovo, in zijn poging de Servische autoriteiten en de vertegenwoordigers van de Albanese gemeenschap in Kosovo rond de tafel te krijgen.

De tijd dringt: het winterweer maakt een grootschalige opleving van de oorlog onmogelijk, maar het aantal geweldsincidenten neemt snel toe en beide partijen maken er geen enkel geheim van -winter of geen winter- het bestand het bestand te laten als de tegenpartij niet ophoudt met haar provocaties. De Serviërs kondigden begin deze week een nieuw groot politie-offensief tegen de guerrillastrijders van het UCK aan als nog meer Serviërs in UCK-akties worden ontvoerd of vermoord. Het UCK dreigt eveneens met akties nadat vorige week op een dag acht van zijn leden bij een infiltratiepoging vanuit Albanië waren doodgeschoten. UCK-vertegenwoordiger Adem Demaci zei gisteren nog eens dat het verzetsleger het lopende bestand - resultaat van het akkoord tussen bemiddelaar Richard Holbrooke en de Joegoslavische leider Slobodan Milosevic van 13 oktober - "natuurlijk" gebruikt om zich te hergroeperen, te bewapenen en voor te bereiden op de veldslagen die ongetwijfeld gaan komen."

En sluit met deze passage:

"Zo is van het optimisme van twee weken geleden niets meer over en dreigt de missie van Hill dramatisch te mislukken. En dat kan maar één ding betekenen: het bestand loopt gevaar. Het UCK is, in de woorden van een Amerikaanse diplomaat de afgelopen weken "meaner and leaner" geworden. Het heeft de bestandspauze gebruikt om zich een betere organisatie en een duidelijker structuur aan te meten, het heeft geleerd van de nederlagen, het voelt zich verre van verslagen en het beschikt over veel vechtlust. Wat het UCK betreft staat alleen het winterweer een hervatting van de strijd nog in de weg."

Op 16 december 1999 publiceerde de NRC een artikel onder de kop: "Partijen in Kosovo spelen met dynamiet", aanvangende met de bewoordingen:

"Belgrado, 16 dec. De Amerikaanse gezant Richard Holbrooke heeft gisteren de Servische autoriteiten en de Albanese gemeenschap in Kosovo gewaarschuwd dat ze "met dynamiet spelen". Holbrooke, die maandag opdracht kreeg te proberen het vastgelopen vredesproces in Kosovo uit het slop te halen, sprak gisteren met de Albanezen en later met de Joegoslavische president Milosevic."

Hieruit blijkt allereerst dat de Albanese separatisten en terroristen op hun wenken bediend zijn. Hill is inmiddels voorlopig de laan uit gestuurd, zoals zij dat eisten en vervangen door Holbrooke als "vredesonderhandelaar".

Deze Holbrooke zet onmiddellijk de juiste toon. Door het bezigen van het beeld dat "beide partijen" met dynamiet zouden spelen, wordt enerzijds de indruk gewekt dat beide partijen even schuldig zouden zijn aan de bestandsschendingen.

Hetgeen het UCK goed uitkomt, aangezien dit de voortdurende provocaties van deze terreur-organisatie verhult.

Terwijl anderzijds hiermee de suggestie wordt gegeven dat als het mis gaat, de gevolgen voor beide partijen gelijkelijk desastreus zouden zijn.

Ook die suggestie komt het UCK maar al te goed uit, want dit camoufleert dat het UCK nu juist de opzet heeft om het dynamiet tot ontploffing te laten komen. Want dit kan niets anders betekenen dan NAVO-bombardementen, en het is immers al tijden de strategie om de NAVO-bombardementen uit te lokken, zoals al in het eerder geciteerde VN-rapport tot uitdrukking wordt gebracht.

In dit NRC-artikel wordt voorts vermeld:

"Een aanvullende complicatie is de snelle toename van het aantal gewelddadige incidenten in Kosovo. Maandag doodden Joegoslavische grenswachten 31 Albaneese UCK-infiltranten, die trachtten wapens en munitie naar Kosovo te smokkelen. Gisteren stelden internationale waarnemers vast dat ze deel uitmaakten van een groep van 140 wapensmokkelaars van het UCK, die op de grenswachten stuitten. Toen die schoten keerde de groep om om naar Albanië terug te keren. Daarbij raakten de UCK-strijders evenwel ingesloten en ontspon zich een urenlang vuurgevecht. Later schoot een gemaskerde man in de stad Pec zes Servische burgers dood in wat mogelijk een wraakactie was.

Holbrooke zei dat het geweld het bestand onder druk zet en dat dit de noodzaak onderstreept om haast te maken met het overleg over een regeling.

(...)

Milosevic liet na het gesprek met Hoolbrooke weten dat de Serviërs "het terrorisme" - het UCK - blijven bestrijden."

Voor elke objectieve waarnemer is glashelder wat zich hier voltrekt. Het UCK probeert dat het een lieve lust is, daarbij de ene bestandsschending na de andere begaand. Zonder dat dit de OVSE-leiding, de NAVO of welke westerse macht of kracht dan ook, ook maar enige veroordeling of waarschuwing ontlokt. Zodra er dan een reactie komt van de Joegoslavische eenheden, wordt door westerse vertegenwoordigers onmiddellijk geroepen dat "het bestand in gevaar wordt gebracht".

Veelzeggend omtrent de positie van de westerse media is ook het taalgebruik. Konsekvent houden zij eraan vast het UCK aan te duiden als "bevrijdingsleger" en de leden daarvan als "vrijheidsstrijders" of "guerrillastrijders".

Hoewel er, ook voor hen, geen ontkomen aan is om de voortdurende stroom van terroristische acties, aanslagen en moordpartijen op onschuldige burgers van dit UCK te vermelden, kunnen zij het woord "terroristen" in dit verband niet uit hun strot krijgen.

Zo ook hier weer in de NRC. Nadat men eerst heeft moeten berichten dat het UCK in koelen bloede zes onschuldige Servische burgers heeft vermoord, kan men het toch niet laten om de betiteling van terrorisme in dit verband tussen aanhalingstekens te zetten.

- 12.5. Eind december 1998: de banden tussen de UCK-terroristen en de Amerikanen worden op locatie in Kosovo aangehaald

Op 23 december 1998 berichtte de NRC over verdere versterking van de directe betrekkingen van de Amerikanen met het UCK. Een foto geeft een besneeuwd dorp in Kosovo weer, met een erewacht van zwaarbewapende UCK-terroristen. Met als onderschrift:

"DRAGOBILJ - Soldaten van het Kosovo Bevrijdingsleger houden de wacht in het dorp Dragobilj terwijl in een van de huizen een hoge Amerikaanse functionaris, Lawrence Rossin, praat met leden van de generale staf van het UCK. Het was voor het eerst dat een diplomaat de top van het Bevrijdingsleger ontmoette (Foto AP)."

- 12.6. Succes voor de UCK-strategie van provocaties onder handbereik - het Holbrooke-Milosevic akkoord op het punt van bezwijken

Op 28 december 1998 meldde de NRC onder de kop: "OVSE dreigt missie op te geven - felle strijd luwt in Kosovo na bestand:

"Bij de gevechten tussen Servische strijdkrachten en Albanese opstandelingen zijn de afgelopen vier dagen ten minste 16 mensen gedood. Gisteren werden bij de gevechten artillerie, mortieren en machinegeweren ingezet. Het waren de zwaarste gevechten sinds het bestand dat in oktober van kracht werd.

(...)

De huidige OVSE-voorzitter, de Poolse minister van Buitenlandse Zaken, Bronislaw Geremek, verklaarde dat geen van beide partijen zich de afgelopen dagen aan het akkoord hield. "In strijd met de in oktober gemaakte afspraken zijn Servische strijdkrachten Kosovo weer binnengetrokken en hebben daar repressieve acties uitgevoerd", aldus Geremek in Warschau."

vertaald in feitelijke termen betekent dit jargon dat voor de Servische autoriteiten de voortdurende schendingen door het UCK van een van de belangrijkste voorwaarden van het Holbrooke-Milosevic akkoord, namelijk een bestand, niet langer aanvaardbaar waren. Het UCK had van dit bestand, met medeweten van de OVSE-leiding maar zonder dat dit ooit tot enig protest van die kant leidde, zwaar misbruik gemaakt door grote gebieden van Kosovo onder zijn gezag te stellen en werkte inmiddels, onder dekking van datzelfde bestand, koortsachtig verder aan de versterking van zijn positie.

Voor de Joegoslavische autoriteiten gold dit niet langer als acceptabel. Als antwoord op de militairisering en bezetting van hele gebieden door het UCK, begonnen zij op hun beurt weer wapens en manschappen over te brengen naar deze door het UCK onder de dekmantel van het bestand bezette gebieden.

De daarop volgende gevechten leverden als vanouds in het Westen onmiddellijk zo'n keel op tegen deze "Servische bestandsschendingen".

Overigens voegde Geremek in dit NRC-citaat daar wel aan toe:

"Tegelijkertijd zijn er terroristische activiteiten begaan door Albanese militaire groeperingen in Kosovo. Als het bloedvergieten en het geweld escaleert zal de OVSE de vorm van haar activiteit heroverwegen".

Op 30 december 1998 meldde de NRC:

"PRISTINA, 30 dec. Vijf ethnische Albanezen zijn gisteren bij gewelddadigheden in het noorden van Kosovo omgekomen, ondanks het staakt-het-vuren dat de strijdende partijen zondag sloten na enkele dagen van hevige gevechten.

(...)

De Joegoslavische regering zei dat permanente vrede in de Servische provincie onmogelijk is zonder internationale veroordeling van het "terrorisme".

Uit de voorgeschiedenis is duidelijk dat de Joegoslavische autoriteiten daarin volkomen gelijk hadden.

Maar, in plaats daarvan, zo vervolgt dit NRC-artikel:

"De secretaris-generaal van de NAVO, Javier Solana, waarschuwde gisteren zowel de Servische veiligheidsstroepen als de Albanese vrijheidsstrijders van het UCK. "De Navo is nog steeds bereid om in te grijpen als de situatie dat vereist", aldus Solana.

Dus weer zo'n waarschuwing naar zogenaamd twee kanten. Die door het UCK met vreugde en tevredenheid zal zijn begroet. En met het voornemen om de provocaties en gevechten nog verder op te voeren, om toch maar zo gauw mogelijk dat vurig gewenste NAVO-ingrijpen te kunnen binnenhalen!

Op 8 januari 1999 berichtte de NRC:

"PRISTINA, 8 Jan. Honderden boze Serviërs blokkeren sinds gisteren alle wegen van en naar Pristina, de hoofdstad van Kosovo, in een actie die de spanning in het gebied verder heeft opgedreven."

En ook hier is het dus weer het bekende verhaal. Het UCK onderneemt terroristische actie en als dan vervolgens de Serviërs reageren, worden niet de terreurdaden en provocaties van het UCK aangewezen als bron van de daaruit voortvloeiende spanningen, maar de Servische reactie.

Want verderop in dit artikel blijkt waar dit een reactie op was:

"De bewapende Serviërs protesteren met hun actie tegen de moord, woensdag, op een 34-jarige Serviër die als bewaker bij een elektriciteitscentrale werkte. De man werd gedood bij een aanval van het Kosovo Bevrijdingsleger."

Het ging hier om de druppel van terreur, die de emmer deed overlopen:

"De Serviërs eisen dat dat de Joegoslavische president Milosevic en de Servische president Milutinovic naar Kosovo komen. Met de komst van andere gezagsdragers nemen ze geen genoegen. "Terroristen vermoorden ons op ons werk, vermoorden onze kinderen in cafés", aldus de woordvoerder. De Serviërs eisen garanties voor hun bescherming tegen aanvallen van "Albanese terroristen" en voelen zich door de politieke leiders - met name Slobodan Milosevic - in de steek gelaten. De woordvoerder zei dat als er binnen twee of drie weken geen garanties komen, alle Serviërs Kosovo en masse zullen verlaten."

Op 11 januari 1999 berichtte de NRC onder de kop "Servisch machtsvertoon - Spanningen in Noorden van Kosovo":

"BELGRADO, 11 jan. Joegoslavische legereenheden zijn dit weekeind opgerukt naar het gebergte in het noorden van Kosovo. Los van enkele schermutselingen kwam het niet tot een grootschalige confrontatie, maar de situatie is gespannen. Het Servische machtsvertoon is een reactie op de ontvoering van acht Servische soldaten, vrijdag bij de stad Kosova Mitrovica, door het Kosovo Bevrijdingsleger UCK. De acht worden gevangen gehouden in het Podujevo-gebergte, een UCK-bolwerk. (...) Knut Vollebaek, de nieuwe voorzitter van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) die op rondreis is door de regio, riep gisteren het UCK op de gijzelaars vrij te laten, maar noemde de Servische reactie "buiten proportie".

Zoals de weergave van de feiten hierboven, ontleend aan bepaald niet Servië-vriendelijke westerse bronnen, duidelijk aantoonde ging het hier niet om een incidentele UCK-provocatie, maar vormde deze ontvoering onderdeel van een maandenlange strategie van bestandsschendingen, gebiedsbezettingen en terreurdaden. Met als uiteindelijk doel militair ingrijpen van de NAVO te bewerkstelligen.

Begin januari bracht het UCK het dus zo ver dat de Joegoslavische autoriteiten zich gedwongen zagen weer tot opbouw van troepen in Kosovo over te gaan. En de OVSE-leiding was er vervolgens als de kippen bij om niet het UCK te blameren voor deze zorgvuldig uitgekiende strategie van provocatie,

maar om uitsluitend de Joegoslavische autoriteiten te beschuldigen van een "buitenproportionele reactie".

Op 12 januari 1999 meldde Het Parool:

"De Servische president Slobodan Milosevic heeft een ultimatum gesteld voor de vrijlating van acht Joegoslavische soldaten, die sinds vrijdag gevangen worden gehouden door het Albanese Bevrijdingsleger UCK" (...)

Journalisten zagen zaterdag vijftig Servische tanks en pantserwagens langs de weg van Pristina naar Podujevo, de lopen op het Podujevo-gebergte gericht, een deel ervan onder hooi gecamoufleerd. Gistermiddag namen de tanks Lapastica en Gorna Lapastica onder vuur, bergdorpjes onder controle van het UCK. Volgens Servische bronnen was dit een vergelding voor een Albanese aanval op politiemensen, die bij het naburige dorpje Perane Servische vluchtelingen naar hun huizen terugbrachten."

(...)

De spanning in Kosovo loopt weer op sinds onbekenden dinsdag een handgranaat gooiden naar het Servische café 'Cool' in de hoofdstad Pristina. Boze Serviërs sloopten daarop enkele Albanese café's."

De NRC van 14 januari 1999 doet dan onder de kop "UCK draait het Westen de duimschroeven aan" verslag van een moeizame poging van de OVSE om de acht ontvoerde Joegoslavische militairen vrij te krijgen. Het UCK maakt hier een show en een propagandastunt van. Het laat alle hoge westerse vertegenwoordigers en tientallen journalisten daarvoor komen naar zijn hoofdkwartier. Dat is gevestigd in gebied dat door het UCK, onder schending van het bestand, in bezit is genomen. Het NRC-artikel beschrijft de aankomst van de stoet aldus:

"Ruim een uur te laat komen ze aan bij het hoofdkwartier van het UCK in het dorp Likovac. De UCK-top wil per se internationale vertegenwoordigers en - daar was speciaal om gevraagd - zoveel mogelijk journalisten op deze plek. Het hoofdkwartier is een nieuw gebouw tussen verwoeste en platgebrande huizen. In oktober, na het akkoord tussen de Amerikaanse diplomaat Holbrooke en de Joegoslavische president Milosevic, trokken de Servische politie-eenheden zich terug uit dit gebied, het UCK nam hun stellingen over. Zo'n veertig journalisten staan klaar om het nieuws te verslaan over de Servische militairen die vrijkomen."

En natuurlijk komt er ook hier in dit artikel geen woord van veroordeling aan te pas, dat niet alleen deze kidnapping maar ook het in bezit nemen van het gebied dat de Joegoslavische eenheden onder druk van het Holbrooke-Milosevic akkoord moesten ontruimen, evenzovele ontoelaatbare bestandsschendingen vormden.

12.7. Gespeelde onzekerheid over en onbekendheid met de UCK-leiding door de OVSE-leiding

Op 16 januari 1999 publiceerde de NRC een interview met het hoofd van de OVSE-missie van waarnemers in Kosovo, Walker, waarin o.m. de volgende vragen werden gesteld:

"Volgens OVSE-waarnemers gebruikt het UCK deze wapenstilstand om zich beter te organiseren"

'Dat hoor ik ook, het zal wel. En feit is dat deze militairen door een andere eenheid gevangen zijn gevangen genomen dan de eenheid waarmee wij onderhandelden, misschien wijst dat op een betere organisatie. Maar wie het UCK leidt? Ik heb er nog steeds geen idee van. Wij weten niet wie wat vertegenwoordigt, er lopen mensen in uniform die geen militairen zijn, ze geven rangen en titels op die ons niks zeggen.'

'Volgens OVSE-waarnemers in uw hoofdkwartier veroorzaken de Albanezen de laatste weken meer problemen dan de Serviërs.'

'Wij hebben met beide partijen zeer serieuze problemen.(...)'"

Twee dingen vallen hierbij op.

In de eerste plaats komt in deze vraagstelling feiten tot uitdrukking waarvan veldwaarnemers van de OVSE al eerder in de publiciteit hadden gerept. Namelijk dat het al maandenlang het UCK is dat voortdurend uit is op provocaties en bestandsschendingen en dat deze organisatie zich verder voortdurend en op grote schaal schuldig maakt aan het militair bezetten van gebieden waaruit de Joegoslavische eenheden zich onder westerse druk hebben teruggetrokken. Deze berichtenstroom van 'gewone' veldwerkers van de OVSE wordt door de OVSE-leiding zoveel mogelijk gemaskeerd en afgedempt.

En in de tweede plaats maakt Walker hier duidelijk dat de OVSE-leiding zich niet druk maakt over het feit dat het UCK het bestand misbruikt om zijn posities te versterken.

Daarbij is het natuurlijk een leugen dat de OVSE-leiding er nog steeds geen idee van had wie het UCK leidde en wie daarin wat vertegenwoordigde.

Dat blijkt alleen al uit het feit dat de Amerikanen enkele weken eerder feilloos het hoofdkwartier van het UCK wisten te vinden en dat de OVSE-leiding zelf koud enkele weken later feilloos bleek te weten wie men als vertegenwoordigers van het UCK naar de zgn. Rambouillet-besprekingen moest halen.

Dit antwoord van Walker over de onbekendheid met de UCK-structuur diende klaarblijkelijk een strategisch doel. Want niemand kan immers van je vergen dat je krachtige eisen stelt aan een organisatie die je niet kent en waarvan je niet weet hoe die in elkaar zit en bij wie je met die eisen moet zijn!

Met dit antwoord schiep Walker dus ruimte voor de OVSE-leiding om verder te gaan met de politiek van niet-optreden tegen het UCK.

De OVSE-leiding verschaftte zich zo een blijvend alibi om het UCK ongestoord zijn gang te kunnen laten gaan.

12.8. Januari 1999 - het bezwijken van het Holbrooke-Milosevic accoord

Inmiddels meldde de NRC op 16 januari 1999 onder de kop "OVSE-waarnemer en tolk gewond - Gevechten laaien weer op in Kosovo":

"PRISTINA, 16 Jan. Het zuiden van de opstandige Joegoslavische provincie Kosovo is gisteren het toneel geweest van felle gevechten tussen Albanese rebellen en Servische eenheden. Elders in Kosovo werden een ongewapende Britse waarnemer en zijn tolk door schoten gewond.

De NAVO-opperbevelhebber voor Europa, Clark, waarschuwde eerder op de dag dat het staakt-het-vuren mogelijk binnen niet al te lange tijd instort.

(...)

Volgens de Servische politie kwamen bij de zware strijd rond Stimlje in het zuiden van Kosovo zeker vijftien strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) om het leven. De etnische Albanezen zelf spreken over zes doden in de strijd rond het UCK-bolwerk 30 kilometer van Pristina. Drie dorpen bij Stimlje werden met mortieren en andere zware wapens beschoten, berichtte het Albanese Kosovo Informatiecentrum. Er zijn ook meldingen over de inzet van tanks.

(...)

Oppebevelhebber Clark toonde zich zeer bezorgd over het conflict op de Balkan. Clark, op troepenbezoek in het naburige Bosnië, wees op de voorbereidingen die beide partijen treffen om weer te kunnen vechten."

Wie verantwoordelijk waren voor het gewond raken van deze OVSE-funktionarissen vermeldt de NRC niet en werd ook niet officieel door de OVSE-leiding bekend gemaakt. Uit andere bronnen is echter duidelijk geworden dat het UCK daaraan schuldig was.

Waren het echter de Serviërs geweest, dan zou de beer los zijn geweest. Nu betrof het echter het UCK en achtte men het blijkbaar beter over de oorzaak en schuldvrage te zwijgen !

Dit NRC-artikel vermeldt voorts:

"In Macedonië zullen achttienhonderd NAVO-militairen klaar staan om de OVSE-waarnemers te evacueren als dat nodig is. De Joegoslavische president Milosevic heeft al een paar keer gezegd dat hij zo'n actie zal beschouwen als een buitenlandse interventie die hij niet zal tolereren. "Milosevic zegt zoveel", aldus Walker. "Als hij deze mensen zal beletten hun werk te doen, raakt hij daarmee de hele NAVO. Dat zou dan een zeer serieuze zaak zijn."

12.9

De OVSE-leiding en de NAVO als twee-eenheid

Hieruit blijkt dat ten eerste, zonder dat daarover ooit met de Joegoslavische autoriteiten was gesproken en zonder dat dit op welke manier ook deel uitmaakte van het Holbrooke-Milosevic akkoord, dat de OVSE-leiding het recht opeiste om middels de NAVO op Joegoslavisch grondgebied te mogen interveniëren. Terwijl in alle Veiligheidsraads-resoluties, en trouwens ook in het Holbrooke-Milosevic akkoord, de onschendbaarheid van het Joegoslavisch grondgebied voortdurend was bevestigd.

En ten tweede blijkt hieruit dat de OVSE-leiding hier dreigt met de NAVO.

Dit bevestigt, eens te meer, dat OVSE-leiding en NAVO hier opereren als een twee-eenheid en als een onverbrekelijk cluster.

Dat betekent dat de voortdurende dreiging van de NAVO jegens Joegoslavië met militair ingrijpen evenzeer de OVSE-leiding moet worden toegerekend.

12.10. Het bedrog van Racak - een 'massamoord' op bestelling

Op 18 januari 1999 berichtte Het Parool onder de kop "Serviërs hervatten aanval - Waarnemers Kosovo machteloos":

Washington/Racak - De waarnemingsmissie van de OVSE in Kosovo lijkt na een bloedbad onder Albanese burgers op losse schroeven te staan. (...) Eenheden van de Servische politie hervatten vanochtend hun aanval op het dorp Racak in Zuid-Kosovo. Zij plaatsten pantserwagens op de heuvels rondom het dorp en vuurden met mortieren en machinegeweren. (...) Zaterdag werden in Racak, dertig kilometer ten zuidwesten van de Kosovaarse hoofdstad Pristina, de lijken gevonden van 45 Albanese burgers die door Servische eenheden zijn geëxecuteerd. Sommigen waren voor hun executie gemarteld, zo zei het hoofd van de waarnemersmissie Walker, onder wie een jonge vrouw en een kind. Het merendeel van de slachtoffers was van dichtbij in het hoofd geschoten. Bij sommige slachtoffers waren de ogen uitgestoken."

(...)

De Amerikaanse regering heeft de Joegoslavische president Milosevic gedreigd met bombardementen als het staakt-het-vuren in Kosovo niet wordt nageleefd. De twee hoogste NAVO-generaals vertrokken vandaag naar Belgrado met een waarschuwing dat er nog altijd 700 vliegtuigen klaarstaan om luchtaanvallen uit te voeren op Servische stellingen in Kosovo. De NAVO houdt Milosevic persoonlijk verantwoordelijk voor de recente oorlogsmisdaden in Kosovo.

De NAVO-raad eist dat Joegoslavië de extra troepen terugtrekt die het in weerwil van het bestandsakkoord van vorig jaar oktober naar Kosovo heeft gestuurd.

Ook moeten de schuldigen van de recente moordpartij worden berecht en moet het Oorlogstribunaal een onderzoek kunnen instellen. Hoofdaanklaagster Louise Arbour probeerde vanochtend om vanuit Macedonië naar Kosovo te komen. Servië heeft haar bij eerdere onderzoeks pogingen telkens de toegang geweigerd."

Uit latere publicaties blijkt dat wat er werkelijk in Racak was gebeurd op zijn minst omstreden is.

In elk geval moet de Amerikaan Walker, onder druk van de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright aangewezen als hoofd van de OVSE-missie, zich zeer wel bewust zijn geweest van de impact die zijn onmiddellijke beschuldiging dat het de Serviërs waren geweest die zich hier schuldig hadden gemaakt aan een serie beestachtige moorden, zou hebben. Nog vóór enig onderzoek had plaatsgevonden. En dat de westerse politieke elite dit zo ongeveer zou aangrijpen als een excuus voor oorlog tegen Joegoslavië.

Het feit dat hij niettemin terstond, zonder enig forensisch onderzoek of wat voor onderzoek dan ook af te wachten, tot een dergelijke beschuldiging overging, kan niets anders betekenen dat ook de OVSE-top uit was op een verdere escalatie.

Daarbij dient er rekenschap van te worden gegeven dat in de geschiedenis van de Westerse militaire interventies in Joegoslavië onmiskenbaar sprake is van een patroon. Steeds opnieuw was er in een situatie van hoogoplopende spanning sprake van dat één van de conflictpartijen erg graag een NAVO-ingrijpen wilde. Waarbij dan strijk en zet op een beslissend moment een "Servische massamoord" ten tonele werd gevoerd.

Waarna het NAVO-geweld vervolgens van start ging.

In Bosnië is dat een aantal malen het geval geweest. En steeds weer bleek het daarop losbarstende NAVO-geweld te leiden tot belangrijke keerpunten in de strijd.

In geen van de hier bedoelde gevallen, is de betrokken "Servische massamoord", die dan door de NAVO als de spreekwoordelijke druppel werd gehanteerd, onomstreden. Al proberen de westerse politieke elite en de westerse media het wel zo voor te stellen.

Zo berichtte The Independent van 22 augustus 1992 onder de kop "Muslims 'slaughter their own people' - Bosnia bread queue massacre was propaganda ploy, UN told":

"United Nations officials and senior Western military officers believe some of the worst recent killings in Sarajevo, including the massacre of at least 16 people in a bread queue, were the work of the city's mainly-Muslim defenders - not Serb besiegers - as a propaganda ploy to win world sympathy and trigger military intervention.

The view has been expressed in confidential reports circulating at UN Headquarters in New York, and in classified briefings to US policymakers in Washington.

(...)

The reports recite a litany of gruesome events, from the bombing of a bread queue on 27 May which killed at least 16 people, to the 4 August explosion at a cemetery while two orphans were being buried in early August and a "choreographed" mortar salvo 30 seconds after Douglas Hurd entered a building for a meeting with the Bosnian President, Alija Izetbegovic, on 17 July. The mortar attack, which the Foreign Secretary played down by saying "it wasn't as bad as the No 10 bang", killed or wounded 10 bystanders. A Bosnian guard of honour for Mr Hurd's security, however, had already taken over.

UN officials believe the bullet which killed US TV producer David Kaplan near Sarajevo airport on 13 August was unlikely to have been fired by a sniper from distant Serbian positions. "That would have been impossible", one UN military officer said. "That shot came in horizontal to the ground. Somebody was down at ground level". UN officials also say a Ukrainian soldier, shot in the head and heart at Sarajevo's Marshal Tito barracks on Thursday, was killed by "small arms fire" - by implication the Bosnians.

(...)

The televised scenes of civilians cut to pieces by an explosion as they queued for bread on one of Sarajevo's main shopping thoroughfares, Vase Miskina, horrified international public opinion and added growing pressure for military intervention against the Serbian side in the war. Vivid footage showed dead bodies littering the street and terrified crying people with severed limbs sitting on the pavement in pools of blood.

The attack came shortly before a meeting of European Community ambassadors to consider imposing sanctions on Serbia. The world's press concluded that the atrocity was caused by mortar shells fired from Serbian held position and the attack was widely interpreted as a cynical display of defiance by the Serbs.

UN officials then said they were suspicious about the circumstances but could not go public with their thoughts without jeopardising the UN mission and possibly endangering the lives of UN peace-keepers. Classified reports to the UN force commander, General Satish Manbiar, however, concluded that Bosnian forces loyal to President Alija Izetbegovic may have detonated a bomb in the area. "We believe it was a command-detonated explosion, probably in a can a UN official said. "The impact which is there now is not necessary similar or anywhere near as large as we came to expect with a mortar round landing on a paved surface."

Later, op cruciale momenten in de recente geschiedenis van Bosnie, waren er soortgelijke bloedige aanslagen op onschuldige Bosnische burgers, die ogenblikkelijk de Serviërs werden toegerekend. Steeds als westerse interventie op het spel stond.

De 'massaslachting bij Racak', komend precies op een moment dat de een der partijen gewenste NAVO-interventie met rassen schreden dichterbij komt, past exact in hetzelfde beeld. Ook hier is dan op zo'n cruciaal spanningsmoment weer sprake van zo'n "Servische massamoord". Precies op het moment dat dit het UCK bij zijn streven om een militaire interventie uit te lokken het beste uitkomt, wordt het Racak-drama gepresenteerd.

In dit verband is het nuttig opnieuw te citeren uit het interview dat de NRC op 11 november 1998 publiceerde met Veton Surroi, de hoofdredacteur van de Albanees-Kosovaarse krant Koha Ditore:

"Niet alleen Serviërs, ook Albanezen in Kosovo liegen wat af. Dat geldt ook voor journalisten. Gruweldaden worden stelselmatig overdreven. De wereld reageert immers net als in Bosnië alleen op bloedige beelden, zo denkt men."

'Ik ben me niet van stelselmatig liegen bewust."

'Journalisten van uw eigen 'Koha Ditore zaten anders deze zomer hardop te filosoferen over hoe nuttig massamoorden zijn voor de Albanese zaak."

'De wortel van het probleem is dat de wereld alleen op geweld reageert. In Kosovo volgden we negen jaar de pacifistische lijn. Diplomaten mompelden tegen ons dat het een afschuwelijke situatie was en deden niets. Dan branden de Serviërs eind februari twee dorpjes plat met inwoners en al. De week daarop ligt er een resolutie van de Veiligheidsraad over Kosovo. Kunnen we een andere conclusie trekken dan dat geweld de enige weg is om iets te bereiken? In Kosovo zeggen veel mensen nu tegen elkaar: als we dit bereikt hebben met zoveel geweld, hoeveel zullen we dan bereiken met tienmaal zoveel geweld? Wacht maar tot de lente.'"

OVSE, de Amerikaanse regering, de NAVO en de aanklagers bij het Joegoslavië Tribunal blijken, als gevolg van 'Racak' terstond als een soepel draaiend raderwerk in beweging te komen. Alsof op dit sein werd gewacht.

De Amerikaan Walker uit namens de OVSE-leiding de beschuldiging, een paar uur later dreigt Amerika met oorlog, zijn de twee hoogste NAVO-generaals op weg naar Belgrado voor een ultimatum en staat de aanklaagster van het Joegoslavië Tribunaal te trappelen aan de Joegoslavische grens om te worden toegelaten. Waarbij de te verwachten weigering van de Joegoslavische autoriteiten als een verder spanningsverhogend element kan worden gehanteerd.

Toen ruim 200.000 Serviërs met veel geweld uit de Krajina werden gedreven liep de aanklager van het Joegoslavië Tribunaal niet zo hard. Die is nog steeds in geen velden of wegen te bekennen als het dit hoofdstuk aangaat !

Op 19 januari 1999 meldde de NRC onder de kop "Aanklager tribunaal geweerd - Milosevic zoekt in Kosovo confrontatie" dat Joegoslavië in een diplomatiek isolement was geraakt door een internationaal onderzoek te weigeren naar "de moord, vrijdag, op 45 inwoners van het Kosovaarse dorp Racak" en dat het hoofd van de OVSE-waarnemers, Walker, te horen had gekregen dat hij binnen 48 uur Joegoslavië diende te verlaten:

"Joegoslavië reageert met deze stap op een persconferentie van zaterdag, waarbij Walker in onverbloemde taal Servische veiligheidstroepen aanwees als schuldige aan de slachting in Racak. 'Met zijn dreig, zijn valse en kwaadaardige interpretaties en zijn gebrek aan respect voor de Joegoslavische autoriteiten en wetten heeft de heer Walker zijn mandaat flagrant geschonden', aldus een verklaring van het Joegoslavische ministerie van Buitenlandse Zaken. Waarnemers van de OVSE zeiden vanochtend in het hoofdkwartier in Pristina niet te geloven dat Walker daadwerkelijk het land wordt uitgezet. 'Dat staan de Amerikanen niet toe', zei een waarnemer."

Een commentator schreef op 19 januari 1999 in de Volkskrant ondermeer:

"Misschien zijn de lokale Servische commandanten zaterdag uitgeschoten toen zij minstens 45 onschuldige Albanese burgers vermoordden. Misschien stond Milosevic een dermate bloedige ingreep niet voor ogen. Het neemt niet weg dat deze actie de logische uitvoering is van zijn beleid.

(...)

De parallel met Bosnië dringt zich op. Het afgelopen weekeinde heeft de wereld geschokt gereageerd op de beelden van de vermoorde Albanese. En de eerste NAVO-luchtacties in Bosnië, die volgden nadat de wereld onthutst had gereageerd op de beelden van een granaatslag op de markt in Sarajevo. (..)

(...)

Voor Kosovo rest in dit stadium (..) slechts een militaire operatie van de NAVO als enige mogelijkheid om aan de wreedheden een eind te maken."

Deze commentator roert dus onmiddellijk de oorlogstrom en weet bovendien feilloos te melden dat de doden van Racak niet alleen door Servische eenheden vermoorde Albanese burgers waren, maar bovendien ook allemaal onschuldig. Dit ingevolge het bekende recept: elke dode Albanees in Kosovo is een door de Serviërs vermoorde onschuldige burger. Gesneuvelde UCK-terroristen bestaan niet.

Dat tenminste vast staat dat er bij Racak hevig gevochten is tussen Joegoslavische eenheden en het UCK wordt voor het gemak genegeerd. Dat compliceert maar nodeloos, het is nu tijd voor oorlog tegen Joegoslavië !

Op 20 januari 1999 berichtte de NRC:

"James Rubin, de woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, verklaarde gisteren dat het wegzenden van Walker onacceptabel is. "Het is moeilijk in te zien hoe een onafhankelijke verificatiemissie kan functioneren als de missieleider het land wordt uitgezet omdat hij de waarheid meldt".

En ook hieruit blijkt weer eens de Amerikaanse superioriteit, die het mogelijk maakte om terstond vanuit Washington feilloos te bepalen wat er in Racak precies gebeurd was en dat Walker volkomen gelijk had met zijn oordeel !

Het artikel vervolgt:

"De moord van afgelopen vrijdag op 45 Albanezen in Racak heeft ertoe geleid dat de NAVO weer alle opties voor actie bestudeert. Volgens een diplomaat gaat 'het proces wel duidelijk in de richting' van militair optreden. 'We zouden natuurlijk verkiezen dat de onderhandelingen doorgaan en dat het Albanese bevrijdingsleger UCK zich rustig opstelt' zegt een diplomaat. 'Maar dat is niet de meest realistische optie. Milosevic lijkt alleen argumenten te willen geven die voorstanders van militair ingrijpen in de kaart spelen.'"

Op 21 januari 1999 berichtte de NRC:

"De NAVO heeft gisteren besloten haar militaire aanwezigheid in de buurt van Joegoslavië op te voeren in verband met de crisis in Kosovo. Acht NAVO-schepen worden naar de Adriatische zee gestuurd, waaronder een Nederlands fregat. Ook zijn extra vliegtuigen naar Italië gestuurd, waaronder acht Nederlandse F-16's."

Op 22 januari 1999 meldde de NRC dat Joegoslavië Walker voorlopig niet zou uitwijzen:

"Het bevel aan Walker, het hoofd van de OVSE-missie in Kosovo, om Joegoslavië te verlaten, is vanochtend voor onbepaalde tijd bevroren."

Terwijl de NRC van die dag onder de kop "Twijfels over Racak" ook kwam met het volgende bericht:

"Rotterdam, 22 Jan. Is de massamoord op 45 Albanezen van vrijdag in Racak een mediatruc van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK ? Volgens de Franse kranten Le Monde en Figaro hebben de Serviërs van begin af gelijk gehad. De 45 doden zouden UCK-strijders zijn, die vrijdagochtend stierven in een Servische hinderlaag, het UCK zou de lijken 's nachts in een macaber tableau hebben uitgesteld om de NAVO tot actie te bewegen.

Het zou, zo schrijft Le Monde, de Servische woede-uitbarsting tegen William Walker verklaren,

het hoofd van de OVSE-missie in Kosovo. Walker zei zaterdag na een vluchtige inspectie van de greppel waarin een twintigtal Albanese lijken lagen dat hij niet twijfelde aan de Servische schuld. Der Serviërs verweten Walker daarop dat hij een nieuw Markale creëerde. Bij een mortieraanval op de Markale-markt van Sarajevo in februari 1994 stierven 68 burgers. De VN-vredesmacht UNPROFOR stelde de Bosnische Serviërs daarna een ultimatum om hun zware wapens terug te trekken. Volgens de Serviërs hadden de Moslimtroepen echter hun eigen burgers onder vuur genomen om internationale sympathie te wekken.

Le Monde suggereert nu iets dergelijks voor Racak. Servische ordetroepen openden vrijdagochtend de aanval op het dorp, een UCK-bolwerk dat sinds vorig jaar door de inwoners is verlaten. UCK-strijders en een paar overgebleven burgers vluchten bij de beschietingen naar de bossen, waar andere politie-eenheden in een hinderlaag liggen. Veel UCK-strijders uit Racak lopen in de val, anderen blijven vanuit de heuvels schieten. De Serviërs trekken zich laat in de middag terug. 's Nachts leggen andere UCK'ers de lijken op een hoop in de greppel en mutilleren ze. Zaterdagochtend rijdt het mediacircus Racak binnen en verkeert een militaire nederlaag in een politieke zege.

Tegenover deze Frans-Servische versie staat de Albanese versie. Volgens dit verhaal trekken Servische ordetroepen na zware beschietingen vrijdagmiddag rond 16.30 uur Racak binnen. Politietroepen en para-militairen voeren een razzia uit. Ongewapende mannen worden uit hun huizen gehaald, naar de heuvels gemarcheerd, gefolterd en geëxecuteerd. Daarna vertrekken de Serviërs weer.

Volgens Le Monde was Racak al sinds vorig jaar verlaten. De krant baseert zich daarbij op de getuigenis van een cameraploeg van Associated Press, die vrijdagochtend rond 10.00 in een Servische pantserwagen door Racak rijdt. Zij zeggen dat het dorp er dan vrijwel verlaten bijligt. Hoe kan de politie later die middag dan een razzia houden? Ook beroept Le Monde zich op het feit dat de Servische ordetroepen vrijdag in een persbericht een militaire overwinning in Racak melden. Dat zouden ze niet hebben gedaan als ze een massamoord op onschuldigen hadden gepleegd, redeneert Le Monde. OVSE-waarnemers die vrijdagavond Racak bezoeken, kunnen niet vaststellen wat er gebeurd is. Vier gewonden die ze naar het naburige dorpje Stimlje brengen, vertellen niet over de razzia en de massamoord, aldus Le Monde."

Op 22 januari 1999 geeft De Volkskrant een scenario van de NAVO-bombardementen, zoals die volgens de plannen zouden verlopen, als het zover komt:

"De aanvallen zullen waarschijnlijk beginnen met het afvuren van kruisraketten vanaf schepen in de Adriatische Zee.

Die zijn gericht op de Servische luchtverdediging en militaire vliegvelden.

Daarna begint de tweede fase van de luchtcampagne, die uitgevoerd zal worden met ruim vierhonderd vliegtuigen vanaf bases in Italië. De eerste golf aanvallen zal gericht zijn op militaire installaties. Vervolgens komen strategische doelen aan de beurt, zoals bruggen en viaducten. Daarna kunnen ook vitale industrieën getroffen worden. Mocht het nodig zijn, dan zijn ten slotte ook nog aanvallen op civiele doelen zoals electriciteitscentrales ingecalculeerd."

Hieruit blijkt dat de agressie-plannen van de NAVO in elk geval in januari 1999 al lang en breed rond waren en gereed lagen ! Het wachten was alleen nog op een moment voor uitvoering.

Op 23 januari 1999 berichtte Het Parool:

"De UCK-vertegenwoordiger in Londen zei dat (...) de massamoord in Racak aantoonde dat de kwestie-Kosovo een zaak is die alleen met militaire middelen kan worden opgelost.

Etnische Albanezen hebben gisteren in Kosovo vijf Servische burgers ontvoerd. De ontvoering vond plaats in het dorp Nevoljane, 25 kilometer ten noordwesten van de provinciehoofdstad Pristina. Vier van de ontvoerde mannen werden 's morgens vroeg uit hun huizen gehaald, de vijfde, een nachtwaker bij een electriciteitscentrale, werd van zijn werk meegenomen.

De organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) stelde nogmaals de Serviërs verantwoordelijk voor de massamoord in Racak. De executie van 45 Albanezen in het Kosovaarse plaatsje blijkt een wraakactie voor de dood van vier kameraden. Dit staat in een OVSE-rapport dat gisteren uitlekte. De internationale waarnemers, die voor en na de slachting aanwezig waren in Racak, concluderen dat "de waargenomen feiten bewijzen dat het Joegoslavische leger en de politie ongewapende etnische Albanezen hebben opgesloten, verminkt en vermoord". Sommige media, zoals in Frankrijk, uitten de afgelopen dagen twijfel over de snelle interpretatie van het bloedbad door het hoofd van de missie, William Walker. Hij wees de beschuldigende vinger onmiddellijk woedend in de richting van Joegoslavische troepen, waarop Belgrado hem wilde uitwijzen."

De OVSE-leiding blijft dus onverkort vasthouden aan het officiële oordeel dat de organisatie al onmiddellijk had klaarliggen. Hetgeen meer zegt over de politieke keuzen van deze "onafhankelijke" organisatie, dan over haar drang tot waarheidsvinding.

De OVSE-waarnemers die diezelfde vrijdagavond een bezoek brachten aan Racak en van daaruit vier gewonden naar het naburige Stimlje overbrachten, die geen van allen repten van een massamoord - noch die betrokken waarnemers, noch die gewonden -, waarvan Le Monde getuigde, is blijkbaar door de OVSE-leiding effectief de mond gesnoerd en hun verklaringen zijn eenvoudig onder de de tafel gemoffeld.

Curieus ook is dat de OVSE-leiding zo pertinent zeker weet dat "de slachtoffers" ongewapend waren. Vast staat immers - dat wordt door niemand betwist - dat er in en rond Racak urenlang hevig is gevochten.

Meer dan een jaar later, als onderzoeks-journalisten eindelijk de hand hebben kunnen leggen op het voortdurend geheim gehouden rapport van een Fins forensisch team naar de doden van Racak, zal vast komen te staan dat de slachtoffers helemaal niet van dichtbij waren doodgeschoten. En dat 'de slachting van Racak' dus bedrog was. Hierop wordt nog teruggekomen.

12.11. De NAVO-oorlogsmachine wordt verder opgestart

Op 27 januari schreef de Volkskrant:

"De NAVO is klaar met de militaire planning voor mogelijke actie in Kosovo. Dat verklaarde gisterenavond de voorzitter van het militair comité van het bondgenootschap, generaal Klaus Naumann, in een interview voor de Duitse televisie. Naumann eiste een eind aan de gewelddadigheden in Kosovo en terugtrekking van Servische troepen. "Beide partijen moet duidelijk worden gemaakt dat ze de limiet hebben bereikt", zei Nauman. "Zo niet, dan zal de militaire optie worden gebruikt".

Ook hier zien we weer de suggestie van pariteit van eisen aan beide partijen. Onzin natuurlijk, alleen van de Serviërs wordt terugtrekking van troepen geëist. Zo'n eis wordt allerm minst ook aan het UCK gesteld met betrekking tot de grote gebieden die de terroristen, onder dekking van het bestand en als gevolg van de Servische terugtrekking, gewapenderhand in bezit hebben genomen.

Van eenzelfde paritaire potsierlijkheid is dat het 'beide partijen' duidelijk moet zijn dat het nu maar eens afgelopen moet zijn met het geweld, omdat ze anders allebei met 'de militaire optie' te maken zullen krijgen. Alsof niet die 'optie' dan alleen tegen de Serviërs gericht zou zijn en de het UCK er niet nu juist op uit is deze 'optie' zo snel mogelijk werkelijkheid te doen worden !

Op 28 januari 1999 kwam secretaris-generaal Solana op zijn beurt met zo'n waarschuwing die zogenaamd aan beide partijen was gericht, maar in feite natuurlijk alleen voor de Servische autoriteiten dreiging inhield. Op die dag meldde de Volkskrant:

"BRUSSEL, 28 jan. De secretaris-generaal van de NAVO, Javier Solana, zal vanmiddag een waarschuwing doen uitgaan aan de strijdende partijen in Kosovo. Dat verwachtten vanochtend bronnen bij de NAVO. Het zou gaan om een waarschuwing met dreiging met geweld, maar zonder expliciet ultimatum. "We willen maximale druk uitoefenen op beide partijen", aldus een bron bij het bondgenootschap."

Latere analyses maken duidelijk dat met name de VS toen al, aansluitend op de provocatie van Racak, had willen toeslaan. Maar dat toen nog niet alle 19 lidstaten van de NAVO op één lijn te krijgen waren.

Zodat een 'interim-fase' noodzakelijk was, waarin de druk op Joegoslavië met diplomatieke middelen kon worden opgevoerd. Daarvoor werden zogenaamde 'vredesbesprekingen' gearrangeerd, die vervolgens zouden moeten leiden tot een 'vredesaccord'.

Een en ander zou dan zo worden ingericht dat er feitelijk van 'vredes-onderhandelingen' geen sprake zou zijn en dat ook de uitkomst van het zogenaamde 'vredesaccord' vooraf al door de VS zou zijn vastgesteld.

Zodoende zou er dan in werkelijkheid sprake zijn van een dwang-pakket en het opleggen van diktaten.

Niettemin zou dan de partij die de voorgelegde diktaten zou weigeren, kunnen worden voorgesteld als de partij die weigerde om 'het vredesaccord' te tekenen. In het diplomatieke spel zou die partij dan als de schuldige voor het mislukken van de 'vredesbesprekingen' kunnen worden aangewezen en zo verder diplomatiek worden 'uitgemanoeuvreed'.

Daarna zouden ook de nu nog aarzelende NAVO-landen gemakkelijker over de streep te trekken zijn om een oorlog te beginnen tegen de 'vrede-breker van Rambouillet'. Want daar zouden die zogenaamde 'vredesbesprekingen' moeten plaatsvinden.

Onnodig om te zeggen dat het Joegoslavië was, dat die rol van 'vredebreker' was toegedacht.

Maar helemaal vlekkeloos zou dat scenario niet verlopen!

HOOFDSTUK 13

De Rambouillet-diktaten als diplomatieke manoeuvre voor de westerse landen, op zoek naar militaire confrontatie

13.1. Diplomatieke verwickelingen en voortgezette UCK-provocaties aan de vooravond van Rambouillet

Op 29 januari 1999 berichtte de NRC onder de kop "Sommatie aan partijen Kosovo":

"De Contactgroep voor ex-Joegoslavië eist dat de strijdende partijen op 6 februari in het Franse Rambouillet, bij Parijs, onderhandelingen beginnen over een politieke regeling. Dat topverleg moet binnen een week tot een akkoord leiden.

(...)

Het plan, dat voornamelijk uit Amerikaanse koker afkomstig zou zijn, "komt beide partijen zoveel mogelijk tegemoet", zeggen diplomaten. Milosevic hoeft Kosovo niet af te staan en de rebellen krijgen een grotere autonomie, die volgens de contactgroep "substantieel" zal zijn."

Deze dagen worden gekenmerkt door volop wapengekletter en speculaties over NAVO-agressie.

Op 1 februari 1999 bericht de NRC:

"BRUSSEL, 1 Febr. De NAVO-lidstaten hebben zaterdag secretaris-generaal Solana gemachtigd te beslissen over luchtaanvallen op Joegoslavië, als Belgrado onvoldoende tegemoet komt aan de eisen voor vredesonderhandelingen over Kosovo. De Joegoslavische regering en het Kosovo Bevrijdingsleger hebben nog niet laten weten of ze aan dat vredesoverleg deelnemen."

Uiteindelijk wordt hier alle verhullende rethoriek over dreiging van luchtaanvallen aan het adres van zogenaamd 'beide partijen' overboord gezet: het is nu openlijk uitsluitend de Joegoslavische regering waartegen het dreigement van NAVO-bombardementen wordt gericht.

Op 2 februari 1999 meldt de NRC onder de kop: Belgrado wendt zich om hulp tot V-raad - 'Weerhoud NAVO van geweld':

"BELGRADO, 2 Febr. De Joegoslavische regering heeft de Veiligheidsraad van de VN gevraagd om de NAVO te weerhouden van geweld tegen Joegoslavië in de Kosovo-crisis. (...) In een verklaring stelde de regering in Belgrado gisteren dat de NAVO met "haar openlijke dreigementen" aan het adres van Joegoslavië "de belangrijkste principes van de internationale relaties, de internationale vrede en veiligheid en de grondvesten van de internationale wettelijke orde" op het spel zet. "Daarom heeft het federale kabinet besloten om te vragen om een zitting van de Veiligheidsraad, die afdoende maatregelen moet nemen om gewapende agressie tegen de Federale Republiek Joegoslavië te voorkomen", aldus de verklaring."

- 13.2. Westerse pogingen om een NAVO-bezetting van Kosovo langs diplomatieke weg af te dwingen middels de Rambouillet-diktaten - eerste ronde in Rambouillet

Uiteindelijk liet de Joegoslavische regering zich de Rambouillet-besprekingen opdringen. Ook het UCK vervoegde zich nabij Parijs. Op 6 februari 1999 begonnen de gesprekken.

Eveneens op 6 februari 1999 publiceerde de NRC een foto van een Servische rouwstoet, met als onderschrijf:

"Gozadevac - De begrafenisstoet voor een 18-jarige Servische politieman, gisteren in Gorzadevac in Kosovo. Hij werd woensdag in een hinderlaag doodgeschoten door leden van het Kosovo bevrijdingsleger (UCK), dat streeft naar onafhankelijkheid van de provincie. (Foto AP)"

Op 8 februari 1999 meldde de NRC:

"In het Franse Rambouillet zijn dit weekeinde de onderhandelingen begonnen over een vredesregeling voor Kosovo. De Servische en de Albanese delegatie veroordeelden gisteren gezamenlijk de bomaanslag van zaterdagavond in de Kosovaarse hoofdstad Pristina. (...)

In een opmerkelijke, eerste gezamenlijke verklaring veroordeelden de Servische en Albanese delegatie gisteren een bomaanslag van zaterdagavond in Pristina, die plaatshad vlak na de openingsceremonie in Rambouillet. Bij de aanslag kwamen drie mensen om het leven, onder wie een jongen van tien."

Terwijl ook de Albanese delegatie zich volstrekt afwijzend bleef opstellen in Rambouillet, omdat de daar door het Westen voorgelegde dictaten niet voorzagen in onafhankelijkheid op korte termijn voor Kosovo, was het uitsluitend de Servische afwijzende opstelling, die beantwoord werd met dreigementen. Op 10 februari 1999 meldde de NRC onder de kop "VS dreigen Belgrado met acties van NAVO":

"WASHINGTON, 10 Febr. De Verenigde Staten hebben Joegoslavië gewaarschuwd dat de weigering een vredesmacht in Kosovo te accepteren, zal leiden tot bombardementen door de NAVO. De waarschuwing werd gisteren geuit door de woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken, James Rubin. De Servische weigering een internationale troepenmacht te accepteren komt volgens Rubin neer op "een grote, grote fout". Als de Albanen in het Kosovo-overleg met de Serviërs een regeling accepteren en de Serviërs die afwijzen, "zullen de Serviërs in aanmerking komen voor luchtaanvallen", zo zei Rubin."

Op 12 februari 1999 meldde de NRC onder de kop "Serviërs tekenen basisprincipes 'Rambouillet':

"De Joegoslavische delegatie heeft donderdag - eenzijdig - de tien basisprincipes, die dienen als uitgangspunt voor de vredesonderhandelingen over Kosovo, ondertekend. De Serviërs dringen er bij de Kosovo-Albanese op aan om ook te tekenen. De Britse minister van Buitenlandse Zaken Robin Cook is verbolgen en beschouwt dit als een poging om de onderhandelingen in Rambouillet te vetragen. Volgens Cook is de komst van de Kosovo-Albanese naar Rambouillet tevens een impliciete erkenning van van de tien van tevoren geformuleerde uitgangspunten. De Albanese hoeven dus niet formeel te ondertekenen. "We zijn nog niet toegekomen aan onderhandelingen, omdat de Joegoslavische delegatie blijft aandringen op ondertekening", zegt Cook. De Kosovo-Albanese vrezen dat het einddoel van onafhankelijkheid in het geding komt als de uitgangspunten formeel worden onderschreven. Eén van de uitgangspunten garandeert namelijk de territoriale integriteit van Joegoslavië (Servië en Montenegro). Cook en zijn Franse ambtgenoot hadden gisteren in Rambouillet een ontmoeting met de Servische president Milan Milutinovic. Na afloop zei Cook: "Ik heb president Milutinovic duidelijk te kennen gegeven dat we deze kwestie achter ons moeten laten en moeten beginnen met de echte onderhandelingen."

Dit bericht lezende, zal het toch tenminste enige wenkbrauwen doen fronsen en de vraag doen opkomen: wat gebeurt hier nu eigenlijk? Wel, wat er plaatsvond is het volgende. Zoals de Volkskrant van 19 februari 1999 berichtte:

"Het is uiteindelijk de bedoeling dat zij (de partijen) hun handtekening zetten onder de tien door de Contactgroep opgestelde basisvoorwaarden over verregaande autonomie voor Kosovo. 'Die punten zijn voor 80 tot 90 procent ononderhandelbaar', had de Amerikaanse bemiddelaar Hill van tevoren al laten weten."

Wat er dus plaatsgevonden had, was dat de Joegoslavische autoriteiten instemden met de manier waarop in het Rambouillet-diktaat vergaande autonomie voor Kosovo in het vooruitzicht werd gesteld.

Men zou toch zeggen dat dit een belangrijk gegeven vormde waarover het Westen toch verheugd zou moeten zijn.

Het tegendeel was het geval. Het ging de Westerse machten in Rambouillet niet primair om het bewerkstelligen van een regeling omtrent autonomie voor Kosovo, maar voor hen vormde het kernpunt van Rambouillet het afdwingen van een NAVO-bezetting van Kosovo.

De rest was daarvoor alleen maar omlijsting, window dressing. Toen dan ook de Servische delegatie de "ononderhandelbare" tien basisprincipes voor autonomie voor Kosovo ondertekende en vervolgens, uiteraard volkomen terecht, eiste dat de Albanese zijde dat ook zou doen, dreigde de daaruit voortvloeiende impasse de aandacht af te leiden van dit voor de Westerse machten belangrijkste punt, het forceren van een NAVO-bezetting van Kosovo.

Vandaar dat Cook toen onmiddellijk stampeï begon te maken, ging roepen dat die Servische instemming met de autonomie-dictaten van Rambouillet allemaal niets voorstelde; dat alleen al het feit dat de Albanezen naar Rambouillet waren gekomen, betekende dat ook zij instemden met het autonomie-dictaat en dat men zó niet toekwam aan "de echte onderhandelingen". Die "echte onderhandelingen" waren dan het dictaat voor de NAVO-bezetting van Kosovo.

Natuurlijk was die zogenaamde "instemming" van de Albanese delegatie met de tien basisprincipes voor autonomie, die volgens Cook afgeleid zou moeten worden uit louter al hun komst naar Rambouillet, niet meer dan een brutaal en schaamtelos verzinsel.

Dat bleek meteen al de volgende dagen, toen de Albanezen die tien basisprincipes in alle openheid bleven afwijzen.

Hetzelfde Volkskrant-artikel van 19 februari 1999 dat hierboven al geciteerd werd, schreef dienaangaande in vervolg op dit citaat:

"De Albanezen weigeren echter te tekenen, zolang niet is voldaan aan twee belangrijke eisen. Zij willen over drie jaar een referendum over onafhankelijkheid van Kosovo. Daarnaast weigert het bevrijdingsleger UCK zijn wapens in te leveren, ook bij de komst van een 30 duizend man sterke NAVO-vredesmacht."

Niettemin werd de schuld van de impasse voornamelijk bij de Joegoslavische delegatie gelegd, die weigerde om over "de grote kwesties" te praten.

Wat dat waren werd in de Volkskrant van 15 februari 1999 aangeduid door de Amerikaanse minister Albright, een vrouw met de moraliteit van een neutronenbom: daar waar zij verschijnt wordt alle waarheid gedood en blijft alleen de leugen recht overeind:

"Ze wond er geen doekjes om dat de oorzaak van de 'vertraging bij de Serviërs ligt'. Albright hamerde op de noodzaak van NAVO-grondtroepen om een akkoord te garanderen. 'Een overeenkomst zonder vredesmacht is geen overeenkomst.' Maar de Servische president Milutinovic, ook al in Parijs dit weekeinde, sprak zijn weigering NAVO-troepen op Servisch grondgebied toe te laten nog eens 'zeer resoluut' uit."

Uiteindelijk slaagde de NAVO er niet om zijn dictaten in Rambouillet binnen de vooraf gestelde dwangtermijn te doen slikken en werd de bijeenkomst verlengd.

Punt bleef echter dat die verdomde Albanezen hardnekkig bleven vasthouden aan hun weigering met iets anders genoeg te nemen dan met onafhankelijkheid binnen afzienbare termijn en dat die verdomde UCK-ers bovendien weigerden ervoor te tekenen dat zij onder een NAVO-bezetting van Kosovo hun wapens zouden afstaan !

Daarom kon het Westen steeds maar niet met goed fatsoen tot bombardementen op Joegoslavië overgaan, terwijl de NAVO nu toch echt stond te popelen.

In de NRC van 17 februari 1999 gaf de Amerikaanse minister Albright daar uitdrukking aan:

"Albright herhaalde gisteren nog eens dat de Serviërs, mochten zij niet inbinden en mocht de conferentie van Rambouillet mislukken, niet aan de consequenties zullen ontkomen. "Als het de Serviërs zijn die verantwoordelijk zullen zijn voor de mislukking van de onderhandelingen, zullen er NAVO-bombardementen komen".

Eerder in dit artikel was al een soortgelijk dreigement signaleerd, ditmaal van de Amerikaanse onderhandelaar Hill, die een plotseling bezoek aan president Milosevic in Belgrado had gebracht:

"De boodschap die Hill voor de Joegoslavische leider meebracht was duidelijk: als zijn delegatie niet uiterlijk zaterdag instemt met de legering van een NAVO-vredesmacht, die in Kosovo moet toezien op de naleving van een in Rambouillet te bereiken akkoord, zal de NAVO overgaan tot luchtaanvallen op doelen in Joegoslavië."

Aan het hoofd van de "objectieve en onafhankelijke" OVSE-waarnemersmissie in Kosovo, Walker, was inmiddels de taak toebedeeld om het UCK in Kosovo tot een inschikkelijk standpunt te masseren.

Anders dan enkele weken eerder, toen het erom ging op te treden tegen daden van UCK-terreur die inbreuk maakten op het Holbrooke-Milosevic bestand en toen Walker voorwendde niet te weten waar hij dan wel dat UCK zou moeten zoeken, wist de OVSE-leider nu plotseling die UCK-leiding in Kosovo wél spontaan te vinden.

Hetzelfde artikel in de NRC dat hierboven al wordt geciteerd, maakte echter duidelijk dat en dergelijk inschikkelijk standpunt van het UCK er vooralsnog er niet inzit. Zodat het op deze manier bijna onmogelijk werd om eenzijdig de Serviërs de schuld voor het mislukken van Rambouillet in de schoenen te schuiven:

"De Amerikaanse diplomaat William Walker, hoofd van de waarnemersmissie in Kosovo, is er gisteren niet in geslaagd het Kosovo Bevrijdingsleger UCK ertoe te brengen de wapens in te leveren, ook niet aan NAVO-troepen (...). Het UCK, zo kreeg Walker te horen, zal als strijdmacht blijven bestaan tot de dag waarop Kosovo onafhankelijk wordt."

Inmiddels voerden de NAVO en de westerse politici de spanning torenhoog op. Onder de koppen: "NAVO bereidt aanvalsacties voor - Maximale druk op regering Belgrado" en "Meer dan driehonderd toestellen NAVO paraat", werd in de NRC van 19 februari 1999 een oorlogsscenario geschetst, als de Joegoslavische autoriteiten niet accoord zouden gaan met de "vredesregeling" van Rambouillet vóór het aflopen van het ultimatum de daarop volgende dag om 12 uur.

Steeds weer werd de boodschap afgegeven dat de NAVO klaar was voor bombardementen op Servië.

Uiteindelijk bleek het ultimatum een losse flodder. Er volgde een officiële bekendmaking dat beide partijen "een akkoord" - dat wil dus zeggen: het voorgelegde dictaat - blokkeerden. Morele neutronenbom Albright had eerst nog geprobeerd de weg alsnog vrij te maken voor bombardementen op Joegoslavië met een leugen, zo meldde de NRC van 22 februari 1999:

"Zaterdagavond meldde de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, die zich voortdurend persoonlijk met het overleg bezighield, dat de Serviërs nog dwarslagen, maar dat de Albanezen in principe met het akkoord hadden ingestemd. "Ik hoop dat Milosevic wakker wordt en de koffie ruikt", zei Albright. "Het zou een ernstige fout zijn als hij onze bedoelingen verkeerd inschat. Zolang de Serviërs het hele akkoord niet aanvaarden, gaan de voorbereidingen van militaire acties van de NAVO door". Gisteren moest ze echter erkennen dat de Albanezen zich ook tegen het akkoord blijven verzetten zolang het geen garantie bevat van een referendum. Bovendien verzetten de Albanezen zich tegen de bepaling dat het UCK zijn wapens moet inleveren als er een akkoord komt. Albright gaf de Albanese delegatie tot gisteravond de tijd om van gedachten te veranderen. Dat ultimatum liep echter af zonder dat de Albanezen inbonden. De Albanese delegatie gaf er zelfs blijk van ondanks de onderlinge verdeeldheid unaniem van mening te zijn dat een akkoord zonder garanties voor een referendum moet worden afgewezen."

Dat zgn. ultimatum, waarvan de NRC rept, hield in dat door Albright jegens de Albanezen verklaard werd dat het haar onmogelijk werd gemaakt om zich nog langer voor NAVO-bombardementen op Joegoslavië in te zetten, als de Albanezen niet vóór de aangegeven tijd over de streep zouden komen.

Op 23 februari 1999 werden in de NRC "de charmes" van minister Albright geroemd:

"In Rambouillet eindigt vandaag het overleg over Kosovo. Dan blijkt of minister Albright, de regisseur, met haar inzet, charme en dreigementen succes heeft geboekt.

(..)

Met een stoere Stetson op haar hoofd arriveerde ze zaterdag, enkele uren voor het verstrijken van het eerste ultimatum, bij de Kosovo-conferentie in Rambouillet. Het was alsof ze met die hoed wilde zeggen: hier komt Amerika, hier komt de sheriff."

Dat zal me een charme hebben gegeven ! Waarschijnlijk zijn beide partijen in Rambouillet bezwiken onder de overdosis charme van Albright. Want uiteindelijk ging Rambouillet-I uit als een nachtkaaars.

Tot het laatst toe heeft ze hijgend achter de Albanese delegatie aangelopen, in een poging alsnog tot bombarderen te kunnen komen.

Onder de kop "Pessimisme vlak voor eind van Rambouillet" meldde de NRC van 23 februari 1999:

"Vanochtend zat het overleg nog vast op twee geschilpunten: de weigering van de Serviërs om een NAVO-troepenmacht te aanvaarden en die van de Albanezen om af te zien van een referendum over de onafhankelijkheid. Als beide partijen het vredesplan afwijzen, komen er geen luchtaanvallen op Servië. Als alleen de Serviërs het afwijzen, komen die luchtacties er wel. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, die sinds zaterdag de regie voert in Rambouillet, heeft tot gisteravond haar pogingen om een doorbraak te forceren geconcentreerd op de Kosovo-Albanese delegatie. Volgens haar woordvoerder, James Rubin, deed ze dat in het besef dat de situatie "fundamenteel verandert" als de Albanezen en akkoord zouden accepteren: "Dan zouden we in staat zijn ons te concentreren op de Serviërs, met het zeer reële vooruitzicht op militaire acties van de NAVO". De Albanezen bleven echter vasthouden aan de eis, dat na de interimperiode van drie jaar een referendum over de onafhankelijkheid moet worden gehouden en weigeren bovendien te beloven dat het Kosovo Bevrijdingsleger UCK zijn wapens inlevert als het tot een akkoord komt."

En Het Parool van 23 februari 1999 meldde:

"RAMBOUILLET - Moegestreden kwam Madeleine Albright zondagavond het kasteel van Rambouillet uit en verzuchtte: "We hebben nooit gezegd dat we de Serviërs gingen bombarderen als de Albanezen ook 'nee' tegen het vredesplan zouden zeggen." Twee dagen had de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken op hen ingesproken, maar zonder succes. De Albanezen weigerden de aangeboden kluif (...)."

Een dergelijke stomme regiefout op de weg naar NAVO-bezetting van Kosovo moest natuurlijk ongedaan gemaakt kunnen worden! De westerse regisseurs besloten dan ook dat er op 15 maart een vervolg-conferentie diende te komen.

13.3. Ontwikkelingen op het strijdtoneel na de eerste ronde van Rambouillet - verdere UCK-provocaties

Op 24 februari 1999 wordt in de Volkskrant een live-verslag gegeven van de gevechten rond het dorp Bukos:

"De Serviërs zijn maandagavond met een grote troepenmacht - pantserwagens, tanks, mortieren en een zwaarbewapend detachement van de speciale politie - Burkos binnengetrokken, en waren tot dinsdagmiddag continu in gevecht met het UCK gewikkeld."

Ook hier was sprake van een Joegoslavisch antwoord op een terreur-aanslag van het UCK:

"Aanleiding voor de Serviscche aanval was de dood van Mirko Milosevic (19). Mirko is door UCK-soldaten gevangen en doodgeschoten. Mirko's broer ligt levensgevaarlijk gewond in het ziekenhuis van Pristina. Voor het huis van Milutin Milosevic is de sneeuw rood van het bloed van de beide zoons. Mirko's lijk ligt nog in het huis. Milutin durft hem niet te begraven zolang sluipschutters van het UCK in de buurt zijn.

(...)

De officier organiseert (...) een kleine persconferentie van Milutin, de vader, die alle aandacht langs zich heen laat gaan. "Wie moet nu mijn huis bewonen?" huilt hij zacht. Mirko is dood en Miljan bijna. Dan heeft hij alleen nog Fatima, zijn dochter. Zijn vrouw loopt verdwaasd over het erf. "Amerika! Amerika!" schreeuwt ze, en wil de journalisten - buitenlanders, NAVO, Amerika - te lijf. Buren houden haar tegen.

(...)

Bukos is een "provocatie". Een schending van het in oktober uitgeroepen staakt-het-vuren, dat dinsdag in Rambouillet door de Britse minister Cook opnieuw is bevestigd."

Op 24 februari 1999 schreef de NRC in een hoofdredactioneel commentaar:

"De Kosovaren hebben in Rambouillet een kans laten liggen. De NAVO toonde zich bereid voor hen in het krijt te treden als zij de claim van onvoorwaardelijke onafhankelijkheid, althans voor de duur van een overgangperiode, op ijs wilden leggen. Verre gaande autonomie, gegarandeerd door een internationale vredesmacht, zou hun deel zijn geweest. Als de Serviërs daarin niet meegingen, zouden luchtaanvalen worden uitgevoerd op de militaire infrastructuur van rest-Joegoslavië. Maar de harde kern van de Kosovaarse delegatie was tot gisteren niet overtuigd. Autonomie was onvoldoende en van het verlangen de inleveren van de wapens wilde men helemaal niet horen."

En in verslag van dezelfde moordpartij van UCK-terroristen in Bukos als vermeld in de Volkskrant, schrijft de NRC van 24 februari voorts:

"Gisterochtend, vertelt Milosevic, werden zijn jongste zoon Milan en een buurjongen gevangen genomen door UCK-strijders toen ze op weg waren naar hun werk. 's Avonds kwamen UCK-soldaten met hun gevangenen bij het huis van Milosevic. "Roep je familie", zeiden ze tegen Milan. Milutin zag zijn zoon in de tuin staan, geboeid. "Ik wilde hem helpen, ik rende naar hem toe."

De UCK-soldaten begonnen te schieten. Ze raakten zijn oudste zoon, Mirko (33), in zijn hoofd. Hij was meteen dood. De twee gebode Servische jongens probeerden te vluchten. Ook zij werden geraakt, volgens Milosevic, ze liggen nu zwaargewond in het ziekenhuis in Pristina. "Wij zijn hier", zegt de Servische politie-chef, "om de Serviërs in dit dorp te beschermen tegen de terroristen. Ze hebben zelf geen wapens. Deze familie had ook niks. Alleen maar een geweer".

(...)

OVSE-medewerkers in Pristina vinden dat het UCK de afgelopen dagen de Servische militairen en politie-eenheden "provoceert". UCK-soldaten vallen militaire konvooien aan, politie-voertuigen worden in hinderlagen gelokt en beschoten. "De Serviërs houden zich nog in", vindt de Nederlandse waarnemer Lex van Voorst, hoofd van de afdeling 'Operations'. Volgens hem proberen de UCK-soldaten tegenaanvallen van de Serviërs uit te lokken "om de NAVO zover te krijgen dat ze toch luchtaanvallen uitvoert op Servische doelen."

Van Voorst vertelt dat OVSE-waarnemers zaterdag een groepje UCK-soldaten zagen langs een weg in het zuiden van Kosovo. De waarnemers vroegen wat ze daar deden. De soldaten wachtten op een Servische patrouille, die gingen ze aanvallen. Van Voorst: "We zeiden: zou je dat nou wel doen? Maar ze hadden hun orders, zeiden ze. "De waarnemers waarschuwden de Servische politie. Die besloot deze zaterdag dan maar niet te patrouilleren langs die weg", zegt Van Voorst. "Daarna hebben die UCK-soldaten toch nog een legervoertuig gevonden om op te schieten. Ze wilden hoe dan ook aanvallen."

En in diezelfde editie van de NRC ook de volgende "grap", die inmiddels goeddeels werkelijkheid is geworden:

"Op het hoofdkwartier van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK zeiden commandanten en soldaten deze week dat het misschien nog niet zo'n gek idee is dat het UCK zich omvormt tot een lokale politiemacht. Tien procent in in die nieuwe politiemacht zou dan Servisch moeten zijn, negentig procent Albanees, in overeenstemming met de etnische verdeling van de bevolking van Kosovo. Dat zal wel goed gaan, zeiden de soldaten, één Servische politiemann op negen Albanezen: "als ze ons maar iedere dag een nieuwe Serviër geven."

Vernomen is dat ze op de redactie van de NRC smakelijk hebben gelachen om deze grap, opgetekend door Petra de Koning.

- 13.4. Verdere druk van de NAVO op Joegoslavië om militair geen vin te verroeren in reactie op de UCK-provocaties

Op 26 februari 1999 meldde de NRC onder de kop "Straf na offensief - VS en NAVO waarschuwen Belgrado":

"WASHINGTON, PRISTINA, 26 Febr. De VS en de NAVO hebben gisteren de Joegoslavische regering gewaarschuwd dat elk offensief tegen het Kosovo Bevrijdingsleger UCK in Kosovo zal leiden tot harde militaire strafacties."

Met andere woorden: in alle openheid wordt hiermee aan de terroristen van het UCK een vrijbrief gegeven om onbeperkt door te gaan met terreur en provocaties. Proberen de Joegoslavische autoriteiten daartegen op te treden, dan volgen bombardementen op Joegoslavië, zo luidt de boodschap.

Daarmee treedt de NAVO in alle schaamteloosheid op als handlanger van de terroristen en betoont zich ook zelf zo een terroristische organisatie.

Het NRC-artikel vervolgt:

"De Amerikaanse regering waarschuwde gisteren het bewind in Belgrado dat elk offensief in Kosovo wordt gevolgd door "een krachtige militaire actie van de NAVO". Onderminister van Defensie Walter Slocombe zei dat "als Belgrado zo stom is om het UCK aan te vallen in een poging de rebellie te verslaan voordat er een akkoord komt, Belgrado zal worden geconfronteerd met een krachtige militaire actie van de NAVO." In het Spaanse Valencia waarschuwde de NAVO-chef Solana Belgrado tegen een offensief in Kosovo. Zo'n offensief, zo zei Solana, zou "de vrede vernietigen".

De moraal van het Westen is dus dat alle soorten terreurcampagnes, elk offensief en iedere gebiedsbezetting in Kosovo, in weerwil van het Holbrooke-Milosevic akkoord, op een stilzwijgende maar warme sympathie van de NAVO kan rekenen.

Mits het maar gaat om optreden van het UCK natuurlijk !

Iedere reactie daarop van Joegoslavische eenheden, iedere poging om iets van de onder de dekmantel van het accoord door het UCK illegaal bezette gebieden militair terug te winnen, iedere poging om Servische inwoners in multi-culturele dorpen militair bescherming te bieden, elk reactief optreden tegen UCK-provocaties die louter bedoeld zijn om terreur te zaaien of het vooropgezette doel hebben om een reactie uit te lokken van het Joegoslavische leger, is echter volkomen taboe en leidt tot vernietigende bombardementen op Joegoslavië, zo luidt de boodschap.

- 13.5. Militaire voorbereidingsmaatregelen van het Joegoslavische leger in het zicht van de naderende NAVO-agressie - preparaties om het UCK beslissende slagen toe te brengen

Een dergelijke dubbele standaard, die niets verhuld laat van de werkelijke agressieve bedoelingen van het Westen, is vanzelfsprekend voor de Joegoslavische autoriteiten onaanvaardbaar.

Het NRC-artikel vermeldt dan ook voorts:

"De NAVO maakt zich grote zorgen over de snelle troepenopbouw in Kosovo, waar al twee keer zoveel Joegoslavische militairen aanwezig zijn dan onder de vorig jaar gesloten akkoorden tussen de Joegoslavische leider Milosevic en de Amerikaande gezant Holbrooke mogen zijn."

Na maanden van illegale gebiedsbezettingen in Kosovo, terreuraanslagen en reeksen van provocaties, waar noch de OVSE, noch de NAVO, noch welke westerse politieke vertegenwoordiger dan ook ooit enige veroordeling over heeft uitgesproken, heeft het UCK de Joegoslavische autoriteiten eindelijk zo ver dat zij dit onmogelijk verder over hun kant kunnen laten gaan en dat een reactie van die zijde op een lange periode van bestandschendingen van het UCK niet langer kan uitblijven.

Joegoslavië ziet zich thans gedwongen troepenversterkingen Kosovo binnen te halen. Om het UCK, dat zich van het bestand nimmer wat heeft aangetrokken, doch dit daarentegen uitvoerig heeft benut om zijn positie te versterken, een halt toe te roepen.

Tegelijkertijd is het UCK erin geslaagd zijn optreden zodanig te coördineren en af te stemmen met de NAVO dat thans is verzekerd dat het door de Joegoslavische autoriteiten beantwoorden van verdere UCK-provocaties, nu onvoorwaardelijk door de NAVO aangegrepen zal worden voor grootschalige bombardementen op Joegoslavië.

Met als doel NAVO-bezetting van Kosovo af te dwingen.

Over deze Joegoslavische versterkingen in Kosovo meldt dit NRC-artikel van vrijdag 26 februari 1999 voorts nog:

"Gisteren meldde het Pentagon dat even over de grens tussen Kosovo en Servië nog eens 4.500 Joegoslavische soldaten, met zestig tanks, zestig pantserwagens en zestig stuks artillerie zijn samengetrokken. In Kosovo zelf is de situatie volgens de OVSE "buitengewoon, buitengewoon gespannen" door omvangrijke Servische troepenbewegingen en plotselinge 'manoeuvres' en het gevaar van botsingen met UCK-eenheden."

En over troepenbewegingen in het noorden van Kosovo:

"Een uur later rijden veertig militaire voertuigen door Vucitrn. Tanks, pantserwagens, mortiereenheden, trucks vol soldaten. Op weg naar dorpen in de buurt, waar sinds het weekend hevig wordt gevochten tussen het Kosovo Bevrijdingsleger UCK en Servische politie-eenheden.

(...)

De OVSE-waarnemers horen dat Servische families de dorpen bij Vucitrn verlaten. En dat is precies wat de OVSE in dit gebied, waar nog veel dorpen zijn waar Albanezen en Serviërs bij elkaar wonen, de afgelopen dagen probeerde te voorkomen. Een Oostenrijkse waarnemer, hoofd van het OVSE-kantoor in Vucitrn: "Als de Servische burgers wegtrekken, wordt deze regio een belangrijk doelwit voor een Servisch offensief". Maar dat ze zich onveilig voelen, begrijpt hij wel. Sinds dit weekend worden er bijna iedere dag Servische burgers in dit gebied vermoord."

Ook hier toont zich weer het bekende patroon.

Met moord en terreur wordt door het UCK een reactie van de Joegoslavische autoriteiten geprovoceerd.

En zo speelt het UCK dan de NAVO de bal toe. Met de bedoeling dat die vervolgens verwoestend zal uithalen. Tegen Joegoslavië.

Het NRC-artikel vervolgt:

"De weg tussen Suva Reka en Orahovac, twintig kilometer verder, wordt sinds het weekend geblokkeerd door soldaten van het UCK.

(...)

Twee dagen voor het einde van de onderhandelingen in Rambouillet besloot het UCK dat Servische politiepatrouilles zouden worden aangevallen. De Servische politie reageerde onmiddellijk. Er reden in het weekend geen patrouilles, maar de dorpen langs de weg werden vanuit de bergen onder vuur genomen. Vrouwen en kinderen vluchtten. Woensdag hoorden de waarnemers in Suva Reka dat de Servische politie opnieuw patrouilles op weg zou sturen. Het UCK kondigde aan dat die zouden worden aangevallen."

Ook hier zien we weer dezelfde strategie van het UCK weerspiegeld. Het UCK probeert uit alle macht maximaal Servisch geweld uit te lokken. Om de NAVO in beweging te krijgen.

De NRC van 27 februari 1999 komt met een pagina-groot "kwaliteits"-interview van Robert van der Roer met de Amerikaanse plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken, Strobe Talbott, dat een helder licht werpt op het "kwaliteits"-denken van deze krant en van de betrokken onderminister. Zoals blijkt uit het volgende onderdeel van het interview. Nadat Talbott heeft opgemerkt dat hij de dag tevoren nog op het NAVO-hoofdkwartier is geweest en dat ACTORD, het activeeringsbevel tot luchtaanvallen nog steeds van kracht is, stelt hij:

T: "Milosevic moet voldoen aan de verplichtingen die hij in oktober is aangegaan. Hij doet dat nu niet. Hij moet de verleiding weerstaan om wat hij ziet als zijn problemen met geweld op te lossen."

VdR: "Zijn aanval op Kosovo duurt nu al een jaar."

T: "Een onhoudbare en onacceptabele situatie"

In dit duet voor twee heren blijkt plotseling een roerende overeenstemming over een nieuw volkenrechtelijk leerstuk: Joegoslavië 'valt Kosovo aan' en pleegt dus zogezegd agressie tegen Kosovo. En dat is absoluut onduldbaar ! We zullen dit voortaan de "VanderRoer/Talbott-doctrine" noemen. Speciale dank behoort daarbij uit te gaan naar de NRC, die toch maar ruimte afstond om dit nieuwe volkenrechtelijke leerstuk breed onder de aandacht te brengen !

Op 1 maart 1999 meldde de NRC onder de kop "Bezorgdheid over geweld in Kosovo":

"Dit weekeinde hebben de Serviërs en het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) de tegenpartij aangevallen. Diplomaten vrezen dat de gevechten escaleren tot strijd op dermate grote schaal dat de in Rambouillet geboekte resultaten teniet zullen worden gedaan en het bij de vervolgconferentie op 15 maart niet lukt, die vooruitgang om te zetten in een vredesakkoord. De Serviërs doen, in de woorden van een Westerse diplomaat, "alles om de indruk te wekken dat ze zo snel mogelijk (door de NAVO) gebombardeerd willen worden."

Ook hier dus weer een demonstratie van westerse "logica"; de logica van hen die oorlog zoeken. Eerst brutaalweg melden dat beide partijen het geweld verheugen en dan vervolgens ijskoud concluderen dat één van beide partijen, vanzelfsprekend de Serviërs, daarmee solliciteert naar een NAVO-afstraffing.

Het Parool van 1 maart 1999 meldt:

"Pristina/Vucitrn - Ondanks waarschuwingen van de internationale gemeenschap om af te zien van nieuwe offensieven, zijn de Servische politie en eenheden van het Joegoslavische leger gisteren in de aanval gegaan.

In het noorden van Kosovo, rondom de stad Vucitrn, en in het zuiden, nabij Prizren, zijn opnieuw duizenden mensen op de vlucht geslagen nadat de Serviërs de hele nacht bombardementen uitvoerden op verscheidene Albanese dorpen. De hele dag klonken er regelmatig luide explosies van ontploffende granaten in buurt van het dorpje Bukos, op drie kilometer van Vucitrn. Het gebied, met een lengte van dertig kilometer, is volledig van de buitenwereld afgesloten. Op alle toevoerwegen houden Servische politieagenten het verkeer tegen, inclusief de in Kosovo gestationeerde internationale waarnemers.

Pantserwagens met daarin Servische soldaten rijden af en aan. Het naburige dorpje Nevoljane, tot voor kort bewoond door Albanezen, is uitgestorven. Tanks van het Joegoslavische leger rijden over de landerijen en parkeren tussen de boerderijen; de lopen gericht op het verderop gelegen Cicavica-gebergte, waar rebellen van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK zich schuilhouden."

Vucitrn en Bukos liggen nu precies in de streek waar het UCK al geruime tijd bezig was om door middel van een systematische moord- en tereurcampagne op de aldaar wonende Serviërs te proberen een grootscheepse militaire reactie van de Joegoslavische autoriteiten te forceren. Zoals de Volkskrant en de NRC van 24 februari 1999 uitvoerig hadden bericht. En zoals nog door de NRC van 26 februari 1999 bevestigd werd met een verwijzing naar een uitspraak van een OVSE-waarnemer, die zich wel kon voorstellen dat de Serviërs dit gebied verlieten, omdat er dagelijks Serviërs door het UCK werden vermoord.

Het Parool-artikel vermeldt voorts:

"In totaal worden ongeveer vijf inmiddels door de bewoners verlaten dorpen beschoten. Uit een zestal andere dorpen zijn de meeste Albanezen reeds gevlucht uit voorzorg. Ook enkele Servische bewoners, een zeer kleine minderheid in dit gebied, maakten zich op tractors uit de voeten. Het is volslagen onduidelijk hoeveel mensen er precies op de vlucht zijn, aangezien het gebied vanwege de Servische afzettingen nauwelijks toegankelijk is."

Uit dit deel van het verslag blijkt dat van "ethnische zuivering" door de Serviërs geen sprake is. Albanezen en Serviërs vluchten gelijkelijk voor het oorlogsgeweld, uitgelokt door het UCK, met het oogmerk te NAVO te lanceren.

Het artikel van 1 maart 1999 in de NRC maakt voorts nog melding van voortgaande UCK-provocaties op tal van plaatsen door heel Kosovo heen:

"Ook het UCK ging het afgelopen weekeinde over tot offensieve acties. Bij Gajre, in het zuiden, liep een Servische politiepatrouille in een UCK-hinderlaag, waarbij een politieman werd gedood en vier anderen werden gewond. Zaterdag legde het UCK een hinderlaag voor een Servische politiepatrouille nabij Krivovo, ten westen van Pristina. Daarbij werd een politieman gedood. Een UCK-aanval was gisteren nabij Djakovica aanleiding voor een Servische tegenaanval, waarbij een Albanees werd gedood."

- 13.6. De vooravond van Rambouillet-II - het UCK maakt de weg vrij voor de NAVO-oorlog om Kosovo

Op 2 maart 1999 berichtte de NRC:

"De Albanezen zullen bij de hervatting van het Kosovo-overleg "waarschijnlijk" overgaan tot ondertekening van het ontwerp-vredesplan. Maar Belgrado blijft zich "categorisch" verzetten tegen de legering van een NAVO-vredesmacht in Kosovo. Dat hebben internationale bemiddelaars gisteren gezegd na overleg in Pristina en Belgrado. De Amerikaanse bemiddelaar Christopher Hill sprak in de hoofdstad van Kosovo met de vertegenwoordigers van de Albanese meerderheid. Hij zei na afloop "behoorlijk overtuigd" te zijn van de bereidheid van de Albanezen, het vorige maand in Rambouillet besproken vredesplan bij de hervatting van het overleg op 15 maart te tekenen."

Hieruit blijkt dat het masseren van met name het UCK inmiddels al aardig op streek was. Het is de terroristen door de Amerikaanse afgezanten duidelijk te verstaan gegeven, dat het tot de gewenste NAVO-bombardementen onmogelijk zal kunnen komen, als de Albanezen zouden volharden in hun weigering om hun handtekening aan het papier toe te vertrouwen en zo althans de indruk te wekken met autonomie genoeg te nemen.

Te hunner geruststelling zal daar ongetwijfeld aan zijn toegevoegd dat ze daaraan niet al te zwaar moeten tillen, omdat papier nu eenmaal geduldig is ! En inderdaad, het UCK heeft - uiteindelijk - wel getekend, maar dat was uitsluitend om de NAVO de ruimte te geven om de trekker over te halen. Altijd en bij elke gelegenheid is immers daarna het standpunt van het UCK gebleven, dat men slechts met volledige onafhankelijkheid genoeg nam. Hun - uiteindelijke - handtekening onder het Rambouillet-dictaat bleek dus geen snars waard.

Op 3 maart 1999 meldde de NRC onder de kop: "Britse minister dreigt: 'Belgrado riskeert actie van NAVO'":

"PRISTINA, 3 maart. Het bestand in Kosovo "kraakt aan de randen". Als de Serviërs hun troepenmacht in Kosovo verder versterken en als het tot geweld op grote schaal komt, zal de NAVO niet aarzelen actie te ondernemen.

Dat zei gisteren de Britse minister van Defensie, George Robertson, in een nieuwe waarschuwing aan het adres van Belgrado.

(...)

Robertson gaf toe dat de Serviërs een grote troepenmacht hebben samengetrokken in het zuiden van Servië, vlak bij de grens met Kosovo. "Als de Serviërs die troepenmacht inzetten, zal actie worden ondernomen", zo zei hij."

En Trouw berichtte op 3 maart 1999 onder de kop: Joegoslavië begint offensief bij grens":

"PRISTINA - Het Joegoslavische leger in Kosovo heeft gisteren bij een nieuw offensief het grensgebied met Macedonië onder vuur genomen en een dorp op drie kilometer van de grens ingenomen.

(...)

Pantserwagens en vrachtwagens met militairen en politiemannen zijn opgesteld langs een vijftien kilometer lang stuk weg tussen Kacanik en Jankovic, plaatsen aan de weg naar Macedonië. Vanuit de colonne werd met mortieren en luchtafweergeschut gevuurd op de met sneeuw bedekte heuvels, waar Kosovaarse vluchtelingen kamperen.

Ook hier zien we weer het "wonder van Kosovo" zich voltrekken. UCK-terroristen vluchten na aanvallen de bergen in en metamorfoserende aldaar op slag in uitsluitend onschuldige kamperende vluchtelingen !

Dat er eerst aanvallen van de UCK-terroristen waren, wordt tussen de regels door bevestigd in het vervolg van het bericht:

"Duizenden mensen zijn op de loop voor het offensief, dat in omvang toenam nadat rebellen zondag een konvooi aanvielen."

Elders was het van hetzelfde laken een pak, aldus dit bericht in Trouw:

"Ook elders in Kosovo werd gisteren gevochten. Een Servische bron berichtte dat rebellen van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK bij Klina, 45 kilometer ten westen van Pristina, een militair konvooi aanvielen. Een etnisch-Albanese bron meldde gevechten op 15 kilometer ten westen van Pristina, waar Servische strijdkrachten drie dorpen zouden hebben aangevalen."

Op 3 maart 1999 kreeg ook Mient Jan Faber, de Grote Roerganger van dat deel van vredesbeweging dat voor oorlog geporteerd is - en die daarom zo verlekkerd wordt gekoesterd door de media ! - weer eens zijn kans. Ditmaal in Trouw. Hij schreef onder meer:

"Iedereen weet wat het allerbelangrijkste is voor Kosovo. En wat dus het eerst moet worden geregeld. De bevolking moet beschermd worden tegen het oorlogsgeweld, tegen willekeurige moordpartijen, tegen massale verdrijving, tegen de vernietiging van hun huizen en dorpen. Iederen weet ook dat alleen de NAVO, of een troepenmacht onder leiding van de NAVO, daartoe op korte termijn in staat is. Zowel Albanen als Serviërs hunkeren naar bescherming en veiligheid. De internationale gemeenschap weet dat en erkent het recht op bescherming als een fundamenteel mensenrecht."

De Servische president Milutinovic sloeg dan ook de spijker op de kop toen hij woedend opmerkte dat de enige zaak waarin het westen in Rambouillet geïnteresseerd scheen, de legering was van NAVO-troepen in Kosovo. Inderdaad, daar ging het om of zou het om moeten gaan. De rest is vooralsnog bijzaak."

"Dat wat het allerbelangrijkste is voor Kosovo, dat wat iedereen weet", namelijk de NAVO-bezetting van Kosovo, is nu inmiddels een feit. De "bescherming" die de NAVO-bezetting biedt, heeft inmiddels rijkelijk vrucht gedragen. Vele honderden vermoorde niet-Albanese burgers zijn inmiddels onder de NAVO-bescherming definitief wegbeschermd. Wegbeschermd door de NAVO zijn ook de inmiddels ruim 350.000 vluchtelingen uit Kosovo, die warme beschutting die de NAVO-bescherming hun bood, te veel van het goede werd. Maar het meest effectief was de NAVO-bescherming nog voor de etnische zuivering die het UCK voor Kosovo in petto had. De bescherming die de NAVO-bezetting deze etnische zuivering bood, is de kroon op het beschermings-werk van de NAVO-bezetting gebleken. Niet-Albanese elementen tref je in Kosovo, na een half jaar effectieve NAVO-bescherming, gelukkig bijna niet meer aan.

Tot ieders tevredenheid binnen "de internationale gemeenschap", moet je dergelijke volksvreemde elementen in Kosovo nu toch echt met een lampje zoeken. Tot ieders tevredenheid, want niemand klaagt daarover !

En ook Mient Jan Faber is met het bereikte resultaat erg in zijn sas ! Het orakel van het IKV heeft zijn gelijk opnieuw bewezen !

Op 9 maart 1999 berichtte de NRC dat het UCK de Amerikaanse onderhandelaars inmiddels had toegezegd het dictaat van Rambouillet te zullen ondertekenen.

Op 10 maart 1999 meldde de NRC onder de kop "Zorg om lot gevangen Kosovaren":

"PRISTINA, 10 maart - Het Joegoslavische leger zet in Zuid-Kosovo zijn offensief onverminderd voort. Gisteren werden 120 Albanese mannen, die uit een geheel vernietigd dorp waren gevlucht, opgesloten om "de terroristen" onder hen te identificeren. Vanochtend zaten nog 23 van hen vast."

Het moet natuurlijk allereerst een mensenrechten-schending van de eerste orde genoemd worden dat die Serven zomaar een dorp kapot schieten ! Als het UCK zo'n dorp militair bezet, de nog resterende Servische bewoners vermoord en het ombouwt tot een fort, van waaruit aanvallen op omringende Servische posities worden ondernomen, dan behoren de Servische autoriteiten dat gewoon te respecteren. Hoogstens mogen ze dan een voor een naar het dorp komen om daarover te praten.

Dan vormt het verder natuurlijk een ontoelaatbare mensenrechten-schending, dat zomaar Albanese mannen door die Servische onmenssen worden meegenomen voor ondervraging ! Terecht worden overigens ook hier weer de termen: "de terroristen" tussen haakjes gezet.

Want, gelet op het 'Mirakel van Kosovo', bestaan UCK-terroristen eenvoudig niet ! Het ene moment worden er nog vanuit een door het UCK bezet en versterkt dorp aanslagen uitgevoerd en wordt van daaruit op Servische eenheden geschoten, het andere moment blijken allen die zich daarin ophouden uitsluitend onschuldige burgers !

Op 11 maart 1999 meldde de NRC onder de kop "Milosevic blijft tegen vredesmacht - Missie Holbrooke in Belgrado mislukt":

"Milosevic gaf een verklaring uit waarin hij het vredesplan "een goede basis" voor een regeling van het conflict noemde, maar vasthield aan zijn verzet tegen een NAVO-troepenmacht in Kosovo. "Buitenlandse troepen hebben in ons land niets te zoeken", aldus de Joegoslavische leider. "De poging de aanvaarding van buitenlandse troepen tot voorwaarde voor het politieke akkoord te maken is onaanvaardbaar."

Op 13 maart 1999 berichtte de NRC:

"In een gezamenlijke verklaring herhaalden de ministers van Buitenlandse Zaken van de VS, Groot Britannië en Frankrijk donderdag nu het dreigement aan beide partijen dat ze moeten instemmen met het voorstel van Rambouillet, "inclusief het militaire deel". Een partij die zich daartegen blijft verzetten draagt daarvoor volgens de verklaring zelf de verantwoordelijkheid. "Wij zijn bereid alle noodzakelijke consequenties te aanvaarden", aldus de verklaring."

Ook hier weer die verhullende suggestie van pariteit wat betreft de dreigende gevolgen. Alsof die NAVO-dreigementen niet uitsluitend en alleen tegen de Serviërs zijn gericht, terwijl het UCK in feite op de effectuering van deze bedreigingen zit te wachten.

Het NRC-bericht vervolgt dan:

"In Kosovo gaan intussen de gevechten gewoon door. Rebellen van het UCK zouden gisteren in het noordwesten een Servische politieman hebben gedood en twee anderen gewond. Internationale waarnemers van de OVSE hebben een Servische tankdivisie vanuit Pristina in noordwestelijke richting zien vertrekken, ook meldden ze mortiervuur in de grensstreek met Macedonië.

- 13.7. Het psychische mechanisme van het vasthouden aan een krampachtig vertrouwen in de nobele democratische bedoeling van het Westen in Kosovo door 'kritische commentatoren' en de uiteindelijke uitkomst van deze 'nobeledoelingen' in hedendaags fascistisch Kosovo.

Op 13 maart 1999 schreef Koen Koch in Trouw:

"Op de tv zag ik deze week het portret van een UCK-strijder. Het was een jongen uit Rotterdam die er, vergeef mij mijn stigmatiserende vooroordeel, uitzag als een kandidaat voor het plegen van zinloos geweld. Type voetbalhooligan zeg maar, kaalgeschoren kop, honkbalpetje met nu in plaats van het Feijenoord-logo de zwarte adelaar van de Kosovaren. Hij was naar Kosovo gekomen om, zoals hij verklaarde, 'Serviërs dood te schieten'. Dat beschouwde hij als het mooiste op de wereld. Mijn waardering voor het streven van de Kosovaren naar autonomie wordt niet bepaald door de steun die het ontvangt van op zijn minst dubieuze sympathisanten. Maar het is wel zo dat de opbouw van een democratische samenleving moeilijker wordt naarmate meer van deze op moord beluste jongelui zich naar Kosovo spoeden."

Ook Koch moet gedacht hebben: ik kan niet te ver doordenken, buiten wat als politiek correct wordt beschouwd. En dus zie ik gemakshalve maar even over het hoofd dat het UCK helemaal niet streeft naar autonomie, maar naar een onafhankelijk Kosovo dat op den duur zal opgaan in een Groot-Albanië. Want helemaal geen sympathie kunnen opbrengen voor "Albanese vrijheidsstrijders", dat is in de politiek-maatschappelijke context van het moment onhaalbaar. En dus meet ik ze maar doeleinden aan die ze niet hebben. En dus ga ik er ook maar tegelijkertijd vanuit dat die "ALbanese vrijheidsstrijders" zullen streven naar de opbouw van een democratische samenleving in Kosovo. Zo zien we ze immers graag, hier in het westen. En trouwens, een andere keuze is er niet. Want de rol van gespuis is al bezet! Die hebben we de Serviërs toebedeeld.

Hoe fataal deze zelfcensuur van iemand, die zichzelf in deze kwestie zelfs nog als een kritische en verlichte geest beschouwt uitpakt, is een half jaar later duidelijk. Als het Janhagel van het UCK zich, met tederheid bezien door de NAVO-bezettingsmacht, ongestoord op de Serviërs en alle andere minderheden in Kosovo kan uitleven. Dood, verderf en etnische zuivering zaaiend. Dat laatste, die etnische zuivering, in een graad van volkomenheid, die de 100% dicht benaderd.

13.8. De tweede ronde van Rambouillet

Op 15 maart 1999 werd het Rambouillet-circus in Parijs hervat. De NRC van die dag vermeldt dat de Joegoslavische autoriteiten NAVO-troepen in Kosovo nooit zouden accepteren:

"De Serviërs bleven zich daar echter hard tegen verzetten: een NAVO-strijdmacht in Kosovo is volgens Belgrado een bezettingsmacht. De Joegoslavische vice-premier Ratko Markovic, delegatieleider, zei gisteren in Parijs dat Servië "Kosovo alleen kan verliezen als het wordt verslagen door anderen die sterker zijn, en niet door onderhandelingen. Kosovo kan ons alleen met geweld worden afgenomen. En dan zal het heroveren van Kosovo het belangrijkste doel van de natie worden." Een ander lid van de Servische delegatie zei vanochtend dat de Serviërs in Parijs niet willen praten over de militaire kant van het vredesplan, maar alleen over de politieke."

Voorts berichtte het NRC-artikel van die dag:

"In Kosovo vielen zaterdag bij twee bomaanslagen, in de steden Mitrovica en Podujevo, zeven doden. In Mitrovica ontplofte een bom in het winkelcentrum. Hier vielen vier doden en dertig gewonden. (...) De Serviërs en de Albanezen gaven elkaar de schuld van de aanslagen. Zowel zaterdag als zondag werd bovendien gevochten tussen Servische eenheden en het Kosovo Bevrijdingsleger UCK(...). Bij Stimlje viel het UCK tot twee keer toe een Servisch konvooi aan. Gisteren werd bij Klina langdurig gevochten. Hier vielen volgens de Serviërs vier doden aan de kant van het UCK."

Op 16 maart 1999 meldde de NRC dat het UCK nu definitief aangekondigd had het Rambouillet-dictaat te zullen tekenen:

"Enkele uren nadat gisteren de in Rambouillet onderbroken Kosovo-conferentie was hervat, kwam het verlossende woord van de Kosovaren. In een brief aan de co-voorzitters van de conferentie schreef delegatieleider Hashim Thaci dat "deze delegatie en ik ja zeggen tegen dit akkoord."

En daarmee was de stomme regiefout van Rambouillet, die een blokkade opleverde voor de NAVO om Joegoslavië militair aan te grijpen, eindelijk volledig ongedaan gemaakt, zo bleek. Het NRC-artikel vervolgt dan ook:

"De reacties op de instemming van de Kosovaren wezen in één richting: als de Serviërs niet ook tekenen, roepen ze NAVO-aanvallen over zich af. (...) President Clinton zei dat als Belgrado niet tekent, de NAVO geen andere keus heeft dan aan te vallen. De Franse minister van Buitenlandse Zaken Védreine zei dat de Serviërs "met de rug tegen de muur staan" en "nu moeten kiezen".

De enige reactie van de Serviërs was de opmerking dat er "helemaal geen akkoord bestaat".

Uiteraard hadden de Joegoslavische autoriteiten met dat laatste het volste gelijk aan hun kant. Allereerst valt een opgelegd dictaat uit zijn aard niet te beschouwen als een akkoord.

Bovendien hadden de Joegoslavische autoriteiten niet ingestemd met dat dictaat. En dan is het vanzelfsprekend onzinnig en in strijd met elke logica om van een akkoord te reppen. Laat staan dat het enige voeling heeft met de werkelijkheid om dan zelfs van het bereikt zijn van een "vredesakkoord" te spreken. Waartegen "de Serviërs zouden dwarsliggen", zoals de westerse voorstelling van zaken luidde. Het NRC-artikel vervolgt dan:

"De Serviërs hebben in de eerste fase van het overleg, in Rambouillet, geprobeerd het vredesplan 'open te breken' in een politiek en militair deel. Het eerste zouden ze kunnen accepteren, het tweede - dat voorziet in een NAVO-vredesmacht in Kosovo - niet."

Het is goed om hier nogmaals naar voren te halen wat hier eigenlijk staat. Hier wordt nogmaals onderstreept dat de Joegoslavische autoriteiten zeer wel bereid waren om de autonomie van Kosovo opnieuw vorm te geven, conform de verlangens van Rambouillet.

Daar viel dus voor de NAVO geen oorlog met de Federale Republiek Joegoslavië om Kosovo uit te forceren.

13.9. NAVO-bezetting accepteren of oorlog

Op 17 maart 1999 meldde de NRC onder de kop "'Oorlog als Serviërs niet tekenen'":

"PARIJS, 17 MAART. Op de Kosovo-conferentie in Parijs hebben de Serviërs gisteren te horen gekregen dat ze binnen enkele dagen moeten instemmen met het vredesplan en dat "het alternatief oorlog is".

(...)

"Het moment van de waarheid is dichtbij", zei de Franse minister van Buitenlandse Zaken, Hubert Védrine. Zijn woordvoerder voegde daaraan toe: "De Serviërs moeten nu absoluut in beweging komen. Er is geen ander alternatief dan oorlog." En de woordvoerder van het Pentagon, James Rubin, zei: "De tijd en het geduld raken duidelijk op. De Serviërs moeten besluiten of ze een vredesakkoord willen of een catastrofe."

Op 18 maart 1999 berichtte het Algemeen Dagblad:

"De Servische president Milutinovic heeft gezegd dat de internationale bemiddelaars voor Kosovo alleen uit zijn op 'bedrog'. De onderhandelaars wezen gisteren talrijke voorstellen van de Serviërs tot wijziging van het vredesplan voor Kosovo van de hand. De Albanezen, die het plan maandag hebben geaccepteerd, zullen het deze week nog ondertekenen. Tijdens de eerste ronde van het vredesoverleg, in Rambouillet, gaf Belgrado aan het politieke deel van het akkoord te willen ondertekenen."

Het is echter sterk gekant tegen het militaire deel, dat voorziet in de stationering van NAVO-troepen om toezicht te houden op de naleving van het vredeverdrag."

En voorts meldde het Algemeen Dagblad van die dag:

"De gevechten in Kosovo gaan ondertussen gewoon door. Vlak bij de grens met Albanië viel gisteren zeker een dode. Dertig strijders van het UCK raakten gewond. Ongeveer 7000 etnische Albanezen onvluchtten hun huizen in het zuiden van Kosovo na beschietingen.

Het Amerikaanse ministerie van Defensie zegt dat Servië de afgelopen dagen 16.000 tot 21.000 manschappen aan de grens met Kosovo heeft samengetrokken. Twee weken geleden waren dat er nog 10.000; in februari nog niet meer dan 4.500. Servische installaties met luchtdoelraketten en afweergeschut worden verplaatst ter bescherming tegen mogelijke luchtaanvallen van de NAVO."

HOOFDSTUK 14

De gevolgen van de NAVO-oorlog om Kosovo in retrospectief

14.1. De NAVO-agressie noodzaakte tot een grootschalige militaire contra-actie tegen de Albanese terroristen

Het moet hier nogmaals benadrukt worden: het was de NAVO zelf, die in de eerste plaats verantwoordelijk was voor de grootschalige militaire campagne, die het Joegoslavische leger in Kosovo begon, zodra de NAVO-agressie losbarstte. Een dreigende NAVO-inval liet de Joegoslavische autoriteiten geen andere keus dan een strategie gericht op een spoedige afrekening met het UCK in de rug, teneinde de handen vrij te hebben om een dreigende invasie van NAVO-grondtroepen te kunnen opvangen.

14.2. Vergelijkenderwijs geringe slachtoffer-aantallen bij de Joegoslavische militaire actie in Kosovo

Een campagne tegen het UCK die bovendien, in termen van dodelijke slachtoffers, met grote beheerstheid en terughoudendheid werd gevoerd. Die bovendien resulteerde in een klinkende overwinning.

Nimmer in de geschiedenis vielen er onder vergelijkbare omstandigheden, dat wil zeggen bij een zo intensieve maandenlange campagne van een officieel regeringleger tegen een guerilla-tegenstander die een aanzienlijk deel van het omstreden territorium in handen houdt, zo weinig dodelijke slachtoffers.

NAVO-propagandaleugens over 100.000 doden, gebezigd om voortgezette verwoesting van Joegoslavië te kunnen rechtvaardigen, bleken waanzin. Bijgestelde NAVO-praatjes over 40.000, 22.000 doden en lager bleken evenzeer absurd.

Tot nu toe zijn in Kosovo slechts 2000 doden geteld. Het gaat daarbij om doden ongeacht etnische identiteit. Een aantal daarvan zullen dus geen Albanezen geweest zijn. Zodat het aantal gedode Albanezen navenant lager moet zijn. En daarbij moet er dan voorts nog rekening mee moet worden gehouden dat het UCK op veel plaatsen letterlijk in de pan is gehakt. Zodat nog een aanzienlijk deel van de gedode Albanezen in elk geval combattanten moeten zijn geweest.

Bij soortgelijke omstandigheden van bestrijding van guerrilla-activiteiten in bijvoorbeeld indertijd in Vietnam door de Amerikanen, en in Indonesië door de Nederlanders, zijn in vergelijkbare periodes en bij vergelijkbare zuiveringsacties honderdduizenden tot miljoenen burgers omgekomen. Zo wordt het aantal Indonesische doden als gevolg van de Nederlandse zuiveringsacties tijdens de politieke acties in Indonesië op tenminste 200.000 geschat.

14.3. Oorlog leidt tot vluchtelingenstromen

Inderdaad zijn talloze burgers in Kosovo op de vlucht gedreven, toen de NAVO-agressie losbarstte. Het gecombineerde oorlogsgeweld op de grond en vanuit de lucht deed honderdduizenden op de vlucht slaan.

Zoals ook eind 1999 in Tsjetsjenië weer alleen al oorlogsgeweld vanuit de lucht op zich voldoende bleek om honderdduizenden vluchtelingen te veroorzaken.

In Kosovo kwam daar de grondoorlog tussen het Joegoslavische leger en het UCK nog eens bij als oorzaak van vluchtelingenstromen.

De door het UCK toegepaste strategie van het bezetten en vervolgens fortificeren van dorpen speelde daarbij voorts ook nog een bijzondere rol.

Door systematisch dorpen te bezetten en tot militaire bolwerken te maken, werden de inwoners daarvan tot gijzelaars gemaakt en en tot directe slachtoffers in de vuurlinie. Ook deze door het UCK bewust gehanteerde strategie, die in strijd is met de wetten en gebruiken van de oorlog, veroorzaakte overal omvangrijke extra vluchtelingenstromen.

Die vervolgens weer door de NAVO tot onderdeel konden worden gemaakt van de NAVO-oorlogspropaganda. En gebruikt konden worden als voorwendsel voor opvoering van de vernietiging van de Joegoslavische natie.

14.4. Geen bewijzen voor moedwillige en structurele grootschalige verdrijving van Albanese Kosovaren bij wijze van etnische zuivering

Tijdens en na de NAVO-agressie tegen Joegoslavië is in velerlei toonaard melding gemaakt van grootschalige verdrijving van Albanezen uit Kosovo, louter omdat zij Albanezen zouden zijn. De indruk werd gewekt - en wordt nog steeds gewekt - dat een dergelijke opzettelijke verdrijving van Albanezen omdat het Albanezen waren, nu juist de hoofdoorzaak vormde van de massale vluchtelingenstromen die op gang kwamen, zodra de NAVO Joegoslavië was aangevlogen.

Er bestaat daarvoor geen enkel bewijs, de vele getuigenverklaringen in deze richting ten spijt.

In de eerste plaats volstaat het om nogmaals te verwijzen naar de Tsjetsjeense oorlog gedurende de laatste maanden van 1999 om aan te tonen dat intensieve bombardementen op zich al voldoende zijn om honderdduizenden vluchtelingen te veroorzaken.

Zo ook de NAVO-bombardementen op Kosovo. Alle propaganda-praat van de NAVO over precisie-bombardementen ten spijt.

Daar kwam dan in Kosovo vervolgens het geweld van een grondoorlog nog als factor bij. Een grondoorlog die, middels de door het UCK in strijd met het humanitair oorlogsrecht gebezigde strategie van versterkte dorpen, bovendien de burgerbevolking ook rechtstreeks betrok bij en onderhevig maakte aan het oorlogsgeweld op de grond.

In het rapport van de OVSE-leiding "As Seen, As Told", dat in de herfst van 1999 verscheen, wordt terloops, in een voetnoot, er melding van gemaakt dat ook tenminste 100.000 Serviërs in Kosovo tijdens de oorlog op vlucht waren geslagen. Alleen gingen zij niet richting Albanië, maar verder Servië in.

Dit betekent dat er, gezien over geheel Kosovo, bijna een even groot percentage Serviërs als Albanese Kosovaren gedurende de NAVO-oorlog tot vluchteling werd gemaakt.

Ook dit gegeven, afkomstig van de OVSE-leiding zelf, haalt de gezamenlijke propaganda van de NAVO en de OVSE-leiding onderuit, dat de vluchtelingenstromen van Albanese Kosovaren werden veroorzaakt door een doelgerichte etnische zuivering, toen de oorlog eenmaal een feit was.

14.5. Deportatie van de burgerbevolking uit strategische gebieden, zoals aan de grensstreken met Albanië en Macedonië

Ook zijn er gedurende deze oorlog tegen het UCK strategische lokaties ontruimd. Om cruciale verbindingen veilig te stellen of om andere strategische redenen.

Zo was het militair noodzakelijk om in een strook langs de grenzen met Albanië en Macedonië, behorend tot het zwaarste strijdtoneel en belangrijk voor de verdediging van de buitengrenzen tegen een eventuele NAVO-invasie met grondtroepen gedeeltelijk te onruimen.

Op grote schaal werden daar ook mijnenvelden aangelegd om een eventuele NAVO-opmars te stuiten. Hetgeen ook op zich al het gebied tot levensgevaarlijk militair terrein maakte voor de bevolking van deze grensstreken.

Indien dergelijke operaties worden ingegeven door de noodzaak van de oorlog zijn tijdelijke deportaties van de burgerbevolking uit het strijdtoneel niet persé in strijd met het humanitair oorlogsrecht. Mits daarbij jegens de gedeporteerde burgerbevolking wordt gehandeld in overeenstemming met de daarop betrekking hebbende bepalingen van de Conventie van Genève. In hoeverre in overeenstemming hiermee is gehandeld door de Joegoslavische leger-autoriteiten zou verder onderzocht moeten worden.

14.6. Verdrijvingen bij wijze van excessen

De Serviërs in Kosovo zullen het in het algemeen niet in dank hebben afgenomen dat separatistische delen van de Albanese bevolkingsgroep er uiteindelijk in geslaagd waren vernietigend oorlogsgeweld van de NAVO over Servië af te roepen. Daar zullen excessen van geweldplegingen, intimidaties en verdrijvingen van Albanesen door Serviërs uit voortgevloeid zijn, die zijn te beschouwen als even zovele oorlogsmisdrijven. Waarvoor de schuldigen vervolgd en gestraft zullen moeten worden. Maar dat dit structureel en op grote schaal plaatsvond en dat dit de officiële politiek was van het Joegoslavische leger en van de Joegoslavische autoriteiten, daarvoor ontbreekt elk bewijs.

Dat er geen sprake was van systematische en structurele verdrijving van leden van de Albanese bevolkingsgroep, louter om reden dat het hier Albanesen betrof, vindt ook alleen al zijn bewijs in het feit dat de meeste vluchtelingen afkomstig waren uit de gebieden waar het hardst werd gevochten en dat een aantal gebieden waar geen in het geheel geen gevechtshandelingen plaatsvonden vrijwel geen vluchtelingen opleverden.

14.7. Opzettelijke, systematische en definitieve verdrijving van alle niet-Albanese bevolkingsgroepen na de bezetting van Kosovo door de NAVO

Dit in tegenstelling tot de situatie die ontstond onder de NAVO-bezetting, toen het UCK in Kosovo praktisch de vrije hand kreeg. Systematisch en over geheel Kosovo werden daarop in een paar maanden tijd overal in Kosovo vrijwel alle leden van welke minderheid dan ook door tereur verdreven. Ook uit gebieden waar vrijwel geen Albanesen was gevlucht gedurende de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië.

Hiervan wordt melding gemaakt in het OVSE-rapport van november 1999 over de terreur van het UCK in Kosovo, nadat de NAVO-bezetting een feit was geworden.

HOOFDSTUK 15

De gezamenlijke inspanningen van de NAVO, het UCK en de OVSE-leiding om de oorlog tegen Joegoslavië te kunnen openen - begin van het Joegoslavisch offensief in Kosovo in anticipatie op de verwachte NAVO-agressie

- 15.1. Manipulatie van de publieke opinie middels het opnieuw ten tonele voeren van 'Racak' op het moment dat de NAVO de oorlog wil beginnen - het bedrog van 'Racak' ontmaskerd en weerlegd

Op 17 maart 1999 meldde de Volkskrant:

"De Servische delegatieleider, Milutinovic, beschuldigde de bemiddelaars ervan zijn delegatie een 'frauduleuze vrede' te willen opleggen.

(...)

Volgens een van de onderhandelaars, Petrisch, nadert het overleg zijn einde. 'Wij zijn nog maar enkele uren bereikbaar voor gesprekken over het akkoord.'

(...)

Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft Belgrado gisteren beschuldigd van een buitenproportionele troepenopbouw in Kosovo. Volgens het ministerie zijn er meer dan dertigduizend soldaten in de provincie. NAVO-opperbevelhebber Clark heeft gisteren gezegd dat Milosevic zich voorbereidt op gevechten 'op grote schaal'.

In Kosovo werden gisteren verschillende dorpen beschoten. Er is geen duidelijkheid over het aantal slachtoffers."

Inmiddels ontbreekt nog steeds het verwachte rapport van een Fins forensisch onderzoeksteam naar de doden in Racak van 15 januari 1999, dat in opdracht van de OVSE-leiding gemaakt zou worden.

De reden van de vertraging is op dat moment nog onduidelijk, maar vast staat dat achter de schermen zich allerlei manoeuvres afspelen met betrekking tot de te publiceren conclusies.

Een internet-bron wijst op een artikel in de Berliner Zeitung van 13 maart 1999 en bericht daarover:

"The "Berliner Zeitung" reported today from OSCE headquarters in Vienna that several leading OSCE members, including Germany, Italy and Austria, are anxious to fire Walker. "High-ranking OSCE European representatives are in the possession of information according to which the 45 Albanians found in Kosovo village of Racak in mid-January were not - as Walker declared - victims of a Serbian massacre of civilians", the newspaper said.

Within the OSCE, it has been assumed for some time that the Racak massacre was "staged by the Albanian side", the newspaper noted.

This conclusion was reached on the basis of data gathered in the Kosovo Mission's headquarters, independently of the Finnish forensic report on Racak, whose publication has been inexplicably delayed. According to the evidence which the OSCE is so far keeping to itself, most of the dead bodies were carried from outlying areas around Racak and placed together on the spot where they were subsequently shown to Walker and Western media. In reality, according to the newspaper's OSCE sources, most of the Albanians died in battle with Serbia artillery, and many of the dead were "posthumously dressed in civilian clothing", before being showed to Walker and the media. This is a technique which recalls the famous December 1989 "Timisoara massacre", in which cadavers from the local morgue were presented to television viewers as victims of a massacre perpetrated by Rumanian security forces."

Maar dan, op 17 maart 1999, treedt plotseling de voorzitter van het Finse forensische team naar buiten. Dit dus op een moment dat de spanning tot een kookpunt was opgelopen en de NAVO zich reeds had opgemaakt voor een spoedig begin van de oorlog. Het autopsierapport zelf wordt niet vrijgegeven, maar wel komt de Finse voorzitter verklaren dat:

"niets erop wijst dat de slachtoffers iets anders waren dan onbewapende burgers."

Hoe zij zou hebben kunnen vaststellen, middels een forensisch onderzoek, dat het hier uitsluitend om 'burgers' zou zijn gegaan, is een raadsel. Waarmee op slag vast komt te staan dat niet alleen de timing van deze verklaring, maar ook de inhoud hiervan slechts manipulatieve bedoelingen kunnen worden toegedicht.

Dat geldt dan nog in versterkte mate voor haar vervolg-conclusie dat, omdat het hier om ongewapende burgers ging, hun dood 'een misdrijf tegen de menselijkheid' vormde.

In haar verklaring wordt voorts geconcludeerd:

"dat het niet mogelijk was vast te stellen of de slachtoffers bij een gevecht om het leven waren gekomen."

Het is de OVSE-leiding bij de presentatie van dit verslag blijkbaar ontgaan dat de eerstgenoemde conclusie niet spoort met de tweede. Als immers op basis van het forensisch onderzoek zou vast staan dat het hier om 'ongewapende burgers' zou gaan, dan was er natuurlijk ook geen gevecht en is het dus geen vraag of ze al of niet bij een gevecht om het leven zijn gekomen !

In de groeiende oorlogshysterie achtte de OVSE-leiding het dus klaarblijkelijk al helemaal niet meer nodig om met een enigszins consistente rapportage te komen. Alles werd toch wel geslikt door het westerse publiek, opgezweept voor de oorlog.

Als het maar in lijn was met de anti-Servische stemming en tot verder opvoeren daarvan kon bijdragen !

Inmiddels is defintief vastgesteld dat de 'Servische massaslachting in Racak' bedrog vormde. Joegoslavische onderzoeks-journalisten achterhaalden al in juni 1999, kort na het einde van de oorlog, dat men op het State Department al op de gebeurtenissen van Racak anticipeerde, voordat deze werkelijk hadden plaatsgevonden. Zij baseerden zich daarbij onder meer op een bericht in The New York Times:

"On friday, the day before American ambassador William Walker sensationally 'discovered' the so-called massacre in the village of Racak in Kosmet, State Secretary Madeleine Albright held a meeting behind closed doors in Washington, at which she revealed to a few members of the team close to her that the agreement on normalization of relations in Kosmet was due to fall apart at any moment, The New York Times wrote on January 1999. The New York paper cites the statement of an anonymous official in the American administration who pointed out that Albright, obviously, had reliable information regarding events in Racak and practically announced them. Last Sunday, the American Secretary of State, claims the same source, revealed to functionaries of the White House and the Pentagon that "the administration is facing a critical moment" with respect to reaching a decision on Kosmet and outlined that Washington had three options: to give up, to continue "wallowing in the mud" or to take "decisive action". The Secretary of State, claims the New York paper, told her colleagues that she favoured "strong pressure". More than symptomatic is the fact that Madeleine Albright, in warning the functionaries in the Pentagon and the White House that the climax of the Kosmet crisis was soon coming, delivered a series of compliments regarding the head of the OSCE verification mission in Kosmet, William Walker, who, only one day later, would take upon himself the key role in the realization of the scenario of the so-called massacre."

Enkele dagen na de gebeurtenissen kwam de Duitse Vice-President van de OVSE-Raad, Willy Weimer, voor het Duitse TV-station al met een verklaring waarin hij zich van de Racak-opzet distantieerde, hetgeen door het onderzoeksteam van Joegoslavische journalisten aldus werd geregistreerd:

"Willy Weimer, vice-president of the OSCE Parliamentary Assembly, told the private German television station NTV that he rejects with disgust manipulation by television pictures intended to provoke an intervention by NATO in Kosovo and Metohija. Everything is directed toward causing a certain reaction so that, once we see certain pictures, we get the wish to immediately issue orders to our

soldiers to go into action. I am deeply disturbed by these shameful manipulation of our feels of humanity", declared Willy Weimer in the contact program "Headlines" ("schlagzeilen"). Answering a question with regard to events in the village of Racak, Weimer said that he "knew full well the extent of the Serbs' responsibility", but that he knew even better the responsibility of the Albanian terrorist who, he said, "contributed significantly to OSCE's not being able to perform its duties for the past several months."

Eind maart 2000 slaagden de Berliner Zeitung en de VPRO er uiteindelijk in om het tot dan toe geheim gehouden autopsierapport van het Finse forensische team te achterhalen. Op slag werd toen duidelijk waarom dit al die tijd door de OVSE-leiding geheim was gehouden: de conclusies waren vernietigend en desastreus voor degenen die Racak als een slachtpartij op onschuldige burgers hadden voorgesteld.

Zoals de Amerikaanse president Clinton die destijds verontwaardigd had gesproken van "onschuldige mannen, vrouwen en kinderen, die gedwongen werden in de modder te knielen om vervolgens neergemaaid te worden".

Op 25 maart 2000 berichtte Het Parool onder de kop "Bloedbad van Racak: geen massa-executie":

"AMSTERDAM - Volgens de Berliner Zeitung is 'het bloedbad van Racak' in januari vorig jaar, dat één van de katalysatoren was voor het uiteindelijk ingrijpen van de NAVO in Kosovo, geen Servische executie van Albanese burgers geweest. De krant heeft de hand weten te leggen op het tot dusverre geheim gehouden autopsierapport, dat destijds door Finse lijkschouwers werd opgesteld. De Nederlandse patholoog-anatoom M. Voortman, die het Finse rapport heeft bestudeerd, zei vanmorgen in het VPRO-radio-programma Argos dat de in het Westen geldende lezing van een massa-executie niet klopt. "Integendeel, de slachtoffers zijn in bijna alle gevallen niet vanuit de onmiddellijke omgeving neergeschoten."

Die bevinding strookt met de Servische lezing, dat de doden van Racak leden van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK waren, die in 'reguliere vuurgevechten' waren gedood.

Destijds meldde de leider van de missie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Kosovo, de Amerikaan William Walker, dat Servische politietroepen en eenheden van het Joegoslavische leger onder de dorpsbewoners een bloedbad hadden aangericht. Walker kwam tot die conclusie op aantijging van leden van het UCK.

De regering in Belgrado wees de beschuldigingen onmiddellijk van de hand. Volgens haar waren de 45 doden leden van het UCK, die de dag tevoren in de heuvels rond het dorp waren gesneuveld.

De lijken zouden vervolgens door het UCK naar het dorp zijn versleept, in een greppel zijn bijeengelegd en de volgende dag aan de OVSE-waarnemers zijn gepresenteerd als burgerslachtoffers van een Servische massa-executie."

15.2. De NAVO verklaart: het wordt geen kwestie van een paar bommen

Na vastgesteld te hebben dat NAVO-diplomaten aangeven dat er "geen morning after-scenario" is, laat de NRC van 19 maart 1999 een hoge NAVO-diplomaat aan het woord, die stelt:

"Het wordt bombarderen tot hij door de knieën gaat. En laten we wel wezen: de Serviërs gaan al heel snel door de knieën als ze zelf hard worden aangepakt. Dat is in Bosnië wel gebleken toen ze daar door de Kroaten en door de Amerikanen werden aangevallen".

Op 20 maart 1999 berichtte de NRC onder de kop "Aanval NAVO 'geen zaak van paar bommen'":

"PRISTINA, 20 Maart. NAVO-aanvallen op Joegoslavië worden "geen kwestie van een of twee bommen". Dat heeft gisteren de opperbevelhebber van de NAVO-troepen in Europa, generaal Wesley Clark, gezegd. De Amerikaanse Kosovo-bemiddelaar, Christopher Hill, zei gisteren dat de spanningen rond Kosovo de komende dagen zullen oplopen. "Maak uw gordels vast, de komende dagen", aldus Hill.

Op 20 maart 1999 werd ook begonnen met de evacuatie van de OVSE-waarnemers. Het NRC-artikel van die dag berichtte daarover:

"De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking, de OVSE, is sinds vanochtend vijf uur bezig de veertienhonderd waarnemers die ze in Kosovo heeft, te evacueren.

(...)

Generaal Clark zei gisteren dat er al sprake was van "een groeiende humanitaire tragedie op de grond in Kosovo", waar de afgelopen drie maanden nog eens zestigduizend Albanese burgers op de vlucht zijn gedreven door het Servische offensief tegen het Kosovo Bevrijdingsleger UCK.

(...)

Volgens generaal Clark hebben de Serviërs en Joegoslaven in Kosovo inmiddels een troepenmacht samengetrokken die "elk redelijk vereiste ver te boven gaat". In de regio liggen 14- tot 16.000 zwaar bewapende politiemannen en 17- tot 20.000 militairen. Aan de noordgrens van Kosovo liggen nog 5- tot 10.000 soldaten. (Reuters, AP)

(...)

Albanezen zijn bang nu de waarnemers vertrekken, maar ook tevreden - zo lang de OVSE er was, zou de NAVO Servië zeker niet bombarderen. Serviërs in Kosovo moesten weinig hebben van de OVSE, omdat die volgens hen alleen de Albanezen kwam beschermen. Maar de NAVO is erger."

15.3. De rol van de OVSE in de aanloop tot de oorlog

In een hoofdredactioneel commentaar stelde de NRC op 20 maart onder meer:

"Met het massale Servische offensief van deze week is een einde gekomen aan het bestand dat de Amerikaanse onderhandelaar Holbrooke in de herfst vorig jaar sloot met de Joegoslavische president Milosevic. Als uitvloeisel van dat bestand werd de Servische hoofdmacht uit Kosovo weggehaald. Toezicht op de naleving werd opgedragen aan de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, die honderden waarnemers in het gebied stationeerde."

Dat deze OVSE-missie in feite fungeerde als een wegbereider voor die westerse krachten, die het aanstuurden op oorlog met Joegoslavië en op een militaire bezetting van Kosovo vermeldt dit hoofdredactionele commentaar natuurlijk niet.

Het bewijs voor het feit dat de OVSE-missie, objectief, geen andere functie vervulde dan die van handlangers van de NAVO, op het geduldige pad naar oorlog en interventie, wordt geleverd door het feit dat door de OVSE-leiding nimmer enige veroordeling is uitgesproken over het misbruik op een werkelijk gigantische schaal dat het UCK maakte van het bestand, over de systematische gebiedsbezettingen waar deze terroristen onder de dekmantel van het bestand toe overgingen, over de onafzienbare reeks van terreurdaden en provocaties. Net zolang totdat de Servische autoriteiten wel moesten optreden.

Toen kon de OVSE-leiding het estafette-stokje overdragen aan de NAVO.

Op 20 maart 1999 stonden we aan de vooravond van deze overdracht.

Dat wil uitdrukkelijk niet zeggen dat ook de talrijke OVSE-waarnemers in het veld aan deze samenspanning tussen de OVSE-leiding, het UCK en de NAVO mede-schuldig waren. Achteraf is vast komen te staan dat een groot aantal individuele OVSE-waarnemers keer op keer hebben gewaarschuwd tegen de voortdurende UCK-provocaties, terreinbezettingen en andere schendingen van het Holbrooke-Milosevic akkoord.

Het staat als een paal boven water dat het merendeel van de 'gewone' OVSE-waarnemers in het veld de overtuiging koesterden dat het UCK de belangrijkste bron van frustratie van het Holbrooke-Milosevic bestand vormde.

Hun geluiden waren echter de OVSE-leiding onwelgevallig en werden in de officiële rapportages weggefilterd. Bij de media was hiervoor weinig aandacht, want deze geluiden stonden haaks op de 'politiek correcte' opvatting. Die luidde dat het de Serviërs waren, die te vuur en te zwaard 'een humanitaire catastrofe' in Kosovo aan het aanrichten waren. Zo werden de talloze signalen vanuit het veld, van de 'gewone' OVSE-waarnemers, effectief weg-gecensureerd.

Verre van een onafhankelijke en neutrale positie in te nemen, bewerkstelligde de OVSE-leiding in feite dat de OVSE in Kosovo de rol kon spelen van wegbereider voor de NAVO. OVSE-leiding en de NAVO werden, in de aanloop naar de NAVO-oorlog om Kosovo, in feite vanuit dezelfde westerse politieke machtscentra aangestuurd. Daar zat weinig of in het geheel geen licht tussen. Op deze manier werd de OVSE als institutie grof misbruikt en gelijkgeschakeld aan de NAVO-belangen.

Hoe het UCK, vanaf het allereerste moment, voortdurend met volle kracht en inzet aan de poten van het bestand heeft gezaagd, daarbij door de OVSE-leiding volstrekt ongemoeid gelaten, is op hierboven duidelijk in beeld gebracht. Daarvoor is niet meer nodig dan het volgen van de dagelijkse krantenberichten.

Niets kan de politieke positie van de OVSE-missie en de haar politieke rol bij de aanloop tot de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië treffender in beeld brengen.

Het hoofdredactionele commentaar van de NRC van 20 maart vervolgt dan:

"Al spoedig werd duidelijk dat die waarnemers bloedige incidenten niet konden voorkomen, maar hun aanwezigheid, samen met de door de internationale gemeenschap verleende humanitaire hulp, bood de bevolking toch enige zekerheid. Het Servische offensief en de mislukking van het Parijse vredesoverleg hebben intussen korte metten gemaakt met alle hooggespannen verwachtingen."

Zoals in de koloniale tijd de misionarissen en de zendelingen fungeerden als wegbereiders voor de koloniale machthebbers, die hen telkens weer op de voet volgden, zo traden hier de OVSE-waarnemers op als de wegbereiders voor de NAVO.

Dit is dus de manier waarop de NRC de geschiedenis schrijft van de aanloop tot de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië, die spoedig daarop zou losbarsten. Zoals de misionarissen en zendelingen de ongetemde wilden nog enige beschaving poogden bij te brengen maar daar helaas maar al te vaak in faalden, zodat de koloniale legers wel gedwongen waren deze beschavingsarbeid over te nemen, zo was nu het NAVO-leger wel gedwongen om de OVSE-missie over te nemen en de Servische barbaren alsnog een lesje te leren, dat hen nog lang zou heugen. En was de NAVO voorts gedwongen om over de gaan tot gewelddadige bezetting van Servisch territorium.

Op 23 maart 1999 berichtte de Volkskrant:

"Behalve de OVSE vertrekken 'op zeer korte termijn' ook de personeelsleden van de ambassades van de NAVO-landen als teken dat NAVO-bombardementen nu echt op komst zijn. Dan is Kosovo alleen, in een sfeer die op en neer slingert tussen angst en machteloze woede. Voor het hoofdkwartier van de OVSE in Pristina koelt een Servisch gezin zijn woede op een van de auto's. Het gros van de Serviërs heeft nooit veel opgehad met de waarnemers en hun oranje auto's."

- 15.4. Joegoslavisch offensief in Kosovo tegen het UCK komt op gang, in voorbereiding op een eventuele NAVO-invasie met grondtroepen

De NRC van 22 maart 1999 bericht van een Servisch offensief in het Drenica-gebied, een gebied van groot strategisch belang voor beide partijen:

"Wekenlang had het Servische leger troepenversterkingen, tanks en pantservoertuigen aangevoerd uit andere delen van Joegoslavië. (...) dit was het moment, vonden de Serviërs om het gebied te 'heroveren' dat wordt beheerst door het Albanese bevrijdingsleger UCK (...)"

Op 23 maart 1999 schreef de NRC:

"ROTTERDAM, 23 Maart. Al vlak na 'Rambouillet' is kennelijk in Belgrado besloten dat van de hervatting van het Kosovo-overleg in Parijs, midden deze maand, niets meer mocht worden verwacht.
(...)"

Bovendien begonnen de Servische politietroepen en het Joegoslavische leger in Kosovo een groot offensief, dat nog steeds doorgaat. Dat offensief had diverse doelen. In eerste instantie moesten de grensregio's worden 'gezuiverd' van strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK. Het leger en de politie begonnen hun campagne in de streek rond de grens met Albanië en zetten haar voort langs de grens met Macedonië, het gebied dat een in het zuidelijke buurland gelegerde NAVO-strijdmacht zou moeten doorkruisen als de NAVO eventueel zou besluiten tot een invasie van Kosovo.
(...)"

In een volgende fase kwam het binnenland aan de beurt, vooral in het noorden van Kosovo en in de Drenica, de bergachtige regio in het centrum van Kosovo waar het UCK zijn belangrijkste bolwerken heeft. Het UCK is militair niet weg te vagen: de strijders van het guerrillaleger slippen moeiteloos van de identiteit van burger in die van soldaat en omgekeerd.

Maar het Bevrijdingsleger is wel te beroven van steunpunten, voorraden en bewegingsvrijheid. De Servische politie heeft zich in de Drenica en in het noorden van Kosovo vooral bezig gehouden met het 'vrijmaken' van de doorgangswegen die politie en leger in geval van een open oorlog moeten gebruiken."

HOOFDSTUK 16

De NAVO-agressie barst los

Op 23 maart 1999 's avonds laat gaf de secretaris-generaal van de NAVO Solana opdracht om met bombardementen op Joegoslavië te beginnen.

De Joegoslavische autoriteiten kondigden daarop de noodtoestand af.

De NRC van 24 maart 1999 berichtte daarover:

"BELGRADO, 24 maart. In Joegoslavië is in afwachting van de NAVO-luchtaanvallen de noodtoestand afgekondigd. Het is voor de eerste keer sinds de Tweede Wereldoorlog dat dit gebeurt."

Op de avond van de 24ste maart 1999, 's avonds omstreeks 20.00 uur, begon de NAVO-oorlog om de bezetting en afscheuring van Kosovo. Maandenlange systematische verwoesting van de Joegoslavische economie en infrastructuur middels voortdurende NAVO-terreurbombardementen volgden.

16.1. Het Joegoslavische tegen-offensief in Kosovo als antwoord op de NAVO-agressie

Op 18 maart 1999 had de NRC een hoge NAVO-functionaris geciteerd die had opgemerkt:

"Milosevic is in een positie waarin hij grootschalige actie tegen het (Kosovo Bevrijdingsleger) UCK kan ondernemen."

Dat bleek een maar al te correcte waarneming van NAVO-zijde. Als direct antwoord van het Joegoslavische leger op de NAVO-agressie, toen deze eenmaal daadwerkelijk werd geëffectueerd, volgde dan ook onmiddellijk een grootscheeps militair offensief in Kosovo, om af te rekenen met het UCK. Dat immers onder westerse protectie zijn macht over grote delen van

RECHTSHULPVERDRAG

MET O.A. EX. VOOR SISIC EN ERIK

VERDRAG

inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen

Datum en plaats van sluiting:
Tekst is bekend gemaakt in:

Gegevens:
Goedkeuring:

Het verdrag geldt tussen de navolgende staten:

Naam staat	Inwerkingtreding
Finland	01-09-1988
Frankrijk	01-05-1988
Joegoslavië	01-10-1988
Nederland	01-06-1992

CONVENTION

tendant à faciliter l'accès international à la justice

Les Etats signataires de la présente Convention,

Désirant faciliter l'accès international à la justice,

Ont résolu de conclure une Convention à cet effet et sont convenus des dispositions suivantes:

25 oktober 1980, 's-Gravenhage
Trb. 1989, 114 (Franse en Engelse tekst met Ned. vertaling)
Trb. 1992, 56
Rijkswet(*1) van 28 oktober 1991, *Stb.* 678

Naam staat	Inwerkingtreding
Slovenië vvvg (aug. 1992)	08-06-1992
Spanje	01-05-1988
Zweden	01-05-1988

CONVENTION

on International Access to Justice

The States signatory to this Convention,
Desiring to facilitate international access to justice,

Have resolved to conclude a Convention for this purpose and have agreed upon the following provisions -

(*1) Artikel 2 van deze Rijkswet luidt:

Goedgekeurd wordt dat, in overeenstemming met artikel 28, tweede lid, van het in artikel 1, tweede lid, genoemde Verdrag van 's-Gravenhage van 25 oktober 1980, ten aanzien van artikel 13, tweede lid, van dat Verdrag het voorbehoud wordt gemaakt, dat de toepassing van dit artikel wordt uitgesloten voor het gehele Koninkrijk.

VERDRAG

inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen

Datum en plaats van sluiting:
Tekst is bekend gemaakt in:

Gegevens:
Goedkeuring:

Het verdrag geldt tussen de navolgende staten:

Naam staat	Inwerkingtreding
Finland	01-09-1988
Frankrijk	01-05-1988
Joegoslavië	01-10-1988
Nederland	01-06-1992

CONVENTION

tendant à faciliter l'accès international à la justice

Les Etats signataires de la présente Convention,
Désirant faciliter l'accès international à la justice,

Ont résolu de conclure une Convention à cet effet et sont convenus des dispositions suivantes:

25 oktober 1980, 's-Gravenhage
Trb. 1989, 114 (Franse en Engelse tekst met Ned. vertaling)
Trb. 1992, 56
Rijkswet(*1) van 28 oktober 1991, *Stb.* 678

Naam staat	Inwerkingtreding
Slovenie vvvg (aug. 1992)	08-06-1992
Spanje	01-05-1988
Zweden	01-05-1988

CONVENTION

on International Access to Justice

The States signatory to this Convention,
Desiring to facilitate international access to justice,

Have resolved to conclude a Convention for this purpose and have agreed upon the following provisions -

(*1) Artikel 2 van deze Rijkswet luidt:
Goedgekeurd wordt dat, in overeenstemming met artikel 28, tweede lid, van het in artikel 1, tweede lid, genoemde Verdrag van 's-Gravenhage van 25 oktober 1980, ten aanzien van artikel 13, tweede lid, van dat Verdrag het voorbehoud wordt gemaakt, dat de toepassing van dit artikel wordt uitgesloten voor het gehele Koninkrijk.

CHAPITRE I

Assistance judiciaire

Art. 1. Les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, sont admis au bénéfice de l'assistance judiciaire en matière civile et commerciale dans chaque Etat contractant dans les mêmes conditions que s'ils étaient eux-mêmes ressortissants de cet Etat et y résidaient habituellement.

Les personnes auxquelles les dispositions de l'alinéa précédent ne s'appliquent pas, mais qui ont eu leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans lequel une procédure judiciaire est ou sera engagée, seront néanmoins admises au bénéfice de l'assistance judiciaire aux conditions prévues à l'alinéa précédent, si la cause de l'action découle de cette ancienne résidence habituelle.

Dans les Etats où l'assistance judiciaire existe en matière administrative, sociale ou fiscale, les dispositions du présent article s'appliquent aux affaires portées devant les tribunaux compétents en ces matières.

Art. 2. L'article premier s'applique à la consultation juridique, à la condition que le requérant soit présent dans l'Etat où la consultation est demandée.

Art. 3. Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire qui lui sont présentées conformément à la présente Convention et d'y donner suite.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente du même Etat contractant.

Art. 4. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'assistance judiciaire à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes d'assistance judiciaire sont transmises, sans intervention d'aucune autre au-

CHAPTER I

Legal aid

Art. 1. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State shall be entitled to legal aid for court proceedings in civil and commercial matters in each Contracting State on the same conditions as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

Persons to whom paragraph 1 does not apply, but who formerly had their habitual residence in a Contracting State in which court proceedings are to be or have been commenced, shall nevertheless be entitled to legal aid as provided by paragraph 1 if the cause of action arose out of their former habitual residence in that State.

In States where legal aid is provided in administrative, social or fiscal matters, the provisions of this Article shall apply to cases brought before the courts or tribunals competent in such matters.

Art. 2. Article 1 shall apply to legal advice provided the person seeking advice is present in the State where advice is sought.

Art. 3. Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive, and take action on, applications for legal aid submitted under this Convention.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the same Contracting State is competent to do so.

Art. 4. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding applications for legal aid to the appropriate Central Authority in the requested State.

Applications for legal aid shall be transmitted, without the intervention of any other authority,

CHAPITRE I

Assistance judiciaire

Art. 1. Les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, sont admis au bénéfice de l'assistance judiciaire en matière civile et commerciale dans chaque Etat contractant dans les mêmes conditions que s'ils étaient eux-mêmes ressortissants de cet Etat et y résidaient habituellement.

Les personnes auxquelles les dispositions de l'alinéa précédent ne s'appliquent pas, mais qui ont eu leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans lequel une procédure judiciaire est ou sera engagée, seront néanmoins admises au bénéfice de l'assistance judiciaire aux conditions prévues à l'alinéa précédent, si la cause de l'action découle de cette ancienne résidence habituelle.

Dans les Etats où l'assistance judiciaire existe en matière administrative, sociale ou fiscale, les dispositions du présent article s'appliquent aux affaires portées devant les tribunaux compétents en ces matières.

Art. 2. L'article premier s'applique à la consultation juridique, à la condition que le requérant soit présent dans l'Etat où la consultation est demandée.

Art. 3. Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire qui lui sont présentées conformément à la présente Convention et d'y donner suite.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente du même Etat contractant.

Art. 4. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'assistance judiciaire à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes d'assistance judiciaire sont transmises, sans intervention d'aucune autre au-

CHAPTER I

Legal aid

Art. 1. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State shall be entitled to legal aid for court proceedings in civil and commercial matters in each Contracting State on the same conditions as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

Persons to whom paragraph 1 does not apply, but who formerly had their habitual residence in a Contracting State in which court proceedings are to be or have been commenced, shall nevertheless be entitled to legal aid as provided by paragraph 1 if the cause of action arose out of their former habitual residence in that State.

In States where legal aid is provided in administrative, social or fiscal matters, the provisions of this Article shall apply to cases brought before the courts or tribunals competent in such matters.

Art. 2. Artikel 1 shall apply to legal advice provided the person seeking advice is present in the State where advice is sought.

Art. 3. Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive, and take action on, applications for legal aid submitted under this Convention.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the same Contracting State is competent to do so.

Art. 4. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding applications for legal aid to the appropriate Central Authority in the requested State.

Applications for legal aid shall be transmitted, without the intervention of any other authority,

CHAPITRE I

Assistance judiciaire

Art. 1. Les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, sont admis au bénéfice de l'assistance judiciaire en matière civile et commerciale dans chaque Etat contractant dans les mêmes conditions que s'ils étaient eux-mêmes ressortissants de cet Etat et y résidaient habituellement.

Les personnes auxquelles les dispositions de l'alinéa précédent ne s'appliquent pas, mais qui ont eu leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans lequel une procédure judiciaire est ou sera engagée, seront néanmoins admises au bénéfice de l'assistance judiciaire aux conditions prévues à l'alinéa précédent, si la cause de l'action découle de cette ancienne résidence habituelle.

Dans les Etats où l'assistance judiciaire existe en matière administrative, sociale ou fiscale, les dispositions du présent article s'appliquent aux affaires portées devant les tribunaux compétents en ces matières.

Art. 2. L'article premier s'applique à la consultation juridique, à la condition que le requérant soit présent dans l'Etat où la consultation est demandée.

Art. 3. Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire qui lui sont présentées conformément à la présente Convention et d'y donner suite.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente du même Etat contractant.

Art. 4. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'assistance judiciaire à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes d'assistance judiciaire sont transmises, sans intervention d'aucune autre au-

CHAPTER I

Legal aid

Art. 1. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State shall be entitled to legal aid for court proceedings in civil and commercial matters in each Contracting State on the same conditions as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

Persons to whom paragraph 1 does not apply, but who formerly had their habitual residence in a Contracting State in which court proceedings are to be or have been commenced, shall nevertheless be entitled to legal aid as provided by paragraph 1 if the cause of action arose out of their former habitual residence in that State.

In States where legal aid is provided in administrative, social or fiscal matters, the provisions of this Article shall apply to cases brought before the courts or tribunals competent in such matters.

Art. 2. Artikel 1 shall apply to legal advice provided the person seeking advice is present in the State where advice is sought.

Art. 3. Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive, and take action on, applications for legal aid submitted under this Convention.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the same Contracting State is competent to do so.

Art. 4. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding applications for legal aid to the appropriate Central Authority in the requested State.

Applications for legal aid shall be transmitted, without the intervention of any other authority,

torité, à l'aide de la formule modèle annexée à la présente Convention.

Chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

Art. 5. Lorsqu'il n'est pas présent dans l'Etat requis, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de cet Etat, présenter sa demande à une autorité expéditrice de l'Etat contractant où il a sa résidence habituelle.

La demande est établie conformément à la formule modèle annexée à la présente Convention. Elle est accompagnée de tous les documents nécessaires, sous réserve du droit pour l'Etat requis de demander des informations ou des documents complémentaires dans les cas appropriés.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par toute autre voie ou moyen.

Art. 6. L'autorité expéditrice assiste le demandeur afin que soient joints tous les documents et informations qui, à la connaissance de cette autorité, sont nécessaires à l'appréciation de la demande. Elle vérifie leur régularité formelle.

Elle peut refuser de transmettre la demande au cas où celle-ci lui paraît manifestement mal fondée.

Le cas échéant, elle assiste le demandeur pour une traduction sans frais des documents.

Elle répond aux demandes de renseignements complémentaires qui émanent de l'Autorité centrale réceptrice de l'Etat requis.

Art. 7. Les demandes d'assistance judiciaire, les documents à l'appui, ainsi que les communications en réponse aux demandes de renseignements complémentaires, doivent être rédigés dans la langue ou dans l'une des langues officielles de l'Etat requis ou accompagnés d'une traduction faite dans l'une de ces langues.

Toutefois, lorsque dans l'Etat requérant l'obtention d'une traduction dans la langue de l'Etat requis est difficilement réalisable, ce dernier doit accepter que ces pièces soient rédigées

in the form of the model annexed to this Convention.

Nothing in this Article shall prevent an application from being submitted through diplomatic channels.

Art. 5. Where the applicant for legal aid is not present in the requested State, he may submit his application to a transmitting authority in the Contracting State where he has his habitual residence, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

The application shall be in the form of the model annexed to this Convention and shall be accompanied by any necessary documents, without prejudice to the right of the requested State to require further information or documents in appropriate cases.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 6. The transmitting authority shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and documents known by it to be necessary for consideration of the application. It shall ensure that formal requirements are met.

If it appears to the transmitting authority that the application is manifestly unfounded, it may refuse to transmit the application.

It shall assist the applicant in obtaining without charge a translation of the documents where such assistance is appropriate.

It shall reply to requests for further information from the receiving Central Authority in the requested State.

Art. 7. The application, the supporting documents and any communications in response to requests for further information shall be in the official language or in one of the official languages of the requested State or be accompanied by a translation into one of those languages.

However, where in the requesting State it is not feasible to obtain a translation into the language of the requested State, the latter shall accept the documents in either English or French, or the

torité, à l'aide de la formule modèle annexée à la présente Convention.

Chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

Art. 5. Lorsqu'il n'est pas présent dans l'Etat requis, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de cet Etat, présenter sa demande à une autorité expéditrice de l'Etat contractant où il a sa résidence habituelle.

La demande est établie conformément à la formule modèle annexée à la présente Convention. Elle est accompagnée de tous les documents nécessaires, sous réserve du droit pour l'Etat requis de demander des informations ou des documents complémentaires dans les cas appropriés.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par toute autre voie ou moyen.

Art. 6. L'autorité expéditrice assiste le demandeur afin que soient joints tous les documents et informations qui, à la connaissance de cette autorité, sont nécessaires à l'appréciation de la demande. Elle vérifie leur régularité formelle.

Elle peut refuser de transmettre la demande au cas où celle-ci lui paraît manifestement mal fondée.

Le cas échéant, elle assiste le demandeur pour une traduction sans frais des documents.

Elle répond aux demandes de renseignements complémentaires qui émanent de l'Autorité centrale réceptrice de l'Etat requis.

Art. 7. Les demandes d'assistance judiciaire, les documents à l'appui, ainsi que les communications en réponse aux demandes de renseignements complémentaires, doivent être rédigés dans la langue ou dans l'une des langues officielles de l'Etat requis ou accompagnés d'une traduction faite dans l'une de ces langues.

Toutefois, lorsque dans l'Etat requérant l'obtention d'une traduction dans la langue de l'Etat requis est difficilement réalisable, ce dernier doit accepter que ces pièces soient rédigées

in the form of the model annexed to this Convention.

Nothing in this Article shall prevent an application from being submitted through diplomatic channels.

Art. 5. Where the applicant for legal aid is not present in the requested State, he may submit his application to a transmitting authority in the Contracting State where he has his habitual residence, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

The application shall be in the form of the model annexed to this Convention and shall be accompanied by any necessary documents, without prejudice to the right of the requested State to require further information or documents in appropriate cases.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 6. The transmitting authority shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and documents known by it to be necessary for consideration of the application. It shall ensure that formal requirements are met.

If it appears to the transmitting authority that the application is manifestly unfounded, it may refuse to transmit the application.

It shall assist the applicant in obtaining without charge a translation of the documents where such assistance is appropriate.

It shall reply to requests for further information from the receiving Central Authority in the requested State.

Art. 7. The application, the supporting documents and any communications in response to requests for further information shall be in the official language or in one of the official languages of the requested State or be accompanied by a translation into one of those languages.

However, where in the requesting State it is not feasible to obtain a translation into the language of the requested State, the latter shall accept the documents in either English or French, or the

torité, à l'aide de la formule modèle annexée à la présente Convention.

Chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

Art. 5. Lorsqu'il n'est pas présent dans l'Etat requis, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de cet Etat, présenter sa demande à une autorité expéditrice de l'Etat contractant où il a sa résidence habituelle.

La demande est établie conformément à la formule modèle annexée à la présente Convention. Elle est accompagnée de tous les documents nécessaires, sous réserve du droit pour l'Etat requis de demander des informations ou des documents complémentaires dans les cas appropriés.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par toute autre voie ou moyen.

Art. 6. L'autorité expéditrice assiste le demandeur afin que soient joints tous les documents et informations qui, à la connaissance de cette autorité, sont nécessaires à l'appréciation de la demande. Elle vérifie leur régularité formelle.

Elle peut refuser de transmettre la demande au cas où celle-ci lui paraît manifestement mal fondée.

Le cas échéant, elle assiste le demandeur pour une traduction sans frais des documents.

Elle répond aux demandes de renseignements complémentaires qui émanent de l'Autorité centrale réceptrice de l'Etat requis.

Art. 7. Les demandes d'assistance judiciaire, les documents à l'appui, ainsi que les communications en réponse aux demandes de renseignements complémentaires, doivent être rédigés dans la langue ou dans l'une des langues officielles de l'Etat requis ou accompagnés d'une traduction faite dans l'une de ces langues.

Toutefois, lorsque dans l'Etat requérant l'obtention d'une traduction dans la langue de l'Etat requis est difficilement réalisable, ce dernier doit accepter que ces pièces soient rédigées

in the form of the model annexed to this Convention.

Nothing in this Article shall prevent an application from being submitted through diplomatic channels.

Art. 5. Where the applicant for legal aid is not present in the requested State, he may submit his application to a transmitting authority in the Contracting State where he has his habitual residence, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

The application shall be in the form of the model annexed to this Convention and shall be accompanied by any necessary documents, without prejudice to the right of the requested State to require further information or documents in appropriate cases.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 6. The transmitting authority shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and documents known by it to be necessary for consideration of the application. It shall ensure that formal requirements are met.

If it appears to the transmitting authority that the application is manifestly unfounded, it may refuse to transmit the application.

It shall assist the applicant in obtaining without charge a translation of the documents where such assistance is appropriate.

It shall reply to requests for further information from the receiving Central Authority in the requested State.

Art. 7. The application, the supporting documents and any communications in response to requests for further information shall be in the official language or in one of the official languages of the requested State or be accompanied by a translation into one of those languages.

However, where in the requesting State it is not feasible to obtain a translation into the language of the requested State, the latter shall accept the documents in either English or French, or the

en langue française ou anglaise ou accompagnées d'une traduction dans l'une de ces langues.

Les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice peuvent être rédigées dans la langue ou dans l'une des langues officielles de cet Etat, en anglais ou en français. Toutefois, lorsque la demande transmise par l'autorité expéditrice est rédigée en français ou en anglais ou accompagnée d'une traduction dans l'une de ces langues, les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice sont également rédigées dans l'une de ces langues.

Les frais de traductions entraînés par l'application des alinéas précédents demeurent à la charge de l'Etat requérant. Toutefois, les traductions opérées, le cas échéant, par l'Etat requis demeurent à sa charge.

Art. 8. L'Autorité centrale réceptrice statue sur la demande d'assistance judiciaire ou prend les mesures nécessaires pour qu'il soit statué sur celle-ci par l'autorité compétente de l'Etat requis.

Elle transmet les demandes de renseignements complémentaires à l'autorité expéditrice et l'informe de toute difficulté relative à l'examen de la demande, ainsi que de la décision prise.

Art. 9. Lorsqu'il ne réside pas dans un Etat contractant, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de l'Etat requis, transmettre sa demande par la voie consulaire.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par tous autres voie ou moyen.

Art. 10. Les documents transmis en application du présent chapitre sont dispensés de toute légalisation et de toute formalité analogue.

Art. 11. L'intervention des autorités compétentes pour transmettre, recevoir ou statuer sur les demandes d'assistance judiciaire en vertu du présent chapitre est gratuite.

Art. 12. L'instruction des demandes d'assistance judiciaire est effectuée d'urgence.

Art. 13. Lorsque l'assistance judiciaire a été accordée en application de l'article premier, les notifications et significations, quelle qu'en soit la forme, relatives au procès du bénéficiaire et qui

documents accompanied by a translation into one of those languages.

Communications emanating from the receiving Central Authority may be drawn up in the official language or one of the official languages of the requested State or in English or French. However, where the application forwarded by the transmitting authority is in either English or French, or is accompanied by a translation into one of those languages, communications emanating from the receiving Central Authority shall also be in one of those languages.

The costs of translation arising from the application of the preceding paragraphs shall be borne by the requesting State, except that any translations made in the requested State shall not give rise to any claim for reimbursement on the part of that State.

Art. 8. The receiving Central Authority shall determine the application or shall take such steps as are necessary to obtain its determination by a competent authority in the requested State.

The receiving Central Authority shall transmit requests for further information to the transmitting authority and shall inform it of any difficulty relating to the examination of the application and of the decision taken.

Art. 9. Where the applicant for legal aid does not reside in a Contracting State, he may submit his application through consular channels, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 10. All documents forwarded under this Chapter shall be exempt from legalization or any analogous formality.

Art. 11. No charges shall be made for the transmission, reception or determination of applications for legal aid under this Chapter.

Art. 12. Applications for legal aid shall be handled expeditiously.

Art. 13. Where legal aid has been granted in accordance with Article 1, service of documents in any other Contracting State in pursuance of the legally aided person's proceedings shall not give

en langue française ou anglaise ou accompagnées d'une traduction dans l'une de ces langues.

Les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice peuvent être rédigées dans la langue ou dans l'une des langues officielles de cet Etat, en anglais ou en français. Toutefois, lorsque la demande transmise par l'autorité expéditrice est rédigée en français ou en anglais ou accompagnée d'une traduction dans l'une de ces langues, les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice sont également rédigées dans l'une de ces langues.

Les frais de traductions entraînés par l'application des alinéas précédents demeurent à la charge de l'Etat requérant. Toutefois, les traductions opérées, le cas échéant, par l'Etat requis demeurent à sa charge.

Art. 8. L'Autorité centrale réceptrice statue sur la demande d'assistance judiciaire ou prend les mesures nécessaires pour qu'il soit statué sur celle-ci par l'autorité compétente de l'Etat requis.

Elle transmet les demandes de renseignements complémentaires à l'autorité expéditrice et l'informe de toute difficulté relative à l'examen de la demande, ainsi que de la décision prise.

Art. 9. Lorsqu'il ne réside pas dans un Etat contractant, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de l'Etat requis, transmettre sa demande par la voie consulaire.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par tous autres voie ou moyen.

Art. 10. Les documents transmis en application du présent chapitre sont dispensés de toute légalisation et de toute formalité analogue.

Art. 11. L'intervention des autorités compétentes pour transmettre, recevoir ou statuer sur les demandes d'assistance judiciaire en vertu du présent chapitre est gratuite.

Art. 12. L'instruction des demandes d'assistance judiciaire est effectuée d'urgence.

Art. 13. Lorsque l'assistance judiciaire a été accordée en application de l'article premier, les notifications et significations, quelle qu'en soit la forme, relatives au procès du bénéficiaire et qui

documents accompanied by a translation into one of those languages.

Communications emanating from the receiving Central Authority may be drawn up in the official language or one of the official languages of the requested State or in English or French. However, where the application forwarded by the transmitting authority is in either English or French, or is accompanied by a translation into one of those languages, communications emanating from the receiving Central Authority shall also be in one of those languages.

The costs of translation arising from the application of the preceding paragraphs shall be borne by the requesting State, except that any translations made in the requested State shall not give rise to any claim for reimbursement on the part of that State.

Art. 8. The receiving Central Authority shall determine the application or shall take such steps as are necessary to obtain its determination by a competent authority in the requested State.

The receiving Central Authority shall transmit requests for further information to the transmitting authority and shall inform it of any difficulty relating to the examination of the application and of the decision taken.

Art. 9. Where the applicant for legal aid does not reside in a Contracting State, he may submit his application through consular channels, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 10. All documents forwarded under this Chapter shall be exempt from legalization or any analogous formality.

Art. 11. No charges shall be made for the transmission, reception or determination of applications for legal aid under this Chapter.

Art. 12. Applications for legal aid shall be handled expeditiously.

Art. 13. Where legal aid has been granted in accordance with Article 1, service of documents in any other Contracting State in pursuance of the legally aided person's proceedings shall not give

en langue française ou anglaise ou accompagnées d'une traduction dans l'une de ces langues.

Les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice peuvent être rédigées dans la langue ou dans l'une des langues officielles de cet Etat, en anglais ou en français. Toutefois, lorsque la demande transmise par l'autorité expéditrice est rédigée en français ou en anglais ou accompagnée d'une traduction dans l'une de ces langues, les communications émanant de l'Autorité centrale réceptrice sont également rédigées dans l'une de ces langues.

Les frais de traductions entraînés par l'application des alinéas précédents demeurent à la charge de l'Etat requérant. Toutefois, les traductions opérées, le cas échéant, par l'Etat requis demeurent à sa charge.

Art. 8. L'Autorité centrale réceptrice statue sur la demande d'assistance judiciaire ou prend les mesures nécessaires pour qu'il soit statué sur celle-ci par l'autorité compétente de l'Etat requis.

Elle transmet les demandes de renseignements complémentaires à l'autorité expéditrice et l'informe de toute difficulté relative à l'examen de la demande, ainsi que de la décision prise.

Art. 9. Lorsqu'il ne réside pas dans un Etat contractant, le demandeur à l'assistance judiciaire peut, sans préjudice de toute autre voie par laquelle il pourrait soumettre sa demande à l'autorité compétente de l'Etat requis, transmettre sa demande par la voie consulaire.

Chaque Etat contractant a la faculté de faire connaître que son Autorité centrale réceptrice peut être saisie par tous autres voie ou moyen.

Art. 10. Les documents transmis en application du présent chapitre sont dispensés de toute légalisation et de toute formalité analogue.

Art. 11. L'intervention des autorités compétentes pour transmettre, recevoir ou statuer sur les demandes d'assistance judiciaire en vertu du présent chapitre est gratuite.

Art. 12. L'instruction des demandes d'assistance judiciaire est effectuée d'urgence.

Art. 13. Lorsque l'assistance judiciaire a été accordée en application de l'article premier, les notifications et significations, quelle qu'en soit la forme, relatives au procès du bénéficiaire et qui

documents accompanied by a translation into one of those languages.

Communications emanating from the receiving Central Authority may be drawn up in the official language or one of the official languages of the requested State or in English or French. However, where the application forwarded by the transmitting authority is in either English or French, or is accompanied by a translation into one of those languages, communications emanating from the receiving Central Authority shall also be in one of those languages.

The costs of translation arising from the application of the preceding paragraphs shall be borne by the requesting State, except that any translations made in the requested State shall not give rise to any claim for reimbursement on the part of that State.

Art. 8. The receiving Central Authority shall determine the application or shall take such steps as are necessary to obtain its determination by a competent authority in the requested State.

The receiving Central Authority shall transmit requests for further information to the transmitting authority and shall inform it of any difficulty relating to the examination of the application and of the decision taken.

Art. 9. Where the applicant for legal aid does not reside in a Contracting State, he may submit his application through consular channels, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Art. 10. All documents forwarded under this Chapter shall be exempt from legalization or any analogous formality.

Art. 11. No charges shall be made for the transmission, reception or determination of applications for legal aid under this Chapter.

Art. 12. Applications for legal aid shall be handled expeditiously.

Art. 13. Where legal aid has been granted in accordance with Article 1, service of documents in any other Contracting State in pursuance of the legally aided person's proceedings shall not give

seraient à faire dans un autre Etat contractant, ne peuvent donner lieu à aucun remboursement. Il en va de même des commissions rogatoires et enquêtes sociales, à l'exception des indemnités payées aux experts et aux interprètes.

Lorsqu'une personne a été admise, en application de l'article premier, au bénéfice de l'assistance judiciaire dans un Etat contractant à l'occasion d'une procédure ayant donné lieu à une décision, elle bénéficie, sans nouvel examen, de l'assistance judiciaire dans tout autre Etat contractant où elle sollicite la reconnaissance ou l'exécution de cette décision.

CHAPITRE II

Caution judicatum solvi et exequatur des condamnations aux frais et dépens

Art. 14. Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être exigé en raison de leur seule qualité d'étranger ou de leur seul défaut de domicile ou de résidence dans l'Etat où l'action est intentée, des personnes, physiques ou morales, ayant leur résidence habituelle dans l'un des Etats contractants qui seront demandeurs ou intervenants devant les tribunaux d'un autre Etat contractant.

La même règle s'applique au versement qui serait exigé des demandeurs ou des intervenants pour garantir les frais judiciaires.

Art. 15. Les condamnations aux frais et dépens du procès, prononcées dans l'un des Etats contractants contre toute personne, dispensée de la caution, du dépôt ou du versement en vertu soit de l'article 14, soit de la loi de l'Etat où l'action est intentée, seront, à la demande du créancier, rendues gratuitement exécutoires dans tout autre Etat contractant.

Art. 16. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'exequatur visées par l'article 15 à l'Autorité centrale compétence dans l'Etat requis.

rise to any charges regardless of the manner in which service is effected. The same applies to Letters of Request and social enquiry reports, except for fees paid to experts and interpreters.

Where a person has received legal aid in accordance with Article 1 for proceedings in a Contracting State and a decision has been given in those proceedings, he shall, without any further examination of his circumstances, be entitled to legal aid in any other Contracting State in which he seeks to secure the recognition or enforcement of that decision.

CHAPTER II

Security for costs and enforceability of orders for costs

Art. 14. No security, bond or deposit of any kind may be required, by reason only of their foreign nationality or of their not being domiciled or resident in the State in which proceedings are commenced, from persons (including legal persons) habitually resident in a Contracting State who are plaintiffs or parties intervening in proceedings before the courts or tribunals of another Contracting State.

The same rule shall apply to any payment required of plaintiffs or intervening parties as security for court fees.

Art. 15. An order for payment of costs and expenses of proceedings made in one of the Contracting States against any person exempt from requirements as to security, bond, deposit of payment by virtue of Article 14 or of the law of the State where the proceedings have been commenced shall, on the application of the person entitled to the benefit of the order, be rendered enforceable without charge in any other Contracting State.

Art. 16. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding to the appropriate Central Authority in the requested State applications for rendering enforceable orders to which Article 15 applies.

seraient à faire dans un autre Etat contractant, ne peuvent donner lieu à aucun remboursement. Il en va de même des commissions rogatoires et enquêtes sociales, à l'exception des indemnités payées aux experts et aux interprètes.

Lorsqu'une personne a été admise, en application de l'article premier, au bénéfice de l'assistance judiciaire dans un Etat contractant à l'occasion d'une procédure ayant donné lieu à une décision, elle bénéficie, sans nouvel examen, de l'assistance judiciaire dans tout autre Etat contractant où elle sollicite la reconnaissance ou l'exécution de cette décision.

CHAPITRE II

Caution judicatum solvi et exequatur des condamnations aux frais et dépens

Art. 14. Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être exigé en raison de leur seule qualité d'étranger ou de leur seul défaut de domicile ou de résidence dans l'Etat où l'action est intentée, des personnes, physiques ou morales, ayant leur résidence habituelle dans l'un des Etats contractants qui seront demandeurs ou intervenants devant les tribunaux d'un autre Etat contractant.

La même règle s'applique au versement qui serait exigé des demandeurs ou des intervenants pour garantir les frais judiciaires.

Art. 15. Les condamnations aux frais et dépens du procès, prononcées dans l'un des Etats contractants contre toute personne, dispensée de la caution, du dépôt ou du versement en vertu soit de l'article 14, soit de la loi de l'Etat où l'action est intentée, seront, à la demande du créancier, rendues gratuitement exécutoires dans tout autre Etat contractant.

Art. 16. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'exequatur visées par l'article 15 à l'Autorité centrale compétence dans l'Etat requis.

rise to any charges regardless of the manner in which service is effected. The same applies to Letters of Request and social enquiry reports, except for fees paid to experts and interpreters.

Where a person has received legal aid in accordance with Article 1 for proceedings in a Contracting State and a decision has been given in those proceedings, he shall, without any further examination of his circumstances, be entitled to legal aid in any other Contracting State in which he seeks to secure the recognition or enforcement of that decision.

CHAPTER II

Security for costs and enforceability of orders for costs

Art. 14. No security, bond or deposit of any kind may be required, by reason only of their foreign nationality or of their not being domiciled or resident in the State in which proceedings are commenced, from persons (including legal persons) habitually resident in an Contracting State who are plaintiffs or parties intervening in proceedings before the courts or tribunals of another Contracting State.

The same rule shall apply to any payment required of plaintiffs or intervening parties as security for court fees.

Art. 15. An order for payment of costs and expenses of proceedings made in one of the Contracting States against any person exempt from requirements as to security, bond, deposit of payment by virtue of Article 14 or of the law of the State where the proceedings have been commenced shall, on the application of the person entitled to the benefit of the order, be rendered enforceable without charge in any other Contracting State.

Art. 16. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding to the appropriate Central Authority in the requested State applications for rendering enforceable orders to which Article 15 applies.

seraient à faire dans un autre Etat contractant, ne peuvent donner lieu à aucun remboursement. Il en va de même des commissions rogatoires et enquêtes sociales, à l'exception des indemnités payées aux experts et aux interprètes.

Lorsqu'une personne a été admise, en application de l'article premier, au bénéfice de l'assistance judiciaire dans un Etat contractant à l'occasion d'une procédure ayant donné lieu à une décision, elle bénéficie, sans nouvel examen, de l'assistance judiciaire dans tout autre Etat contractant où elle sollicite la reconnaissance ou l'exécution de cette décision.

CHAPITRE II

Cautio judicatum solvi et exequatur des condamnations aux frais et dépens

Art. 14. Aucune caution ni aucun dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être exigé en raison de leur seule qualité d'étranger ou de leur seul défaut de domicile ou de résidence dans l'Etat où l'action est intentée, des personnes, physiques ou morales, ayant leur résidence habituelle dans l'un des Etats contractants qui seront demandeurs ou intervenants devant les tribunaux d'un autre Etat contractant.

La même règle s'applique au versement qui serait exigé des demandeurs ou des intervenants pour garantir les frais judiciaires.

Art. 15. Les condamnations aux frais et dépens du procès, prononcées dans l'un des Etats contractants contre toute personne, dispensée de la caution, du dépôt ou du versement en vertu soit de l'article 14, soit de la loi de l'Etat où l'action est intentée, seront, à la demande du créancier, rendues gratuitement exécutoires dans tout autre Etat contractant.

Art. 16. Chaque Etat contractant désigne une ou plusieurs autorités expéditrices chargées de transmettre les demandes d'exequatur visées par l'article 15 à l'Autorité centrale compétence dans l'Etat requis.

rise to any charges regardless of the manner in which service is effected. The same applies to Letters of Request and social enquiry reports, except for fees paid to experts and interpreters.

Where a person has received legal aid in accordance with Article 1 for proceedings in a Contracting State and a decision has been given in those proceedings, he shall, without any further examination of his circumstances, be entitled to legal aid in any other Contracting State in which he seeks to secure the recognition or enforcement of that decision.

CHAPTER II

Security for costs and enforceability of orders for costs

Art. 14. No security, bond or deposit of any kind may be required, by reason only of their foreign nationality or of their not being domiciled or resident in the State in which proceedings are commenced, from persons (including legal persons) habitually resident in a Contracting State who are plaintiffs or parties intervening in proceedings before the courts or tribunals of another Contracting State.

The same rule shall apply to any payment required of plaintiffs or intervening parties as security for court fees.

Art. 15. An order for payment of costs and expenses of proceedings made in one of the Contracting States against any person exempt from requirements as to security, bond, deposit or payment by virtue of Article 14 or of the law of the State where the proceedings have been commenced shall, on the application of the person entitled to the benefit of the order, be rendered enforceable without charge in any other Contracting State.

Art. 16. Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding to the appropriate Central Authority in the requested State applications for rendering enforceable orders to which Article 15 applies.

Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes et de prendre les mesures appropriées pour qu'une décision définitive soit prise à cet égard.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes sont transmises sans intervention d'aucune autre autorité. Cependant, chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

A moins que l'Etat requis n'ait déclaré s'y opposer, les dispositions qui précèdent ne font pas obstacle à ce que la demande d'exequatur soit présentée directement par le créancier.

Art. 17. Les demandes d'exequatur doivent être accompagnées:

a. d'une expédition conforme de la partie de la décision faisant apparaître les noms et qualités des parties, ainsi que le dispositif se rapportant aux frais et dépens;

b. de tout document de nature à prouver que la décision ne peut plus faire l'objet d'un recours ordinaire dans l'Etat d'origine et qu'elle y est exécutoire;

c. d'une traduction certifiée conforme de ces documents dans la langue de l'Etat requis, lorsqu'ils ne sont pas rédigés dans cette langue.

L'autorité compétente de l'Etat requis statue sur les demandes d'exequatur sans entendre les parties. Elle se borne à vérifier que les pièces ont été produites. A la requête du demandeur, elle évalue le montant des frais d'attestation, de traduction et de certification, qui sont assimilés aux frais et dépens du procès. Aucune légalisation ou formalité analogue ne peut être imposée.

Les parties n'ont d'autres recours contre la décision rendue par l'autorité compétente que ceux qui leur sont ouverts par la législation de l'Etat requis.

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive such applications and to take the appropriate steps to ensure that a final decision on them is reached.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the requested State is competent to do so.

Applications under this Article shall be submitted without the intervention of any other authority, without prejudice to an application being transmitted through diplomatic channels.

Nothing in this Article shall prevent applications from being made directly by the person entitled to the benefit of the order unless the requested State has declared that it will not accept applications made in this manner.

Art. 17. Every application under Article 15 shall be accompanied by -

a. a true copy of the relevant part of the decision showing the names and capacities of the parties and of the order for payment of costs or expenses;

b. any document necessary to prove that the decision is no longer subject to the ordinary forms of review in the State of origin and that it is enforceable there;

c. a translation, certified as true, of the above-mentioned documents into the language of the requested State, if they are not in that language.

The application shall be determined without a hearing and the competent authority in the requested State shall be limited to examining whether the required documents have been produced. If so requested by the applicant, that authority shall determine the amount of the costs of attestation, translation and certification, which shall be treated as costs and expenses of the proceedings. No legalization or analogous formality may be required.

There shall be no right of appeal against the decision of the competent authority except in accordance with the law of the requested State.

Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes et de prendre les mesures appropriées pour qu'une décision définitive soit prise à cet égard.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes sont transmises sans intervention d'aucune autre autorité. Cependant, chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

A moins que l'Etat requis n'ait déclaré s'y opposer, les dispositions qui précèdent ne font pas obstacle à ce que la demande d'exequatur soit présentée directement par le créancier.

Art. 17. Les demandes d'exequatur doivent être accompagnées:

a. d'une expédition conforme de la partie de la décision faisant apparaître les noms et qualités des parties, ainsi que le dispositif se rapportant aux frais et dépens;

b. de tout document de nature à prouver que la décision ne peut plus faire l'objet d'un recours ordinaire dans l'Etat d'origine et qu'elle y est exécutoire;

c. d'une traduction certifiée conforme de ces documents dans la langue de l'Etat requis, lorsqu'ils ne sont pas rédigés dans cette langue.

L'autorité compétente de l'Etat requis statue sur les demandes d'exequatur sans entendre les parties. Elle se borne à vérifier que les pièces ont été produites. A la requête du demandeur, elle évalue le montant des frais d'attestation, de traduction et de certification, qui sont assimilés aux frais et dépens du procès. Aucune légalisation ou formalité analogue ne peut être imposée.

Les parties n'ont d'autres recours contre la décision rendue par l'autorité compétente que ceux qui leur sont ouverts par la législation de l'Etat requis.

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive such applications and to take the appropriate steps to ensure that a final decision on them is reached.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the requested State is competent to do so.

Applications under this Article shall be transmitted without the intervention of any other authority, without prejudice to an application being transmitted through diplomatic channels.

Nothing in this Article shall prevent applications from being made directly by the person entitled to the benefit of the order unless the requested State has declared that it will not accept applications made in this manner.

Art. 17. Every application under Article 15 shall be accompanied by -

a. a true copy of the relevant part of the decision showing the names and capacities of the parties and of the order for payment of costs or expenses;

b. any document necessary to prove that the decision is no longer subject to the ordinary forms of review in the State of origin and that it is enforceable there;

c. a translation, certified as true, of the above-mentioned documents into the language of the requested State, if they are not in that language.

The application shall be determined without a hearing and the competent authority in the requested State shall be limited to examining whether the required documents have been produced. If so requested by the applicant, that authority shall determine the amount of the costs of attestation, translation and certification, which shall be treated as costs and expenses of the proceedings. No legalization or analogous formality may be required.

There shall be no right of appeal against the decision of the competent authority except in accordance with the law of the requested State.

Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de recevoir les demandes et de prendre les mesures appropriées pour qu'une décision définitive soit prise à cet égard.

Les Etats fédéraux et les Etats dans lesquels plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ont la faculté de désigner plusieurs Autorités centrales. En cas d'incompétence de l'Autorité centrale saisie, celle-ci transmet la demande à l'Autorité centrale compétente dans l'Etat requis.

Les demandes sont transmises sans intervention d'aucune autre autorité. Cependant, chaque Etat contractant a la faculté d'utiliser aux mêmes fins la voie diplomatique.

A moins que l'Etat requis n'ait déclaré s'y opposer, les dispositions qui précèdent ne font pas obstacle à ce que la demande d'exequatur soit présentée directement par le créancier.

Art. 17. Les demandes d'exequatur doivent être accompagnées:

a. d'une expédition conforme de la partie de la décision faisant apparaître les noms et qualités des parties, ainsi que le dispositif se rapportant aux frais et dépens;

b. de tout document de nature à prouver que la décision ne peut plus faire l'objet d'un recours ordinaire dans l'Etat d'origine et qu'elle y est exécutoire;

c. d'une traduction certifiée conforme de ces documents dans la langue de l'Etat requis, lorsqu'ils ne sont pas rédigés dans cette langue.

L'autorité compétente de l'Etat requis statue sur les demandes d'exequatur sans entendre les parties. Elle se borne à vérifier que les pièces ont été produites. A la requête du demandeur, elle évalue le montant des frais d'attestation, de traduction et de certification, qui sont assimilés aux frais et dépens du procès. Aucune légalisation ou formalité analogue ne peut être imposée.

Les parties n'ont d'autres recours contre la décision rendue par l'autorité compétente que ceux qui leur sont ouverts par la législation de l'Etat requis.

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive such applications and to take the appropriate steps to ensure that a final decision on them is reached.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the requested State is competent to do so.

Applications under this Article shall be transmitted without the intervention of any other authority, without prejudice to an application being transmitted through diplomatic channels.

Nothing in this Article shall prevent applications from being made directly by the person entitled to the benefit of the order unless the requested State has declared that it will not accept applications made in this manner.

Art. 17. Every application under Article 15 shall be accompanied by -

a. a true copy of the relevant part of the decision showing the names and capacities of the parties and of the order for payment of costs or expenses;

b. any document necessary to prove that the decision is no longer subject to the ordinary forms of review in the State of origin and that it is enforceable there;

c. a translation, certified as true, of the above-mentioned documents into the language of the requested State, if they are not in that language.

The application shall be determined without a hearing and the competent authority in the requested State shall be limited to examining whether the required documents have been produced. If so requested by the applicant, that authority shall determine the amount of the costs of attestation, translation and certification, which shall be treated as costs and expenses of the proceedings. No legalization or analogous formality may be required.

There shall be no right of appeal against the decision of the competent authority except in accordance with the law of the requested State.

CHAPITRE III

Copies d'actes et de décisions de justice

Art. 18. En matière civile ou commerciale, les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, peuvent, dans les mêmes conditions que les nationaux, se faire délivrer et, le cas échéant, faire légaliser des copies ou des extraits de registres publics ou de décisions de justice dans un autre Etat contractant.

CHAPITRE IV

Contrainte par corps et sauf-conduit

Art. 19. La contrainte par corps, soit comme moyen d'exécution, soit comme mesure simplement conservatoire, ne pourra pas, en matière civile ou commerciale, être appliquée aux ressortissants d'un Etat contractant ou aux personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans le cas où elle ne serait pas applicable aux ressortissants de cet Etat. Tout fait qui pourrait être invoqué par un ressortissant ayant sa résidence habituelle dans cet Etat pour obtenir la levée de la contrainte par corps doit produire le même effet au profit d'un ressortissant d'un Etat contractant ou d'une personne ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, même si ce fait s'est produit à l'étranger.

Art. 20. Lorsqu'un témoin ou un expert, ressortissant d'un Etat contractant ou ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, est cité nommément par un tribunal ou par une partie avec l'autorisation d'un tribunal à comparaître devant les tribunaux d'un autre Etat contractant, il ne peut être poursuivi, détenu ou soumis à une restriction quelconque de sa liberté individuelle sur le territoire de cet Etat pour des condamnations ou des faits antérieurs à son entrée sur le territoire de l'Etat requérant.

L'immunité prévue à l'alinéa précédent commence sept jours avant la date fixée pour l'audition du témoin ou de l'expert et prend fin lorsque le témoin ou l'expert, ayant eu la possibilité de quitter le territoire pendant sept jours

CHAPTER III

Copies of entries and decisions

Art. 18. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State may obtain in any other Contracting State, on the same terms and conditions as its nationals, copies of or extracts from entries in public registers and decisions relating to civil or commercial matters and may have such documents legalized, where necessary.

CHAPTER IV

Physical detention and safe-conduct

Art. 19. Arrest and detention, whether as a means of enforcement or simply as a precautionary measure, shall not, in civil or commercial matters, be employed against nationals of a Contracting State or persons habitually resident in a Contracting State in circumstances where they cannot be employed against nationals of the arresting and detaining State. Any fact which may be invoked by a national habitually resident in such State to obtain release from arrest or detention may be invoked with the same effect by a national of a Contracting State or a person habitually resident in a Contracting State even if the fact occurred abroad.

Art. 20. A person who is a national of or habitually resident in a Contracting State and who is summoned by name by a court or tribunal in another Contracting State, or by a party with the leave of the court or tribunal, in order to appear as a witness or expert in proceedings in that State shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal liberty, in the territory of that State in respect of any act or convention occurring before his arrival in that State.

The immunity provided for in the preceding paragraph shall commence seven days before the date fixed for the hearing of the witness or expert and shall cease when the witness or expert having had, for a period of seven consecutive days from

CHAPITRE III

Copies d'actes et de décisions de justice

Art. 18. En matière civile ou commerciale, les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, peuvent, dans les mêmes conditions que les nationaux, se faire délivrer et, le cas échéant, faire légaliser des copies ou des extraits de registres publics ou de décisions de justice dans un autre Etat contractant.

CHAPITRE IV

Contrainte par corps et sauf-conduit

Art. 19. La contrainte par corps, soit comme moyen d'exécution, soit comme mesure simplement conservatoire, ne pourra pas, en matière civile ou commerciale, être appliquée aux ressortissants d'un Etat contractant ou aux personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans le cas où elle ne serait pas applicable aux ressortissants de cet Etat. Tout fait qui pourrait être invoqué par un ressortissant ayant sa résidence habituelle dans cet Etat pour obtenir la levée de la contrainte par corps doit produire le même effet au profit d'un ressortissant d'un Etat contractant ou d'une personne ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, même si ce fait s'est produit à l'étranger.

Art. 20. Lorsqu'un témoin ou un expert, ressortissant d'un Etat contractant ou ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, est cité nommément par un tribunal ou par une partie avec l'autorisation d'un tribunal à comparaître devant les tribunaux d'un autre Etat contractant, il ne peut être poursuivi, détenu ou soumis à une restriction quelconque de sa liberté individuelle sur le territoire de cet Etat pour des condamnations ou des faits antérieurs à son entrée sur le territoire de l'Etat requérant.

L'immunité prévue à l'alinéa précédent commence sept jours avant la date fixée pour l'audition du témoin ou de l'expert et prend fin lorsque le témoin ou l'expert, ayant eu la possibilité de quitter le territoire pendant sept jours

CHAPTER III

Copies of entries and decisions

Art. 18. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State may obtain in any other Contracting State, on the same terms and conditions as its nationals, copies of or extracts from entries in public registers and decisions relating to civil or commercial matters and may have such documents legalized, where necessary.

CHAPTER IV

Physical detention and safe-conduct

Art. 19. Arrest and detention, whether as a means of enforcement or simply as a precautionary measure, shall not, in civil or commercial matters, be employed against nationals of a Contracting State or persons habitually resident in a Contracting State in circumstances where they cannot be employed against nationals of the arresting and detaining State. Any fact which may be invoked by a national habitually resident in such State to obtain release from arrest or detention may be invoked with the same effect by a national of a Contracting State or a person habitually resident in a Contracting State even if the fact occurred abroad.

Art. 20. A person who is a national of or habitually resident in a Contracting State and who is summoned by name by a court or tribunal in another Contracting State, or by a party with the leave of the court or tribunal, in order to appear as a witness or expert in proceedings in that State shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal liberty, in the territory of that State in respect of any act or convention occurring before his arrival in that State.

The immunity provided for in the preceding paragraph shall commence seven days before the date fixed for the hearing of the witness or expert and shall cease when the witness or expert having had, for a period of seven consecutive days from

CHAPITRE III

Copies d'actes et de décisions de justice

Art. 18. En matière civile ou commerciale, les ressortissants d'un Etat contractant, ainsi que les personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant, peuvent, dans les mêmes conditions que les nationaux, se faire délivrer et, le cas échéant, faire légaliser des copies ou des extraits de registres publics ou de décisions de justice dans un autre Etat contractant.

CHAPITRE IV

Contrainte par corps et sauf-conduit

Art. 19. La contrainte par corps, soit comme moyen d'exécution, soit comme mesure simplement conservatoire, ne pourra pas, en matière civile ou commerciale, être appliquée aux ressortissants d'un Etat contractant ou aux personnes ayant leur résidence habituelle dans un Etat contractant dans le cas où elle ne serait pas applicable aux ressortissants de cet Etat. Tout fait qui pourrait être invoqué par un ressortissant ayant sa résidence habituelle dans cet Etat pour obtenir la levée de la contrainte par corps doit produire le même effet au profit d'un ressortissant d'un Etat contractant ou d'une personne ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, même si ce fait s'est produit à l'étranger.

Art. 20. Lorsqu'un témoin ou un expert, ressortissant d'un Etat contractant ou ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant, est cité nommément par un tribunal ou par une partie avec l'autorisation d'un tribunal à comparaître devant les tribunaux d'un autre Etat contractant, il ne peut être poursuivi, détenu ou soumis à une restriction quelconque de sa liberté individuelle sur le territoire de cet Etat pour des condamnations ou des faits antérieurs à son entrée sur le territoire de l'Etat requérant.

L'immunité prévue à l'alinéa précédent commence sept jours avant la date fixée pour l'audition du témoin ou de l'expert et prend fin lorsque le témoin ou l'expert, ayant eu la possibilité de quitter le territoire pendant sept jours

CHAPTER III

Copies of entries and decisions

Art. 18. Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State may obtain in any other Contracting State, on the same terms and conditions as its nationals, copies of or extracts from entries in public registers and decisions relating to civil or commercial matters and may have such documents legalized, where necessary.

CHAPTER IV

Physical detention and safe-conduct

Art. 19. Arrest and detention, whether as a means of enforcement or simply as a precautionary measure, shall not, in civil or commercial matters, be employed against nationals of a Contracting State or persons habitually resident in a Contracting State in circumstances where they cannot be employed against nationals of the arresting and detaining State. Any fact which may be invoked by a national habitually resident in such State to obtain release from arrest or detention may be invoked with the same effect by a national of a Contracting State or a person habitually resident in a Contracting State even if the fact occurred abroad.

Art. 20. A person who is a national of or habitually resident in a Contracting State and who is summoned by name by a court or tribunal in another Contracting State, or by a party with the leave of the court or tribunal, in order to appear as a witness or expert in proceedings in that State shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal liberty, in the territory of that State in respect of any act or convention occurring before his arrival in that State.

The immunity provided for in the preceding paragraph shall commence seven days before the date fixed for the hearing of the witness or expert and shall cease when the witness or expert having had, for a period of seven consecutive days from

consécutifs après que les autorités judiciaires l'aient informé que sa présence n'était plus requise, sera néanmoins demeuré sur ce territoire ou y sera revenu volontairement après l'avoir quitté.

CHAPITRE V

Dispositions générales

Art. 21. Sous réserve des dispositions de l'article 22, aucune disposition de la présente Convention ne sera interprétée comme limitant les droits relatifs aux matières réglées par celle-ci qui pourraient être reconnus à une personne conformément aux lois d'un Etat contractant ou conformément à toute autre convention à laquelle cet Etat est ou sera partie.

Art. 22. La présente Convention remplace, dans les rapports entre les Etats qui l'auront ratifiée, les articles 17 à 24 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le 17 juillet 1905, ou les articles 17 à 26 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le premier mars 1954, pour les Etats qui sont Parties à l'une ou l'autre de ces Conventions, même si la réserve du deuxième alinéa de l'article 28, lettre c est faite.

Art. 23. Les accords additionnels aux Conventions de 1905 et de 1954, conclus par les Etats contractants, sont considérés comme également applicables à la présente Convention, dans la mesure où ils sont compatibles avec celle-ci, à moins que les Etats intéressés n'en conviennent autrement.

Art. 24. Tout Etat contractant peut, au moyen d'une déclaration, faire connaître la ou les langues autres que celles prévues aux articles 7 et 17 dans lesquelles les documents qui seront adressés à son Autorité centrale peuvent être rédigés ou traduits.

Art. 25. Tout Etat contractant qui a plusieurs langues officielles et qui ne peut, pour des raisons de droit interne, accepter pour l'ensemble de son territoire les documents visés aux articles 7 et 17 d'assistance judiciaire dans l'une de ces langues, doit faire connaître au moyen d'une déclaration la langue dans laquelle ceux-ci doivent être rédigi-

the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

CHAPTER V

General provisions

Art. 21. Without prejudice to the provisions of Article 22, nothing in this Convention shall be construed as limiting any rights in respect of matters governed by this Convention which may be conferred upon a person under the law of any Contracting State or under any other convention to which it is, or becomes, a party.

Art. 22. Between Parties to this Convention who are also Parties to one or both of the Conventions on civil procedure signed at The Hague on the 17th of July 1905 and the 1st of March 1954, this Convention shall replace Articles 17 to 24 of the Convention of 1905 or Articles 17 to 26 of the Convention of 1954 even if the reservation provided for under paragraph 2c of Article 28 of this Convention has been made.

Art. 23. Supplementary agreements between parties to the Conventions of 1905 and 1954 shall be considered as equally applicable to the present Convention, to the extent that they are compatible therewith, unless the Parties otherwise agree.

Art. 24. A Contracting State may by declaration specify a language or languages other than those referred to in Articles 7 and 17 in which documents sent to its Central Authority may be drawn up or translated.

Art. 25. A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents referred to in Articles 7 and 17 drawn up in one of those languages shall by declaration specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn

consécutifs après que les autorités judiciaires l'aient informé que sa présence n'était plus requise, sera néanmoins demeuré sur ce territoire ou y sera revenu volontairement après l'avoir quitté.

CHAPITRE V

Dispositions générales

Art. 21. Sous réserve des dispositions de l'article 22, aucune disposition de la présente Convention ne sera interprétée comme limitant les droits relatifs aux matières réglées par celle-ci qui pourraient être reconnus à une personne conformément aux lois d'un Etat contractant ou conformément à toute autre convention à laquelle cet Etat est ou sera partie.

Art. 22. La présente Convention remplace, dans les rapports entre les Etats qui l'auront ratifiée, les articles 17 à 24 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le 17 juillet 1905, ou les articles 17 à 26 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le premier mars 1954, pour les Etats qui sont Parties à l'une ou l'autre de ces Conventions, même si la réserve du deuxième alinéa de l'article 28, lettre c est faite.

Art. 23. Les accords additionnels aux Conventions de 1905 et de 1954, conclus par les Etats contractants, sont considérés comme également applicables à la présente Convention, dans la mesure où ils sont compatibles avec celle-ci, à moins que les Etats intéressés n'en conviennent autrement.

Art. 24. Tout Etat contractant peut, au moyen d'une déclaration, faire connaître la ou les langues autres que celles prévues aux articles 7 et 17 dans lesquelles les documents qui seront adressés à son Autorité centrale peuvent être rédigés ou traduits.

Art. 25. Tout Etat contractant qui a plusieurs langues officielles et qui ne peut, pour des raisons de droit interne, accepter pour l'ensemble de son territoire les documents visés aux articles 7 et 17 d'assistance judiciaire dans l'une de ces langues, doit faire connaître au moyen d'une déclaration la langue dans laquelle ceux-ci doivent être rédi-

the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

CHAPTER V

General provisions

Art. 21. Without prejudice to the provisions of Article 22, nothing in this Convention shall be construed as limiting any rights in respect of matters governed by this Convention which may be conferred upon a person under the law of any Contracting State or under any other convention to which it is, or becomes, a party.

Art. 22. Between Parties to this Convention who are also Parties to one or both of the Conventions on civil procedure signed at The Hague on the 17th of July 1905 and the 1st of March 1954, this Convention shall replace Articles 17 to 24 of the Convention of 1905 or Articles 17 to 26 of the Convention of 1954 even if the reservation provided for under paragraph 2c of Article 28 of this Convention has been made.

Art. 23. Supplementary agreements between parties to the Conventions of 1905 and 1954 shall be considered as equally applicable to the present Convention, to the extent that they are compatible therewith, unless the Parties otherwise agree.

Art. 24. A Contracting State may by declaration specify a language or languages other than those referred to in Articles 7 and 17 in which documents sent to its Central Authority may be drawn up or translated.

Art. 25. A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents referred to in Articles 7 and 17 drawn up in one of those languages shall by declaration specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn

consécutifs après que les autorités judiciaires l'aient informé que sa présence n'était plus requise, sera néanmoins demeuré sur ce territoire ou y sera revenu volontairement après l'avoir quitté.

CHAPITRE V

Dispositions générales

Art. 21. Sous réserve des dispositions de l'article 22, aucune disposition de la présente Convention ne sera interprétée comme limitant les droits relatifs aux matières réglées par celle-ci qui pourraient être reconnus à une personne conformément aux lois d'un Etat contractant ou conformément à toute autre convention à laquelle cet Etat est ou sera partie.

Art. 22. La présente Convention remplace, dans les rapports entre les Etats qui l'auront ratifiée, les articles 17 à 24 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le 17 juillet 1905, ou les articles 17 à 26 de la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye le premier mars 1954, pour les Etats qui sont Parties à l'une ou l'autre de ces Conventions, même si la réserve du deuxième alinéa de l'article 28, lettre c est faite.

Art. 23. Les accords additionnels aux Conventions de 1905 et de 1954, conclus par les Etats contractants, sont considérés comme également applicables à la présente Convention, dans la mesure où ils sont compatibles avec celle-ci, à moins que les Etats intéressés n'en conviennent autrement.

Art. 24. Tout Etat contractant peut, au moyen d'une déclaration, faire connaître la ou les langues autres que celles prévues aux articles 7 et 17 dans lesquelles les documents qui seront adressés à son Autorité centrale peuvent être rédigés ou traduits.

Art. 25. Tout Etat contractant qui a plusieurs langues officielles et qui ne peut, pour des raisons de droit interne, accepter pour l'ensemble de son territoire les documents visés aux articles 7 et 17 d'assistance judiciaire dans l'une de ces langues, doit faire connaître au moyen d'une déclaration la langue dans laquelle ceux-ci doivent être rédi-

the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

CHAPTER V

General provisions

Art. 21. Without prejudice to the provisions of Article 22, nothing in this Convention shall be construed as limiting any rights in respect of matters governed by this Convention which may be conferred upon a person under the law of any Contracting State or under any other convention to which it is, or becomes, a party.

Art. 22. Between Parties to this Convention who are also Parties to one or both of the Conventions on civil procedure signed at The Hague on the 17th of July 1905 and the 1st of March 1954, this Convention shall replace Articles 17 to 24 of the Convention of 1905 or Articles 17 to 26 of the Convention of 1954 even if the reservation provided for under paragraph 2c of Article 28 of this Convention has been made.

Art. 23. Supplementary agreements between parties to the Conventions of 1905 and 1954 shall be considered as equally applicable to the present Convention, to the extent that they are compatible therewith, unless the Parties otherwise agree.

Art. 24. A Contracting State may by declaration specify a language or languages other than those referred to in Articles 7 and 17 in which documents sent to its Central Authority may be drawn up or translated.

Art. 25. A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents referred to in Articles 7 and 17 drawn up in one of those languages shall by declaration specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn

gés ou traduits en vue de leur présentation dans les parties de son territoire qu'il a déterminées.

Art. 26. Un Etat contractant qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par cette Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette déclaration en faisant une nouvelle déclaration.

Ces déclarations seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Art. 27. Lorsqu'un Etat contractant a un système de gouvernement en vertu duquel les pouvoirs exécutif, judiciaire et législatif sont partagés entre des Autorités centrales et d'autres autorités de cet Etat, la signature, la ratification, l'acceptation ou l'approbation de la Convention, ou l'adhésion à celle-ci, ou une déclaration faite en vertu de l'article 26, n'emportera aucune conséquence quant au partage interne des pouvoirs dans cet Etat.

Art. 28. Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion se réserver le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, s'il n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur à l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, se réserver le droit d'exclure:

- a. l'usage de l'anglais, du français, ou de ces deux langues, tel que prévu à l'alinéa 2 de l'article 7;
- b. l'application des dispositions de l'alinéa 2 de l'article 13;

up for submission in the specified parts of its territory.

Art. 26. If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify that declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Art. 27. Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration under Article 26 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Art. 28. Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude the application of Article 1 in the case of persons who are not nationals of a Contracting State but who have their habitual residence in a Contracting State other than the reserving State or formerly had their habitual residence in the reserving State, if there is no reciprocity of treatment between the reserving State and the State of which the applicants for legal aid are nationals.

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude -

- a. the use of English or French, or both, under paragraph 2 of Article 7;
- b. the application of paragraph 2 of Article 13;

gés ou traduits en vue de leur présentation dans les parties de son territoire qu'il a déterminées.

Art. 26. Un Etat contractant qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par cette Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette déclaration en faisant une nouvelle déclaration.

Ces déclarations seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Art. 27. Lorsqu'un Etat contractant a un système de gouvernement en vertu duquel les pouvoirs exécutif, judiciaire et législatif sont partagés entre des Autorités centrales et d'autres autorités de cet Etat, la signature, la ratification, l'acceptation ou l'approbation de la Convention, ou l'adhésion à celle-ci, ou une déclaration faite en vertu de l'article 26, n'emportera aucune conséquence quant au partage interne des pouvoirs dans cet Etat.

Art. 28. Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion se réserver le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, s'il n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur à l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, se réserver le droit d'exclure:

a. l'usage de l'anglais, du français, ou de ces deux langues, tel que prévu à l'alinéa 2 de l'article 7;

b. l'application des dispositions de l'alinéa 2 de l'article 13;

up for submission in the specified parts of its territory.

Art. 26. If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify that declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Art. 27. Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration under Article 26 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Art. 28. Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude the application of Article 1 in the case of persons who are not nationals of a Contracting State but who have their habitual residence in a Contracting State other than the reserving State or formerly had their habitual residence in the reserving State, if there is no reciprocity of treatment between the reserving State and the State of which the applicants for legal aid are nationals.

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude -

a. the use of English or French, or both, under paragraph 2 of Article 7;

b. the application of paragraph 2 of Article 13;

gés ou traduits en vue de leur présentation dans les parties de son territoire qu'il a déterminées.

Art. 26. Un Etat contractant qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par cette Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la présente Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette déclaration en faisant une nouvelle déclaration.

Ces déclarations seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

Art. 27. Lorsqu'un Etat contractant a un système de gouvernement en vertu duquel les pouvoirs exécutif, judiciaire et législatif sont partagés entre des Autorités centrales et d'autres autorités de cet Etat, la signature, la ratification, l'acceptation ou l'approbation de la Convention, ou l'adhésion à celle-ci, ou une déclaration faite en vertu de l'article 26, n'emportera aucune conséquence quant au partage interne des pouvoirs dans cet Etat.

Art. 28. Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion se réserver le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, s'il n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur à l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Tout Etat contractant pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, se réserver le droit d'exclure:

a. l'usage de l'anglais, du français, ou de ces deux langues, tel que prévu à l'alinéa 2 de l'article 7;

b. l'application des dispositions de l'alinéa 2 de l'article 13;

up for submission in the specified parts of its territory.

Art. 26. If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify that declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Art. 27. Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration under Article 26 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Art. 28. Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude the application of Article 1 in the case of persons who are not nationals of a Contracting State but who have their habitual residence in a Contracting State other than the reserving State or formerly had their habitual residence in the reserving State, if there is no reciprocity of treatment between the reserving State and the State of which the applicants for legal aid are nationals.

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude -

a. the use of English or French, or both, under paragraph 2 of Article 7;

b. the application of paragraph 2 of Article 13;

c. l'application des dispositions du chapitre II;
d. l'application de l'article 20.

Lorsqu'un Etat:

e. aura exclu l'usage des langues anglaise et française en faisant la réserve prévue à la lettre a de l'alinéa précédent, tout autre Etat affecté par celle-ci pourra appliquer la même règle à l'égard de l'Etat qui aura fait la réserve;

f. aura fait la réserve prévue à la lettre b de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer l'alinéa 2 de l'article 13 aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes ayant leur résidence habituelle dans cet Etat;

g. aura fait la réserve prévue à la lettre c de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer les dispositions du chapitre II aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes ayant leur résidence habituelle dans cet Etat.

Aucune autre réserve ne sera admise.

Tout Etat contractant pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. L'effet de la réserve cessera le premier jour du troisième mois du calendrier après cette notification.

Art. 29. Tout Etat contractant indiquera au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas, soit au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, soit ultérieurement, les autorités prévues aux articles 3, 4 et 16.

Il notifiera, le cas échéant, dans les mêmes conditions:

a. les déclarations visées aux articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 et 33;

b. tout retrait et toute modification des désignations et déclarations mentionnées ci-dessus;

c. le retrait de toute réserve.

Art. 30. Les formules modèles annexées à la présente Convention pourront être amendées par décision d'une Commission spéciale à laquelle seront invités tous les Etats contractants et tous les Etats Membres de la Conférence de La Haye et qui sera convoquée par le Secrétaire général de la Conférence de La Haye. La proposition d'amender les formules devra être portée à l'ordre du jour qui sera joint à la convocation.

c. the application of Chapter II;

d. the application of Article 20.

Where a State has made a reservation -

e. under paragraph 2a of this Article, excluding the use of both English and French, any other State affected thereby may apply the same rule against the reserving State;

f. under paragraph 2b of this Article, any other State may refuse to apply paragraph 2 of Article 13 to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State;

g. under paragraph 2c of this Article, any other State may refuse to apply Chapter II to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State.

No other reservation shall be permitted.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification.

Art. 29. Every Contracting State shall, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or at a later date, inform the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands of the designation of authorities pursuant to Articles 3, 4 and 16. It shall likewise inform the Ministry, where appropriate, of the following -

a. declarations pursuant to Articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 and 33;

b. any withdrawal or modification of the above designations and declarations;

c. the withdrawal of any reservation.

Art. 30. The model forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convoked by the Secretary General of the Hague Conference to which all Contracting States and all Member States shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

c. l'application des dispositions du chapitre II;
d. l'application de l'article 20.

Lorsqu'un Etat:

e. aura exclu l'usage des langues anglaise et française en faisant la réserve prévue à la lettre a de l'alinéa précédent, tout autre Etat affecté par celle-ci pourra appliquer la même règle à l'égard de l'Etat qui aura fait la réserve;

f. aura fait la réserve prévue à la lettre b de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer l'alinéa 2 de l'article 13 aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes avant leur résidence habituelle dans cet Etat;

g. aura fait la réserve prévue à la lettre c de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer les dispositions du chapitre II aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes ayant leur résidence habituelle dans cet Etat.

Aucune autre réserve ne sera admise.

Tout Etat contractant pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. L'effet de la réserve cessera le premier jour du troisième mois du calendrier après cette notification.

Art. 29. Tout Etat contractant indiquera au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas, soit au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, soit ultérieurement, les autorités prévues aux articles 3, 4 et 16.

Il notifiera, le cas échéant, dans les mêmes conditions:

a. les déclarations visées aux articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 et 33;

b. tout retrait et toute modification des désignations et déclarations mentionnées ci-dessus;

c. le retrait de toute réserve.

Art. 30. Les formules modèles annexées à la présente Convention pourront être amendées par décision d'une Commission spéciale à laquelle seront invités tous les Etats contractants et tous les Etats Membres de la Conférence de La Haye et qui sera convoquée par le Secrétaire général de la Conférence de La Haye. La proposition d'amender les formules devra être portée à l'ordre du jour qui sera joint à la convocation.

c. the application of Chapter II;
d. the application of Article 20.

Where a State has made a reservation -

e. under paragraph 2a of this Article, excluding the use of both English and French, any other State affected thereby may apply the same rule against the reserving State;

f. under paragraph 2b of this Article, any other State may refuse to apply paragraph 2 of Article 13 to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State;

g. under paragraph 2c of this Article, any other State may refuse to apply Chapter II to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State.

No other reservation shall be permitted.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification.

Art. 29. Every Contracting State shall, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or at a later date, inform the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands of the designation of authorities pursuant to Articles 3, 4 and 16. It shall likewise inform the Ministry, where appropriate, of the following -

a. declarations pursuant to Articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 and 33;

b. any withdrawal or modification of the above designations and declarations;

c. the withdrawal of any reservation.

Art. 30. The model forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convoked by the Secretary General of the Hague Conference to which all Contracting States and all Member States shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

c. l'application des dispositions du chapitre II;
d. l'application de l'article 20.

Lorsqu'un Etat:

e. aura exclu l'usage des langues anglaise et française en faisant la réserve prévue à la lettre a de l'alinéa précédent, tout autre Etat affecté par celle-ci pourra appliquer la même règle à l'égard de l'Etat qui aura fait la réserve;

f. aura fait la réserve prévue à la lettre b de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer l'alinéa 2 de l'article 13 aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes ayant leur résidence habituelle dans cet Etat;

g. aura fait la réserve prévue à la lettre c de l'alinéa précédent, tout autre Etat pourra refuser d'appliquer les dispositions du chapitre II aux ressortissants de l'Etat qui aura fait la réserve, ainsi qu'aux personnes ayant leur résidence habituelle dans cet Etat.

Aucune autre réserve ne sera admise.

Tout Etat contractant pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. L'effet de la réserve cessera le premier jour du troisième mois du calendrier après cette notification.

Art. 29. Tout Etat contractant indiquera au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas, soit au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, soit ultérieurement, les autorités prévues aux articles 3, 4 et 16.

Il notifiera, le cas échéant, dans les mêmes conditions:

a. les déclarations visées aux articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 et 33;

b. tout retrait et toute modification des désignations et déclarations mentionnées ci-dessus;

c. le retrait de toute réserve.

Art. 30. Les formules modèles annexées à la présente Convention pourront être amendées par décision d'une Commission spéciale à laquelle seront invités tous les Etats contractants et tous les Etats Membres de la Conférence de La Haye et qui sera convoquée par le Secrétaire général de la Conférence de La Haye. La proposition d'amender les formules devra être portée à l'ordre du jour qui sera joint à la convocation.

c. the application of Chapter II;
d. the application of Article 20.

Where a State has made a reservation -

e. under paragraph 2a of this Article, excluding the use of both English and French, any other State affected thereby may apply the same rule against the reserving State;

f. under paragraph 2b of this Article, any other State may refuse to apply paragraph 2 of Article 13 to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State;

g. under paragraph 2c of this Article, any other State may refuse to apply Chapter II to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State.

No other reservation shall be permitted.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification.

Art. 29. Every Contracting State shall, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or at a later date, inform the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands of the designation of authorities pursuant to Articles 3, 4 and 16. It shall likewise inform the Ministry, where appropriate, of the following -

a. declarations pursuant to Articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 and 33;

b. any withdrawal or modification of the above designations and declarations;

c. the withdrawal of any reservation.

Art. 30. The model forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convoked by the Secretary General of the Hague Conference to which all Contracting States and all Member States shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

Les amendements seront adoptés par la Commission spéciale à la majorité des Etats contractants présents et prenant part au vote. Ils entreront en vigueur pour tous les Etats contractants le premier jour du septième mois après la date à laquelle le Secrétaire général les aura communiqués à tous les Etats contractants.

Au cours du délai prévu à l'alinéa précédent, tout Etat contractant pourra notifier par écrit au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas qu'il entend faire une réserve à cet amendement. L'Etat qui aura fait une telle réserve sera traité, en ce qui concerne cet amendement, comme s'il n'était pas Partie à la présente Convention jusqu'à ce que la réserve ait été retirée.

CHAPITRE VI

Clauses finales

Art. 31. La Convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi que des Etats non-Membres invités à son élaboration.

Elle sera ratifiée, acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 32. Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention.

L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui n'auront pas élevé d'objection à son encontre dans les douze mois après la réception de la notification prévue au chiffre 2 de l'article 36. Une telle objection pourra également être élevée par tout Etat Membre au moment d'une ratification, acceptation ou approbation de la Convention, ultérieure à l'adhésion. Ces objections seront

Amendments adopted by a majority of the Contracting States present and voting at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the Secretary General to all Contracting States.

During the period provided for by paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands make a reservation with respect to the amendment. A Party making such reservation shall until the reservation is withdrawn be treated as a State not a Party to the present Convention with respect to that amendment.

CHAPTER VI

Final clauses

Art. 31. The Convention shall be open for signature by the State which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session and by non-Member States which were invited to participate in its preparation.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 32. Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the twelve months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph 2 of Article 36. Such an objection may also be raised by Member States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall

Les amendements seront adoptés par la Commission spéciale à la majorité des Etats contractants présents et prenant part au vote. Ils entreront en vigueur pour tous les Etats contractants le premier jour du septième mois après la date à laquelle le Secrétaire général les aura communiqués à tous les Etats contractants.

Au cours du délai prévu à l'alinéa précédent, tout Etat contractant pourra notifier par écrit au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas qu'il entend faire une réserve à cet amendement. L'Etat qui aura fait une telle réserve sera traité, en ce qui concerne cet amendement, comme s'il n'était pas Partie à la présente Convention jusqu'à ce que la réserve ait été retirée.

CHAPITRE VI

Clauses finales

Art. 31. La Convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi que des Etats non-Membres invités à son élaboration.

Elle sera ratifiée, acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 32. Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention.

L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui n'auront pas élevé d'objection à son encontre dans les douze mois après la réception de la notification prévue au chiffre 2 de l'article 36. Une telle objection pourra également être élevée par tout Etat Membre au moment d'une ratification, acceptation ou approbation de la Convention, ultérieure à l'adhésion. Ces objections seront

Amendments adopted by a majority of the Contracting States present and voting at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the Secretary General to all Contracting States.

During the period provided for by paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands make a reservation with respect to the amendment. A Party making such reservation shall until the reservation is withdrawn be treated as a State not a Party to the present Convention with respect to that amendment.

CHAPTER VI

Final clauses

Art. 31. The Convention shall be open for signature by the State which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session and by non-Member States which were invited to participate in its preparation.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 32. Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the twelve months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph 2 of Article 36. Such an objection may also be raised by Member States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall

Les amendements seront adoptés par la Commission spéciale à la majorité des Etats contractants présents et prenant part au vote. Ils entreront en vigueur pour tous les Etats contractants le premier jour du septième mois après la date à laquelle le Secrétaire général les aura communiqués à tous les Etats contractants.

Au cours du délai prévu à l'alinéa précédent, tout Etat contractant pourra notifier par écrit au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas qu'il entend faire une réserve à cet amendement. L'Etat qui aura fait une telle réserve sera traité, en ce qui concerne cet amendement, comme s'il n'était pas Partie à la présente Convention jusqu'à ce que la réserve ait été retirée.

CHAPITRE VI

Clauses finales

Art. 31. La Convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi que des Etats non-Membres invités à son élaboration.

Elle sera ratifiée, acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 32. Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention.

L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui n'auront pas élevé d'objection à son encontre dans les douze mois après la réception de la notification prévue au chiffre 2 de l'article 36. Une telle objection pourra également être élevée par tout Etat Membre au moment d'une ratification, acceptation ou approbation de la Convention, ultérieure à l'adhésion. Ces objections seront

Amendments adopted by a majority of the Contracting States present and voting at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the Secretary General to all Contracting States.

During the period provided for by paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands make a reservation with respect to the amendment. A Party making such reservation shall until the reservation is withdrawn be treated as a State not a Party to the present Convention with respect to that amendment.

CHAPTER VI

Final clauses

Art. 31. The Convention shall be open for signature by the State which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session and by non-Member States which were invited to participate in its preparation.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 32. Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the twelve months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph 2 of Article 36. Such an objection may also be raised by Member States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall

notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 33. Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, pourra déclarer que la Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment où elle entre en vigueur pour cet Etat.

Cette déclaration, ainsi que toute extension ultérieure, seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 34. La Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par les articles 31 et 32.

Ensuite, la Convention entrera en vigueur:

1. pour chaque Etat ratifiant, acceptant, approuvant ou adhérant postérieurement le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
2. pour les territoires ou les unités territoriales auxquels la Convention a été étendue conformément à l'article 26 ou 33, le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification visée dans ces articles.

Art. 35. La Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur à l'article 34, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront postérieurement ratifiée, acceptée ou approuvée ou qui y auront adhéré.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, notifiée au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. Elle pourra se limiter à certains territoires ou unités territoriales auxquels s'applique la Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 33. Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 34. The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Articles 31 and 32.

Thereafter the Convention shall enter into force -

1. for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
2. for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 26 or 33, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Art. 35. The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 34 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 33. Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, pourra déclarer que la Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment où elle entre en vigueur pour cet Etat.

Cette déclaration, ainsi que toute extension ultérieure, seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 34. La Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par les articles 31 et 32.

Ensuite, la Convention entrera en vigueur:

1. pour chaque Etat ratifiant, acceptant, approuvant ou adhérant postérieurement le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
2. pour les territoires ou les unités territoriales auxquels la Convention a été étendue conformément à l'article 26 ou 33, le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification visée dans ces articles.

Art. 35. La Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur à l'article 34, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront postérieurement ratifiée, acceptée ou approuvée ou qui y auront adhéré.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, notifiée au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. Elle pourra se limiter à certains territoires ou unités territoriales auxquels s'applique la Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 33. Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 34. The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Articles 31 and 32.

Thereafter the Convention shall enter into force -

1. for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
2. for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 26 or 33, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Art. 35. The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 34 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 33. Tout Etat, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, pourra déclarer que la Convention s'étendra à l'ensemble des territoires qu'il représente sur le plan international ou à l'un ou plusieurs d'entre eux. Cette déclaration aura effet au moment où elle entre en vigueur pour cet Etat.

Cette déclaration, ainsi que toute extension ultérieure, seront notifiées au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas.

Art. 34. La Convention entrera en vigueur le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion prévu par les articles 31 et 32.

Ensuite, la Convention entrera en vigueur:

1. pour chaque Etat ratifiant, acceptant, approuvant ou adhérant postérieurement le premier jour du troisième mois du calendrier après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
2. pour les territoires ou les unités territoriales auxquels la Convention a été étendue conformément à l'article 26 ou 33, le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification visée dans ces articles.

Art. 35. La Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date de son entrée en vigueur à l'article 34, alinéa premier, même pour les Etats qui l'auront postérieurement ratifiée, acceptée ou approuvée ou qui y auront adhéré.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation.

La dénonciation sera, au moins six mois avant l'expiration du délai de cinq ans, notifiée au Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas. Elle pourra se limiter à certains territoires ou unités territoriales auxquels s'applique la Convention.

La dénonciation n'aura d'effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 33. Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Art. 34. The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Articles 31 and 32.

Thereafter the Convention shall enter into force -

1. for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
2. for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 26 or 33, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Art. 35. The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 34 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Art. 36. Le Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas notifiera aux Etats Membres de la Conférence, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 32:

1. les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 31;
2. les adhésions et les objections aux adhésions visées à l'article 32;
3. la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 34;
4. les déclarations mentionnées aux articles 26 et 33;
5. les réserves et le retrait des réserves prévus aux articles 28 et 30;
6. les communications notifiées en application de l'article 29;
7. les dénonciations visées à l'article 35.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

FAIT à La Haye, le 25 octobre 1980, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi qu'à tout autre Etat ayant participé à l'élaboration de la présente Convention lors de cette Session.

Art. 36. The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 32, of the following -

1. the signatures and ratification, acceptances and approvals referred to in Article 31;
2. the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 32;
3. the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 34;
4. the declaration referred to in Articles 26 and 33;
5. the reservations and withdrawals referred to in Articles 28 and 30;
6. the information communicated under Article 29;
7. the denunciations referred to in Article 35.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

DONE at The Hague, on the 25th day of October 1980, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session and to each other State having participated in the preparation of this Convention at this Session.

Art. 36. Le Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas notifiera aux Etats Membres de la Conférence, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 32:

1. les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 31;
2. les adhésions et les objections aux adhésions visées à l'article 32;
3. la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 34;
4. les déclarations mentionnées aux articles 26 et 33;
5. les réserves et le retrait des réserves prévus aux articles 28 et 30;
6. les communications notifiées en application de l'article 29;
7. les dénonciations visées à l'article 35.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

FAIT à La Haye, le 25 octobre 1980, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi qu'à tout autre Etat ayant participé à l'élaboration de la présente Convention lors de cette Session.

Art. 36. The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 32, of the following -

1. the signatures and ratification, acceptances and approvals referred to in Article 31;
2. the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 32;
3. the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 34;
4. the declaration referred to in Articles 26 and 33;
5. the reservations and withdrawals referred to in Articles 28 and 30;
6. the information communicated under Article 29;
7. the denunciations referred to in Article 35.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

DONE at The Hague, on the 25th day of October 1980, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session and to each other State having participated in the preparation of this Convention at this Session.

Art. 36. Le Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas notifiera aux Etats Membres de la Conférence, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux dispositions de l'article 32:

1. les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 31;
2. les adhésions et les objections aux adhésions visées à l'article 32;
3. la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 34;
4. les déclarations mentionnées aux articles 26 et 33;
5. les réserves et le retrait des réserves prévus aux articles 28 et 30;
6. les communications notifiées en application de l'article 29;
7. les dénonciations visées à l'article 35.

EN FOI DE QUOI, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

FAIT à La Haye, le 25 octobre 1980, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Quatorzième session, ainsi qu'à tout autre Etat ayant participé à l'élaboration de la présente Convention lors de cette Session.

Art. 36. The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 32, of the following -

1. the signatures and ratification, acceptances and approvals referred to in Article 31;
2. the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 32;
3. the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 34;
4. the declaration referred to in Articles 26 and 33;
5. the reservations and withdrawals referred to in Articles 28 and 30;
6. the information communicated under Article 29;
7. the denunciations referred to in Article 35.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

DONE at The Hague, on the 25th day of October 1980, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session and to each other State having participated in the preparation of this Convention at this Session.

VERTALING

VERDRAG inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen

De Staten die dit Verdrag hebben ondertekend,

Verlangend de toegang tot de rechter in internationale gevallen te vergemakkelijken,

Hebben besloten daartoe een Verdrag te sluiten en zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK I

Rechtsbijstand

Art. 1. Onderdanen van een Verdragsluitende Staat, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, hebben in iedere Verdragsluitende Staat recht op rechtsbijstand in burgerlijke en in handelszaken op dezelfde voorwaarden als onderdanen van deze Staat of die daar hun gewone verblijfplaats hebben.

Personen op wie het eerste lid niet van toepassing is, maar die hun gewone verblijfplaats hebben gehad in een Verdragsluitende Staat waar een geding is of wordt aanhangig gemaakt, hebben niettemin recht op rechtsbijstand in de zin van het eerste lid, indien de oorzaak van de vordering voortvloeit uit deze vroegere gewone verblijfplaats.

In Staten waar rechtsbijstand wordt verleend in administratieve, sociale of belastingzaken, is het bepaalde in dit artikel ook van toepassing op zaken gebracht voor de rechter die ter zake bevoegd is.

Art. 2. Artikel 1 is van toepassing op het inwinnen van juridisch advies, mits de verzoeker zich bevindt in de Staat waar het advies wordt verzocht.

Art. 3. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan, belast met de ontvangst en de behandeling van de ingevolge dit

Verdrag ingediende verzoeken om rechtsbijstand.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtsstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek is ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient zij het verzoek door te zenden naar de bevoegde centrale autoriteit in dezelfde Verdragsluitende Staat.

Art. 4. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met de verzending van verzoeken om rechtsbijstand naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Verzoeken om rechtsbijstand worden zonder de tussenkomst van enige andere autoriteit overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier verzonden.

Het bepaalde in dit artikel laat de mogelijkheid om het verzoek langs diplomatieke weg te verzenden onverlet.

Art. 5. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand zich niet in de aangezochte Staat bevindt, kan hij zijn verzoek indienen bij de verzendende autoriteit in de Verdragsluitende Staat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft, onverminderd de mogelijkheid zijn verzoek langs andere weg bij de bevoegde autoriteit van de aangezochte Staat in te dienen.

Het verzoek dient te zijn ingericht overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier. Het dient vergezeld te gaan van alle nodige bescheiden. Dit laat het recht van de aangezochte Staat, in voorkomende gevallen verdere inlichtingen of bescheiden te verlangen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat zijn ontvangende centrale autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 6. De verzendende autoriteit staat de verzoeker bij en ziet er op toe dat het verzoek vergezeld gaat van alle inlichtingen en bescheiden die naar het inzicht van deze autoriteit nodig zijn voor de afdoening van het verzoek. Zij ziet erop toe dat aan de formele vereisten is voldaan.

Zij kan weigeren het verzoek te verzenden indien het haar kennelijk ongegrond voorkomt.

VERTALING

VERDRAG inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen

De Staten die dit Verdrag hebben ondertekend,

Verlangend de toegang tot de rechter in internationale gevallen te vergemakkelijken,

Hebben besloten daartoe een Verdrag te sluiten en zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK I

Rechtsbijstand

Art. 1. Onderdanen van een Verdragsluitende Staat, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, hebben in iedere Verdragsluitende Staat recht op rechtsbijstand in burgerlijke en in handelszaken op dezelfde voorwaarden als onderdanen van deze Staat of die daar hun gewone verblijfplaats hebben.

Personen op wie het eerste lid niet van toepassing is, maar die hun gewone verblijfplaats hebben gehad in een Verdragsluitende Staat waar een geding is of wordt aanhangig gemaakt, hebben niettemin recht op rechtsbijstand in de zin van het eerste lid, indien de oorzaak van de vordering voortvloeit uit deze vroegere gewone verblijfplaats.

In Staten waar rechtsbijstand wordt verleend in administratieve, sociale of belastingzaken, is het bepaalde in dit artikel ook van toepassing op zaken gebracht voor de rechter die ter zake bevoegd is.

Art. 2. Artikel 1 is van toepassing op het inwinnen van juridisch advies, mits de verzoeker zich bevindt in de Staat waar het advies wordt verzocht.

Art. 3. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan, belast met de ontvangst en de behandeling van de ingevolge dit

Verdrag ingediende verzoeken om rechtsbijstand.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtsstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek is ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient zij het verzoek door te zenden naar de bevoegde centrale autoriteit in dezelfde Verdragsluitende Staat.

Art. 4. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met de verzending van verzoeken om rechtsbijstand naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Verzoeken om rechtsbijstand worden zonder de tussenkomst van enige andere autoriteit overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier verzonden.

Het bepaalde in dit artikel laat de mogelijkheid om het verzoek langs diplomatieke weg te verzenden onverlet.

Art. 5. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand zich niet in de aangezochte Staat bevindt, kan hij zijn verzoek indienen bij de verzendende autoriteit in de Verdragsluitende Staat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft, onverminderd de mogelijkheid zijn verzoek langs andere weg bij de bevoegde autoriteit van de aangezochte Staat in te dienen.

Het verzoek dient te zijn ingericht overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier. Het dient vergezeld te gaan van alle nodige bescheiden. Dit laat het recht van de aangezochte Staat, in voorkomende gevallen verdere inlichtingen of bescheiden te verlangen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat zijn ontvangende centrale autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 6. De verzendende autoriteit staat de verzoeker bij en ziet er op toe dat het verzoek vergezeld gaat van alle inlichtingen en bescheiden die naar het inzicht van deze autoriteit nodig zijn voor de afdoening van het verzoek. Zij ziet erop toe dat aan de formele vereisten is voldaan.

Zij kan weigeren het verzoek te verzenden indien het haar kennelijk ongegrond voorkomt.

VERTALING

VERDRAG inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen

De Staten die dit Verdrag hebben ondertekend,

Verlangend de toegang tot de rechter in internationale gevallen te vergemakkelijken,

Hebben besloten daartoe een Verdrag te sluiten en zijn overeengekomen als volgt:

HOOFDSTUK I

Rechtsbijstand

Art. 1. Onderdanen van een Verdragsluitende Staat, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, hebben in iedere Verdragsluitende Staat recht op rechtsbijstand in burgerlijke en in handelszaken op dezelfde voorwaarden als onderdanen van deze Staat of die daar hun gewone verblijfplaats hebben.

Personen op wie het eerste lid niet van toepassing is, maar die hun gewone verblijfplaats hebben gehad in een Verdragsluitende Staat waar een geding is of wordt aanhangig gemaakt, hebben niettemin recht op rechtsbijstand in de zin van het eerste lid, indien de oorzaak van de vordering voortvloeit uit deze vroegere gewone verblijfplaats.

In Staten waar rechtsbijstand wordt verleend in administratieve, sociale of belastingzaken, is het bepaalde in dit artikel ook van toepassing op zaken gebracht voor de rechter die ter zake bevoegd is.

Art. 2. Artikel 1 is van toepassing op het inwinnen van juridisch advies, mits de verzoeker zich bevindt in de Staat waar het advies wordt verzocht.

Art. 3. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan, belast met de ontvangst en de behandeling van de ingevolge dit

Verdrag ingediende verzoeken om rechtsbijstand.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtsstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek is ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient zij het verzoek door te zenden naar de bevoegde centrale autoriteit in dezelfde Verdragsluitende Staat.

Art. 4. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met de verzending van verzoeken om rechtsbijstand naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Verzoeken om rechtsbijstand worden zonder de tussenkomst van enige andere autoriteit overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier verzonden.

Het bepaalde in dit artikel laat de mogelijkheid om het verzoek langs diplomatieke weg te verzenden onverlet.

Art. 5. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand zich niet in de aangezochte Staat bevindt, kan hij zijn verzoek indienen bij de verzendende autoriteit in de Verdragsluitende Staat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft, onverminderd de mogelijkheid zijn verzoek langs andere weg bij de bevoegde autoriteit van de aangezochte Staat in te dienen.

Het verzoek dient te zijn ingericht overeenkomstig het bij dit Verdrag gevoegde model-formulier. Het dient vergezeld te gaan van alle nodige bescheiden. Dit laat het recht van de aangezochte Staat, in voorkomende gevallen verdere inlichtingen of bescheiden te verlangen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat zijn ontvangende centrale autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 6. De verzendende autoriteit staat de verzoeker bij en ziet er op toe dat het verzoek vergezeld gaat van alle inlichtingen en bescheiden die naar het inzicht van deze autoriteit nodig zijn voor de afdoening van het verzoek. Zij ziet erop toe dat aan de formele vereisten is voldaan.

Zij kan weigeren het verzoek te verzenden indien het haar kennelijk ongegrond voorkomt.

De verzendende autoriteit verleent de verzoeker in voorkomende gevallen hulp bij het verkrijgen van een kosteloze vertaling van de bescheiden.

Zij beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van de ontvangende centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Art. 7. Het verzoek, de bijbehorende stukken en alle mededelingen in antwoord op verzoeken om nadere inlichtingen dienen in de officiële taal of in een van de officiële talen van de aangezochte Staat te zijn gesteld of vergezeld te gaan van een vertaling in een van deze talen.

Wanneer echter in de verzoekende Staat een vertaling in de taal van de aangezochte Staat moeilijk kan worden verkregen, dient de laatst genoemde Staat de bescheiden hetzij in het Frans of Engels, hetzij vergezeld van een vertaling in een van deze talen te aanvaarden.

Mededelingen, afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit, kunnen zijn gesteld hetzij in de officiële taal of een van de officiële talen van de aangezochte Staat, hetzij in het Frans of Engels. Wanneer evenwel het door de verzendende autoriteit verzonden verzoek in het Engels of het Frans is gesteld of vergezeld gaat van een vertaling in een van deze talen, dienen mededelingen afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit eveneens in een van deze talen te zijn gesteld.

De vertaalkosten die voortvloeien uit de toepassing van de voorgaande leden zijn voor rekening van de verzoekende Staat, met dien verstande dat vertalingen die in de aangezochte Staat zijn gemaakt ten laste blijven van deze Staat.

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit beslist op het verzoek of stelt het nodige in het werk om daarop een beslissing door de bevoegde instantie in de aangezochte Staat te verkrijgen.

De ontvangende centrale autoriteit zendt verzoeken om nadere inlichtingen naar de verzendende autoriteit en stelt deze in kennis van alle moeilijkheden met betrekking tot de beoordeling van het verzoek, alsmede van de genomen beslissing.

Art. 9. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand niet in een Verdragsluitende Staat verblijft, kan hij zijn verzoek langs consulaire weg indienen. Dit laat evenwel de mogelijkheid het ver-

zoek langs andere weg bij de bevoegde instantie in de aangezochte Staat in te dienen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat de ontvangende autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 10. Alle stukken die ingevolge dit hoofdstuk worden verzonden, zijn vrijgesteld van legalisatie of enige daarmee gelijk te stellen formaliteit.

Art. 11. De verzending, ontvangst of behandeling van verzoeken om rechtsbijstand ingevolge dit hoofdstuk, geschiedt kosteloos.

Art. 12. Verzoeken om rechtsbijstand dienen met spoed te worden behandeld.

Art. 13. In de gevallen waarin met toepassing van artikel 1 rechtsbijstand is verleend, worden voor de betekening van processtukken in een andere Verdragsluitende Staat, welke verband houden met het geding van degene aan wie rechtsbijstand is verleend, geen kosten in rekening gebracht, ongeacht de wijze waarop de betekening heeft plaatsgevonden. Dit geldt eveneens voor rogatoire commissies en rapporten van maatschappelijk werkers, met uitzondering van vergoeding voor deskundigen en tolken.

Wanneer aan een persoon in verband met een geding in een Verdragsluitende Staat rechtsbijstand is verleend met toepassing van artikel 1 en de rechter uitspraak heeft gedaan, heeft de betrokkene, zonder nader onderzoek, recht op rechtsbijstand in elke andere Verdragsluitende Staat waar hij verzoekt om erkenning of tenuitvoerlegging van deze uitspraak.

HOOFDSTUK II

De cautio judicatum solvi en de uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 14. Aan personen, met inbegrip van rechtspersonen, die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat kan geen zekerheidstelling of dépot, onder welke benaming ook, op grond van hetzij hun hoedanigheid van vreemdeling, hetzij gemis van woon- of verblijfplaats in de Staat waar het geding wordt

De verzendende autoriteit verleent de verzoeker in voorkomende gevallen hulp bij het verkrijgen van een kosteloze vertaling van de bescheiden.

Zij beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van de ontvangende centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Art. 7. Het verzoek, de bijbehorende stukken en alle mededelingen in antwoord op verzoeken om nadere inlichtingen dienen in de officiële taal of in een van de officiële talen van de aangezochte Staat te zijn gesteld of vergezeld te gaan van een vertaling in een van deze talen.

Wanneer echter in de verzoekende Staat een vertaling in de taal van de aangezochte Staat moeilijk kan worden verkregen, dient de laatst genoemde Staat de bescheiden hetzij in het Frans of Engels, hetzij vergezeld van een vertaling in een van deze talen te aanvaarden.

Mededelingen, afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit, kunnen zijn gesteld hetzij in de officiële taal of een van de officiële talen van de aangezochte Staat, hetzij in het Frans of Engels. Wanneer evenwel het door de verzendende autoriteit verzonden verzoek in het Engels of het Frans is gesteld of vergezeld gaat van een vertaling in een van deze talen, dienen mededelingen afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit eveneens in een van deze talen te zijn gesteld.

De vertaalkosten die voortvloeien uit de toepassing van de voorgaande leden zijn voor rekening van de verzoekende Staat, met dien verstande dat vertalingen die in de aangezochte Staat zijn gemaakt ten laste blijven van deze Staat.

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit beslist op het verzoek of stelt het nodige in het werk om daarop een beslissing door de bevoegde instantie in de aangezochte Staat te verkrijgen.

De ontvangende centrale autoriteit zendt verzoeken om nadere inlichtingen naar de verzendende autoriteit en stelt deze in kennis van alle moeilijkheden met betrekking tot de beoordeling van het verzoek, alsmede van de genomen beslissing.

Art. 9. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand niet in een Verdragsluitende Staat verblijft, kan hij zijn verzoek langs consulaire weg indienen. Dit laat evenwel de mogelijkheid het ver-

zoek langs andere weg bij de bevoegde instantie in de aangezochte Staat in te dienen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat de ontvangende autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 10. Alle stukken die ingevolge dit hoofdstuk worden verzonden, zijn vrijgesteld van legalisatie of enige daarmee gelijk te stellen formaliteit.

Art. 11. De verzending, ontvangst of behandeling van verzoeken om rechtsbijstand ingevolge dit hoofdstuk, geschiedt kosteloos.

Art. 12. Verzoeken om rechtsbijstand dienen met spoed te worden behandeld.

Art. 13. In de gevallen waarin met toepassing van artikel 1 rechtsbijstand is verleend, worden voor de betekening van processtukken in een andere Verdragsluitende Staat, welke verband houden met het geding van degene aan wie rechtsbijstand is verleend, geen kosten in rekening gebracht, ongeacht de wijze waarop de betekening heeft plaatsgevonden. Dit geldt eveneens voor rogatoire commissies en rapporten van maatschappelijk werkers, met uitzondering van vergoeding voor deskundigen en tolken.

Wanneer aan een persoon in verband met een geding in een Verdragsluitende Staat rechtsbijstand is verleend met toepassing van artikel 1 en de rechter uitspraak heeft gedaan, heeft de betrokkene, zonder nader onderzoek, recht op rechtsbijstand in elke andere Verdragsluitende Staat waar hij verzoekt om erkenning of tenuitvoerlegging van deze uitspraak.

HOOFDSTUK II

De cautio judicatum solvi en de uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 14. Aan personen, met inbegrip van rechtspersonen, die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat kan geen zekerheidstelling of dépôt, onder welke benaming ook, op grond van hetzij hun hoedanigheid van vreemdeling, hetzij gemis van woon- of verblijfplaats in de Staat waar het geding wordt

De verzendende autoriteit verleent de verzoeker in voorkomende gevallen hulp bij het verkrijgen van een kosteloze vertaling van de bescheiden.

Zij beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van de ontvangende centrale autoriteit in de aangezochte Staat.

Art. 7. Het verzoek, de bijbehorende stukken en alle mededelingen in antwoord op verzoeken om nadere inlichtingen dienen in de officiële taal of in een van de officiële talen van de aangezochte Staat te zijn gesteld of vergezeld te gaan van een vertaling in een van deze talen.

Wanneer echter in de verzoekende Staat een vertaling in de taal van de aangezochte Staat moeilijk kan worden verkregen, dient de laatst genoemde Staat de bescheiden hetzij in het Frans of Engels, hetzij vergezeld van een vertaling in een van deze talen te aanvaarden.

Mededelingen, afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit, kunnen zijn gesteld hetzij in de officiële taal of een van de officiële talen van de aangezochte Staat, hetzij in het Frans of Engels. Wanneer evenwel het door de verzendende autoriteit verzonden verzoek in het Engels of het Frans is gesteld of vergezeld gaat van een vertaling in een van deze talen, dienen mededelingen afkomstig van de ontvangende centrale autoriteit eveneens in een van deze talen te zijn gesteld.

De vertaalkosten die voortvloeien uit de toepassing van de voorgaande leden zijn voor rekening van de verzoekende Staat, met dien verstande dat vertalingen die in de aangezochte Staat zijn gemaakt ten laste blijven van deze Staat.

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit beslist op het verzoek of stelt het nodige in het werk om daarop een beslissing door de bevoegde instantie in de aangezochte Staat te verkrijgen.

De ontvangende centrale autoriteit zendt verzoeken om nadere inlichtingen naar de verzendende autoriteit en stelt deze in kennis van alle moeilijkheden met betrekking tot de beoordeling van het verzoek, alsmede van de genomen beslissing.

Art. 9. Wanneer de verzoeker om rechtsbijstand niet in een Verdragsluitende Staat verblijft, kan hij zijn verzoek langs consulaire weg indienen. Dit laat evenwel de mogelijkheid het ver-

zoek langs andere weg bij de bevoegde instantie in de aangezochte Staat in te dienen, onverlet.

Iedere Verdragsluitende Staat kan verklaren dat de ontvangende autoriteit verzoeken in behandeling neemt die langs andere weg of op andere wijze worden ingediend.

Art. 10. Alle stukken die ingevolge dit hoofdstuk worden verzonden, zijn vrijgesteld van legalisatie of enige daarmee gelijk te stellen formaliteit.

Art. 11. De verzending, ontvangst of behandeling van verzoeken om rechtsbijstand ingevolge dit hoofdstuk, geschiedt kosteloos.

Art. 12. Verzoeken om rechtsbijstand dienen met spoed te worden behandeld.

Art. 13. In de gevallen waarin met toepassing van artikel 1 rechtsbijstand is verleend, worden voor de betekening van processtukken in een andere Verdragsluitende Staat, welke verband houden met het geding van degene aan wie rechtsbijstand is verleend, geen kosten in rekening gebracht, ongeacht de wijze waarop de betekening heeft plaatsgevonden. Dit geldt eveneens voor rogatoire commissies en rapporten van maatschappelijk werkers, met uitzondering van vergoeding voor deskundigen en tolken.

Wanneer aan een persoon in verband met een geding in een Verdragsluitende Staat rechtsbijstand is verleend met toepassing van artikel 1 en de rechter uitspraak heeft gedaan, heeft de betrokkene, zonder nader onderzoek, recht op rechtsbijstand in elke andere Verdragsluitende Staat waar hij verzoekt om erkenning of tenuitvoerlegging van deze uitspraak.

HOOFDSTUK II

De cautio judicatum solvi en de uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 14. Aan personen, met inbegrip van rechtspersonen, die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat kan geen zekerheidstelling of dépot, onder welke benaming ook, op grond van hetzij hun hoedanigheid van vreemdeling, hetzij gemis van woon- of verblijfplaats in de Staat waar het geding wordt

aanhangig gemaakt, worden opgelegd, wanneer zij als eiser of tussenkomende partij optreden voor de rechter van een andere Verdragsluitende Staat. Dezelfde regel is van toepassing op de storting welke tot dekking van de gerechtskosten van eisers of tussenkomende partijen mocht worden gevorderd.

Art. 15. Veroordelingen in de kosten van het geding, uitgesproken in een van de Verdragsluitende Staten tegen een persoon die, hetzij ingevolge artikel 14, hetzij ingevolge de wet van de Staat waar het geding wordt aanhangig gemaakt is vrijgesteld van zekerheidstelling, depot of storting worden, op verzoek van de schuldeiser, kosteloos uitvoerbaar verklaard in iedere andere Verdragsluitende Staat.

Art. 16. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met het verzenden naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat van de in artikel 15 bedoelde verzoeken om uitvoerbaarverklaring.

Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan om zulke verzoeken in ontvangst te nemen en om passende maatregelen te treffen opdat daarop een onherroepelijke beslissing wordt genomen.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek wordt ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient deze het verzoek door te zenden naar de centrale autoriteit in de aangezochte Staat, die daartoe wel bevoegd is.

Verzoeken, ingevolge dit artikel ingediend, worden doorgezonden zonder tussenkomst van enige andere instantie. Dit laat evenwel de mogelijkheid, een verzoek langs diplomatieke weg te verzenden, onverlet.

Het bepaalde in dit artikel laat het recht van de schuldeiser om een verzoek rechtstreeks in te dienen onverlet, tenzij de aangezochte Staat heeft verklaard aldus ingediende verzoeken niet te aanvaarden.

Art. 17. Verzoeken, ingevolge artikel 15 ingediend, dienen vergezeld te gaan van:

a. een eensluidend afschrift van het gedeelte van de rechterlijke uitspraak houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. alle stukken waaruit kan blijken dat tegen de rechterlijke uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer open staat in de Staat van herkomst en dat de uitspraak aldaar uitvoerbaar is;

c. een gewaarmerkte vertaling van bovengenoemde stukken in de taal van de aangezochte Staat, zo deze niet in deze taal zijn gesteld.

Op het verzoek wordt beslist zonder partijen te horen. De bevoegde autoriteit in de aangezochte Staat volstaat met het onderzoek of de benodigde stukken zijn overgelegd. Op verlangen van de verzoeker stelt deze autoriteit het bedrag van de kosten van attestatie, vertaling en waarmerking vast, welke kosten worden beschouwd als kosten van het geding. Legalisatie of een soortgelijke formaliteit kan niet worden verlangd.

Tegen de uitspraak van de bevoegde autoriteit is slechts beroep mogelijk in overeenstemming met de wet van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK III

Afschriften van akten en vonnissen

Art. 18. Onderdanen van Verdragsluitende Staten, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, kunnen in iedere andere Verdragsluitende Staat op dezelfde voorwaarden als de onderdanen daarvan afschriften van of uittreksels uit rechterlijke uitspraken en in openbare registers ingeschreven akten betreffende burgerlijke of handelszaken verkrijgen en deze stukken, zo nodig, doen legaliseren.

HOOFDSTUK IV

Lijfswang en vrijgeleide

Art. 19. Lijfswang, hetzij als executiemiddel, hetzij als middel tot bewaring van recht, kan in burgerlijke of in handelszaken niet worden toegepast op onderdanen van een Verdragsluitende Staat of op personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, in de gevallen waarin tegen de eigen onderdanen geen lijfswang is toegelaten. Elk feit dat door

aanhangig gemaakt, worden opgelegd, wanneer zij als eiser of tussenkomende partij optreden voor de rechter van een andere Verdragsluitende Staat. Dezelfde regel is van toepassing op de storting welke tot dekking van de gerechtskosten van eisers of tussenkomende partijen mocht worden gevorderd.

Art. 15. Veroordelingen in de kosten van het geding, uitgesproken in een van de Verdragsluitende Staten tegen een persoon die, hetzij ingevolge artikel 14, hetzij ingevolge de wet van de Staat waar het geding wordt aanhangig gemaakt is vrijgesteld van zekerheidstelling, depot of storting worden, op verzoek van de schuldeiser, kosteloos uitvoerbaar verklaard in iedere andere Verdragsluitende Staat.

Art. 16. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met het verzenden naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat van de in artikel 15 bedoelde verzoeken om uitvoerbaarverklaring.

Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan om zulke verzoeken in ontvangst te nemen en om passende maatregelen te treffen opdat daarop een onherroepelijke beslissing wordt genomen.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtsstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek wordt ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient deze het verzoek door te zenden naar de centrale autoriteit in de aangezochte Staat, die daartoe wel bevoegd is.

Verzoeken, ingevolge dit artikel ingediend, worden doorgezonden zonder tussenkomst van enige andere instantie. Dit laat evenwel de mogelijkheid, een verzoek langs diplomatieke weg te verzenden, onverlet.

Het bepaalde in dit artikel laat het recht van de schuldeiser om een verzoek rechtstreeks in te dienen onverlet, tenzij de aangezochte Staat heeft verklaard aldus ingediende verzoeken niet te aanvaarden.

Art. 17. Verzoeken, ingevolge artikel 15 ingediend, dienen vergezeld te gaan van:

a. een eensluidend afschrift van het gedeelte van de rechterlijke uitspraak houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. alle stukken waaruit kan blijken dat tegen de rechterlijke uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer open staat in de Staat van herkomst en dat de uitspraak aldaar uitvoerbaar is;

c. een gewaarmerkte vertaling van bovengenoemde stukken in de taal van de aangezochte Staat, zo deze niet in deze taal zijn gesteld.

Op het verzoek wordt beslist zonder partijen te horen. De bevoegde autoriteit in de aangezochte Staat volstaat met het onderzoek of de benodigde stukken zijn overgelegd. Op verlangen van de verzoeker stelt deze autoriteit het bedrag van de kosten van attestatie, vertaling en waarmaking vast, welke kosten worden beschouwd als kosten van het geding. Legalisatie of een soortgelijke formaliteit kan niet worden verlangd.

Tegen de uitspraak van de bevoegde autoriteit is slechts beroep mogelijk in overeenstemming met de wet van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK III

Afschriften van akten en vonnissen

Art. 18. Onderdanen van Verdragsluitende Staten, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, kunnen in iedere andere Verdragsluitende Staat op dezelfde voorwaarden als de onderdanen daarvan afschriften van of uittreksels uit rechterlijke uitspraken en in openbare registers ingeschreven akten betreffende burgerlijke of handelszaken verkrijgen en deze stukken, zo nodig, doen legaliseren.

HOOFDSTUK IV

Lijfswang en vrijgeleide

Art. 19. Lijfswang, hetzij als executiemiddel, hetzij als middel tot bewaring van recht, kan in burgerlijke of in handelszaken niet worden toegepast op onderdanen van een Verdragsluitende Staat of op personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, in de gevallen waarin tegen de eigen onderdanen geen lijfswang is toegelaten. Elk feit dat door

aanhangig gemaakt, worden opgelegd, wanneer zij als eiser of tussenkomende partij optreden voor de rechter van een andere Verdragsluitende Staat. Dezelfde regel is van toepassing op de storting welke tot dekking van de gerechtskosten van eisers of tussenkomende partijen mocht worden gevorderd.

Art. 15. Veroordelingen in de kosten van het geding, uitgesproken in een van de Verdragsluitende Staten tegen een persoon die, hetzij ingevolge artikel 14, hetzij ingevolge de wet van de Staat waar het geding wordt aanhangig gemaakt is vrijgesteld van zekerheidstelling, depot of storting worden, op verzoek van de schuldeiser, kosteloos uitvoerbaar verklaard in iedere andere Verdragsluitende Staat.

Art. 16. Iedere Verdragsluitende Staat wijst een of meer autoriteiten aan, belast met het verzenden naar de bevoegde centrale autoriteit in de aangezochte Staat van de in artikel 15 bedoelde verzoeken om uitvoerbaarverklaring.

Iedere Verdragsluitende Staat wijst een centrale autoriteit aan om zulke verzoeken in ontvangst te nemen en om passende maatregelen te treffen opdat daarop een onherroepelijke beslissing wordt genomen.

Federale Staten en Staten met meer dan een rechtstelsel kunnen meer dan een centrale autoriteit aanwijzen. Indien de centrale autoriteit waarbij een verzoek wordt ingediend, niet bevoegd is het te behandelen, dient deze het verzoek door te zenden naar de centrale autoriteit in de aangezochte Staat, die daartoe wel bevoegd is.

Verzoeken, ingevolge dit artikel ingediend, worden doorgezonden zonder tussenkomst van enige andere instantie. Dit laat evenwel de mogelijkheid, een verzoek langs diplomatieke weg te verzenden, onverlet.

Het bepaalde in dit artikel laat het recht van de schuldeiser om een verzoek rechtstreeks in te dienen onverlet, tenzij de aangezochte Staat heeft verklaard aldus ingediende verzoeken niet te aanvaarden.

Art. 17. Verzoeken, ingevolge artikel 15 ingediend, dienen vergezeld te gaan van:

a. een eensluidend afschrift van het gedeelte van de rechterlijke uitspraak houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. alle stukken waaruit kan blijken dat tegen de rechterlijke uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer open staat in de Staat van herkomst en dat de uitspraak aldaar uitvoerbaar is;

c. een gewaarmerkte vertaling van bovengenoemde stukken in de taal van de aangezochte Staat, zo deze niet in deze taal zijn gesteld.

Op het verzoek wordt beslist zonder partijen te horen. De bevoegde autoriteit in de aangezochte Staat volstaat met het onderzoek of de benodigde stukken zijn overgelegd. Op verlangen van de verzoeker stelt deze autoriteit het bedrag van de kosten van attestatie, vertaling en waarmaking vast, welke kosten worden beschouwd als kosten van het geding. Legalisatie of een soortgelijke formaliteit kan niet worden verlangd.

Tegen de uitspraak van de bevoegde autoriteit is slechts beroep mogelijk in overeenstemming met de wet van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK III

Afschriften van akten en vonnissen

Art. 18. Onderdanen van Verdragsluitende Staten, alsmede personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, kunnen in iedere andere Verdragsluitende Staat op dezelfde voorwaarden als de onderdanen daarvan afschriften van of uittreksels uit rechterlijke uitspraken en in openbare registers ingeschreven akten betreffende burgerlijke of handelszaken verkrijgen en deze stukken, zo nodig, doen legaliseren.

HOOFDSTUK IV

Lijfswang en vrijgeleide

Art. 19. Lijfswang, hetzij als executiemiddel, hetzij als middel tot bewaring van recht, kan in burgerlijke of in handelszaken niet worden toegepast op onderdanen van een Verdragsluitende Staat of op personen die hun gewone verblijfplaats hebben in een Verdragsluitende Staat, in de gevallen waarin tegen de eigen onderdanen geen lijfswang is toegelaten. Elk feit dat door

een onderdaan die zijn gewone verblijfplaats heeft in deze Staat kan worden ingeroepen om ontslag uit de lijfswang te verkrijgen, moet met hetzelfde gevolg kunnen worden ingeroepen door een onderdaan van een Verdragsluitende Staat of een persoon die zijn gewone verblijfplaats heeft in een Verdragsluitende Staat, zelfs indien dit feit in het buitenland heeft plaatsgehad.

Art. 20. Een persoon die onderdaan is van een Verdragsluitende Staat of zijn gewone verblijfplaats in een Verdragsluitende Staat heeft en die door een rechter in een andere Verdragsluitende Staat, of met toestemming van de rechter door een partij, in persoon wordt opgeroepen om als getuige of deskundige te verschijnen voor een gerecht in die Staat, kan in die Staat noch worden vervolgd, noch in hechtenis worden genomen, noch aan enige andere vorm van vrijheidsbeperking worden onderworpen voor feiten of veroordelingen die voorafgingen aan zijn komst op het grondgebied van die Staat.

De in het voorgaande lid bedoelde onschendbaarheid vangt aan zeven dagen vóór de datum die is vastgesteld voor het horen van de getuige of de deskundige, en houdt op wanneer de getuige of de deskundige gedurende zeven achtereenvolgende dagen na het tijdstip waarop hem door de rechterlijke autoriteiten werd medegedeeld dat zijn aanwezigheid niet langer vereist was de gelegenheid gehad heeft om het grondgebied te verlaten doch daar desniettemin is gebleven of na het te hebben verlaten vrijwillig op dat grondgebied is teruggekeerd.

HOOFDSTUK V

Algemene bepalingen

Art. 21. Onverminderd het bepaalde in artikel 22 kan geen bepaling van dit Verdrag worden uitgelegd als houdende een beperking op enig recht met betrekking tot de onderwerpen welke door dit Verdrag worden geregeld, dat aan een persoon toekomt ingevolge het recht van een Verdragsluitende Staat of ingevolge enige andere overeenkomst waarbij deze Staat partij is of wordt.

Art. 22. Tussen Partijen bij dit Verdrag die tevens Partij zijn bij het Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 17 juli 1905 te 's-Gravenhage, en/of het Verdrag betreffende burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage, vervangt dit Verdrag de artikelen 17 t/m 24 van het Verdrag van 1905 of de artikelen 17 t/m 26 van het Verdrag van 1954, zelfs indien het in het tweede lid, onder c, van artikel 28 van dit Verdrag bedoelde voorbehoud is gemaakt.

Art. 23. Aanvullende overeenkomsten tussen de Partijen bij de Verdragen van 1905 en 1954 worden, voor zover zij daarmee verenigbaar zijn, eveneens geacht van toepassing te zijn op dit Verdrag, tenzij de Partijen anders overeenkomen.

Art. 24. Een Verdragsluitende Staat kan door middel van een verklaring bekend maken in welke andere taal of talen dan die bedoeld in de artikelen 7 en 17 de naar zijn centrale autoriteit gezonden stukken kunnen worden gesteld of vertaald.

Art. 25. Een Verdragsluitende Staat die meer dan een officiële taal bezit en, op grond van zijn interne recht, voor zijn gehele grondgebied de in de artikelen 7 en 17 vermelde stukken niet in een van de daarin bedoelde talen kan aanvaarden, dient in een verklaring bekend te maken in welke taal deze stukken of vertalingen daarvan moeten zijn gesteld voor gebruik in met name genoemde delen van zijn grondgebied.

Art. 26. Een Verdragsluitende Staat die twee of meer gebiedsdelen omvat waarin verschillende rechtsstelsels van toepassing zijn met betrekking tot door dit Verdrag beheerste onderwerpen kan op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding verklaren dat dit Verdrag van toepassing is op alle gebiedsdelen of slechts op een of meer daarvan, en kan te allen tijde deze verklaring wijzigen door het afleggen van een andere verklaring.

Deze verklaringen dienen ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden en dienen uitdrukkelijk de gebiedsdelen waarop het Verdrag van toepassing is te vermelden.

Art. 27. In de gevallen waarin een Verdragsluitende Staat een staatsinrichting bezit waarin

een onderdaan die zijn gewone verblijfplaats heeft in deze Staat kan worden ingeroepen om ontslag uit de lijfswang te verkrijgen, moet met hetzelfde gevolg kunnen worden ingeroepen door een onderdaan van een Verdragsluitende Staat of een persoon die zijn gewone verblijfplaats heeft in een Verdragsluitende Staat, zelfs indien dit feit in het buitenland heeft plaatsgehad.

Art. 20. Een persoon die onderdaan is van een Verdragsluitende Staat of zijn gewone verblijfplaats in een Verdragsluitende Staat heeft en die door een rechter in een andere Verdragsluitende Staat, of met toestemming van de rechter door een partij, in persoon wordt opgeroepen om als getuige of deskundige te verschijnen voor een gerecht in die Staat, kan in die Staat noch worden vervolgd, noch in hechtenis worden genomen, noch aan enige andere vorm van vrijheidsbeperking worden onderworpen voor feiten of veroordelingen die voortvloeien uit zijn komst op het grondgebied van die Staat.

De in het voorgaande lid bedoelde onschendbaarheid vangt aan zeven dagen vóór de datum die is vastgesteld voor het horen van de getuige of de deskundige, en houdt op wanneer de getuige of de deskundige gedurende zeven achtereenvolgende dagen na het tijdstip waarop hem door de rechterlijke autoriteiten werd medegedeeld dat zijn aanwezigheid niet langer vereist was de gelegenheid gehad heeft om het grondgebied te verlaten doch daar desniettemin is gebleven of na het te hebben verlaten vrijwillig op dat grondgebied is teruggekeerd.

HOOFDSTUK V

Algemene bepalingen

Art. 21. Onverminderd het bepaalde in artikel 22 kan geen bepaling van dit Verdrag worden uitgelegd als houdende een beperking op enig recht met betrekking tot de onderwerpen welke door dit Verdrag worden geregeld, dat aan een persoon toekomt ingevolge het recht van een Verdragsluitende Staat of ingevolge enige andere overeenkomst waarbij deze Staat partij is of wordt.

Art. 22. Tussen Partijen bij dit Verdrag die tevens Partij zijn bij het Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 17 juli 1905 te 's-Gravenhage, en/of het Verdrag betreffende burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage, vervangt dit Verdrag de artikelen 17 t/m 24 van het Verdrag van 1905 of de artikelen 17 t/m 26 van het Verdrag van 1954, zelfs indien het in het tweede lid, onder c, van artikel 28 van dit Verdrag bedoelde voorbehoud is gemaakt.

Art. 23. Aanvullende overeenkomsten tussen de Partijen bij de Verdragen van 1905 en 1954 worden, voor zover zij daarmee verenigbaar zijn, eveneens geacht van toepassing te zijn op dit Verdrag, tenzij de Partijen anders overeenkomen.

Art. 24. Een Verdragsluitende Staat kan door middel van een verklaring bekend maken in welke andere taal of talen dan die bedoeld in de artikelen 7 en 17 de naar zijn centrale autoriteit gezonden stukken kunnen worden gesteld of vertaald.

Art. 25. Een Verdragsluitende Staat die meer dan een officiële taal bezit en, op grond van zijn interne recht, voor zijn gehele grondgebied de in de artikelen 7 en 17 vermelde stukken niet in een van de daarin bedoelde talen kan aanvaarden, dient in een verklaring bekend te maken in welke taal deze stukken of vertalingen daarvan moeten zijn gesteld voor gebruik in met name genoemde delen van zijn grondgebied.

Art. 26. Een Verdragsluitende Staat die twee of meer gebiedsdelen omvat waarin verschillende rechtsstelsels van toepassing zijn met betrekking tot door dit Verdrag beheerste onderwerpen kan op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding verklaren dat dit Verdrag van toepassing is op alle gebiedsdelen of slechts op een of meer daarvan, en kan te allen tijde deze verklaring wijzigen door het afleggen van een andere verklaring.

Deze verklaringen dienen ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden en dienen uitdrukkelijk de gebiedsdelen waarop het Verdrag van toepassing is te vermelden.

Art. 27. In de gevallen waarin een Verdragsluitende Staat een staatsinrichting bezit waarin

een onderdaan die zijn gewone verblijfplaats heeft in deze Staat kan worden ingeroepen om ontslag uit de lijfswang te verkrijgen, moet met hetzelfde gevolg kunnen worden ingeroepen door een onderdaan van een Verdragsluitende Staat of een persoon die zijn gewone verblijfplaats heeft in een Verdragsluitende Staat, zelfs indien dit feit in het buitenland heeft plaats gehad.

Art. 20. Een persoon die onderdaan is van een Verdragsluitende Staat of zijn gewone verblijfplaats in een Verdragsluitende Staat heeft en die door een rechter in een andere Verdragsluitende Staat, of met toestemming van de rechter door een partij, in persoon wordt opgeroepen om als getuige of deskundige te verschijnen voor een gerecht in die Staat, kan in die Staat noch worden vervolgd, noch in hechtenis worden genomen, noch aan enige andere vorm van vrijheidsbeperking worden onderworpen voor feiten of veroordelingen die voorafgingen aan zijn komst op het grondgebied van die Staat.

De in het voorgaande lid bedoelde onschendbaarheid vangt aan zeven dagen vóór de datum die is vastgesteld voor het horen van de getuige of de deskundige, en houdt op wanneer de getuige of de deskundige gedurende zeven achtereenvolgende dagen na het tijdstip waarop hem door de rechterlijke autoriteiten werd medegedeeld dat zijn aanwezigheid niet langer vereist was de gelegenheid gehad heeft om het grondgebied te verlaten doch daar desniettemin is gebleven of na het te hebben verlaten vrijwillig op dat grondgebied is teruggekeerd.

HOOFDSTUK V

Algemene bepalingen

Art. 21. Onverminderd het bepaalde in artikel 22 kan geen bepaling van dit Verdrag worden uitgelegd als houdende een beperking op enig recht met betrekking tot de onderwerpen welke door dit Verdrag worden geregeld, dat aan een persoon toekomt ingevolge het recht van een Verdragsluitende Staat of ingevolge enige andere overeenkomst waarbij deze Staat partij is of wordt.

Art. 22. Tussen Partijen bij dit Verdrag die tevens Partij zijn bij het Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 17 juli 1905 te 's-Gravenhage, en/of het Verdrag betreffende burgerlijke rechtsvordering, ondertekend op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage, vervangt dit Verdrag de artikelen 17 t/m 24 van het Verdrag van 1905 of de artikelen 17 t/m 26 van het Verdrag van 1954, zelfs indien het in het tweede lid, onder c, van artikel 28 van dit Verdrag bedoelde voorbehoud is gemaakt.

Art. 23. Aanvullende overeenkomsten tussen de Partijen bij de Verdragen van 1905 en 1954 worden, voor zover zij daarmee verenigbaar zijn, eveneens geacht van toepassing te zijn op dit Verdrag, tenzij de Partijen anders overeenkomen.

Art. 24. Een Verdragsluitende Staat kan door middel van een verklaring bekend maken in welke andere taal of talen dan die bedoeld in de artikelen 7 en 17 de naar zijn centrale autoriteit gezonden stukken kunnen worden gesteld of vertaald.

Art. 25. Een Verdragsluitende Staat die meer dan een officiële taal bezit en, op grond van zijn interne recht, voor zijn gehele grondgebied de in de artikelen 7 en 17 vermelde stukken niet in een van de daarin bedoelde talen kan aanvaarden, dient in een verklaring bekend te maken in welke taal deze stukken of vertalingen daarvan moeten zijn gesteld voor gebruik in met name genoemde delen van zijn grondgebied.

Art. 26. Een Verdragsluitende Staat die twee of meer gebiedsdelen omvat waarin verschillende rechtsstelsels van toepassing zijn met betrekking tot door dit Verdrag beheerste onderwerpen kan op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding verklaren dat dit Verdrag van toepassing is op alle gebiedsdelen of slechts op een of meer daarvan, en kan te allen tijde deze verklaring wijzigen door het afleggen van een andere verklaring.

Deze verklaringen dienen ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden en dienen uitdrukkelijk de gebiedsdelen waarop het Verdrag van toepassing is te vermelden.

Art. 27. In de gevallen waarin een Verdragsluitende Staat een staatsinrichting bezit waarin

de uitvoerende, de rechterlijke en de wetgevende macht zijn verdeeld tussen de centrale overheid en andere overheden, heeft de ondertekening, de bekrachtiging, de aanvaarding of de goedkeuring van dit Verdrag, of de toetreding daartoe, of het afleggen door deze Staat, van een verklaring ingevolge van artikel 26, geen gevolgen met betrekking tot de interne verdeling van bevoegdheden tussen de machten in deze Staat.

Art. 28. Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden de toepassing van artikel 1 uit te sluiten met betrekking tot personen die geen onderdaan van een Verdragsluitende Staat zijn, doch die hun gewone verblijfplaats hebben in een andere Verdragsluitende Staat dan de Staat die het voorbehoud maakt, of die vroeger hun gewone verblijfplaats hebben gehad in de Staat die het voorbehoud maakt, indien geen behandeling op grondslag van wederkerigheid plaatsvindt tussen de Staat die het voorbehoud maakt, en de Staat waarvan de verzoekers om rechtsbijstand onderdaan zijn.

Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden tot uitsluiting van:

- a. het gebruik van Engels of Frans, of van beide talen, ingevolge artikel 7, tweede lid;
- b. de toepassing van artikel 13, tweede lid;
- c. de toepassing van Hoofdstuk II;
- d. de toepassing van artikel 20.

Wanneer een Staat een voorbehoud heeft gemaakt:

- e. ingevolge het tweede lid, onder a, van dit artikel, waarbij het gebruik van zowel Engels als Frans wordt uitgesloten, kan elke andere betrokken Staat dezelfde regel toepassen ten aanzien van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt;
- f. ingevolge het tweede lid, onder b, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren het tweede lid van artikel 13 toe te passen op personen die onderdaan zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats hebben in die Staat;
- g. ingevolge het tweede lid, onder c, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren Hoofdstuk II toe te passen op personen die onderdaan

zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats in die Staat hebben.

Geen enkel ander voorbehoud is toegestaan.

Iedere Verdragsluitende Staat kan te allen tijde een door hem gemaakt voorbehoud intrekken. Van de intrekking dient kennis te worden gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Het voorbehoud houdt op van kracht te zijn op de eerste dag van de derde kalendermaand, volgend op die waarin de kennisgeving is geschied.

Art. 29. Iedere Verdragsluitende Staat stelt, op het tijdstip van de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, of op een later tijdstip, het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden in kennis van de aanwijzing van de autoriteiten, bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16.

Deze Staat doet, zo nodig, eveneens mededeling van:

- a. de verklaringen ingevolge de artikelen 5, 9, 16, 24, 25, 26 en 33;
- b. de intrekking of de wijziging van de bovenbedoelde aanwijzingen en verklaringen;
- c. de intrekking van een voorbehoud.

Art. 30. De als bijlage bij dit Verdrag gevoegde modelformulieren kunnen worden gewijzigd door een besluit van een Bijzondere Commissie, bijeen te roepen door de Secretaris-Generaal van de Haagse Conferentie, waarvoor alle Verdragsluitende Staten en alle Lid-Staten van de Haagse Conferentie worden uitgenodigd. Het voorstel tot wijziging van de formulieren wordt in de agenda van de bijeenkomst opgenomen.

Wijzigingen dienen te worden aanvaard bij meerderheid van stemmen van de Verdragsluitende Staten die in de Bijzondere Commissie aanwezig zijn en hun stem hebben uitgebracht. Zij treden voor alle Verdragsluitende Staten in werking op de eerste dag van de zevende kalendermaand na de datum waarop de Secretaris-Generaal daarvan alle Verdragsluitende Staten in kennis heeft gesteld.

Tijdens het in het tweede lid bedoelde tijdvak aan iedere Verdragsluitende Staat door middel van een schriftelijke kennisgeving aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden een voorbehoud maken met

de uitvoerende, de rechterlijke en de wetgevende macht zijn verdeeld tussen de centrale overheid en andere overheden, heeft de ondertekening, de bekrachtiging, de aanvaarding of de goedkeuring van dit Verdrag, of de toetreding daartoe, of het afleggen door deze Staat, van een verklaring ingevolge van artikel 26, geen gevolgen met betrekking tot de interne verdeling van bevoegdheden tussen de machten in deze Staat.

Art. 28. Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden de toepassing van artikel 1 uit te sluiten met betrekking tot personen die geen onderdaan van een Verdragsluitende Staat zijn, doch die hun gewone verblijfplaats hebben in een andere Verdragsluitende Staat dan de Staat die het voorbehoud maakt, of die vroeger hun gewone verblijfplaats hebben gehad in de Staat die het voorbehoud maakt, indien geen behandeling op grondslag van wederkerigheid plaatsvindt tussen de Staat die het voorbehoud maakt, en de Staat waarvan de verzoekers om rechtsbijstand onderdaan zijn.

Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden tot uitsluiting van:

- a. het gebruik van Engels of Frans, of van beide talen, ingevolge artikel 7, tweede lid;
- b. de toepassing van artikel 13, tweede lid;
- c. de toepassing van Hoofdstuk II;
- d. de toepassing van artikel 20.

Wanneer een Staat een voorbehoud heeft gemaakt:

- e. ingevolge het tweede lid, onder a, van dit artikel, waarbij het gebruik van zowel Engels als Frans wordt uitgesloten, kan elke andere betrokken Staat dezelfde regel toepassen ten aanzien van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt;
- f. ingevolge het tweede lid, onder b, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren het tweede lid van artikel 13 toe te passen op personen die onderdaan zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats hebben in die Staat;

- g. ingevolge het tweede lid, onder c, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren Hoofdstuk II toe te passen op personen die onderdaan

zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats in die Staat hebben.

Geen enkel ander voorbehoud is toegestaan.

Iedere Verdragsluitende Staat kan te allen tijde een door hem gemaakt voorbehoud intrekken. Van de intrekking dient kennis te worden gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Het voorbehoud houdt op van kracht te zijn op de eerste dag van de derde kalendermaand, volgend op die waarin de kennisgeving is geschied.

Art. 29. Iedere Verdragsluitende Staat stelt, op het tijdstip van de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, of op een later tijdstip, het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden in kennis van de aanwijzing van de autoriteiten, bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16.

Deze Staat doet, zo nodig, eveneens mededeling van:

- a. de verklaringen ingevolge de artikelen 5, 9, 16, 24, 25, 26 en 33;
- b. de intrekking of de wijziging van de bovenbedoelde aanwijzingen en verklaringen;
- c. de intrekking van een voorbehoud.

Art. 30. De als bijlage bij dit Verdrag gevoegde modelformulieren kunnen worden gewijzigd door een besluit van een Bijzondere Commissie, bijeen te roepen door de Secretaris-Generaal van de Haagse Conferentie, waarvoor alle Verdragsluitende Staten en alle Lid-Staten van de Haagse Conferentie worden uitgenodigd. Het voorstel tot wijziging van de formulieren wordt in de agenda van de bijeenkomst opgenomen.

Wijzigingen dienen te worden aanvaard bij meerderheid van stemmen van de Verdragsluitende Staten die in de Bijzondere Commissie aanwezig zijn en hun stem hebben uitgebracht. Zij treden voor alle Verdragsluitende Staten in werking op de eerste dag van de zevende kalendermaand na de datum waarop de Secretaris-Generaal daarvan alle Verdragsluitende Staten in kennis heeft gesteld.

Tijdens het in het tweede lid bedoelde tijdvak aan iedere Verdragsluitende Staat door middel van een schriftelijke kennisgeving aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden een voorbehoud maken met

de uitvoerende, de rechterlijke en de wetgevende macht zijn verdeeld tussen de centrale overheid en andere overheden, heeft de ondertekening, de bekrachtiging, de aanvaarding of de goedkeuring van dit Verdrag, of de toetreding daartoe, of het afleggen door deze Staat, van een verklaring ingevolge van artikel 26, geen gevolgen met betrekking tot de interne verdeling van bevoegdheden tussen de machten in deze Staat.

Art. 28. Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden de toepassing van artikel 1 uit te sluiten met betrekking tot personen die geen onderdaan van een Verdragsluitende Staat zijn, doch die hun gewone verblijfplaats hebben in een andere Verdragsluitende Staat dan de Staat die het voorbehoud maakt, of die vroeger hun gewone verblijfplaats hebben gehad in de Staat die het voorbehoud maakt, indien geen behandeling op grondslag van wederkerigheid plaatsvindt tussen de Staat die het voorbehoud maakt, en de Staat waarvan de verzoekers om rechtsbijstand onderdaan zijn.

Iedere Verdragsluitende Staat kan zich, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, het recht voorbehouden tot uitsluiting van:

- a. het gebruik van Engels of Frans, of van beide talen, ingevolge artikel 7, tweede lid;
- b. de toepassing van artikel 13, tweede lid;
- c. de toepassing van Hoofdstuk II;
- d. de toepassing van artikel 20.

Wanneer een Staat een voorbehoud heeft gemaakt:

- e. ingevolge het tweede lid, onder a, van dit artikel, waarbij het gebruik van zowel Engels als Frans wordt uitgesloten, kan elke andere betrokken Staat dezelfde regel toepassen ten aanzien van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt;
- f. ingevolge het tweede lid, onder b, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren het tweede lid van artikel 13 toe te passen op personen die onderdaan zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats hebben in die Staat;
- g. ingevolge het tweede lid, onder c, van dit artikel, kan elke andere Staat weigeren Hoofdstuk II toe te passen op personen die onderdaan

zijn van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, of die hun gewone verblijfplaats in die Staat hebben.

Geen enkel ander voorbehoud is toegestaan.

Iedere Verdragsluitende Staat kan te allen tijde een door hem gemaakt voorbehoud intrekken. Van de intrekking dient kennis te worden gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Het voorbehoud houdt op van kracht te zijn op de eerste dag van de derde kalendermaand, volgende op die waarin de kennisgeving is geschied.

Art. 29. Iedere Verdragsluitende Staat stelt, op het tijdstip van de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, of op een later tijdstip, het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden in kennis van de aanwijzing van de autoriteiten, bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16.

Deze Staat doet, zo nodig, eveneens mededeling van:

- a. de verklaringen ingevolge de artikelen 5, 9, 16, 24, 25, 26 en 33;
- b. de intrekking of de wijziging van de bovenbedoelde aanwijzingen en verklaringen;
- c. de intrekking van een voorbehoud.

Art. 30. De als bijlage bij dit Verdrag gevoegde modelformulieren kunnen worden gewijzigd door een besluit van een Bijzondere Commissie, bijeen te roepen door de Secretaris-Generaal van de Haagse Conferentie, waarvoor alle Verdragsluitende Staten en alle Lid-Staten van de Haagse Conferentie worden uitgenodigd. Het voorstel tot wijziging van de formulieren wordt in de agenda van de bijeenkomst opgenomen.

Wijzigingen dienen te worden aanvaard bij meerderheid van stemmen van de Verdragsluitende Staten die in de Bijzondere Commissie aanwezig zijn en hun stem hebben uitgebracht. Zij treden voor alle Verdragsluitende Staten in werking op de eerste dag van de zevende kalendermaand na de datum waarop de Secretaris-Generaal daarvan alle Verdragsluitende Staten in kennis heeft gesteld.

Tijdens het in het tweede lid bedoelde tijdvak aan iedere Verdragsluitende Staat door middel van een schriftelijke kennisgeving aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden een voorbehoud maken met

betrekking tot de wijziging. Een Partij die een zodanig voorbehoud maakt wordt, met betrekking tot deze wijziging, tot het tijdstip van intrekking van het voorbehoud behandeld als een Staat die geen Partij is bij het onderhavige Verdrag.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 31. Dit Verdrag staat open voor ondertekening door de Staten die lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht op het tijdstip van de Veertiende Zitting, en door niet-Lid-Staten die waren uitgenodigd om aan de opstelling ervan deel te nemen.

Het Verdrag wordt bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd en de akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 32. Iedere andere Staat kan tot het Verdrag toetreden.

De akte van toetreding wordt nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

De toetreding heeft slechts gevolg in de betrekkingen tusschen de toetredende Staat en die Verdragsluitende Staten die niet binnen twaalf maanden na de ontvangst van de in artikel 36 onder 2 bedoelde kennisgeving bezwaar hebben gemaakt tegen de toetreding van deze Staat.

Een zodanig bezwaar kan ook worden gemaakt door Lid-Staten op het tijdstip waarop zij het Verdrag bekrachtigen, aanvaarden of goedkeuren indien dit na de toetreding geschiedt. Van ieder bezwaar wordt kennis gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 33. Iedere Staat kan, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, verklaren dat het Verdrag zich zal uitstrekken tot het geheel van de gebieden voor welker internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is, of tot een of meer van die gebieden. Deze Verklaring wordt van kracht op het tijdstip waarop het Verdrag voor die Staat in werking treedt.

Deze verklaring, alsmede iedere latere uitbreiding, wordt ter kennis gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 34. Het Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van de derde akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, bedoeld in de artikelen 31 en 32.

Vervolgens treedt het Verdrag in werking:

1. voor iedere Staat die daarna het Verdrag bekrachtigt, aanvaardt, goedkeurt of daartoe toetreedt, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;

2. voor de grondgebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag is uitgebreid overeenkomstig artikel 26 of 33, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de in die artikelen bedoelde kennisgeving.

Art. 35. Het Verdrag blijft gedurende vijf jaar van kracht, te rekenen van de datum van zijn inwerkingtreding overeenkomstig artikel 34, eerste lid, ook voor de Staten die het later hebben bekrachtigd, aanvaard, goedgekeurd of ertoe zijn toetgetreden.

Het Verdrag wordt, behoudens opzegging, voor telkens vijf jaar stilzwijgend verlengd.

De opzegging dient ten minste zes maanden voor het verstrijken van de termijn van vijf jaar ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Zij kan worden beperkt tot een of meer van de gebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag van toepassing is.

De opzegging heeft slechts gevolg ten opzichte van de Staat die haar heeft gedaan. Het Verdrag blijft van kracht voor de andere Verdragsluitende Staten.

Art. 36. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden geeft de Lid-Staten van de Conferentie, alsmede de Staten die overeenkomstig artikel 32 zijn toegetreden, kennis van:

1. de ondertekeningen, bekrachtigingen, aanvaarding en goedkeuringen bedoeld in artikel 31;

betrekking tot de wijziging. Een Partij die een zodanig voorbehoud maakt wordt, met betrekking tot deze wijziging, tot het tijdstip van intrekking van het voorbehoud behandeld als een Staat die geen Partij is bij het onderhavige Verdrag.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 31. Dit Verdrag staat open voor ondertekening door de Staten die lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht op het tijdstip van de Veertiende Zitting, en door niet-Lid-Staten die waren uitgenodigd om aan de opstelling ervan deel te nemen.

Het Verdrag wordt bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd en de akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 32. Iedere andere Staat kan tot het Verdrag toetreden.

De akte van toetreding wordt nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

De toetreding heeft slechts gevolg in de betrekkingen tussen de toetredende Staat en die Verdragsluitende Staten die niet binnen twaalf maanden na de ontvangst van de in artikel 36 onder 2 bedoelde kennisgeving bezwaar hebben gemaakt tegen de toetreding van deze Staat.

Een zodanig bezwaar kan ook worden gemaakt door Lid-Staten op het tijdstip waarop zij het Verdrag bekrachtigen, aanvaarden of goedkeuren indien dit na de toetreding geschiedt. Van ieder bezwaar wordt kennis gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 33. Iedere Staat kan, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, verklaren dat het Verdrag zich zal uitstrekken tot het geheel van de gebieden voor welke internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is, of tot een of meer van die gebieden. Deze Verklaring wordt van kracht op het tijdstip waarop het Verdrag voor die Staat in werking treedt.

Deze verklaring, alsmede iedere latere uitbreiding, wordt ter kennis gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 34. Het Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van de derde akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, bedoeld in de artikelen 31 en 32.

Vervolgens treedt het Verdrag in werking:

1. voor iedere Staat die daarna het Verdrag bekrachtigt, aanvaardt, goedkeurt of daartoe toetreedt, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;

2. voor de grondgebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag is uitgebreid overeenkomstig artikel 26 of 33, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de in die artikelen bedoelde kennisgeving.

Art. 35. Het Verdrag blijft gedurende vijf jaar van kracht, te rekenen van de datum van zijn inwerkingtreding overeenkomstig artikel 34, eerste lid, ook voor de Staten die het later hebben bekrachtigd, aanvaard, goedgekeurd of ertoe zijn toegetreden.

Het Verdrag wordt, behoudens opzegging, voor telkens vijf jaar stilzwijgend verlengd.

De opzegging dient ten minste zes maanden voor het verstrijken van de termijn van vijf jaar ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Zij kan worden beperkt tot een of meer van de gebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag van toepassing is.

De opzegging heeft slechts gevolg ten opzichte van de Staat die haar heeft gedaan. Het Verdrag blijft van kracht voor de andere Verdragsluitende Staten.

Art. 36. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden geeft de Lid-Staten van de Conferentie, alsmede de Staten die overeenkomstig artikel 32 zijn toegetreden, kennis van:

1. de ondertekeningen, bekrachtigingen, aanvaarding en goedkeuringen bedoeld in artikel 31;

betrekking tot de wijziging. Een Partij die een zodanig voorbehoud maakt wordt, met betrekking tot deze wijziging, tot het tijdstip van intrekking van het voorbehoud behandeld als een Staat die geen Partij is bij het onderhavige Verdrag.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 31. Dit Verdrag staat open voor ondertekening door de Staten die lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht op het tijdstip van de Veertiende Zitting, en door niet-Lid-Staten die waren uitgenodigd om aan de opstelling ervan deel te nemen.

Het Verdrag wordt bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd en de akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 32. Iedere andere Staat kan tot het Verdrag toetreden.

De akte van toetreding wordt nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

De toetreding heeft slechts gevolg in de betrekkingen tussen de toetredende Staat en die Verdragsluitende Staten die niet binnen twaalf maanden na de ontvangst van de in artikel 36 onder 2 bedoelde kennisgeving bezwaar hebben gemaakt tegen de toetreding van deze Staat.

Een zodanig bezwaar kan ook worden gemaakt door Lid-Staten op het tijdstip waarop zij het Verdrag bekrachtigen, aanvaarden of goedkeuren indien dit na de toetreding geschiedt. Van ieder bezwaar wordt kennis gegeven aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 33. Iedere Staat kan, op het tijdstip van ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, verklaren dat het Verdrag zich zal uitstrekken tot het geheel van de gebieden voor welke internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is, of tot een of meer van die gebieden. Deze Verklaring wordt van kracht op het tijdstip waarop het Verdrag voor die Staat in werking treedt.

Deze verklaring, alsmede iedere latere uitbreiding, wordt ter kennis gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

Art. 34. Het Verdrag treedt in werking op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van de derde akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, bedoeld in de artikelen 31 en 32.

Vervolgens treedt het Verdrag in werking:

1. voor iedere Staat die daarna het Verdrag bekrachtigt, aanvaardt, goedkeurt of daartoe toetreedt, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;

2. voor de grondgebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag is uitgebreid overeenkomstig artikel 26 of 33, op de eerste dag van de derde kalendermaand na de in die artikelen bedoelde kennisgeving.

Art. 35. Het Verdrag blijft gedurende vijf jaar van kracht, te rekenen van de datum van zijn inwerkingtreding overeenkomstig artikel 34, eerste lid, ook voor de Staten die het later hebben bekrachtigd, aanvaard, goedgekeurd of ertoe zijn toegetreden.

Het Verdrag wordt, behoudens opzegging, voor telkens vijf jaar stilzwijgend verlengd.

De opzegging dient ten minste zes maanden voor het verstrijken van de termijn van vijf jaar ter kennis te worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Zij kan worden beperkt tot een of meer van de gebieden of territoriale eenheden waarop het Verdrag van toepassing is.

De opzegging heeft slechts gevolg ten opzichte van de Staat die haar heeft gedaan. Het Verdrag blijft van kracht voor de andere Verdragsluitende Staten.

Art. 36. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden geeft de Lid-Staten van de Conferentie, alsmede de Staten die overeenkomstig artikel 32 zijn toegetreden, kennis van:

1. de ondertekeningen, bekrachtigingen, aanvaarding en goedkeuringen bedoeld in artikel 31;

2. de toetredingen en bezwaren tegen toetredingen bedoeld in artikel 32;
3. de datum waarop het Verdrag overeenkomstig artikel 34 in werking treedt;
4. de verklaringen, bedoeld in de artikelen 26 en 33;
5. de voorbehouden en de intrekking van voorbehouden bedoeld in de artikelen 28 en 30;
6. de kennisgevingen medegedeeld ingevolge artikel 29;
7. de opzeggingen bedoeld in artikel 35.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te 's-Gravenhage, de 25ste oktober 1980, in de Engelse en de Franse taal, waarbij beide teksten gelijkelijk authentiek zijn, in één enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift langs diplomatieke weg zal worden gezonden aan alle Staten die ten tijde van haar Veertiende Zitting lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, alsmede aan elke andere Staat die heeft deelgenomen aan de voorbereiding van dit Verdrag tijdens die Zitting.

Voorbehouden en verklaringen

Finland

Finland heeft als Autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag aangewezen: het Ministerie van Justitie

Frankrijk

Onder de volgende voorbehouden en verklaringen:

„Par application des dispositions de l'article 28, alinéa premier, la France se réserve le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, s'il n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui

a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur a l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 3, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire et d'y donner suite.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 4, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'assistance judiciaire.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'exéquatur visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'exéquatur visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 28 alinéa 2-a, et par application de l'article 7 alinéa 2, il ne donnera suite qu'aux demandes rédigées en langue française ou accompagnées d'une traduction dans cette langue.

Conformément aux dispositions de l'article 33, il déclare que la Convention s'appliquera à l'ensemble du territoire de la République Française."

Nederland

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

Article 13, paragraph 2, shall not apply to the Kingdom in Europe."

„a. Documents sent to the Central Authority of the Kingdom in Europe may, apart from the languages referred to in the articles 7 and 17 of

2. de toetredingen en bezwaren tegen toetredingen bedoeld in artikel 32;
3. de datum waarop het Verdrag overeenkomstig artikel 34 in werking treedt;
4. de verklaringen, bedoeld in de artikelen 26 en 33;
5. de voorbehouden en de intrekking van voorbehouden bedoeld in de artikelen 28 en 30;
6. de kennisgevingen medegedeeld ingevolge artikel 29;
7. de opzeggingen bedoeld in artikel 35.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te 's-Gravenhage, de 25ste oktober 1980, in de Engelse en de Franse taal, waarbij beide teksten gelijkelijk authentiek zijn, in één enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift langs diplomatieke weg zal worden gezonden aan alle Staten die ten tijde van haar Veertiende Zitting lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, alsmede aan elke andere Staat die heeft deelgenomen aan de voorbereiding van dit Verdrag tijdens die Zitting.

Voorbehouden en verklaringen

Finland

Finland heeft als Autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag aangewezen: het Ministerie van Justitie

Frankrijk

Onder de volgende voorbehouden en verklaringen:

„Par application des dispositions de l'article 28, alinéa premier, la France se réserve le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, s'il n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui

a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur à l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 3, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire et d'y donner suite.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 4, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'assistance judiciaire.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'exéquatur visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'exéquatur visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 28 alinéa 2-a, et par application de l'article 7 alinéa 2, il ne donnera suite qu'aux demandes rédigées en langue française ou accompagnées d'une traduction dans cette langue.

Conformément aux dispositions de l'article 33, il déclare que la Convention s'appliquera à l'ensemble du territoire de la République Française."

Nederland

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

Article 13, paragraph 2, shall not apply to the Kingdom in Europe."

„a. Documents sent to the Central Authority of the Kingdom in Europe may, apart from the languages referred to in the articles 7 and 17 of

2. de toetredingen en bezwaren tegen toetredingen bedoeld in artikel 32;
3. de datum waarop het Verdrag overeenkomstig artikel 34 in werking treedt;
4. de verklaringen, bedoeld in de artikelen 26 en 33;
5. de voorbehouden en de intrekking van voorbehouden bedoeld in de artikelen 28 en 30;
6. de kennisgevingen medegedeeld ingevolge artikel 29;
7. de opzeggingen bedoeld in artikel 35.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te 's-Gravenhage, de 25ste oktober 1980, in de Engelse en de Franse taal, waarbij beide teksten gelijkelijk authentiek zijn, in één enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift langs diplomatieke weg zal worden gezonden aan alle Staten die ten tijde van haar Veertiende Zitting lid waren van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, alsmede aan elke andere Staat die heeft deelgenomen aan de voorbereiding van dit Verdrag tijdens die Zitting.

Voorbehouden en verklaringen

Finland

Finland heeft als Autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag aangewezen: het Ministerie van Justitie

Frankrijk

Onder de volgende voorbehouden en verklaringen:

„Par application des dispositions de l'article 28, alinéa premier, la France se réserve le droit d'exclure l'application de l'article premier aux personnes qui ne sont pas ressortissantes d'un Etat contractant, mais qui ont leur résidence habituelle dans un Etat contractant autre que celui qui a fait la réserve ou qui ont eu leur résidence habituelle dans l'Etat qui a fait la réserve, si n'existe aucune réciprocité entre l'Etat qui

a fait la réserve et l'Etat dont le demandeur a l'assistance judiciaire est le ressortissant.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 3, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'assistance judiciaire et d'y donner suite.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 4, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'assistance judiciaire.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme autorité expéditrice chargée de transmettre les demandes d'exéquat visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 29 et par application de l'article 16 alinéa 1, le Ministère de la Justice, représenté par le Bureau de l'Entraide Judiciaire Internationale à la Direction des Affaires Civiles et du Sceau, est désigné comme Autorité centrale chargée de recevoir les demandes d'exéquat visées par l'article 15.

Conformément aux dispositions de l'article 28 alinéa 2-a, et par application de l'article 7 alinéa 2, il ne donnera suite qu'aux demandes rédigées en langue française ou accompagnées d'une traduction dans cette langue.

Conformément aux dispositions de l'article 33, il déclare que la Convention s'appliquera à l'ensemble du territoire de la République Française.”

Nederland

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

Article 13, paragraph 2, shall not apply to the Kingdom in Europe.”

„a. Documents sent to the Central Authority of the Kingdom in Europe may, apart from the languages referred to in the articles 7 and 17 of

the Convention, also be drawn up in German or translated into German.

b. The Government of the Netherlands has designated as Central Authority referred to in article 3 and article 16, paragraph 2, of the Convention, the legal aid bureau of the judicial area of the Court of Justice of The Hague (het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage).

c. The Government of the Netherlands has designated as authority, referred to in article 4 and article 16, paragraph 1, of the Convention, the legal aid bureau in the judicial area of each Court of Justice (de bureaus van consultatie in alle arrondissementen).".

Slovenië (aug. 1992)

Aanwijzing van the Ministry of Justice and Administration of the Republic of Slovenië als de bevoegde autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag.

Spanje

a. „En relation aux articles 3, 4 et 16, l'Espagne déclare que l'autorité centrale et expéditrice est le Secrétaire Général Technique du Ministère de la Justice".

b. „En relation avec l'article 5, L'Espagne déclare qu'il sera possible de présenter des demandes par voie consulaire".

Zweden

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

1. Legal aid referred to in Article 13 second paragraph will not be available in Sweden (Article 28 second paragraph b).

2. Documents sent to the Central Authority may be drawn up in or translated to the Danish or Norwegian language (Article 24).

3. The Ministry for Foreign Affairs is designated as Central Authority according to Article 3 and as transmitting authority according to Article 4 and 16 (Article 29).

WET van 28 oktober 1991, Stb. 679, tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand.

Wij BEATRIX, enz.

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er aanleiding bestaat om bij de wet regels te stellen tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (*Trb.* 1989, 114) en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand (*Trb.* 1989, 116);

Zo is het, enz.

HOOFDSTUK I

Art. 1. In deze wet wordt verstaan onder „het Verdrag”: het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 114, en onder „de Overeenkomst”: de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 116.

Art. 2. Als ontvangende centrale autoriteit, bedoeld in artikel 3 en artikel 16, tweede lid, van het Verdrag, en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst, wordt aangewezen het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage.

Art. 3. Als verzendende autoriteit, bedoeld in artikel 4 en artikel 16, eerste lid, van het Verdrag, en in artikel 2, eerste lid, van de Overeenkomst, worden aangewezen de bureaus van consultatie in alle arrondissementen.

Art. 4. Verzoeken waarvan de toezending niet is geschied overeenkomstig de voorschriften

the Convention, also be drawn up in German or translated into German.

b. The Government of the Netherlands has designated as Central Authority referred to in article 3 and article 16, paragraph 2, of the Convention, the legal aid bureau of the judicial area of the Court of Justice of The Hague (het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage).

c. The Government of the Netherlands has designated as authority, referred to in article 4 and article 16, paragraph 1, of the Convention, the legal aid bureau in the judicial area of each Court of Justice (de bureaus van consultatie in alle arrondissementen)."

Slovenië (aug. 1992)

Aanwijzing van the Ministry of Justice and Administration of the Republic of Slovenië als de bevoegde autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag.

Spanje

a. „En relation aux articles 3, 4 et 16, l'Espagne déclare que l'autorité centrale et expéditrice est le Secrétaire Général Technique du Ministère de la Justice".

b. „En relation avec l'article 5, L'Espagne déclare qu'il sera possible de présenter des demandes par voie consulaire".

Zweden.

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

1. Legal aid referred to in Article 13 second paragraph will not be available in Sweden (Article 28 second paragraph b).

2. Documents sent to the Central Authority may be drawn up in or translated to the Danish or Norwegian language (Article 24).

3. The Ministry for Foreign Affairs is designated as Central Authority according to Article 3 and as transmitting authority according to Article 4 and 16 (Article 29).

WET van 28 oktober 1991, Stb. 679, tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand.

Wij BEATRIX, enz.

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er aanleiding bestaat om bij de wet regels te stellen tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (*Trb.* 1989, 114) en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand (*Trb.* 1989, 116);

Zo is het, enz.

HOOFDSTUK I

Art. 1. In deze wet wordt verstaan onder „het Verdrag”: het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 114, en onder „de Overeenkomst”: de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 116.

Art. 2. Als ontvangende centrale autoriteit, bedoeld in artikel 3 en artikel 16, tweede lid, van het Verdrag, en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst, wordt aangewezen het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage.

Art. 3. Als verzendende autoriteit, bedoeld in artikel 4 en artikel 16, eerste lid, van het Verdrag, en in artikel 2, eerste lid, van de Overeenkomst, worden aangewezen de bureaus van consultatie in alle arrondissementen.

Art. 4. Verzoeken waarvan de toezending niet is geschied overeenkomstig de voorschriften

the Convention, also be drawn up in German or translated into German.

b. The Government of the Netherlands has designated as Central Authority referred to in article 3 and article 16, paragraph 2, of the Convention, the legal aid bureau of the judicial area of the Court of Justice of The Hague (het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage).

c. The Government of the Netherlands has designated as authority, referred to in article 4 and article 16, paragraph 1, of the Convention, the legal aid bureau in the judicial area of each Court of Justice (de bureaus van consultatie in alle arrondissementen)."

Slovenië (aug. 1992)

Aanwijzing van the Ministry of Justice and Administration of the Republic of Slovenië als de bevoegde autoriteit bedoeld in de artikelen 3, 4 en 16 van het Verdrag.

Spanje

a. „En relation aux articles 3, 4 et 16, l'Espagne déclare que l'autorité centrale et expéditrice est le Secrétaire Général Technique du Ministère de la Justice".

b. „En relation avec l'article 5, L'Espagne déclare qu'il sera possible de présenter des demandes par voie consulaire".

Zweden.

Onder het volgende voorbehoud en de volgende verklaringen:

1. Legal aid referred to in Article 13 second paragraph will not be available in Sweden (Article 28 second paragraph b).

2. Documents sent to the Central Authority may be drawn up in or translated to the Danish or Norwegian language (Article 24).

3. The Ministry for Foreign Affairs is designated as Central Authority according to Article 3 and as transmitting authority according to Article 4 and 16 (Article 29).

WET van 28 oktober 1991, Stb. 679, tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand.

Wij BEATRIX, enz.

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er aanleiding bestaat om bij de wet regels te stellen tot uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen (*Trb.* 1989, 114) en de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand (*Trb.* 1989, 116);

Zo is het, enz.

HOOFDSTUK I

Art. 1. In deze wet wordt verstaan onder „het Verdrag": het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 114, en onder „de Overeenkomst": de op 27 januari 1977 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst inzake het doorzenden van verzoeken om rechtsbijstand, waarvan de Franse en de Engelse tekst alsmede de Nederlandse vertaling zijn opgenomen in *Tractatenblad* 1989, 116.

Art. 2. Als ontvangende centrale autoriteit, bedoeld in artikel 3 en artikel 16, tweede lid, van het Verdrag, en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst, wordt aangewezen het bureau van consultatie in het arrondissement 's-Gravenhage.

Art. 3. Als verzendende autoriteit, bedoeld in artikel 4 en artikel 16, eerste lid, van het Verdrag, en in artikel 2, eerste lid, van de Overeenkomst, worden aangewezen de bureaus van consultatie in alle arrondissementen.

Art. 4. Verzoeken waarvan de toezending niet is geschied overeenkomstig de voorschriften

van het Verdrag of de Overeenkomst worden door de ontvanger onder opgaaf van redenen toegezonden aan de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 5. - 1. De ontvangende centrale autoriteit gaat na of het verzoek voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst. Is dat naar haar oordeel niet het geval, dan stelt zij de verzendende autoriteit van de Staat waaruit het verzoek afkomstig is onverwijld daarvan in kennis en doet daarbij nauwkeurige opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededeling moet worden gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

Art. 6. Is het bureau van consultatie dat met de beslissing op een verzoek om rechtsbijstand is belast, of de rechter die moet beslissen op een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding, van oordeel dat het verzoek niet voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst, dan deelt het bureau of de rechter zijn beslissing mede aan de ontvangende centrale autoriteit en doet daarbij nauwkeurig opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen. De ontvangende centrale autoriteit handelt vervolgens met betrekking tot het verzoek zo nodig overeenkomstig de bepalingen van artikel 5.

Art. 7. Alle kosten van de uitvoering van een verzoek om rechtsbijstand, daaronder begrepen kosten van vertalingen, die niet ten laste van de verzoeker zelf komen, alsmede alle kosten van de uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten, komen ten laste van de Staat.

HOOFDSTUK II

De beslissing op uit een verdragsstaat ontvangen verzoeken om rechtsbijstand

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit zendt, indien het verzoek om rechtsbijstand naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst, het verzoek ter beslissing toe aan het bureau van consultatie in

het arrondissement waar het rechtsgeding moet worden aanhangig gemaakt of reeds aanhangig is.

Art. 9. Het bureau van consultatie kan, indien het zulks voor een goede behandeling van het verzoek om rechtsbijstand nodig oordeelt, de stukken in het Nederlands doen vertalen. Het roept daartoe de tussenkomst in van de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 10. Het bureau van consultatie dat met de beslissing op het verzoek om rechtsbijstand is belast stelt de ontvangende centrale autoriteit in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Het doet tevens opgave van de vergoedingen die ten laste van de verzoeker komen.

Art. 11. - 1. De ontvangende centrale autoriteit stelt de bevoegde autoriteit van de verzøkende Staat in kennis van de in artikel 10 bedoelde beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Zij doet tevens opgave van de kosten die ten laste van de verzoeker komen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededelingen moeten zijn gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

HOOFDSTUK III

Verzoeken om rechtsbijstand uit Nederland gedaan in een andere verdragsstaat

Art. 12. - 1. Een verzoek om rechtsbijstand in een andere Staat die partij is bij het Verdrag of de Overeenkomst moet worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft.

- 2. Het verzoek om rechtsbijstand moet worden gedaan met gebruikmaking van het als bijlage bij deze wet gevoegde modelformulier, dat door de verzoeker behoorlijk moet worden ingevuld en door hem moet worden ondertekend.

van het Verdrag of de Overeenkomst worden door de ontvanger onder opgaaf van redenen toegezonden aan de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 5. - 1. De ontvangende centrale autoriteit gaat na of het verzoek voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst. Is dat naar haar oordeel niet het geval, dan stelt zij de verzendende autoriteit van de Staat waaruit het verzoek afkomstig is onverwijld daarvan in kennis en doet daarbij nauwkeurige opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededeling moet worden gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

Art. 6. Is het bureau van consultatie dat met de beslissing op een verzoek om rechtsbijstand is belast, of de rechter die moet beslissen op een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding, van oordeel dat het verzoek niet voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst, dan deelt het bureau of de rechter zijn beslissing mede aan de ontvangende centrale autoriteit en doet daarbij nauwkeurig opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen. De ontvangende centrale autoriteit handelt vervolgens met betrekking tot het verzoek zo nodig overeenkomstig de bepalingen van artikel 5.

Art. 7. Alle kosten van de uitvoering van een verzoek om rechtsbijstand, daaronder begrepen kosten van vertalingen, die niet ten laste van de verzoeker zelf komen, alsmede alle kosten van de uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten, komen ten laste van de Staat.

HOOFDSTUK II

De beslissing op uit een verdragsstaat ontvangen verzoeken om rechtsbijstand

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit zendt, indien het verzoek om rechtsbijstand naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst, het verzoek ter beslissing toe aan het bureau van consultatie in

het arrondissement waar het rechtsgeding moet worden aanhangig gemaakt of reeds aanhangig is.

Art. 9. Het bureau van consultatie kan, indien het zulks voor een goede behandeling van het verzoek om rechtsbijstand nodig oordeelt, de stukken in het Nederlands doen vertalen. Het roept daartoe de tussenkomst in van de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 10. Het bureau van consultatie dat met de beslissing op het verzoek om rechtsbijstand is belast stelt de ontvangende centrale autoriteit in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Het doet tevens opgave van de vergoedingen die ten laste van de verzoeker komen.

Art. 11. - 1. De ontvangende centrale autoriteit stelt de bevoegde autoriteit van de verzekende Staat in kennis van de in artikel 10 bedoelde beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Zij doet tevens opgave van de kosten die ten laste van de verzoeker komen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededelingen moeten zijn gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

HOOFDSTUK III

Verzoeken om rechtsbijstand uit Nederland gedaan in een andere verdragsstaat

Art. 12. - 1. Een verzoek om rechtsbijstand in een andere Staat die partij is bij het Verdrag of de Overeenkomst moet worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft.

- 2. Het verzoek om rechtsbijstand moet worden gedaan met gebruikmaking van het als bijlage bij deze wet gevoegde modelformulier, dat door de verzoeker behoorlijk moet worden ingevuld en door hem moet worden ondertekend.

van het Verdrag of de Overeenkomst worden door de ontvanger onder opgaaf van redenen toegezonden aan de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 5. - 1. De ontvangende centrale autoriteit gaat na of het verzoek voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst. Is dat naar haar oordeel niet het geval, dan stelt zij de verzendende autoriteit van de Staat waaruit het verzoek afkomstig is onverwijld daarvan in kennis en doet daarbij nauwkeurige opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededeling moet worden gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

Art. 6. Is het bureau van consultatie dat met de beslissing op een verzoek om rechtsbijstand is belast, of de rechter die moet beslissen op een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding, van oordeel dat het verzoek niet voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of van de Overeenkomst, dan deelt het bureau of de rechter zijn beslissing mede aan de ontvangende centrale autoriteit en doet daarbij nauwkeurig opgave van de bezwaren die tegen het verzoek zijn gerezen. De ontvangende centrale autoriteit handelt vervolgens met betrekking tot het verzoek zo nodig overeenkomstig de bepalingen van artikel 5.

Art. 7. Alle kosten van de uitvoering van een verzoek om rechtsbijstand, daaronder begrepen kosten van vertalingen, die niet ten laste van de verzoeker zelf komen, alsmede alle kosten van de uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten, komen ten laste van de Staat.

HOOFDSTUK II

De beslissing op uit een verdragsstaat ontvangen verzoeken om rechtsbijstand

Art. 8. De ontvangende centrale autoriteit zendt, indien het verzoek om rechtsbijstand naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst, het verzoek ter beslissing toe aan het bureau van consultatie in

het arrondissement waar het rechtsgeding moet worden aanhangig gemaakt of reeds aanhangig is.

Art. 9. Het bureau van consultatie kan, indien het zulks voor een goede behandeling van het verzoek om rechtsbijstand nodig oordeelt, de stukken in het Nederlands doen vertalen. Het roept daartoe de tussenkomst in van de ontvangende centrale autoriteit.

Art. 10. Het bureau van consultatie dat met de beslissing op het verzoek om rechtsbijstand is belast stelt de ontvangende centrale autoriteit in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Het doet tevens opgave van de vergoedingen die ten laste van de verzoeker komen.

Art. 11. - 1. De ontvangende centrale autoriteit stelt de bevoegde autoriteit van de verzøkende Staat in kennis van de in artikel 10 bedoelde beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. Zij doet tevens opgave van de kosten die ten laste van de verzoeker komen.

- 2. De in het eerste lid bedoelde mededelingen moeten zijn gesteld of vertaald in een van de talen bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag of in artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst.

HOOFDSTUK III

Verzoeken om rechtsbijstand uit Nederland gedaan in een andere verdragsstaat

Art. 12. - 1. Een verzoek om rechtsbijstand in een andere Staat die partij is bij het Verdrag of de Overeenkomst moet worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft.

- 2. Het verzoek om rechtsbijstand moet worden gedaan met gebruikmaking van het als bijlage bij deze wet gevoegde modelformulier, dat door de verzoeker behoorlijk moet worden ingevuld en door hem moet worden ondertekend.

Art. 13. - 1. Het bureau van consultatie gaat na of het verzoek om rechtsbijstand voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst. Het is de verzoeker zonnodig behulpzaam bij de opstelling van het verzoek.

- 2. Indien bij het verzoek stukken moeten worden gevoegd, moet de vertaling daarvan in een door artikel 7, eerste en tweede lid, van het Verdrag of artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst voorgeschreven taal geschieden door de tussenkomst van de centrale ontvangende autoriteit.

Art. 14. Het bureau van consultatie zendt het verzoek onverwijld aan de in artikel 3 van het Verdrag en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst bedoelde ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat. Het beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van die autoriteit.

Art. 15. Het bureau van consultatie doet de verzoeker om rechtsbijstand mededeling van de op het verzoek gegeven beslissing, zodra die beslissing ter kennis van het bureau is gekomen. Het doet daarbij tevens opgave van de vergoedingen die door de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat in rekening zijn gebracht en die ten laste van de verzoeker komen, met het verzoek die vergoedingen aan hem te willen voldoen. Het bureau maakt vervolgens de ontvangen gelden over aan de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK IV

De behandeling van uit andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring in Nederland van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 16. - 1. De ontvangende centrale autoriteit zendt het verzoek om uitvoerbaarverklaring, indien dit naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag, ter behandeling toe aan de in artikel 17 genoemde rechtbank. Bij dit verzoek is de bijstand van een procureur of advocaat niet vereist.

- 2. De ontvangende centrale autoriteit stelt de verzendende autoriteit van de Staat waaruit

het verzoek afkomstig is in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. De mededeling moet zijn gesteld of vertaald in een van de talen, bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag.

Art. 17. - 1. Tot de kennisneming van een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding is uitsluitend bevoegd de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. Tegen de op het verzoek gegeven beschikking staat geen hogere voorziening open.

- 2. De rechtbank doet zo spoedig mogelijk uitspraak en zendt door de zorg van de griffier onverwijld een afschrift van haar beschikking aan de ontvangende centrale autoriteit, alsmede aan de partij tegen wie de beschikking is gewezen.

HOOFDSTUK V

Uit Nederland in andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 18. - 1. Verzoeken om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding moeten worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft. Bij dat verzoek moet worden overgelegd:

a. een eensluitend afschrift van het gedeelte van de uitspraak, houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. een verklaring dat de uitspraak ten aanzien van de veroordeling in de kosten kracht van gewijsde heeft verkregen en uitvoerbaar is.

- 2. Tot het afgeven van een afschrift als bedoeld in het eerste lid, onder a., en een verklaring als bedoeld in het eerste lid, onder b., is bevoegd de griffier van het gerecht dat de veroordeling in de kosten heeft uitgesproken.

Art. 19. Het bureau van consultatie draagt er zorg voor dat het verzoek en de daarbij overgelegde stukken door tussenkomst van de ontvangende centrale autoriteit worden vertaald in de taal van de aangezochte Staat, welke vertaling moet zijn gewaarmerkt. Het zendt het verzoek,

Art. 13. - 1. Het bureau van consultatie gaat na of het verzoek om rechtsbijstand voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst. Het is de verzoeker zonnodig behulpzaam bij de opstelling van het verzoek.

- 2. Indien bij het verzoek stukken moeten worden gevoegd, moet de vertaling daarvan in een door artikel 7, eerste en tweede lid, van het Verdrag of artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst voorgeschreven taal geschieden door de tussenkomst van de centrale ontvangende autoriteit.

Art. 14. Het bureau van consultatie zendt het verzoek onverwijld aan de in artikel 3 van het Verdrag en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst bedoelde ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat. Het beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van die autoriteit.

Art. 15. Het bureau van consultatie doet de verzoeker om rechtsbijstand mededeling van de op het verzoek gegeven beslissing, zodra die beslissing ter kennis van het bureau is gekomen. Het doet daarbij tevens opgave van de vergoedingen die door de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat in rekening zijn gebracht en die ten laste van de verzoeker komen, met het verzoek die vergoedingen aan hem te willen voldoen. Het bureau maakt vervolgens de ontvangen gelden over aan de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK IV

De behandeling van uit andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring in Nederland van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 16. - 1. De ontvangende centrale autoriteit zendt het verzoek om uitvoerbaarverklaring, indien dit naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag, ter behandeling toe aan de in artikel 17 genoemde rechtbank. Bij dit verzoek is de bijstand van een procureur of advocaat niet vereist.

- 2. De ontvangende centrale autoriteit stelt de verzendende autoriteit van de Staat waaruit

het verzoek afkomstig is in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. De mededeling moet zijn gesteld of vertaald in een van de talen, bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag.

Art. 17. - 1. Tot de kennisneming van een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding is uitsluitend bevoegd de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. Tegen de op het verzoek gegeven beschikking staat geen hogere voorziening open.

- 2. De rechtbank doet zo spoedig mogelijk uitspraak en zendt door de zorg van de griffier onverwijld een afschrift van haar beschikking aan de ontvangende centrale autoriteit, alsmede aan de partij tegen wie de beschikking is gewezen.

HOOFDSTUK V

Uit Nederland in andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 18. - 1. Verzoeken om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding moeten worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft. Bij dat verzoek moet worden overgelegd:

a. een eensluitend afschrift van het gedeelte van de uitspraak, houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. een verklaring dat de uitspraak ten aanzien van de veroordeling in de kosten kracht van gewijsde heeft verkregen en uitvoerbaar is.

- 2. Tot het afgeven van een afschrift als bedoeld in het eerste lid, onder a., en een verklaring als bedoeld in het eerste lid, onder b., is bevoegd de griffier van het gerecht dat de veroordeling in de kosten heeft uitgesproken.

Art. 19. Het bureau van consultatie draagt er zorg voor dat het verzoek en de daarbij overgelegde stukken door tussenkomst van de ontvangende centrale autoriteit worden vertaald in de taal van de aangezochte Staat, welke vertaling moet zijn gewaarmerkt. Het zendt het verzoek,

Art. 13. - 1. Het bureau van consultatie gaat na of het verzoek om rechtsbijstand voldoet aan de bepalingen van het Verdrag of de Overeenkomst. Het is de verzoeker zonnodig behulpzaam bij de opstelling van het verzoek.

- 2. Indien bij het verzoek stukken moeten worden gevoegd, moet de vertaling daarvan in een door artikel 7, eerste en tweede lid, van het Verdrag of artikel 6, tweede lid, van de Overeenkomst voorgeschreven taal geschieden door de tussenkomst van de centrale ontvangende autoriteit.

Art. 14. Het bureau van consultatie zendt het verzoek onverwijld aan de in artikel 3 van het Verdrag en in artikel 2, tweede lid, van de Overeenkomst bedoelde ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat. Het beantwoordt verzoeken om nadere inlichtingen van die autoriteit.

Art. 15. Het bureau van consultatie doet de verzoeker om rechtsbijstand mededeling van de op het verzoek gegeven beslissing, zodra die beslissing ter kennis van het bureau is gekomen. Het doet daarbij tevens opgave van de vergoedingen die door de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat in rekening zijn gebracht en die ten laste van de verzoeker komen, met het verzoek die vergoedingen aan hem te willen voldoen. Het bureau maakt vervolgens de ontvangen gelden over aan de ontvangende centrale autoriteit van de aangezochte Staat.

HOOFDSTUK IV

De behandeling van uit andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring in Nederland van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 16. - 1. De ontvangende centrale autoriteit zendt het verzoek om uitvoerbaarverklaring, indien dit naar haar oordeel voldoet aan de bepalingen van het Verdrag, ter behandeling toe aan de in artikel 17 genoemde rechtbank. Bij dit verzoek is de bijstand van een procureur of advocaat niet vereist.

- 2. De ontvangende centrale autoriteit stelt de verzendende autoriteit van de Staat waaruit

het verzoek afkomstig is in kennis van de op het verzoek gegeven beslissing en, indien deze strekt tot afwijzing van het verzoek, van de redenen daarvan. De mededeling moet zijn gesteld of vertaald in een van de talen, bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Verdrag.

Art. 17. - 1. Tot de kennisneming van een verzoek om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding is uitsluitend bevoegd de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. Tegen de op het verzoek gegeven beschikking staat geen hogere voorziening open.

- 2. De rechtbank doet zo spoedig mogelijk uitspraak en zendt door de zorg van de griffier onverwijld een afschrift van haar beschikking aan de ontvangende centrale autoriteit, alsmede aan de partij tegen wie de beschikking is gewezen.

HOOFDSTUK V

Uit Nederland in andere verdragsstaten gedane verzoeken om uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de kosten van het geding

Art. 18. - 1. Verzoeken om uitvoerbaarverklaring van een veroordeling in de kosten van het geding moeten worden ingediend bij het bureau van consultatie in het arrondissement waar de verzoeker zijn gewone verblijfplaats heeft. Bij dat verzoek moet worden overgelegd:

a. een eensluidend afschrift van het gedeelte van de uitspraak, houdende de naam en de hoedanigheid van de partijen alsmede van de veroordeling in de kosten van het geding;

b. een verklaring dat de uitspraak ten aanzien van de veroordeling in de kosten kracht van gewijsde heeft verkregen en uitvoerbaar is.

- 2. Tot het afgeven van een afschrift als bedoeld in het eerste lid, onder a., en een verklaring als bedoeld in het eerste lid, onder b., is bevoegd de griffier van het gerecht dat de veroordeling in de kosten heeft uitgesproken.

Art. 19. Het bureau van consultatie draagt er zorg voor dat het verzoek en de daarbij overgelegde stukken door tussenkomst van de ontvangende centrale autoriteit worden vertaald in de taal van de aangezochte Staat, welke vertaling moet zijn gewaarmerkt. Het zendt het verzoek,

de stukken, alsmede de vertalingen onverwijld aan de centrale ontvangende autoriteit van de aangezochte Staat, met het verzoek zich met de uitvoering ervan te belasten.

Art. 20. Het bureau van consultatie doet de verzoeker zo spoedig mogelijk nadat de op het verzoek gegeven beslissing te zijner kennis is gekomen, daarvan mededeling. (*)

Art. 21. Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 28 oktober 1991

BEATRIX

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

(Uitgegeven 24 december 1991.)

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

APPLICATION FOR LEGAL AID

Convention on International Access to Justice, signed at The Hague, the 25th of October 1980.
European Agreement on the transmission of applications for legal aid

1. Name and address of the applicant for legal aid
2. Court of tribunal in which the proceedings have been or will be initiated (if known)
3. a). Subject-matter(s) of proceedings; amount of the claim, if applicable
- b). If applicable, list of supporting documents pertinent to commenced or intended proceedings (*) Delete if inappropriate
- c). Name and address of the opposing party (*) Delete if inappropriate.

(*) Inwerkingtreding 1 juni 1992; besluit van 28 februari 1992, *Stb.* 155.

4. Any date or time-limit relating to proceedings with legal consequences for the applicant, calling for speedy handling of the application (*) Delete if inappropriate.

5. Any other relevant information(*)

6. Done at ..., the ...

7. Applicant's signature

Statement concerning the applicant's financial circumstances

1. Personal situation
8. name (maiden name, if applicable)
9. first name(s)
10. date and place of birth
11. nationality
12. a). habitual residence (date of commencement of the residence)
- b). former habitual residence (date of commencement and termination of the residence)
13. civil status (single, married, widow(er), divorced, separated)
14. name and first name(s) of the spouse
15. names, first names and dates of birth of children dependent on the applicant
16. other persons dependent on the applicant
17. supplementary information concerning the family situation

II. Financial circumstances

18. occupation
 19. name and address of employer or place of exercise of occupation
 20. income
	of the
appli-
cant | of the
spouse | of the
persons
dependent
on the
applicant |
|--|--------------------------|------------------|---|

- a) Salary (including payments in kind)
 - b) pensions, disability pensions, alimonies, allowances, annuities
 - c) unemployment benefits
 - d) income from non-salaried occupations
 - e) income from securities and floating capital
 - f) income from real property
 - g) other sources of income
 21. real property
	of the
appli-
cant | of the
spouse | of the
persons
dependent
on the
applicant |
|--|--------------------------|------------------|---|
- (please state value(s) and obligations)

de stukken, alsmede de vertalingen onverwijld aan de centrale ontvangende autoriteit van de aangezochte Staat, met het verzoek zich met de uitvoering ervan te belasten.

Art. 20. Het bureau van consultatie doet de verzoeker zo spoedig mogelijk nadat de op het verzoek gegeven beslissing te zijner kennis is gekomen, daarvan mededeling. (*1)

Art. 21. Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 28 oktober 1991

BEATRIX

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

(Uitgegeven 24 december 1991.)

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

APPLICATION FOR LEGAL AID

Convention on International Access to Justice, signed at The Hague, the 25th of October 1980.
European Agreement on the transmission of applications for legal aid

1. Name and address of the applicant for legal aid
2. Court of tribunal in which the proceedings have been or will be initiated (if known)
3. a). Subject-matter(s) of proceedings; amount of the claim, if applicable
- b). If applicable, list of supporting documents pertinent to commenced or intended proceedings (*) Delete if inappropriate.
- c). Name and address of the opposing party (*) Delete if inappropriate.

(*1) Inwerkingtreding 1 juni 1992; besluit van 28 februari 1992, *Stb.* 155.

4. Any date or time-limit relating to proceedings with legal consequences for the applicant, calling for speedy handling of the application (*) Delete if inappropriate.
5. Any other relevant information(*)

6. Done at ..., the ...

7. Applicant's signature

Statement concerning the applicant's financial circumstances

1. Personal situation
8. name (maiden name, if applicable)
9. first name(s)
10. date and place of birth
11. nationality
12. a). habitual residence (date of commencement of the residence)
- b). former habitual residence (date of commencement and termination of the residence)
13. civil status (single, married, widow(er), divorced, separated)
14. name and first name(s) of the spouse
15. names, first names and dates of birth of children dependent on the applicant
16. other persons dependent on the applicant
17. supplementary information concerning the family situation

11. Financial circumstances
18. occupation
19. name and address of employer or place of exercise of occupation

20. income	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
------------	--------------------------	------------------	---

- a) Salary (including payments in kind)
- b) pensions, disability pensions, alimonies, allowances, annuities
- c) unemployment benefits
- d) income from non-salaried occupations
- e) income from securities and floating capital
- f) income from real property
- g) other sources of income
21. real property

	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
--	--------------------------	------------------	---

(please state value(s) and obligations)

22. other assets	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
------------------	--------------------------	------------------	---

(securities, sharings in
profits, claims, bank
accounts, business
capital, etc.)

23. debets and other financial obli- gations	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
--	--------------------------	------------------	---

a) loans (state nature,
balance to be paid and
annual/monthly
repayments)

b) maintenance obligations
(state monthly
payments)

c) house rent (including
costs of heating,
electricity, gas and
water)

d) other recurring
obligations

24. income tax and social security contributions for
the previous year

25. remarks of the applicant

26. if applicable, list of supporting documents

27. The undersigned, being fully aware of the penal-
ties provided by law for the making of a false statement,
declares that the above statement is complete and cor-
rect.

28. Done at ... (place) 29. the (date)
30. (applicant's
signature)

Bijlage behorende bij de wet van 28 oktober
1991, Stb. 679.

Mij bekend,

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

**E. VERZENDEN VAN
VERZOEKEN OM
RECHTSBIJSTAND**

de stukken, alsmede de vertalingen onverwijld aan de centrale ontvangende autoriteit van de aangezochte Staat, met het verzoek zich met de uitvoering ervan te belasten.

Art. 20. Het bureau van consultatie doet de verzoeker zo spoedig mogelijk nadat de op het verzoek gegeven beslissing te zijner kennis is gekomen, daarvan mededeling. (*1)

Art. 21. Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 28 oktober 1991

BEATRIX

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto

(Uitgegeven 24 december 1991.)

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

APPLICATION FOR LEGAL AID

Convention on International Access to Justice, signed at The Hague, the 25th of October 1980.
European Agreement on the transmission of applications for legal aid

1. Name and address of the applicant for legal aid
2. Court of tribunal in which the proceedings have been or will be initiated (if known)
3. a). Subject-matter(s) of proceedings; amount of the claim, if applicable
- b). If applicable, list of supporting documents pertinent to commenced or intended proceedings (*) Delete if inappropriate.
- c). Name and address of the opposing party (*) Delete if inappropriate.

(*1) Inwerkingtreding 1 juni 1992; besluit van 28 februari 1992, *Stb.* 155.

4. Any date or time-limit relating to proceedings with legal consequences for the applicant, calling for speedy handling of the application (*) Delete if inappropriate.

5. Any other relevant information(*1).

6. Done at the ...

7. Applicant's signature

Statement concerning the applicant's financial circumstances

- I. Personal situation
 8. name (maiden name, if applicable)
 9. first name(s)
 10. date and place of birth
 11. nationality
 12. a). habitual residence (date of commencement of the residence)
 - b). former habitual residence (date of commencement and termination of the residence)
 13. civil status (single, married, widow(er), divorced, separated)
 14. name and first name(s) of the spouse
 15. names, first names and dates of birth of children dependent on the applicant
 16. other persons dependent on the applicant
 17. supplementary information concerning the family situation

II. Financial circumstances

18. occupation
 19. name and address of employer or place of exercise of occupation
 20. income
	of the
appli-
cant | of the
spouse | of the
persons
dependent
on the
applicant |
|--|--------------------------|------------------|---|

- a) Salary (including payments in kind)
 - b) pensions, disability pensions, alimonies, allowances, annuities
 - c) unemployment benefits
 - d) income from non-salaried occupations
 - e) income from securities and floating capital
 - f) income from real property
 - g) other sources of income
 21. real property

	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
--	--------------------------	------------------	---
- (please state value(s) and obligations)

22. other assets	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
------------------	--------------------------	------------------	---

(securities, sharings in
profits, claims, bank
accounts, business
capital, etc.)

23. debts and other financial obli- gations	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
---	--------------------------	------------------	---

a) loans (state nature,
balance to be paid and
annual/monthly
repayments)

b) maintenance obligations
(state monthly
payments)

c) house rent (including
costs of heating,
electricity, gas and
water)

d) other recurring
obligations

24. income tax and social security contributions for
the previous year

25. remarks of the applicant

26. if applicable, list of supporting documents

27. The undersigned, being fully aware of the penal-
ties provided by law for the making of a false statement,
declares that the above statement is complete and cor-
rect.

28. Done at ... (place) 29. the ... (date)

30. ... (applicant's
signature)

Bijlage behorende bij de wet van 28 oktober
1991, Stb. 679.

Mij bekend,

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

*E. VERZENDEN VAN
VERZOEKEN OM
RECHTSBIJSTAND*

22. other assets	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
------------------	--------------------------	------------------	---

(securities, sharings in
profits, claims, bank
accounts, business
capital, etc.)

23. debets and other financial obli- gations	of the appli- cant	of the spouse	of the persons dependent on the applicant
--	--------------------------	------------------	---

a) loans (state nature,
balance to be paid and
annual/monthly
repayments)

b) maintenance obligations
(state monthly
payments)

c) house rent (including
costs of heating,
electricity, gas and
water)

d) other recurring
obligations

24. income tax and social security contributions for
the previous year

25. remarks of the applicant

26. if applicable, list of supporting documents

27. The undersigned, being fully aware of the penal-
ties provided by law for the making of a false statement,
declares that the above statement is complete and cor-
rect.

28. Done at ... (place) 29. the ... (date)

30. (applicant's
signature)

Bijlage behorende bij de wet van 28 oktober
1991, Sib. 679.

Mij bekend,

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

E. VERZENDEN VAN VERZOEKEN OM RECHTSBIJSTAND

CONVENTION

Relative à la procédure civile(*1)

Datum en plaats van sluiting:

Tekst is bekendgemaakt in:

Gegevens:

Goedkeuring:

Het verdrag geldt tussen de navolgende staten(*3)

Naam staat	Inwerkingtreding
Argentinië	09-07-1988
België	23-06-1958
Bondsrepubliek	
Duitsland	01-01-1960
Denemarken	18-11-1958
Egypte	16-11-1981
Finland	12-04-1957
Frankrijk(*2)	22-06-1959
Hongarije	18-02-1966
Israël	19-08-1968
Italië	12-04-1957
Japan	26-07-1970
Libanon	07-01-1975
Luxemburg	12-04-1957
Marokko	14-09-1972

(*1) Zie noot 1 op blz. 9.

(*2) Verdere toepasselijkverklaring door Frankrijk op Saint-Pierre en Miquelon, Nieuw Caledonië en onderhoorigheden, Fr. Polynesië, Guadeloupe, Martinique, Guyana en Réunion (*Trb.* 1961, 122).(*3) Tussen het Koninkrijk der Nederlanden en IJsland geldt nog het Rechtsvorderingsverdrag van 1905. Zie voor dit Verdrag, Franse tekst en Nederlandse vertaling in *Stb.* 1909, 120.

VERDRAG

betreffende de burgerlijke rechtsvordering

1 maart 1954, 's-Gravenhage

Trb. 1954, 40 (Franse tekst en vertaling in het Nederlands)*Trb.* 1959, 78 en 182; 1961, 122; 1963, 23; 1965, 201; 1966, 182; 1967, 91 en 154; 1968, 118; 1971, 58; 1973, 67; 1975, 149; 1978, 3; 1981, 122; 1988, 73; 1992, 90Rijkswet van 24 dec. 1958, *Stb.* 676, 122

Naam staat	Inwerkingtreding
Kon. der Nederlanden	
- Nederland	27-06-1959
- Ned. Antillen	02-04-1968
- Aruba	01-01-1986
Noorwegen	20-07-1958
Oostenrijk	12-04-1957
Polen	13-03-1963
Portugal	21-08-1967
Roemenië	29-01-1972
Russische Federatie	14-04-1992
Slovenië (vvvg augustus 1992)	08-06-1992
Spanje	19-11-1961
Suriname	07-09-1977

Naam staat	Inwerkingtreding
Tsjechische en Slowaakse Federa- tieve Republiek	11-08-1966
Turkije	11-07-1973

Naam staat	Inwerkingtreding
Vaticaanstad	17-05-1967
Zuidslavië	11-12-1962
Zweden	19-02-1958
Zwitserland	05-07-1957

I. *Communication d'actes judiciaires et extrajudiciaires*

Art. 1. En matière civile ou commerciale, les significations d'actes à destination de personnes, se trouvant à l'étranger, se feront dans les Etats contractants, sur une demande du consul de l'Etat requérant, adressée à l'autorité qui sera désignée par l'Etat requis. La demande, contenant l'indication de l'autorité de qui émane l'acte transmis, le nom et la qualité des parties, l'adresse du destinataire, la nature de l'acte dont il s'agit, doit être rédigée dans la langue de l'autorité requise. Cette autorité enverra au consul la pièce prouvant la signification ou indiquant le fait qui l'a empêchée.

Toutes les difficultés, qui s'élèveraient à l'occasion de la demande du consul, seront réglées par la voie diplomatique.

Chaque Etat contractant peut déclarer, par une communication adressée aux autres Etats contractants, qu'il entend que la demande de signification à faire sur son territoire, contenant les mentions indiquées à l'alinéa 1er, lui soit adressée par la voie diplomatique.

I. Mededeling van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken(*1)(*2)

Art. 1. In burgerlijke of handelszaken geschiedt in de verdragsluitende Staten de mededeling van stukken, bestemd voor in het buitenland zich bevindende personen, op een aanvraag van de consul van de verzoekende Staat, gericht tot de autoriteit, die daarvoor door de aangezochte Staat zal moeten zijn aangewezen.(*3) De aanvraag, bevattende de vermelding van de autoriteit van welke het overgemaakte stuk is uitgegaan, van naam en hoedanigheid der partijen, van het adres van degene voor wie het bestemd is, en van de aard van het betrokken stuk, moet gesteld zijn in de taal van de aangezochte autoriteit. Deze autoriteit zendt de consul het bewijsstuk toe, waaruit blijkt van de mededeling of waarin de omstandigheid, die deze belet heeft, is vermeld.

Alle moeilijkheden, die naar aanleiding van de aanvraag van de consul mochten ontstaan, worden langs diplomatieke weg geregeld.

Iedere verdragsluitende Staat kan, door een tot de andere verdragsluitende Staten gerichte mededeling verklaren te verlangen, dat de aanvraag om mededeling op zijn grondgebied, welke aanvraag de in lid 1 aangegeven vermeldingen moet bevatten, langs diplomatieke weg tot hem wordt gericht.(*4)

(*1) Zie ook de nota's Ned.-Zwitserland; het verdrag Ned.-Duitsland en het verdrag Ned.-Oostenrijk ter verdere vereenvoudiging rechtsverkeer (hierna opgenomen). Men zie voorts de hierna opgenomen overeenkomst met Luxemburg van 1974.

(*2) Zie artikel 22 van het Betekeningsverdrag van 15 november 1965. Blijkens dit artikel worden de artikelen 1-7 tussen de staten die partij zijn bij het Betekeningsverdrag vervangen door de bepalingen van dat Verdrag.

(*3) Aangewezen is, door Frankrijk: le Ministère de la Justice, Service civil de l'entraide judiciaire internationale, 13, Place Vendôme, Paris (1er); door Israël: „Director of Courts, P.O.B. 141, Jerusalem” (taal: Hebreeuws of Arabisch); door Roemenië: „Ministère de la Justice”; door Japan: „The Minister for Foreign Affairs” (Trb. 1971, 58); zie voor Nederland de hierna opgenomen Uitvoeringswet, voor de Ned. Antillen. Publ. blad 46 (Trb. 1971, 58) en voor Polen de hierna opgenomen verklaring.

(*4) Aldus is verklaard door Portugal (Trb. 1968, 118).

Les dispositions qui précèdent ne s'opposent pas à ce que deux Etats contractants s'entendent pour admettre la communication directe entre leurs autorités respectives.

Art. 2. La signification se fera par les soins de l'autorité compétente selon les lois de l'Etat requis. Cette autorité, sauf les cas prévus dans l'article 3, pourra se borner à effectuer la signification par la remise de l'acte au destinataire qui l'accepte volontairement.

Art. 3. La demande sera accompagnée de l'acte à signifier en double exemplaire.

Si l'acte à signifier est rédigé, soit dans la langue de l'autorité requise, soit dans la langue convenue entre les deux Etats intéressés, ou s'il est accompagné d'une traduction dans l'une de ces langues, l'autorité requise, au cas où le désir lui en serait exprimé dans la demande, fera signifier l'acte dans la forme prescrite par sa législation intérieure pour l'exécution de significations analogues, ou dans une forme spéciale, pourvu qu'elle ne soit pas contraire à cette législation. Si un pareil désir n'est pas exprimé, l'autorité requise cherchera d'abord à effectuer la remise dans les termes de l'article 2.

Sauf entente contraire, la traduction, prévue dans l'alinéa précédent, sera certifiée conforme par l'agent diplomatique ou consulaire de l'Etat requérant ou par un traducteur assermenté de l'Etat requis.

Art. 4. L'exécution de la signification, prévue par les articles 1, 2 et 3, ne pourra être refusée que si l'Etat, sur le territoire duquel elle devrait être faite, la juge de nature à porter atteinte à sa souveraineté ou à sa sécurité.

Art. 5. La preuve de la signification se fera au moyen, soit d'un récépissé daté et légalisé du destinataire, soit d'une attestation de l'autorité de l'Etat requis, constatant le fait, la forme et la date de la signification.

Le récépissé ou l'attestation doit se trouver sur l'un des doubles de l'acte à signifier ou y être annexé.

De voorafgaande bepalingen beletten niet dat twee verdragsluitende Staten zich verstaan om het rechtstreeks verkeer tussen hun wederzijdse autoriteiten toe te laten.

Art. 2. De mededeling geschiedt door de zorg der autoriteit, bevestigd volgens de wet van de aangezochte Staat. Deze autoriteit kan er zich, behoudens in de gevallen bedoeld bij artikel 3, toe bepalen, de mededeling te doen geschieden door afgifte van het stuk aan degene, voor wie het bestemd is, zo deze het vrijwillig aanneemt.

Art. 3. De aanvraag moet vergezeld zijn van twee exemplaren van het mede te delen stuk.

Indien het mede te delen stuk gesteld is, hetzij in de taal van de aangezochte autoriteit, hetzij in de tussen de beide betrokken Staten overeengekomen taal, of indien het vergezeld is van een vertaling in een der talen, doet de aangezochte autoriteit, ingeval haar daartoe het verlangen in de aanvraag is kenbaar gemaakt, het stuk mededelen met inachtneming van de in haar eigen wetgeving voor het verrichten van dergelijke mededelingen voorgeschreven vorm, of van een bijzondere vorm, mits deze met die wetgeving niet in strijd zij. Indien een dergelijk verlangen niet kenbaar is gemaakt, tracht de aangezochte autoriteit eerst de afgifte overeenkomstig artikel 2 te doen geschieden.

Tenzij het tegendeel is overeengekomen, wordt de in het voorgaande lid bedoelde vertaling voor overeenstemmend verklaard door de diplomatieke of consulaire ambtenaar van de verzoekende Staat of door een beëdigd vertaler van de aangezochte Staat.

Art. 4. Het verrichten van de mededeling, bedoeld bij de artikelen 1, 2 en 3, kan alleen geweigerd worden, indien de Staat, op wiens grondgebied deze zou moeten geschieden, oordeelt, dat zulks op zijn souvereiniteit of zijn veiligheid inbreuk zou kunnen maken.

Art. 5. Het bewijs der mededeling wordt geleverd, hetzij door een gedagtekend en gelegaliseerd ontvangstbewijs van degene, voor wie het stuk bestemd is, hetzij door een verklaring van de autoriteit van de aangezochte Staat, het feit, de vorm en de dag der mededeling vermeldende.

Het ontvangstbewijs of de verklaring moet op een der dubbelen van het mede te delen stuk gesteld of daaraan vastgehecht zijn.

Art. 6. Les dispositions des articles qui précèdent ne s'opposent pas:

1°. à la faculté d'adresser directement, par la voie de la poste, des actes aux intéressés se trouvant à l'étranger;

2°. à la faculté, pour les intéressés, de faire faire des significations directement, par les soins des officiers ministériels ou des fonctionnaires compétents du pays de destination;

3°. à la faculté, pour chaque Etat, de faire faire directement, par les soins de ses agents diplomatiques ou consulaires, les significations destinées aux personnes se trouvant à l'étranger. Dans chacun de ces cas, la faculté prévue n'existe que si des Conventions intervenues entre les Etats intéressés l'admettent ou si, à défaut de Conventions, l'Etat, sur le territoire duquel la signification doit être faite, ne s'y oppose pas. Cet Etat ne pourra s'y opposer lorsque, dans les cas de l'alinéa 1er, numéro 3, l'acte doit être signifié sans contrainte à un ressortissant de l'Etat requérant. (*1)

Art. 7. Les significations ne pourront donner lieu au remboursement de taxes ou de frais de quelque nature que ce soit.

Toutefois, sauf entente contraire, l'Etat requis aura le droit d'exiger de l'Etat requérant le remboursement des frais occasionnés par l'intervention d'un officier ministériel ou par l'emploi d'une forme spéciale dans les cas de l'article 3.

II. Commissions rogatoires (*2)

Art. 8. En matière civile ou commerciale,

(*1) Denemarken heeft zich verzet tegen de in lid 1, 3° bedoelde wijze van mededeling (*Trb.* 1959, 78). Zie ook de Verklaring van de Poolse Regering, hierna opgenomen.

Turkije heeft verklaard zich te verzetten tegen de in art. 6 (eerste lid) genoemde wijzen van mededeling (*Trb.* 1973, 67).

(*2) Zie ook de nota's Ned.-Zwitserl., het verdr. Ned.-Duitsl. en het verdr. Ned.-Oostenr. ter verdere vereenvoudiging v.h. rechtsverkeer en de Poolse verklaring (hierna opgenomen).

Art. 6. Door de bepalingen der voorgaande artikelen wordt geen inbreuk gemaakt op:

1. de bevoegdheid om stukken rechtstreeks over de post toe te zenden aan de in het buitenland zich bevindende belanghebbenden;

2. de bevoegdheid der belanghebbenden om mededelingen rechtstreeks te doen verrichten door de deurwaarders (officiers ministériels) of bevoegde ambtenaren in het land van bestemming;

3. de bevoegdheid van elke Staat om mededelingen aan in het buitenland zich bevindende personen rechtstreeks door de zorg van zijn diplomatieke of consulaire ambtenaren te doen geschieden.

In elk dezer gevallen bestaat de bedoelde bevoegdheid alleen, indien overeenkomsten tussen de betrokken Staten gesloten dit veroorloven, of indien, bij gebreke van zodanige overeenkomsten, de Staat, op wiens grondgebied de mededeling moet geschieden, zich daartegen niet verzet. Die Staat kan zich daartegen niet verzetten, indien, in het geval van lid 1, no. 3, het stuk zonder rechtsdwang moet worden medegedeeld aan een onderdaan van de verzoekende Staat.

Art. 7. De mededelingen geven geen aanleiding tot terugbetaling van heffingen of kosten van welke aard ook.

Evenwel heeft, tenzij het tegendeel is overeengekomen, de aangezochte Staat het recht van de verzoekende Staat de terugbetaling te eisen van de kosten, veroorzaakt door het optreden van een deurwaarder (officier ministériel) of door het inacht nemen van een bepaalde vorm in de gevallen van artikel 3.

II. Regatoire commissien (*1)

Art. 8. In burgerlijke of handelszaken kan de

(*1) Zie artikel 29 van het Bewijsverdrag van 18 maart 1970. Blijkens dit artikel worden de artikelen 8 tot 16 tussen de staten die partij zijn bij het Bewijsverdrag vervangen door de bepalingen van dat Verdrag.

l'autorité judiciaire d'un Etat contractant pourra, conformément aux dispositions de sa législation, s'adresser, par commission rogatoire, à l'autorité compétente d'un autre Etat contractant pour lui demander de faire, dans son ressort, soit un acte d'instruction, soit d'autres actes judiciaires.

Art. 9. Les commissions rogatoires seront transmises par le consul de l'Etat requérant à l'autorité qui sera désignée par l'Etat requis. (*1) Cette autorité enverra au consul la pièce constatant l'exécution de la commission rogatoire ou indiquant le fait qui en a empêché l'exécution.

Toutes les difficultés, qui s'élèveraient à l'occasion de cette transmission, seront réglées par la voie diplomatique.

Chaque Etat contractant peut déclarer, par une communication adressée aux autres Etats contractants, qu'il entend que les commissions rogatoires, à exécuter sur son territoire, lui soient transmises par la voie diplomatique.

Les dispositions qui précèdent ne s'opposent pas à ce que deux Etats contractants s'entendent pour admettre la transmission directe des commissions rogatoires entre leurs autorités respectives.

Art. 10. Sauf entente contraire, la commission rogatoire doit être rédigée, soit dans la langue de l'autorité requise, soit dans la langue convenue entre les deux Etats intéressés, ou bien elle doit être accompagnée d'une traduction, faite dans une de ces langues et certifiée conforme par un agent diplomatique ou consulaire de l'Etat requérant ou par un traducteur assermenté de l'Etat requis.

Art. 11. L'autorité judiciaire, à laquelle la commission rogatoire est adressée, sera obligée d'y satisfaire en usant des mêmes moyens de contrainte que pour l'exécution d'une commission des autorités de l'Etat requis ou d'une demande formée à cet effet par une partie intéressée. Ces moyens de contrainte ne sont pas nécessaires.

(*1) Zie noot 2 op blz. 4.

rechterlijke autoriteit van een der verdragsluitende Staten zich, overeenkomstig de bepalingen van diens wetgeving, bij rogatoire commissie wenden tot de bevoegde autoriteit van een andere verdragsluitende Staat, met het verzoek binnen haar rechtsgebied hetzij een handeling van instructie, hetzij andere gerechtelijke handelingen te verrichten.

Art. 9. De rogatoire commissiën worden door de consul van de verzoekende Staat overgemaakt aan de autoriteit, die daarvoor door de aangezochte Staat zal moeten zijn aangewezen. Deze autoriteit zendt de consul het bewijsstuk toe, waaruit blijkt van de uitvoering der rogatoire commissie of waarin de omstandigheid, die de uitvoering belet heeft, is vermeld.

Alle moeilijkheden, die naar aanleiding van deze aanvraag mochten ontstaan, worden langs diplomatieke weg geregeld.

Iedere verdragsluitende Staat kan, door een tot de andere verdragsluitende Staten gerichte mededeling verklaren te verlangen, dat de op zijn grondgebied uit te voeren rogatoire commissiën hem langs diplomatieke weg zullen worden overgemaakt.

De voorafgaande bepalingen beletten niet, dat twee verdragsluitende Staten zich verstaan om de rechtstreekse overmaking der rogatoire commissiën tussen hun wederzijdse autoriteiten toe te laten.

Art. 10. Tenzij het tegendeel is overeengekomen, moet de rogatoire commissie gesteld zijn, hetzij in de taal der aangezochte autoriteit, hetzij in de taal waaromtrent de beide betrokken Staten zullen zijn overeengekomen of wel zij moet vergezeld zijn van een vertaling in een van die talen gesteld en voor overeenstemmend verklaard door een diplomatieke of consulaire ambtenaar van de verzoekende Staat of door een beëdigd vertaler van de aangezochte Staat.

Art. 11. De rechterlijke autoriteit, tot welke de rogatoire commissie is gericht, is verplicht die uit te voeren en daarbij dezelfde dwangmiddelen te bezigen als voor de uitvoering ener rogatoire commissie van de autoriteiten van de aangezochte Staat of van een daartoe door een belanghebbende partij gedaan verzoek. Deze dwangmidde-

ment employés, s'il s'agit de la comparution des parties en cause.

L'autorité requérante sera, si elle le demande, informée de la date et du lieu où il sera procédé à la mesure sollicitée, afin que la partie intéressée soit en état d'y assister.

L'exécution de la commission rogatoire ne pourra être refusée que:

1°. si l'authenticité du document n'est pas établie;

2°. si, dans l'Etat requis, l'exécution de la commission rogatoire ne rentre pas dans les attributions du pouvoir judiciaire;

3°. si l'Etat, sur le territoire duquel l'exécution devrait avoir lieu, la juge de nature à porter atteinte à sa souveraineté ou à sa sécurité.

Art. 12. En cas d'incompétence de l'autorité requise, la commission rogatoire sera transmise d'office à l'autorité judiciaire compétente du même Etat, suivant les règles établies par la législation de celui-ci.

Art. 13. Dans tous les cas où la commission rogatoire n'est pas exécutée par l'autorité requise, celle-ci en informera immédiatement l'autorité requérante, en indiquant, dans le cas de l'article 11, les raisons pour lesquelles l'exécution de la commission rogatoire a été refusée et, dans le cas de l'article 12, l'autorité à laquelle la commission est transmise.

Art. 14. L'autorité judiciaire, qui procède à l'exécution d'une commission rogatoire, appliquera les lois de son pays, en ce qui concerne les formes à suivre.

Toutefois, il sera déféré à la demande de l'autorité requérante, tendant à ce qu'il soit procédé suivant une forme spéciale, pourvu que cette forme ne soit pas contraire à la législation de l'Etat requis.

Art. 15. Les dispositions des articles qui précèdent n'excluent pas la faculté, pour chaque Etat, de faire exécuter directement, par ses agents diplomatiques ou consulaires, les commissions rogatoires, si des Conventions intervenues entre les Etats intéressés l'admettent ou si l'Etat,

len behoeven niet noodzakelijk aangewend te worden, wanneer het betreft de verschijning van de partijen in geding.

De verzoekende autoriteit wordt, op haar verlangen, verwittigd van de dag en de plaats waar de gevraagde handeling zal worden verricht, opdat de belanghebbende partij in staat zij daarbij tegenwoordig te zijn.

De uitvoering der rogatoire commissie kan slechts worden geweigerd:

1. indien de authenticiteit van het stuk niet vaststaat;

2. indien in de aangezochte Staat het uitvoeren der rogatoire commissie niet behoort tot de bevoegdheden der rechterlijke macht;

3. indien de Staat, op wiens grondgebied de uitvoering zou moeten plaats hebben, oordeelt, dat deze op zijn soevereiniteit of op zijn veiligheid inbreuk zou kunnen maken.

Art. 12. Ingeval van onbevoegdheid der aangezochte autoriteit, wordt de rogatoire commissie ambtshalve overgedragen aan de rechterlijke autoriteit van dezelfde Staat, die overeenkomstig de bepalingen van diens wetgeving bevoegd is.

Art. 13. In elk geval, waarin de rogatoire commissie door de aangezochte autoriteit niet wordt uitgevoerd, stelt deze hiervan onverwijld de autoriteit, die het verzoek heeft gedaan, in kennis met vermelding, in het geval voorzien bij artikel 11, van de redenen waarom de uitvoering der rogatoire commissie is geweigerd, en, in het geval voorzien bij artikel 12, van de autoriteit aan wie de rogatoire commissie is overgedragen.

Art. 14. De rechterlijke autoriteit, die aan een rogatoire commissie uitvoering geeft, past daarbij wat de vormen betreft, haar landswetten toe.

Evenwel wordt aan het verzoek der autoriteit, van welke de rogatoire commissie is uitgegaan, om deze met inachtneming van een bepaalde vorm te behandelen, voldaan, mits deze vorm niet in strijd zij met de wetgeving van de aangezochte Staat.

Art. 15. De bepalingen der voorafgaande artikelen sluiten niet uit de bevoegdheid van iedere Staat om rechtstreeks door zijn diplomatieke en consulaire ambtenaren rogatoire commissiën te doen uitvoeren, indien tussen de betrokken Staten gemaakte overeenkomsten zulks veroorloven

sur le territoire duquel la commission rogatoire doit être exécutée, ne s'y oppose pas. (*1)

Art. 16. L'exécution des commissions rogatoires ne pourra donner lieu au remboursement de taxes ou de frais, de quelque nature que ce soit.

Toutefois, sauf entente contraire, l'Etat requis aura le droit d'exiger de l'Etat requérant le remboursement des indemnités payées aux témoins ou aux experts, ainsi que des frais occasionnés par l'intervention d'un officier ministériel, rendue nécessaire parce que les témoins n'ont pas comparu volontairement, ou des frais résultant de l'application éventuelle de l'article 14, alinéa 2.

III. *Cautio judicatum solvi*(*2)

Art. 17. Aucune caution ni dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne peut être imposé, à raison, soit de leur qualité d'étrangers, soit du défaut de domicile ou de résidence dans le pays, aux nationaux d'un des Etats contractants, ayant leur domicile dans l'un de ces Etats, qui seront demandeurs ou intervenants devant les tribunaux d'un autre de ces Etats.

La même règle s'applique au versement, qui serait exigé des demandeurs ou intervenants, pour garantir les frais judiciaires.

Les Conventions, par lesquelles des Etats contractants auraient stipulé pour leurs ressortissants la dispense de la *cautio judicatum solvi* ou du versement des frais judiciaires sans condition de domicile, continueront à s'appliquer.

(*1) Denemarken heeft zich hiertegen verzet (*Trb.* 1959, 78).

Turkije heeft de bevoegdheid van de diplomatieke of consulaire ambtenaren erkend tot het uitvoeren van rogatoire commissies jegens hun eigen onderdanen (*Trb.* 1973, 67).

(*2) Zie ook het It. executieverdrag (art. 13), het verdr. Ned.-Duitsl. en het verdr. Ned.-Oosterr. ter verdere vereenv. v.h. rechtsverkeer (hierna opgenomen).

of de Staat, op wiens grondgebied de rogatoire commissie uitgevoerd moet worden, zich daartegen niet verzet.

Art. 16. De uitvoering van rogatoire commissien geeft geen aanleiding tot terugbetaling van heffingen of kosten van welke aard ook.

Evenwel heeft, tenzij het tegendeel is overeengekomen, de aangezochte Staat het recht van de verzoekende Staat de terugbetaling te eisen van de schadeloosstellingen betaald aan getuigen of deskundigen, alsmede van de kosten veroorzaakt door de tussenkomst van de deurwaarder (officier ministériel), welke noodzakelijk is geweest, omdat de getuigen niet vrijwillig zijn verschenen, en eindelijk van de kosten voortvloeiende uit eventuele toepassing van artikel 14, lid 2.

III. *Cautio Judicatum Solvi*(*1)

Art. 17. Geen zekerheidstelling of dépôt, onder welke benaming ook, kan op grond hetzij van hun hoedanigheid van vreemdelingen, hetzij van hun domicilie of verblijfplaats in het land, worden opgelegd aan de onderdanen van een der verdragsluitende Staten, die in een der Staten hun domicilie hebben, wanneer zij als eisers of tussenkomende partijen voor de rechtbanken van een andere der Staten optreden.

Dezelfde regel is van toepassing op de storting welke tot dekking der gerechtskosten van eisers of tussenkomende partijen mocht gevorderd worden.

De overeenkomsten, waarbij verdragsluitende Staten voor hun onderdanen de vrijstelling der *cautio judicatum solvi* of der storting wegens proceskosten zonder voorwaarde van domicilie mochten hebben bedongen, blijven van toepassing.

(*1) Zie artikel 22 van het Verdrag inzake de toegang tot de rechter in internationale gevallen. Blijkens dat artikel worden de artikelen 17 tot en met 26 tussen de staten die partij zijn bij het hiervoor genoemde Verdrag vervangen door de bepalingen van dat Verdrag.

Art. 18. Les condamnations aux frais et dépens du procès, prononcées dans un des Etats contractants contre le demandeur ou l'intervenant dispensé de la caution, du dépôt ou du versement en vertu, soit de l'article 17, alinéas 1 et 2, soit de la loi de l'Etat où l'action est intentée, seront, sur une demande, faite par la voie diplomatique, rendues gratuitement exécutoires par l'autorité compétente, dans chacun des autres Etats contractants.

La même règle s'applique aux décisions judiciaires par lesquelles le montant des frais du procès est fixé ultérieurement.

Les dispositions qui précèdent ne s'opposent pas à ce que deux Etats contractants s'entendent pour permettre que la demande d'exequatur soit aussi faite directement par la partie intéressée.

Art. 19. Les décisions relatives aux frais et dépens seront déclarées exécutoires sans entendre les parties, mais sauf recours ultérieur de la partie condamnée, conformément à la législation du pays où l'exécution est poursuivie.

L'autorité, compétente pour statuer sur la demande d'exequatur, se bornera à examiner:

1°. si, d'après la loi du pays où la condamnation a été prononcée, l'expédition de la décision réunit les conditions nécessaires à son authenticité;

2°. si, d'après la même loi, la décision est passée en force de chose jugée;

3°. si le dispositif de la décision est rédigé, soit dans la langue de l'autorité requise, soit dans la langue convenue entre les deux Etats intéressés, ou bien s'il est accompagné d'une traduction, faite dans une de ces langues et, sauf entente contraire, certifiée conforme par un agent diplomatique ou consulaire de l'Etat requérant ou par un traducteur assermenté de l'Etat requis. Pour satisfaire aux conditions, prescrites par l'alinéa 2, numéros 1 et 2, il suffira, soit d'une déclaration de l'autorité compétente de l'Etat requérant constatant que la décision est passée en force de chose jugée, soit de la présentation des pièces dûment légalisées de nature à établir que la décision est passée en force de chose jugée. La compétence de l'autorité ci-dessus mentionnée sera,

Art. 18. De veroordelingen in de kosten van het geding, uitgesproken in een van de verdragsluitende Staten tegen de eiser of de tussenkomende partij, die hetzij krachtens de bepalingen van artikel 17, leden 1 en 2, hetzij krachtens de wet van de Staat, op wiens grondgebied het geding is aangelegd, vrijgesteld zijn van de zekerheidstelling, het dépôt of de storting, worden ingevolge een langs diplomatieke weg gedaan verzoek, kosteloos uitvoerbaar verklaard door de bevoegde autoriteit in iedere der andere verdragsluitende Staten.

Dezelfde regel is van toepassing op de rechterlijke uitspraken, waardoor het bedrag der kosten in het geding later is bepaald.

De voorafgaande bepalingen beletten niet, dat twee verdragsluitende Staten zich verstaan om toe te laten, dat het verzoek om uitvoerbaarverklaring ook rechtstreeks door de belanghebbende partij wordt gedaan.

Art. 19. De rechterlijke uitspraken betreffende de kosten van het geding worden uitvoerbaar verklaard, zonder de partijen te horen, maar behoudens hoger beroep van de veroordeelde partij overeenkomstig de wet van het land waar de tenuitvoerlegging moet geschieden.

De autoriteit, bevoegd om te beslissen op het verzoek om tenuitvoerlegging bepaalt er zich toe te onderzoeken:

1. of, ingevolge de wet van het land, waar de veroordeling is uitgesproken, de expeditie van de uitspraak de vereiste voorwaarden van authenticiteit bezit;

2. of, ingevolge dezelfde wet, de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan;

3. of het de beslissing bevattend gedeelte der uitspraak is gesteld, hetzij in de taal van de aangezochte autoriteit, hetzij in de taal, waaromtrent de beide betrokken Staten zullen zijn overeengekomen, dan wel of het vergezeld is van een vertaling in een van die talen gesteld en, tenzij het tegendeel is overeengekomen, voor overeenstemmend verklaard door een diplomatieke of consulaire ambtenaar van de verzoekende Staat of door een beëdigd vertaler van de aangezochte Staat. Ter voldoening aan de voorwaarden, voorgeschreven in lid 2, nummers 1 en 2, kan volstaan worden, hetzij met een verklaring van de bevoegde autoriteit van de verzoekende Staat, houden-

sauf entente contraire, certifiée par le plus haut fonctionnaire préposé à l'administration de la Justice dans l'Etat requérant. La déclaration et le certificat, dont il vient d'être parlé doivent être rédigés ou traduits conformément à la règle contenue dans l'alinéa 2, numéro 3.

L'autorité, compétente pour statuer sur la demande d'exequatur, évaluera, pourvu que la partie le demande en même temps, le montant des frais d'attestation, de traduction et de légalisation visés à l'alinéa 2, numéro 3. Ces frais seront considérés comme des frais et dépens du procès.

IV. Assistance judiciaire gratuite(*1)

Art. 20. En matière civile et commerciale, les ressortissants de chacun des Etats contractants seront admis dans tous les autres Etats contractants au bénéfice de l'assistance judiciaire gratuite, comme les nationaux eux-mêmes, en se conformant à la législation de l'Etat où l'assistance judiciaire gratuite est réclamée.

Dans les Etats où existe l'assistance judiciaire en matière administrative, les dispositions, édictées dans l'alinéa ci-dessus, s'appliqueront également aux affaires, portées devant les tribunaux compétents en cette matière.

Art. 21. Dans tous les cas, le certificat ou la déclaration d'indigence doit être délivré ou reçu par les autorités de la résidence habituelle de l'étranger, ou, à défaut de celles-ci, par les autorités de sa résidence actuelle. Dans le cas où ces dernières autorités n'appartiendraient pas à un Etat contractant et ne recevraient pas ou ne délivreraient pas des certificats ou des déclarations de cette nature, il suffira d'un certificat ou d'une déclaration délivré ou reçu par un agent diplomatique ou consulaire du pays auquel l'étranger appartient.

Si le requérant ne réside pas dans le pays où la

(*1) Zie ook het verdr. Ned.-Duitsl. ter verdere vereenvoudiging v.h. rechtsverkeer (hierna opgenomen).

de dat de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, hetzij met de overlegging van zodanige behoorlijk gelegaliseerde stukken, dat daaruit kan worden vastgesteld, dat de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan. Tenzij het tegendeel is overeengekomen, wordt de bevoegdheid van de bovengenoemde autoriteit bevestigd door de hoogste ambtenaar, belast met het beheer der justitie in de verzoekende Staat. De verklaring en de bevestiging, waarvan hier sprake is, moeten gesteld of vertaald zijn overeenkomstig de regel, vervat in lid 2, nummer 3.

De autoriteit, bevoegd om te beslissen op het verzoek om tenuitvoerlegging, schat, mits de partij zulks tegelijkertijd verzoekt, het bedrag van de kosten der verklaring, der vertaling en der legalisatie, bedoeld in lid 2, nummer 3. Deze kosten worden beschouwd als kosten van het geding.

IV. Kosteloze rechtsbijstand(*1)

Art. 20. In burgerlijke en handelszaken worden de onderdanen van ieder der verdragsluitende Staten in alle andere verdragstaten op gelijke voet als de eigen onderdanen toegelaten tot het voorrecht van kosteloze rechtsbijstand mits zich gedragende naar de wetgeving van de Staat, waar de kosteloze rechtsbijstand wordt verlangd.

In de Staten, waar kosteloze rechtsbijstand in administratieve zaken bestaat, is het in het vorige lid bepaalde ook van toepassing in zaken gebracht voor de rechter, die in deze materie bevoegd is.

Art. 21. In alle gevallen moet het bewijs van onvermogen worden afgegeven door, of de verklaring afgelegd voor de autoriteiten van de gewone verblijfplaats van de vreemdeling, of, bij gebreke daarvan, de autoriteiten van zijn werkelijk verblijf. Ingeval deze laatste autoriteiten niet mochten behoren tot een verdragsluitende Staat en geen bewijzen of verklaringen van deze aard mochten afgeven of voor zich laten afleggen, kan volstaan worden met een bewijs of een verklaring, afgegeven door of afgelegd voor een diplomatieke of consulaire ambtenaar van het land, waartoe de vreemdeling behoort.

(*1) Zie de noot bij artikel 17.

demande est formulée, le certificat ou la déclaration d'indigence sera légalisé gratuitement par un agent diplomatique ou consulaire du pays où le document doit être produit.

Art. 22. L'autorité, compétente pour délivrer le certificat ou recevoir la déclaration d'indigence, pourra prendre des renseignements sur la situation de fortune du requérant auprès des autorités des autres Etats contractants.

L'autorité, chargée de statuer sur la demande d'assistance judiciaire gratuite, conserve, dans les limites de ses attributions, le droit de contrôler les certificats, déclarations et renseignements qui lui sont fournis et de se faire donner, pour s'éclairer suffisamment, des informations complémentaires.

Art. 23. Lorsque l'indigent se trouve dans un pays autre que celui, dans lequel l'assistance judiciaire gratuite doit être demandée, sa demande tendant à obtenir l'assistance judiciaire, accompagnée des certificats, déclarations d'indigence et, les cas échéant, d'autres pièces justificatives, utiles à l'instruction de la demande, pourra être transmise, par le consul de son pays, à l'autorité compétente pour statuer sur ladite demande, ou à l'autorité désignée par l'Etat où la demande doit être instruite. (*1)

Les dispositions, contenues dans l'article 9, alinéas 2, 3 et 4 et dans les articles 10 et 12 ci-dessus concernant les commissions rogatoires, sont applicables à la transmission des requêtes en obtention de l'assistance judiciaire gratuite et de leurs annexes.

Art. 24. Si le bénéfice de l'assistance judiciaire a été accordé à un ressortissant d'un des Etats contractants, les significations, quelle qu'en soit la forme, relatives à son procès, et qui seraient à faire dans un autre de ces Etats, ne donneront lieu à aucun remboursement de frais par l'Etat requérant à l'Etat requis.

Il en sera de même des commissions rogatoires.

(*1) Aangewezen is door Japan: „the Minister for Foreign Affairs (*Trb.* 1971, 58) en door Roemenië: „son Ministère de la Justice,” (*Trb.* 1973, 67).

Indien de verzoeker geen verblijf houdt in het land, waar het verzoek wordt gedaan, wordt het bewijs of de verklaring van onvermogen kosteloos gelegaliseerd door een diplomatieke of consulaire ambtenaar van het land, waar het stuk moet worden overgelegd.

Art. 22. De autoriteit bevoegd om het bewijs van onvermogen af te geven, of de verklaring van onvermogen voor zich te doen afleggen, kan bij de autoriteiten der andere verdragsluitende Staten inlichtingen inwinnen omtrent de vermogens-toestand van de verzoeker.

De autoriteit, die op de aanvraag om kosteloze rechtsbijstand zal hebben te beschikken, heeft, binnen de grenzen harer bevoegdheid, het recht om de waarde der aan haar gegeven bewijzen, verklaringen en inlichtingen te toetsen en, om voldoende inzicht te verkrijgen, zich aanvullende inlichtingen te doen verstrekken.

Art. 23. Wanneer de onvermogene zich bevindt in een ander land, dan dat waar de kosteloze rechtsbijstand moet worden aangevraagd, kan zijn verzoek tot het verkrijgen van rechtsbijstand, vergezeld van de bewijzen, de verklaringen van onvermogen en, in voorkomend geval, de andere bewijsstukken benodigd voor de beoordeling van de aanvraag, door de consul van zijn land worden overgelegd aan de autoriteit, die bevoegd is op de aanvraag te beschikken of aan de autoriteit, aangewezen door de Staat, waar de aanvraag moet worden beoordeeld.

De bepalingen, vervat in artikel 9, leden 2, 3 en 4, en in de artikelen 10 en 12 betreffende de rogatoire commissiën, zijn van toepassing op de overmaking van aanvragen tot verkrijging van kosteloze rechtsbijstand en de bijlagen daarvan.

Art. 24. (*1) Indien het voorrecht van kosteloze rechtsbijstand toegestaan is aan een onderdaan van een der verdragsluitende Staten, geven de mededelingen, die op zijn geding betrekking hebben, welke vorm zij ook hebben, en die moeten worden gedaan in een andere der Staten, geen aanleiding tot enige terugbetaling van kosten door de verzoekende Staat aan de aangezochte Staat.

(*1) Zie de artikelen 23 van het Betekeningsverdrag en 30 van het Bewijsverdrag.

res, exception faite des indemnités payées à des experts.

V. Délivrance gratuite d'extraits des actes de l'état civil

Art. 25. Les indigents ressortissants d'un des Etats contractants pourront, dans les mêmes conditions que les nationaux, se faire délivrer gratuitement des extraits des actes de l'état civil. Les pièces nécessaires à leur mariage seront légalisées sans frais par les agents diplomatiques ou consulaires des Etats contractants.

VI. Contrainte par corps

Art. 26. La contrainte par corps, soit comme moyen d'exécution, soit comme mesure simplement conservatoire, ne pourra pas, en matière civile ou commerciale, être appliquée aux étrangers, appartenant à un des Etats contractants, dans les cas où elle ne serait pas applicable aux ressortissants du pays. Un fait, qui peut être invoqué par un ressortissant domicilié dans le pays, pour obtenir la levée de la contrainte par corps, doit produire le même effet au profit du ressortissant d'un Etat contractant, même si ce fait s'est produit à l'étranger.

VII. Dispositions finales

Art. 27. La présente Convention est ouverte à la signature des Etats représentés à la Septième Session de la Conférence de Droit International Privé.

Elle sera ratifiée et les instruments de ratification seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas.

Il sera dressé de tout dépôt d'instruments de ratification un procès-verbal, dont une copie, certifiée conforme, sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats signataires.

Hetzelfde geldt voor de rogatoire commissiën, met uitzondering van de schadeloosstellingen, betaald aan deskundigen.

*V. Kosteloze afgifte van uittreksels van akten van de burgerlijke stand(*1)*

Art. 25. De onvermogenen, die onderdaan zijn van een van de verdragsluitende Staten kunnen zich, onder dezelfde voorwaarden als de eigen onderdanen, kosteloos uittreksels uit de akten van de burgerlijke stand doen afgeven. Stukken, die noodzakelijk zijn voor hun huwelijk, worden kosteloos gelegaliseerd door de diplomatieke of consulaire ambtenaren van de verdragsluitende Staten.

*VI. Lijfswang(*1)*

Art. 26. Lijfswang, hetzij als middel van executie, hetzij als middel tot bewaring van rechten, kan in burgerlijke of handelszaken niet worden toegepast op de vreemdelingen behorende tot een der verdragsluitende Staten, in de gevallen waarin tegen de eigen onderdanen geen lijfswang is toegelaten. Een feit, dat door een persoon, die als onderdaan in dat land woonplaats heeft, kan worden ingeroepen om ontslag uit de lijfswang te verkrijgen, moet hetzelfde gevolg hebben ten voordele van de onderdaan van een verdragsluitende Staat, zelfs als dit feit in den vreemde heeft plaats gehad.

VII. Slotbepalingen

Art. 27. Dit Verdrag staat ter ondertekening open voor de Staten, vertegenwoordigd op de Zevende Zitting van de Conferentie voor Internationaal Privaatrecht.

Het zal worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland.

Van iedere nederlegging van akten van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een gewaarmerkt afschrift, langs

(*1) Zie de noot bij artikel 17.

Art. 28. La présente Convention entrera en vigueur le sixième jour à partir du dépôt du quatrième instrument de ratification prévu par l'article 27, alinéa 2.

Pour chaque Etat signataire, ratifiant postérieurement, la Convention entrera en vigueur le sixième jour à partir de la date du dépôt de son instrument de ratification.

Art. 29. La présente Convention remplacera, dans les rapports entre les Etats qui l'auront ratifiée, la Convention relative à la procédure civile, signée à La Haye, le 17 juillet 1905.

Art. 30. La présente Convention s'applique de plein droit aux territoires métropolitains des Etats contractants.

Si un Etat contractant en désire la mise en vigueur dans tous les autres territoires ou dans tels des autres territoires dont les relations internationales sont assurées par lui, il notifiera son intention à cet effet par un acte qui sera déposé auprès du Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas. Celui-ci en enverra, par la voie diplomatique, une copie, certifiée conforme, à chacun des Etats contractants.

La Convention entrera en vigueur dans les rapports entre les Etats, qui n'élèveront pas d'objection dans les six mois de cette communication, et le territoire ou les territoires dont les relations internationales sont assurées par l'Etat en question, et pour lequel ou lesquels la notification aura été faite.

Art. 31. Tout Etat, non-représenté à la Septième Session de la Conférence, est admis à adhérer à la présente Convention, à moins qu'un Etat ou plusieurs Etats ayant ratifié la Convention ne s'y opposent, dans un délai de six mois à dater de la communication faite par le Gouvernement néerlandais, de cette adhésion. L'adhésion se fera de la manière prévue par l'article 27, alinéa 2.

Il est entendu que les adhésions ne pourront avoir lieu qu'après l'entrée en vigueur de la présente Convention, en vertu de l'article 28, alinéa 1.

diplomatique weg, aan ieder der ondertekenende Staten wordt toegezonden.

Art. 28. Dit Verdrag treedt in werking op de zestigste dag te rekenen van de nederlegging van de vierde akte van bekrachtiging, bedoeld in artikel 27, lid 2.

Voor iedere ondertekenende Staat, die het Verdrag later bekrachtigt, treedt het in werking op de zestigste dag te rekenen van de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging.

Art. 29. Dit Verdrag vervangt in de rechtsbetrekkingen tussen de Staten, die het hebben bekrachtigd, het Verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, ondertekend te 's-Gravenhage, de 17e Juli 1905.

Art. 30. Dit Verdrag is van rechtswege van toepassing in het moederland van de verdragsluitende Staten.

Indien een verdragsluitende Staat de inwerkingtreding ervan wenst in alle of enige van de andere grondgebieden, voor welke internationale betrekkingen hij verantwoordelijk is, geeft hij te dien einde van zijn voornemen kennis door een akte, die wordt nedergelegd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland. Dit doet, langs diplomatieke weg, een gewaarmerkt afschrift van die akte aan ieder der verdragsluitende Staten toekomen.

Het Verdrag treedt in werking in de rechtsbetrekkingen tussen de Staten, die daartegen binnen zes maanden te rekenen van deze mededeling geen bezwaar maken en het grondgebied of de grondgebieden, voor welke internationale betrekkingen de betrokken Staat verantwoordelijk is, en waarvoor de kennisgeving is gedaan.

Art. 31. Iedere Staat, die niet vertegenwoordigd is geweest op de Zevende Zitting van de Conferentie, kan tot dit Verdrag toetreden, tenzij een of meer Staten die het Verdrag hebben bekrachtigd, zich daartegen verzetten binnen een termijn van zes maanden te rekenen van de mededeling van deze toetreding, gedaan door de Nederlandse Regering. De toetreding geschiedt op de wijze bedoeld in artikel 27, lid 2.

Het is welverstaan, dat de toetredingen slechts kunnen geschieden, na de inwerkingtreding van dit Verdrag krachtens artikel 28, lid 1.

Art. 32. Chaque Etat contractant, en signant ou ratifiant la présente Convention ou en y adhérant, peut se réserver de limiter l'application de l'article 17 aux nationaux des Etats contractants ayant leur résidence habituelle sur son territoire.

L'Etat, qui aura fait usage de la faculté, prévue à l'alinéa précédent, ne pourra prétendre à l'application de l'article 17 par les autres Etats contractants qu'au bénéfice de ses nationaux ayant leur résidence habituelle sur le territoire de l'Etat contractant, devant les tribunaux duquel ils sont demandeurs ou intervenants.

Art. 33. La présente Convention aura une durée de cinq ans à partir de la date indiquée dans l'article 28, alinéa 1er, de la présente Convention.

Ce terme commencera à courir de cette date, même pour les Etats qui l'auront ratifiée ou y auront adhéré postérieurement.

La Convention sera renouvelée tacitement de cinq ans en cinq ans, sauf dénonciation. La dénonciation devra, au moins six mois avant l'expiration du terme, être notifiée au Ministère des Affaires Etrangères des Pays-Bas, qui en donnera connaissance à tous les autres Etats contractants.

La dénonciation peut se limiter aux territoires ou à certains des territoires indiqués dans une notification, faite conformément à l'article 30, alinéa 2.

La dénonciation ne produira son effet qu'à l'égard de l'Etat qui l'aura notifiée. La Convention restera en vigueur pour les autres Etats contractants.

Art. 32. Iedere verdragsluitende Staat kan zich bij de ondertekening of de bekrachtiging van- of bij de toetreding tot dit Verdrag voorbehouden de toepassing van artikel 17 te beperken tot de onderdanen van de verdragsluitende Staten, die hun gewoon verblijf op zijn grondgebied hebben.

De Staat, die gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid, bedoeld in het vorige lid, kan geen aanspraak maken op de toepassing van artikel 17 door de andere verdragsluitende Staten, dan ten behoeve van die van zijn onderdanen, die hun gewoon verblijf hebben op het grondgebied van de verdragsluitende Staat, voor welker rechter waarvan zij als eisende of tussenkomende partij optreden.

Art. 33. Dit Verdrag blijft gedurende vijf jaren van kracht, te rekenen van de dagtekening aangegeven in artikel 28, lid 1, van dit Verdrag.

Deze termijn begint van die dag af te lopen, zelfs voor de Staten, die later hebben bekrachtigd of zijn toegetreden.

Het Verdrag wordt, behoudens opzegging, stilzwijgend telkens voor vijf jaren verlengd. De opzegging moet tenminste zes maanden voor het einde van de termijn ter kennis worden gebracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland, dat daarvan aan alle andere verdragsluitende Staten mededeling zal doen.

De opzegging kan zich beperken tot de grondgebieden of tot bepaalde grondgebieden, aangegeven in een kennisgeving gedaan krachtens artikel 30, lid 2.

De opzegging heeft slechts gevolg ten opzichte van de Staat, die haar heeft gedaan. Het Verdrag blijft van kracht voor de andere verdragsluitende Staten.

ques ou consulaires peuvent faire des significations, seulement, à leur propre ressortissants.

2. Le Gouvernement de la République de Turquie reconnaît aux agents diplomatiques ou consulaires la faculté d'exécuter des commissions rogatoires, conformément à l'article 15 de la Convention seulement envers leurs propres ressortissants."

WET van 24 december 1958, *Stb.* 677, houdende uitvoering van het op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage ondertekende verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering, gewijzigd bij de Wetten van 24 december 1970, *Stb.* 612, en van 31 januari 1991, *Stb.* 50, i.wtr. 30 december 1991, *Stb.* 1991, 234.

A. Mededeling van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken

Art. 1. Als de autoriteit, die, overeenkomstig de voorschriften van het verdrag zorg draagt voor de mededeling van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken, afkomstig uit een der Staten, waar het verdrag van kracht is, wordt aangewezen de officier van justitie bij de arrondissementsrechtbank binnen welker rechtsgebied de mededeling verlangd wordt.

Art. 2. Oordeelt de officier van justitie, dat artikel 4 van het verdrag toepasselijk is, dan zendt hij de stukken onder opgaaf van redenen aan Onze Minister van Justitie, die, zo nodig na overleg met Onze Minister van Buitenlandse Zaken, beslist.

Art. 3. (*Vervallen*) Wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 612.

Art. 4. - 1. Om overeenkomstig de voorschriften van het verdrag een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk te doen mededelen in een der Staten, waar het verdrag van kracht is, wordt het exploit gedaan en het afschrift doorgezonden op de wijze, aangegeven bij artikel 4, 8° van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

- 2. Behalve de vereisten, bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor het exploit gesteld, zal daarbij worden vermeld het beroep of de maatschappelijke betrekking der partijen, zomede het adres van degene, aan wie de mededeling wordt verlangd. Tevens wordt daarin vermeld, dat het exploit overeenkomstig het verdrag moet worden medegedeeld, met opgave of verlangd wordt:

a. eenvoudige afgifte;

b. mededeling in de vorm, die in het land van bestemming is voorgeschreven voor het verrichten van soortgelijke mededelingen;

c. mededeling, als sub b bedoeld, alléén voor het geval, dat eenvoudige afgifte niet mogelijk is; of

d. mededeling in een bijzondere, in het exploit duidelijk aan te geven vorm.

In elk der laatste drie gevallen is het exploit vergezeld van een vertaling in een der talen, bedoeld bij artikel 3 van het verdrag; wordt bij het exploit een afzonderlijk stuk betekend, dan geldt hetzelfde omtrent dit stuk, zo het niet in een van die talen is gesteld. De vertaling moet voor overeenstemmend verklaard zijn door een beëdigd vertaler in het land van bestemming of door een beëdigd vertaler in Nederland.

- 3. Een tweede exemplaar van het exploit, alsmede van de in het voorgaande lid bedoelde stukken en vertalingen zal worden bijgevoegd.

Art. 5. - 1. Onze Minister van Buitenlandse Zaken zendt de stukken aan de betrokken Nederlandse diplomatieke of consulaire ambtenaar. Is het exploit of het afzonderlijk stuk vergezeld van een vertaling in een der talen, bedoeld bij artikel 3 van het verdrag, dan verzoekt Onze genoemde Minister de diplomatieke of consulaire ambtenaar, zo de vertaling niet voor overeenstemmend is verklaard door een beëdigd vertaler in het land van bestemming, zelf die vertaling voor overeenstemmend te verklaren.

- 2. De diplomatieke of consulaire ambtenaar doet onverwijld de stukken, na, zo nodig, aan het bij de tweede zinsnede van het eerste lid van dit artikel bedoeld verzoek te hebben voldaan, aan de bevoegde autoriteit toekomen; de diplomatieke ambtenaar doet zulks door tussenkomst van de bevoegde consulaire ambtenaar.

Alles behoudens het bepaalde bij het derde en het vierde lid van artikel 1 van het verdrag.

B. Rogatoire Commissiën aan de Nederlandse rechter opgedragen

Art. 6. - 1. Als de autoriteit, door welke, overeenkomstig de voorschriften van het verdrag, de uitvoering geschiedt van rogatoire commissiën, afkomstig uit de Staten, waar het verdrag van kracht is, wordt aangewezen de kanton-

rechter, binnen wiens gebied de uitvoering, geheel of gedeeltelijk, moet plaatsvinden.

- 2. Moet de uitvoering binnen het gebied van meerdere kantonrechters geschieden, dan zendt de kantonrechter, door wie de rogatoire commissie, voor zoveel hem betreft, reeds is uitgevoerd, deze met de stukken onverwijld aan de kantonrechter, binnen wiens rechtsgebied de uitvoering alsnog geschieden moet.

Art. 7. Oordeelt de kantonrechter, aan wie overeenkomstig de voorschriften van het verdrag de rogatoire commissie is toegezonden, dat de uitvoering niet door hem, doch door een andere kantonrechter behoort te geschieden, dan zendt hij de commissie aan deze onder opgaaf van redenen. Bij geschil worden de stukken door de meest gerede kantonrechter toegezonden aan Onze Minister van Justitie, die beslist.

Art. 8. Onze Minister van Justitie kan een andere rechterlijke autoriteit dan de kantonrechter tot uitvoering der rogatoire commissie aanwijzen, in geval dit uitdrukkelijk door de bevoegde autoriteit van de Staat, uit welke de commissie afkomstig is, wordt verlangd.

Art. 9. Wordt ingevolge artikel 7 of artikel 8 dezer wet de rogatoire commissie overgedragen of tot uitvoering daarvan een andere autoriteit aangewezen dan die, aan welke de toezending der commissie aanvankelijk geschiedde, dan wordt aan laatstgenoemde zo spoedig mogelijk van de overdracht of aanwijzing bericht gezonden door de autoriteit, aan welke de commissie is overgedragen of die tot uitvoering daarvan is aangewezen.

Art. 10. Oordeelt de kantonrechter, door wie de uitvoering der rogatoire commissie zou behoren te geschieden, dat artikel 11, derde lid, sub 3°, van het verdrag toepasselijk is, dan zendt hij de commissie onder opgaaf van redenen aan Onze Minister van Justitie, die, zo nodig na overleg met Onze Minister van Buitenlandse Zaken, beslist.

Art. 11. - 1. Rogatoire commissiën, waarvan de toezending niet is geschied overeenkomstig de voorschriften van het verdrag, worden door de autoriteit, die haar heeft ontvangen, onder opgaaf van redenen toegezonden aan Onze Minister van Buitenlandse Zaken.

- 2. Rogatoire commissiën, die niet voldoen aan de vereisten, in het verdrag gesteld, worden door de rechterlijke autoriteit, die haar heeft ontvangen, onder opgaaf van redenen, teruggezonden langs dezelfde weg als de toezending geschiedde.

Art. 12. - 1. Indien personen, die ter zake van rogatoire commissiën moeten worden gehoord, niet vrijwillig verschijnen, geschiedt hun dagvaarding ten verzoeken van de autoriteit, die de commissie uitvoert.

- 2. De artikelen 197 tot en met 199 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn alsdan van overeenkomstige toepassing. (*1)

Art. 13. Van de rechterlijke handelingen, ter uitvoering van de rogatoire commissie verricht, wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 14. Alle kosten, op de uitvoering van rogatoire commissiën vallende, komen ten laste van de Staat; hiervan zijn echter uitgezonderd:

a. de kosten, in artikel 16, tweede lid, van het verdrag genoemd;

b. in het geval, bedoeld in artikel 24 van het verdrag, de kosten, in het tweede lid van dat artikel genoemd. (*2)

C. Rogatoire commissiën door de Nederlandse rechter opgedragen

Art. 15. - 1. Indien, overeenkomstig de voorschriften van het verdrag, door de Nederlandse rechter een rogatoire commissie wordt opgedragen aan de bevoegde autoriteit van een der Staten, waar het verdrag van kracht is, zendt de rechter de stukken aan Onze Minister van Buitenlandse Zaken.

- 2. Indien de rogatoire commissie vergezeld is van een vertaling in een der talen, bedoeld in artikel 10 van het verdrag, moet deze voor overeenstemmend verklaard zijn door een beëdigd vertaler in het land van bestemming of door een beëdigd vertaler in Nederland.

Art. 16. De kosten, die door de betrokken

(*1) Het tweede lid is gewijzigd bij de wet van 31 januari 1991, *Stb.* 50.

(*2) Dit artikel is gewijzigd bij de wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 612, i.w.g. 1 jan. 1972 (wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 613, jo besluit van 21 mei 1971, *Stb.* 355).

vreemde Staat worden in rekening gebracht, vormen een deel der proceskosten, waaromtrent overeenkomstig artikel 56 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door de rechter uitspraak wordt gedaan.

Art. 17. De rechter stelt bij zijn vonnis de dag vast, waarop de zaak weder ter rolle zal worden opgeroepen.

Art. 18. De processen-verbaal van de uitvoering der rogatoire commissiën hebben gelijke kracht als die van de Nederlandse rechter.

D. Verhaal der proceskosten

Art. 19. - 1. Als de autoriteit, die overeenkomstig artikel 19, derde lid, van het verdrag, bevoegd is tot afgifte der verklaring, dat de uitspraak ten aanzien der veroordeling in de kosten kracht van gewijsde zaak verkregen heeft, wordt aangewezen de voorzitter van het college dat, of de kantonrechter die de veroordeling in de kosten heeft uitgesproken.

- 2. De in het voorgaande lid bedoelde verklaring wordt door die voorzitter of die kantonrechter gegeven op verzoek van de partij, die de uitvoerbaarverklaring verlangt, na vertoon van een expeditie der uitspraak.

Art. 20. - 1. De partij, die de uitvoerbaarverklaring in een der Staten waar het verdrag van kracht is, verlangt, zendt aan Onze Minister van Justitie:

1°. een rekest, houdende verzoek, als bedoeld in artikel 18, eerste lid, van het verdrag, gericht tot de bevoegde autoriteit van de Staat, waar de uitvoerbaarverklaring verlangd wordt;

2°. een expeditie van de uitspraak;

3°. een verklaring, ingevolge artikel 19 dezer wet afgegeven, dat de uitspraak ten aanzien der veroordeling in de kosten kracht van gewijsde zaak heeft verkregen.

- 2. De stukken in het voorgaande lid, sub 1° en 3° genoemd, zijn ieder vergezeld van een vertaling in een der talen, bedoeld in artikel 19, tweede lid, sub 3°, van het verdrag; van de uitspraak wordt een zodanige vertaling nopens het gedeelte, dat de beslissing bevat, overgelegd. De vertalingen moeten voor overeenstemmend verklaard zijn door een beëdigd vertaler in het land,

- 2. Rogatoire commissiën, die niet voldoen aan de vereisten, in het verdrag gesteld, worden door de rechterlijke autoriteit, die haar heeft ontvangen, onder opgaaf van redenen, teruggezonden langs dezelfde weg als de toezending geschiedde.

Art. 12. - 1. Indien personen, die ter zake van rogatoire commissiën moeten worden gehoord, niet vrijwillig verschijnen, geschiedt hun dagvaarding ten verzoeken van de autoriteit, die de commissie uitvoert.

- 2. De artikelen 197 tot en met 199 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn alsdan van overeenkomstige toepassing. (*1)

Art. 13. Van de rechterlijke handelingen, ter uitvoering van de rogatoire commissie verricht, wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 14. Alle kosten, op de uitvoering van rogatoire commissiën vallende, komen ten laste van de Staat; hiervan zijn echter uitgezonderd:

a. de kosten, in artikel 16, tweede lid, van het verdrag genoemd;

b. in het geval, bedoeld in artikel 24 van het verdrag, de kosten, in het tweede lid van dat artikel genoemd. (*2)

C. Rogatoire commissiën door de Nederlandse rechter opgedragen

Art. 15. - 1. Indien, overeenkomstig de voorschriften van het verdrag, door de Nederlandse rechter een rogatoire commissie wordt opgedragen aan de bevoegde autoriteit van een der Staten, waar het verdrag van kracht is, zendt de rechter de stukken aan Onze Minister van Buitenlandse Zaken.

- 2. Indien de rogatoire commissie vergezeld is van een vertaling in een der talen, bedoeld in artikel 10 van het verdrag, moet deze voor overeenstemmend verklaard zijn door een beëdigd vertaler in het land van bestemming of door een beëdigd vertaler in Nederland.

Art. 16. De kosten, die door de betrokken

(*1) Het tweede lid is gewijzigd bij de wet van 31 januari 1991, *Stb.* 50.

(*2) Dit artikel is gewijzigd bij de wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 612, i.w.g. 1 jan. 1972 (wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 613, jo besluit van 21 mei 1971, *Stb.* 355).

vreemde Staat worden in rekening gebracht, vormen een deel der proceskosten, waaromtrent overeenkomstig artikel 56 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door de rechter uitspraak wordt gedaan.

Art. 17. De rechter stelt bij zijn vonnis de dag vast, waarop de zaak weder ter rolle zal worden opgeroepen.

Art. 18. De processen-verbaal van de uitvoering der rogatoire commissiën hebben gelijke kracht als die van de Nederlandse rechter.

D. Verhaal der proceskosten

Art. 19. - 1. Als de autoriteit, die overeenkomstig artikel 19, derde lid, van het verdrag, bevoegd is tot afgifte der verklaring, dat de uitspraak ten aanzien der veroordeling in de kosten kracht van gewijsde zaak verkregen heeft, wordt aangewezen de voorzitter van het college dat, of de kantonrechter die de veroordeling in de kosten heeft uitgesproken.

- 2. De in het voorgaande lid bedoelde verklaring wordt door die voorzitter of die kantonrechter gegeven op verzoek van de partij, die de uitvoerbaarverklaring verlangt, na vertoon van een expeditie der uitspraak.

Art. 20. - 1. De partij, die de uitvoerbaarverklaring in een der Staten waar het verdrag van kracht is, verlangt, zendt aan Onze Minister van Justitie:

1°. een rekest, houdende verzoek, als bedoeld in artikel 18, eerste lid, van het verdrag, gericht tot de bevoegde autoriteit van de Staat, waar de uitvoerbaarverklaring verlangd wordt;

2°. een expeditie van de uitspraak;

3°. een verklaring, ingevolge artikel 19 dezer wet afgegeven, dat de uitspraak ten aanzien der veroordeling in de kosten kracht van gewijsde zaak heeft verkregen.

- 2. De stukken in het voorgaande lid, sub 1° en 3° genoemd, zijn ieder vergezeld van een vertaling in een der talen, bedoeld in artikel 19, tweede lid, sub 3°, van het verdrag; van de uitspraak wordt een zodanige vertaling nopens het gedeelte, dat de beslissing bevat, overgelegd. De vertalingen moeten voor overeenstemmend verklaard zijn door een beëdigd vertaler in het land,

waar de uitvoerbaarverklaring verlangd wordt, of door een beëdigd vertaler in Nederland.

Art. 21. - 1. Onze Minister van Justitie zendt de stukken, in artikel 20 dezer wet genoemd, langs de weg, in artikel 18 van het verdrag vermeld, aan de bevoegde autoriteit van de Staat waar de uitvoerbaarverklaring verlangd wordt, onder bijvoeging van een bevestiging, overeenkomstig artikel 19, derde lid, van het verdrag, en een vertaling daarvan in een der talen, in artikel 19, tweede lid, sub 3°, van het verdrag. Deze vertaling is voor overeenstemmend verklaard door een beëdigd vertaler in het land, waar de uitvoerbaarverklaring verlangd wordt, of door een beëdigd vertaler in Nederland.

- 2. Indien niet voldaan is aan artikel 20 van deze wet, weigert hij de doorzending der stukken, echter niet, dan na getracht te hebben de naleving van dat artikel zoveel mogelijk te bevorderen.

Art. 22. De uitvoerbaarverklaring van uitspraken overeenkomstig de voorschriften van het verdrag geschiedt in Nederland door de arrondissementsrechtbank van de woonplaats van de gegene, tegen wie de uitspraak is gewezen, of, zo van een woonplaats in Nederland niet blijkt, door de arrondissementsrechtbank, door Onze Minister van Justitie aan te wijzen.

Art. 23. - 1. De arrondissementsrechtbank doet zo spoedig mogelijk uitspraak en zendt onverwijld expeditie van haar beschikking aan Onze Minister van Justitie, die deze langs diplomatieke weg aan de verzoekende partij doet toekomen.

- 2. Hetzelfde geldt in geval van beroep in cassatie voor de Hoge Raad.

Art. 24. - 1. Beroep in cassatie van de afwijzende beschikking der arrondissementsrechtbank kan worden ingesteld door de verzoekende partij binnen twee maanden na de dag waarop de expeditie van die beschikking aan Onze Minister van Justitie is toegezonden.

- 2. De instelling van beroep in cassatie geschiedt door een daartoe strekkende schriftelijke mededeling aan Onze Minister van Justitie. Deze mededeling bevat de middelen, waarop het beroep steunt.

- 3. Onze Minister van Justitie stelt de griffier van de arrondissementsrechtbank, die de beschikking heeft gegeven, in kennis met het ingestelde beroep in cassatie. Tevens doet hij daarvan mededeling aan de Hoge Raad.

- 4. De griffier van de arrondissementsrechtbank, die de aangevallen beschikking heeft gegeven, doet de overgelegde stukken met een afschrift der afwijzende beschikking aan de Hoge Raad toekomen.

Art. 25. - 1. Beroep in cassatie van de beschikking der arrondissementsrechtbank, waarbij de uitspraak is uitvoerbaar verklaard, kan worden ingesteld binnen veertien dagen na de betekening door een daartoe strekkende schriftelijke verklaring ter griffie van de arrondissementsrechtbank, die de beschikking heeft genomen.

- 2. De middelen, waarop het beroep steunt, worden in de verklaring opgenomen, of uiteengezet in een nader verzoekschrift, binnen veertien dagen na aantekening van het beroep te richten tot de Hoge Raad.

- 3. Binnen drie dagen geeft de griffier van de arrondissementsrechtbank, die de aangevallen beschikking heeft genomen, van dit beroep per aangetekende brief kennis aan de partij die het verzoek heeft gedaan, en zendt aan de Hoge Raad de overgelegde stukken met een afschrift van de aangevallen beschikking en van de aantekening van het beroep.

Art. 26. Voor verzoekschriften tot uitvoerbaarverklaring van uitspraken overeenkomstig de voorschriften van het verdrag, alsmede voor verzoekschriften, ingevolge het voorgaande artikel tot de Hoge Raad te richten, wordt de medewerking van een procureur of advocaat niet vereist.

Art. 27. Alle noodzakelijke kosten, ter zake van de uitvoerbaarverklaring van uitspraken overeenkomstig de voorschriften van het verdrag te maken, komen ten laste van de Staat. (*1)

(*1) Dit artikel is gewijzigd bij de wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 612, i.w.g. 1 jan. 1972 (wet van 24 dec. 1970, *Stb.* 613, jo besluit van 21 mei 1971, *Stb.* 355).

E. Kosteloze rechtsbijstand

Art. 28. Als de autoriteit in Nederland bevoegd om het bewijs van onvermogen af te geven of de verklaring van onvermogen voor zich te doen afleggen, als bedoeld in artikel 21 van het verdrag, met het oog op toelating tot het voorrecht van kosteloze rechtsbijstand in een van de Staten, waar het verdrag van kracht is, wordt aangewezen de burgemeester van de gewone verblijfplaats van de betrokkene of, bij gebreke daarvan, van zijn werkelijk verblijf.

Slotbepalingen

Art. 29. In deze wet wordt onder „het verdrag” verstaan het op 1 maart 1954 te 's-Gravenhage ondertekende verdrag betreffende de burgerlijke rechtsvordering (*Trb.* 1954, nr. 40).

Art. 30. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen datum. (*1)

B. VERDRAG BETEKENING EN DE KENNISGEVING IN HET BUITENLAND VAN (BUITEN)GERECHTELIJKE STUKKEN IN BURGERLIJKE EN HANDELSZAKEN

(*1) 27 juni 1959 (*Stb.* 1959, 194).

Kosovo had kunnen uitbreiden en zijn opbouw, positie en bewapening aanzienlijk had kunnen verbeteren.

De militaire noodzaak, waarbij de Joegoslavische autoriteiten zich tegelijkertijd gesteld zagen tegenover een binnenlandse vijand en een buitenlandse vijand met een macht die nog nooit in de geschiedenis was vertoond, dwong de Joegoslavische regering daarbij tot een grootschalige en snelle aktie. Dit om althans zo snel mogelijk met deze binnenlandse tegenstander af te rekenen.

De Joegoslavische regering moest er toen immers ook nog terdege rekening mee houden dat de NAVO een invasie met grondtroepen in Kosovo zou ondernemen. Het was voor Joegoslavië vanuit dit perspectief van groot militair en strategisch belang dat het UCK vóór zo'n dreigende NAVO-invasie militair verslagen zou zijn en dat Kosovo zo veel mogelijk zou zijn gepacificeerd. Zodat op het moment van een invasie van NAVO-grondtroepen niet tegen een dubbele vijand gevochten zou moeten worden.

De grootschaligheid van het militair geweld dat door Joegoslavië tegen het UCK in stelling werd gebracht, vormde daarmee een logisch uitvloeisel van de NAVO-agressie zelf.

Het was immers die NAVO-agressie, die voor de Joegoslavische autoriteiten dwingend de militaire noodzaak ingaf om zo snel mogelijk met het UCK af te rekenen.

De nationale veiligheid, de verdediging van het land en van de territoriale integriteit van Joegoslavië eisten dat.

En ieder ander land zou onder vergelijkbare omstandigheden van een gezamenlijke agressie van binnenuit en van buitenaf op soortgelijke wijze hebben gehandeld.

Geenszins kon toen nog door de Joegoslavische autoriteiten en het Joegoslavische leger worden bevroed dat de NAVO de barbaarsheid van het openen van een agressie-oorlog zou vervolgen met de barbaarsheid van hoofdzakelijk terreurbombardementen van kilometers hoogte - en dit maandenlang ononderbroken -, die vrijwel uitsluitend zouden worden gericht op vernietiging van de civiele infrastructuur en van de Joegoslavische economie, alsmede van andere civiele objecten.

Dit in een poging om Joegoslavië met uitsluitend terreur op de knieën te dwingen.

Evenmin kon worden voorzien dat de NAVO op een lafhartige wijze elke werkelijke confrontatie met het Joegoslavische leger zoveel mogelijk zou vermijden. Zodat de inzet van NAVO-grondtroepen te enen male achterwege zou worden gelaten en door Joegoslavië ten onrechte voor een invasie met grondtroepen werd gevreesd.

Grootschalige terreur vanuit de lucht tegen de Joegoslavische burgerbevolking en haar voorzieningen. Dat was het enige wat de NAVO - maandenlang, dag in dag uit - in petto had.